

Fantastic Club

MIRCEA OPRIȚĂ

NOPȚILE MEMORIEI

Fantastic Club

MIRCEA OPRIȚĂ

NOPȚILE MEMORIEI

EDITURA ALBATROS • 1973

ILUSTRAȚIA COPERTEI : CARMEN FLORICA ȚAPU

STRUCTURI CINETICE

Prin urmare, l-am modelat. Înţelesesem că nu-mi rămânea altă soluţie. Aveam calculatorul, nu cel care s-a distrus din vina lui Nic, ci o copie. O variantă îmbunătăţită. Mi-am pus toată priceperea în joc şi, cu ce ştiam eu despre Nic, cu ce aflasem de la alţii, am reuşit să-i produc modelul în calculator. Să-l „simulez”, cum s-ar spune. Cam tot pe atunci încercam un nou sistem de codificare, era deci un bun prilej să verific teoria pe care o construisem vreme de câţiva ani, în paralel cu cercetările de bază ale laboratorului. Despre asta ştiau prea puţini însă.

Oricum, Nic mi-a fost apropiat cândva. Cred într-o prietenie care se afirmă singură; în cazul nostru n-aş putea spune cum a luat naştere, nici când, pur şi simplu ne-am descoperit prieteni. Cert este că ne ştiam unul pe celălalt cu mult înainte de a se materializa structurile aeriene peste care îmi alunecă privirea ori de câte ori ies pe terasă. Pe vremea aceea oraşul nu exista. Scurta lui istorie se leagă de numele lui Nic, chiar dacă unii, acum, se arată dispuşi să treacă asta sub tăcere. Eu însă nu uit şi am avut grijă să comunic calculatorului toate informaţiile de care dispun. L-am acceptat pe Nic cu toate luminile şi umbrele lui; cred că aşa e bine.

Comparându-ne, lumea ne găsea destul de diferiţi. Poate că ne-am împrietenit şi pentru că ne completam reciproc. În adolescenţă am urmat programe de studiu

separate; de altfel era şi o diferenţă de vârstă între noi, în sensul că adolescenţa mea s-a consumat cu vreo două decenii mai înainte de naşterea lui şi abia maturitatea, cu priceperea ei de a uniformiza vârstele, ne-a adus unul lângă celălalt. Deosebirile plecau încă de la aptitudini. Eu tehnician, el artist – un talent care te speria!

— Iar ca prezenţă umplea pur şi simplu spaţiul, acolo unde îşi făcea apariţia. Nici eu nu sunt ursuz, dar Nic avea în conversaţie o vervă care producea uimire, era sclipitor şi concentra imediat spre sine atenţia grupului. La un moment dat, constatai că luase pe cont propriu discuţia şi dădea adevărate recitaluri. Uneori era plictisitor, cu toate că nu-i lipseau nici informaţia exactă, nici speculaţia subtilă, nici fantezia. Avea o continuă bună dispoziţie şi cred că se obişnuise să dea asemenea recitaluri pentru propria lui plăcere. Şi mai cred că tot din cauza asta nu-şi putea păstra prietenii. Îi obosea.

Aşa i-a îndepărtat pe unii, iar pe alţii nu şi i-a ştiut apropia. Exista în el ceva care, în ciuda aparenţelor, ridica un obstacol greu penetrabil între el şi ceilalţi. Şi tocmai aici făptura aceea de Apolo zâmbitor şi înălţat printr-o detaşată nepăsare deasupra clipei era vulnerabilă. Iar acel *ceva,* dacă ar fi ieşit la vedere, trebuia să aibă sclipirea metalului preţios, iar la atingere să scoată ţepi sârmoşi şi să zgârie. Asperităţile acestea le simţisem şi eu, în repetate rânduri; însă mie nu mi-a fost chiar atât de greu să-l suport, după ce începuserăm să ne cunoaştem mai bine. Şi, în plus, reacţiile mai lente, caracteristice temperamentului meu, au determinat, în ce mă priveşte, un alt stil de viaţă. Trecusem de Primele confruntări, renunţasem la ambiţiile care, exagerate fiind, mă depăşeau şi mă obişnuisem, parcă

dintotdeauna, să fiu vioara a doua, să acompaniez solistul fără nici o umbră de invidie, cred. Să mă bucur de reuşitele şi de însăşi bucuria lui. Iar când solistul se numea Nic, având talentul şi îndrăzneala lui, cu totul excepţionale, orgoliile şi vanităţile altora nu-şi mai aveau rostul.

Eu acceptasem. Se spune că unele plante mici nu pot trăi decât în umbra celor mari. Odinioară, obsedându-mă gândul că aş putea fi eu însumi o asemenea „plantă mică”, am trăit clipe de adâncă deznădejde. Şi nu se poate spune că mă chinuiam fără motiv, pentru că aproape, lângă mine chiar, Nic era într-adevăr *mare,* avea o gândire mare, vreau să spun, atâta timp cât umbla printre ideile şi materializările artei sale. Dincolo de ele, Nic rămânea, mai mult chiar decât alţii, purtătorul unor slăbiciuni omeneşti – şi abia când am înţeles lucrul acesta m-am reechilibrat şi mi-am văzut în linişte de munca mea, fără să mă mai obsedeze, fără să mă mai copleşească personalitatea lui Nic. Era un om care, dacă alţii aveau un rol de catalizator în mediile unde intrau, el, dimpotrivă, provoca reacţii de respingere. Îşi câştigase cu timpul faima unui ins nesuferit, şi asta – cum spuneam – în ciuda înfăţişării lui de erou legendar, în ciuda trăsăturilor lui de o perfecţiune invidiabilă.

„Nu înţeleg cum de-l poţi suporta!” îmi spusese cândva, nedumerită, una din femeile care se lăsaseră seduse de înfăţişarea lui, pentru a-l abandona, după o experienţă de convieţuire pasageră. Mi-a vorbit în termenii cei mai urâţi despre Nic, de parcă nu ea însăşi fusese aceea care, cu puţină vreme în urmă, se pierdea, înecată de emoţie la apariţia lui, parcă nu ea umblase cu expresia disperării întipărită pe chip, tremurând de teamă că Nic n-

avea s-o bage în seamă sau avea s-o refuze. N-o învinuiam. Poate că, în relaţiile lui cu femeile, ţepii aceia pe care-i bănuiam ascunşi sub epiderma fină a lui Nic se făceau simţiţi în mod dezastruos, tocmai pentru că le fusese ignorată, şi nici admisă măcar, existenţa. Sau, cine ştie, poate că el nu întâlnise femeia care să-l înrobească fiinţei ei şi nici n-avea s-o întâlnească vreodată. De la un timp ştiam că nici o iubire izbucnită în jurul lui Nic nu avea şanse să se împlinească, să se permanentizeze. Îl compătimeam şi, pe de altă parte, în mintea mea el reprezenta de-acum imaginea unei capcane, gata oricând să facă victime printre femeile orbite de frumuseţea lui, printre bărbaţii pe care, în cele din urmă, geniul său îi punea în inferioritate. Eu l-am suportat, totuşi, eu l-am acceptat, şi asta numai pentru că făcusem efortul de a-i înţelege singurătatea iremediabilă.

Nu ştiam dacă l-a ajutat, cât de cât, calmul meu; îi plăcea însă că eram oricând dispus să-l ascult descriindu-şi proiectele. Asta, şi altele, bănuite întâi, le-am aflat cu certitudine abia mai târziu, pe când consultam modelul. Calculatorul devenise *el,* îl conţinea pe Nic în memoria compartimentelor sale şi, aşa, am reuşit să înţeleg lucruri pe care omul nu mi le-ar fi destăinuit niciodată. Cu o singură deducţie nu pot şi *nu vreau* să fiu de acord, prefer să accept că modelul, acest Nic simulat după dispariţia lui în neant, din când în când o ia razna. Nu accept că Nic, cel adevărat, n-ar fi crezut în arta sa, în construcţiile enorme, ambiţioase, cu care a umplut oraşul. Că l-ar fi interesat numai ca o formă oarecare de amuzament, iar de la o vreme, furat de joc, se ocupa de ele dintr-o curiozitate de cabotin care persevereză până la ultima limită. Aici modelul mă minţea. De fapt, nu minţea, ci greşea, ceea ce

nu m-ar fi surprins, la urma urmei, din moment ce introdusesem în calculator, pe lângă informaţiile mele, şi părerile despre Nic ale multor altora din cercurile pe care le frecventase. Cred că maşina prelucrase o informaţie minoră şi-i acorda, din cine ştie ce cauză, o importanţă mult exagerată.

E adevărat că Nic era un ins incomod, mai ales pentru confraţi. Asistasem eu însumi la neînţelegeri care treceau dincolo de disputa strict intelectuală. Uneori, cearta pornea de la o idee oarecare, de la o curbă pe care canoanele arhitecturii o cereau făcută într-un fel, iar Nic se încăpăţâna să sfideze canoanele şi propunea cu totul altceva. Au ajuns, nu de puţine ori, la jigniri; ştiam cât de violent putea fi dacă se considera provocat şi, presimţind furtuna, încercam s-o abat în altă direcţie, când eram de faţă. Dar nu puteam fi de faţă întotdeauna şi asemenea scandaluri avuseseră loc. M-am temut la un moment dat că, din cauza lor, Nic nu-şi va mai vedea proiectul aprobat. Asta însemna că acest oraş-satelit, rodul minţii lui, ar fi fost încredinţat altui arhitect. Probabil unuia dintre artiştii înnămoliţi în canoanele clasice, care l-ar fi construit după tipare ferme şi solide, ceea ce n-ar fi fost rău, dar l-ar fi lipsit de spectaculoasele soluţii, de îndrăznelile aproape incredibile ce caracterizează personalitatea artistică a lui Nic. Nu ascund că şi pe mine m-au pus pe gânduri, cel puţin la început, structurile acelea complicate, ancorate de stâlpi imenşi sau suspendate pe cabluri. Era acolo expresia unei fantezii debordante, care multora le părea scăpată de sub control.

Ştiu ce fusese înainte aici: una din ultimele localităţi vechi din ţinut, nu îndeajuns de veche şi nici cu destulă

personalitate pentru a fi declarată muzeu; pe de altă parte, cu neputinţă de sistematizat, pornindu-se de la ideea menţinerii acelei aşezări tradiţionale. N-avea să sufere nimeni şi nimic prin dispariţia sa, fapt necontestat nici chiar de adversarii lui Nic. Aşa că Nic a demolat-o. A împânzit spaţiul cu arborii aceştia colosali, pe ale căror ramuri atârnă, în grupuri, locuinţele lui suspendate. De câte ori privesc în jos, de pe terasă, încerc un sentiment deosebit, *ca şi cum aş aluneca* pe cocoaşele multicolore ale apartamentelor de la alte nivele. Sunt victima propriei mele idei, pentru că eu i-am oferit lui Nic soluţia tehnică a acestui efect optic, iar el a aplicat-o, realizând efectul în întregul oraş. Alte nuclee, colonii de apartamente, plutesc, deasupra, acolo unde încă n-am avut curiozitatea să-mi deplasez locuinţa, deoarece spectacolul mi se pare mai interesant de aici, din interiorul structurii, decât văzut de deasupra ei. Constat cu o reală mulţumire că există în repartizarea spaţială a acestor volume un echilibru pe care numai marea artă l-ar putea da. Şi intuiţia lui Nic, desigur.

Se spunea despre el că s-ar fi sinucis. Existau probe în sprijinul acestei versiuni şi, astfel, ea a fost admisă oficial. Nic apucase să construiască oraşul, se apropia momentul festiv al inaugurării şi cred că succesul îl ameţise de-a binelea. Nu văd o altă explicaţie pentru faptul că s-a ambiţionat atunci să aplice o soluţie căreia toţi specialiştii îi preziseseră eşecul. Sau poate că tocmai de aceea s-a ambiţionat, dar de data aceasta Nic a sfidat însăşi natura, îndrăznind mult dincolo de firescul lucrurilor. Şi-a asumat riscuri neacoperite de posibilităţile tehnice ale momentului. S-a zis că orgoliul l-a pierdut, l-a distrus pe când voia să demonstreze că lui îi va reuşi ceea ce nimeni nu îndrăznea

să creadă că ar fi posibil. Pe scurt, era vorba de un arc uriaş, montat într-un mecanism pe potriva lui, în vârful unuia dintre stâlpii centrali. Mecanismul era astfel conceput încât imprima arcului o mişcare de rotaţie într-un plan oblic (un „plan galactic” spunea Nic), iar colonia agățată de el se muta, într-un ciclu variabil, din centrul structurii până în exteriorul ei, în partea superioară a oraşului. Pentru cei care urmau să-şi fixeze locuinţele pe marele arc, monotonia spaţiului avea să dispară fără clasica deplasare a apartamentului într-un alt punct al structurii, la un alt nivel. Nic urmărea să excludă complet nemişcarea din acest complex urbanistic.

Ideea era nebunească, dar nu lipsită de frumuseţe. Eu cred că Nic trebuia totuşi să renunţe la ea, să se declare mulţumit cu ce izbutise până atunci. În bună parte, oraşul era populat. Se apropia inaugurarea oficială, anunţând festivităţi şi serbări de proporţii ieşite din comun. Dar Nic a instalat arcul şi, în semn de mare preţuire pentru prietenia noastră, mi-a oferit un loc pe acest enorm braţ al oraşului. Atunci n-am întrevăzut primejdia, îmi făcea chiar plăcere să-mi ştiu laboratorul angajat pe o traiectorie atât de ingenios concepută. Când s-a produs accidentul, eram departe, la periferia sistemului; avusesem inspiraţia să mă odihnesc în grădinile amenajate la sol. Vedeam şi parcă nu înţelegeam ce se întâmplă, într-atât era de neverosimil cum arcul metalic, care fusese ridicat la peste o mie de metri înălţime, se înclina fără zgomot, din ce în ce mai repede, târând după el apartamentele abia instalate. Apoi arcul acela s-a desprins din stâlpul susţinător şi s-a prăbuşit peste colonia de la nivelul cinci sute, a lovit-o în plin, strivind-o, rupând cablurile, smulgând locuinţele şi

antrenându-le în cădere. Abia atunci a izbucnit un trosnet înfiorător! întreg fagurele de la nivelul cinci sute s-a împrăştiat, locuinţele se sfărâmau, explodând, proiectate în coloniile vecine, unde avariile păreau mai puţin grave în raport cu prăpădul din zona centrală. Nu toate apartamentele acelea erau locuite, ceea ce explică de ce, într-un accident de asemenea proporţii, şi-au pierdut viaţa abia cu puţin peste o sută de persoane. Laboratorul meu făcuse saltul de o mie de metri, cu toată aparatura de care mă serveam, adăugându-se astfel unor pierderi materiale incalculabile.

Nu l-am mai văzut pe Nic, dar mi s-a spus că în momentul acela era ca nebun: nu recunoştea pe nimeni. A alergat la locul accidentului, a alergat acolo să vadă el însuşi scena dezastrului, să se convingă. A urcat în turn cu ascensorul care încă mai funcţiona. Mi-l închipui ajuns sus, pe platforma de sub imensul mecanism avariat, rupt din cauza presiunii exercitate asupra lui de greutatea arcului metalic. Dintre monstruoasele maxilare strâmbe va fi privit, jos, locuinţele împrăştiate, strivite, fumegând în mijlocul unei mulţimi cuprinse de panică. Mi-l imaginez pe Nic, ochii lui dilataţi, ficşi, refuzând realitatea, respingând-o ca pe un coşmar care nu avea de gând să se destrame. Apoi căderea. Prăbuşirea în gol, în spaţiul acela vidat de apartamente, unde numai cu câteva minute în urmă se desfăşura pano rama dinamică a coloniei centrale, pe drept cuvânt cea mai spectaculoasă din întreaga structură.

Oraşul a rămas, totuşi; colonia centrală s-a refăcut ceva mai târziu, dar umbra catastrofei l-a înfăşurat într-o duşmănoasă amintire pe Nic, pentru vina de a fi refuzat să admită, de la nivelul acelor ani, o delimitare între posibil şi

imposibil. L-au învinuit de laşitate – altfel, de ce s-ar fi sinucis? întrebau unii. Eu însă ştiu că *nu fusese o sinucidere.* La întrebările mele repetate, modelul răspundea întotdeauna printr-o negaţie, iar asta nu face decât să-l confirme pe Nic, cel cunoscut de mine, să mi-l apropie de dincolo de moartea căreia i se dăruise prin imprudenţă, în starea de şoc produsă de imaginea muncii sale năruite. Dacă n-ar fi alunecat de pe platformă, dacă ar fi trăit (cu alte cuvinte), Nic şi-ar fi suportat drama până la capăt, s-ar fi zbătut, desigur, s-ar fi chinuit, pentru că nu era omul care să accepte cu laşitate înfrângerea. Eu ştiu, îl înţeleg prea bine acum ca să nu-mi dau seama că, apăsat chiar de povara celor o sută de morţi, primii în istoria oraşului, Nic şi-ar fi înfruntat destinul până la capăt.

STEAUA CRONICARULUI

Uneori era sinceră, alteori mai puţin, când, întâmpinându-mă în prag, exclama: „O, ce bine c-ai venit, tocmai ne întrebam de ce n-ai mai dat pe la noi” sau altceva în sensul ăsta. Plutea într-un zâmbet frumos, trebuia s-o cunoşti foarte bine ca să pătrunzi dincolo de zâmbetul ei, iar eu o cunoşteam atât de bine, încât, de obicei, găseam la timp gluma uşor ironică prin care s-o determin să renunţe la convenţii şi să-şi amintească de firescul relaţiilor dintre mine şi familia lor. Apoi se întorcea spre interiorul apartamentului şi striga: „Marian! Marian, avem oaspeţi!” Iar Marian, din cabinetul său de lucru, oare era şi un atelier câteodată, venea spre mine sobru, cu expresia lui întotdeauna excesiv de politicoasă, aşa cum îl ştiam din vremea când, în fiecare zi liberă, ne întâlneam pe un teren retras, închis parcă între valurile de verdeaţă din marginea oraşului. Jucam tenis, o oră, două, pentru destindere doar. El, serios, concentrat, deşi nu prea îndemânatic, niciodată ambiţionat pe victorie; de altfel câştiga rar, numai atunci când nu eram în formă. Nu-mi amintesc să-şi fi exprimat prin ceva nemulţumirea. Avea o mândrie pe care i-o menajam, cedând uneori partida, fără să simtă trucul, greşind intenţionat, marcat de o oboseală simulată, pentru ca jocul să nu aibă mereu acelaşi aspect generator de monotonie. Daria era altfel, mai mobilă, mai

inventivă în micile ei cochetării, dornică să-i remarci atenţiile; făcea risipă de gesturi, de cuvinte, încât simţeai adesea efortul în această ambiţie a ei de a produce o cât mai bună impresie celor din jur. Un exces de zel care o trădează pe femeia de dincolo de mască, mai bine zis trădează o greşeală de educaţie adânc înrădăcinată în fiinţa ei, încă din prima tinereţe, când, supusă tuturor influenţelor, optase pentru acest stil, ca fiind cel mai avantajos, potrivit adolescentei de atunci. Poate că va fi existat în viaţa ei şi un model pe care să dorească să-l copieze. În orice caz, tiparele erau de multă vreme stabilite; ar fi fost necesară o intervenţie din afară pentru distrugerea şi refacerea lor după un model ideal. Însă Daria părea că-şi ignoră defectele, cred că era mulţumită aşa, iar Marian s-a obişnuit cu ele în cei câţiva ani de căsnicie, dacă nu perfectă, în mod precis comodă şi liniştită.

În ziua aceea venisem chemat. „Intră, eşti aşteptat”, îmi vorbi Daria pe un ton care exprima o oarecare emoţie şi, într-adevăr, l-am găsit şi pe Marian mai agitat ca de obicei. Avea întipărite pe faţă semnele unei bucurii reţinute, ceea ce spunea foarte multe la unul cu temperamentul său. Începusem să cred că m-au invitat la o aniversare, fără să mă anunţe din timp, ca surpriza să fie totală. Înainte de a-mi da lămuriri, Marian n-a uitat să facă oficii de gazdă, între altele rugând-o pe Daria să se ocupe de cafea. Era obiceiul casei. Daria se specializase într-atâta, încât pregătirea băuturii negre devenise la ea un adevărat ritual. Nu se folosea de robot, cred că era singura ocazie când renunţa la serviciile bucătăriei mecanice, dar îi plăcea să amestece îndelung praful proaspăt şi mirositor cu zahărul bine mărunţit, până când culorile se uniformizau, apoi făcea

restul. Despre momentul acesta al amestecării prafurilor, prelungit excesiv chiar, mi s-a vorbit cu entuziasm, Daria susţinea că în el stătea tot secretul cafelei sale, ce-i drept, excepţională. Ne-a servit-o în cabinetul lui Marian, care arăta din nou ca un atelier plin de schiţe şi instrumente complicate. Daria se plângea mereu că nu putea ţine camera aceea curată, erau reproşuri la adresa soţului, vinovat de continua dezordine din încăpere. După ton nu părea, totuşi, grozav de supărată. De altfel, scuza era inutilă, nu-şi avea rostul între prieteni, iar Marian meşterea acolo mereu; prin urmare, era firesc ca biroul lui să arate aşa cum arăta. Ştiam că lucrează mult, nu numai la institut, ci şi acasă. Avea un regim de muncă special, i se asigurase o relativă independenţă.

„Ştii – mi-a zis atunci – am pus la punct stimulatorul ăla!” Am întrebat care stimulator. „Ţi-am mai spus, nu se poate să fi uitat...” mi-a reproşat Marian, reluând o poveste mai veche, pe care eu o uitasem totuşi, dar mi-am reamintit-o. Un aparat, un generator complicat de energie, legat la o cască, receptor şi instrument de influenţare totodată; instalaţia avea forma unei mici combine medicale, nu-i lipsea nici măcar tabloul de control, cu ecranele lui minuscule, luminate, dovadă că întregul ansamblu fusese racordat la circuitul calculatorului central. „Am vrut să-ţi facem o surpriză”, mi-a explicat Marian, apoi m-a descusut dacă nu voiam să-i încerc aparatul, aşa zicea: dacă nu vreau să-i încerc eu invenţia, când de fapt *el era cel care voia s-o încerce pe mine!* Mă făcuse curios. Nu pot afirma că mi-ar fi lipsit ezitările, pentru că nu obişnuiesc să mă arunc orbeşte într-o aventură. Dar Marian m-a asigurat că nu eram primul, încercase efectul întâi pe el, apoi pe

Daria. M-a convins că stimulatorul funcţiona între limitele de siguranţă admise de calculator şi că, indiferent de rezultatul experienţei, organismul îmi era în afara oricărui pericol. La primul semn de dezechilibru psihic, stimulatorul ar fi ieşit automat din funcţiune. „Nu prea văd unde vrei să ajungi”, i-am spus, iar el a luat asta drept o acceptare şi mi-a zâmbit: „O să vezi!” Cred că abia atunci m-am hotărât. În definitiv, ceea ce spusese el despre limitele de securitate era un adevăr, cât timp combina aceea funcţiona racordată la sistemul calculatorului central. Daria a confirmat că invenţia reuşise. Ştia asta din încercarea făcută asupra ei şi, dacă ea, care e destul de fricoasă, trecuse examenul, am acceptat să iau şi eu casca aceea metalică pe cap. Nu înainte de a-mi bea cafeaua, le-am spus în glumă; era modesta mea pretenţie de cobai. Au râs, am râs toţi trei, apoi mi-am pus casca, ajutat de Daria, iar Marian s-a aşezat în faţa tabloului de control.

Un timp n-am simţit nici o schimbare. Încă mai făceam haz, l-am întrebat ce vedea pe ecran; dacă dorea să ştie ce mâncasem în urmă cu exact un an, sau dacă nu cumva îmi căuta în creier ecourile iubirilor defuncte. „Aş putea şi asta, a zis Marian. Dar nu mă interesează”. „Pe mine mă interesează, am auzit glasul înveselit al Dariei. Aranjează în aşa fel încât să văd câte femei şi-au pierdut capul din cauza acestui burlac nesuferit…”, Ia ceva şi notează”, i-am sugerat, apoi nu-mi amintesc prea bine ce a urmat, probabil jocurile acelea de lumină, ca nişte explozii pe care le simţeam direct în creier. Poate că pentru câteva clipe mi-am pierdut cunoştinţa. Instalaţia lui Marian îmi chinuia creierul, în timp ce creatorul ei încerca senzaţii de veritabil explorator, cotrobăind prin cele mai ascunse

rezervoare de memorie ale neuronilor mei. Mi-a explicat mai târziu că pierderea lucidităţii este inevitabilă în anumite momente: atunci când stimulatorul provoacă *salturile,* când obligă celula nervoasă să se forţeze, să arunce în exterior înregistrări din ce în ce mai vechi, suportul unor amintiri care îţi aparţin şi al altora care nu-ţi aparţin, decât în măsura în care ţi-au fost transmise ereditar, codificate subtil, încât organismul, deşi le conţine şi le trece mai departe, n-are acces la ele în mod conştient, prin mijloace proprii.

Nu mai ştiu precis cum s-au petrecut lucrurile, însă bănuiesc că în timpul experienţei conştiinţa mea a încercat de mai multe ori să se limpezească – dovadă amintirea vagă a unor succesive creşteri de lumină. În spaţiile acelea tulburi, populate de imagini mişcate, de forme indecise, făceam eforturi ca să reţin ceva inteligibil, să opresc derularea fantastică a umbrelor, coşmarul pe care-l traversam. O singură dată mintea păru că mi se limpezeşte, dar coşmarul continua, proiectat acum într-o realitate străină fiinţei mele şi, totuşi, nespus de apropiată. Mă visam pe un câmp îngust, bătut de ploaia toamnei, eram ud şi rebegit de frig, sub un cer de fum, zguduit mereu de explozii; în stânga răpăiau armele de care îmi era frică, atât de frică, încât gândul meu înnebunit refuza să părăsească direcţia aceea şi pocniturile îmi vuiau în timpane amplificat. Ori poate că nu visam, *eram* pur şi simplu în infernul acela indescriptibil şi de neînţeles; cred că iarăşi am leşinat.

Apoi, în sfârşit, a fost linişte. Eram obosit, ca după o lungă călătorie, poate că făcusem într-adevăr călătoria, îmi amintesc vag de un peisaj împădurit, de o legănare continuă, cum eram cotropit de oboseală şi somn. Oraşul cu

turle gotice, subţiri. Străzi strâmte, case care mă uimesc, porţi mari, metalice, cu însemne strălucitoare. Apoi alt oraş, acesta în care venisem pentru o treabă foarte importantă, ca să împlinesc printre străini ceea ce lipsea alor mei. Parfum de flori sudice. Îmi amintesc că acasă (unde acasă?) e vremea strugurilor, femeile urcă dealul purtând coşuri mari, bărbaţii repară teascurile, iar în saloanele nobilului se pregăteşte, cu multă larmă, banchetul. Eu stau aici, departe de ai mei, cu inima ruptă de dorul lor, de suferinţa lăsată în urmă – singur cu amintirea feţelor lor de oameni săraţi, urgisiţi, înrobiţi altora, jigniţi cu cele mai înjositoare ocări. Pentru jignirile acelea sunt eu aici, în oraşul din sud, în oraşul prea zgomotos pentru urechile mele, încât îl iubesc numai pentru şcolile, pentru învăţătura lui. Cărţile miros a praf, a lucru vechi, la fel şi manuscrisele pe care le-am râvnit atâta până când să le pot întreba cu degetele, aplecat peste preţioasa lor înţelepciune. Să nu mă mai dispreţuiască nimeni, să nu-mi hulească neamul. Să se afle pretutindeni cine suntem, asta am dorit întotdeauna şi asta doresc. Să se ştie adevărul, că am fost cei dintâi, cei mai vechi acolo, după cum şi la număr suntem cei mai mulţi. Nu cum spun istoricii aceia plătiţi. Nu cum crede Bonfinie sau Johann Engel prea vestitul. Văzând hârţoagele îngălbenite, ochiul mi se bucură de adevărul lor, scris în limbă veche şi străină, în limba mlădiată şi grea de pilde a strămoşilor. Prin mine, trebuie să cuvinte iarăşi ei, din aceste izvoare fără preţ, pe care le scot la lumină ca să se împrăştie neştiinţa şi minciuna. Şi iar mă gândesc la ai mei, care aşteaptă acolo, departe, să le duc gând luminat şi speranţă. Pentru ei uit de oboseală şi scriu, pentru ei toată truda mea, neostenită, şi sudoarea frunţii, şi nopţile de veghe

între gânduri, aplecat peste filele cronicii. Pentru bătrânii şi urmaşii mei, să se afle acestea, să se ştie. Scriu…

Căci neamul nostru cel românesc întreg, adică nu numai proştii din Ardeal şi părţile ţerei ungureşti, pentru că n-am primit rătăcirile protestanţilor, precum nu primisem şi obiceiurile bisearicii Romei mai înainte, la atâta au ajuns, cât numai suferinţe s-au ţinut, precum arată aprobatele Ardealului, ba proştii la atâta ajunsese pe vremea mea, de să vindea ca dobitoacele fără de loc, nu cu locul pe carele lăcuia împreună; afară de slujbele ce le făcea domnilor pământeşti, începând de luni până sâmbătă seara, în toată săptămâna preste tot anul, duminica, fiindcă alte nu se putea lucra, domnii cei pământeşti pre iobagii săi îi trimetea cu cărţi pe la alţi domni. Preoţii româneşti trebuia să dea dăjdii domnilor pe an şi să le crească şi hrănească câni; pre feciorii lor îi răpea de la învăţături şi făcându-i curteni îi silea să-şi mute legea şi credinţa, şi altele mai multe făcea domnii cei pământeşti cu bieţii români…

PUNTEA

În nopţile pământene, Sirius, iarna mai ales, când aruncă sclipiri îngheţate dintr-un cer sticlos, aburit parcă de răsuflări… Sau vara, mai spre orizont, îndată după lăsarea serii, arătând sudul în silueta fantomatică a Câinelui Mare, peste puzderia de stele a Galaxiei. „Tu mai ţii minte, Leonida?” îl întrebam uneori, când singurătatea devenea nu numai apăsătoare, ci se însoţea de acea senzaţie chinuitoare, specifică profesiunii noastre şi prezentă mai ales în zborurile lungi. El zicea că-şi aminteşte şi, atunci, sub calota transparentă a navei, încercam să reînviem o scenă, două de demult. Lui îi plăcea să-şi amintească marea, aşa cum o cunoscuse: cu nisipurile ondulate de pe fund, în vecinătatea culturilor de alge, cu valuri plumburii deasupra, cu fetele ei bronzate şi toate celelalte minuni care, fiind rămase mult în urmă, ameninţau să se destrame, se subţiau treptat şi aproape că încetau să mai existe. Le simţeam tot mai vagi, încât uneori trebuia să facem eforturi disperate pentru a le readuce în memoria activă. Aici, *în asta* presimţeam primejdia. Alteori, pe neaşteptate, imaginile se proiectau pur şi simplu afară din uitarea noastră, ţâşneau nechemate, în mod surprinzător; umpleau conştiinţa cu contururi de o claritate pe care o crezusem definitiv pierdută. Ele se cereau transmise, comunicate celuilalt neîntârziat, şi aceste momente fuseseră cândva

cele mai animate din timpul petrecut pe navă.

Amândoi căutam să menţinem puntea, cu alte cuvinte. Tot ce adunaserăm în noi, tot ce ne dădea impresia bogăţiei noastre interioare şi atenua oarecum formele de incredibilă violenţă sub care se manifesta câteodată marele Regret, îşi avea rădăcinile acolo, în urmă, la aproape zece ani-lumină depărtare. „Îţi aminteşti, Leonida?” îşi amintea, îmi povestea despre oraşul subacvatic în care îşi trăise adolescenţa şi primii ani ai tinereţii, în condiţii aproape ideale pentru libertatea de acţiune a unui ins aflat în plin proces de formare a propriei sale personalităţi. „Îţi aminteşti, Leonida?” Revedea oraşul de sticlă, scufundat parcă într-un imens acvariu, şi plaja cu nisip spulberat de vânt, sau invadată de scoici şi alge, dimineaţa. Adică nu, plaja cu scoici şi alge mi-o aminteam cu mai multă exactitate eu, deşi nu crescusem aproape de mare şi tocmai de aceea. Aşa am cunoscut eu marea, într-o dimineaţă umedă, răcoroasă, cu soare şters şi spume în creştetul valurilor, agitate încă după furtună. În mod obişnuit îmi aminteam grădina cu trandafiri a coloniei şi scene din care imaginile tot mai îndepărtate ale câtorva prieteni mă obligau să le reconsider continuu poziţia într-o scară de valori personală, eminamente subiectivă; aveam impresia că-i redescopăr, eram dispus să acord cu uşurinţă, fiecăruia, o calitate în plus şi făceam asta aproape inconştient. Era, mi se pare, o reacţie disperată a eului meu, angajat în salvarea oricărei înregistrări păstrate încă în memorie.

Lui îi rămâneau însă fetele. Irene, bruneta nervoasă, cu temperament mediteranean, apoi negresa cu care spunea că făcuse dragoste pe o mică insulă artificială, şi

colega noastră de mai târziu, Diana, şi altele, dintre care mai multă admiraţie avea pentru Ingrid: o numise cândva „regina vikingilor” şi limba nu i se poticnea articulând aceste cuvinte vechi, iar ochii îi luceau de parcă atunci s-ar fi răsfăţat în retina lor regina, goală. Fetele pe care Leonida se încăpăţâna să nu le uite, deşi ar fi fost mai bine să nu le fi întâlnit. Sau, întâlnindu-le, să le fi şters din memorie imediat după decolare, când totul era proaspăt şi nu dăduse încă naştere regretelor. Eu aşa am făcut, după cum cereau şi instrucţiunile. Trebuia să-mi fie mai uşor, să suport mai bine zborul fără povara unor amintiri în care îşi făcuseră loc femeile, căci nu mă îndoiesc că şi în tinereţea mea vor fi existat iubiri, chiar dacă acum mi-e imposibil să-mi amintesc de ele şi ştiu că le-am pierdut din minte pentru totdeauna. Au rămas *dincolo,* sacrificate, încât transportam spre Sirius nişte splendide goluri în memorie, acele „pete albe” rămase după ştergerea, cu un duş selector, a experienţelor mele erotice anterioare lansării în spaţiu.

A fost un drum nu atât greu cât plictisitor. Misiunea ce ni se încredinţase nu justifica trimiterea unei astronave de dimensiuni mari, cu mult personal la bord şi, prin urmare, cu un alt grad de confort. Eram pe o simplă navă de patrulare, din lotul vechi, atunci modernizat, în sensul că motoarele puteau atinge viteze spectaculoase într-un timp relativ redus. Dar echipajul trăia tot atât de înghesuit ca înainte de modernizarea flotilei. Petreceam destul de multă vreme în săliţa circulară, cu tavan transparent, nu însă pentru panorama stelară, care era destul de comună şi absolut neinteresantă după ce-o privisem de atâtea ori. Era mai mult loc acolo, era mai larg şi, dacă reuşeam să ne convingem de necesitatea unor treburi, uneori puteam

chiar să şi lucrăm. Aşa s-a întâmplat la început, când doream activitatea şi am izbutit să controlăm cu destulă precizie ieşirea din sistemul solar. Ce-i drept, ce făceam noi era un supra control, ne puteam lipsi de el, cum eram de la bun început încredinţaţi aparatelor. Apoi Leonida a cartografiat pentru propria lui plăcere o zonă exterioară, sperând să găsească elemente noi, o cometă, un planetoid oarecare. Speranţă zadarnică. Ambiţia lui s-a dovedit inutilă atunci când şi-a comparat harta cu cele vechi, faţă de care nu avea nimic, dar absolut nimic în plus. Eu am fost ceva mai inspirat, dacă mă gândesc că în tot acest timp am parcurs din nou documentaţia despre Sirius şi informaţiile privitoare la expediţiile care ne-au precedat. Dar astă n-a putut să dureze o veşnicie, aşa că, de la un timp, plictiseala (oare numai ea?) ne-a luat pe nesimţite în braţele ei diafane şi a început să ne legene.

Da, Leonida îşi amintea totul despre femei, se lăsa chinuit de imaginile lor, ceea ce eu nu puteam face, deşi simţeam că aş fi dorit asta, uneori. Întâi mi-a fost milă de el, dar la un moment dat am înţeles, cu uimire, că începusem să-l invidiez şi mi-a fost ciudă pe mine însumi. Asta era, îl invidiam pe Leonida pentru iubirile la care el nu renunţase. Dar oare erau ele într-adevăr iubiri? „De ce tot scormoneşti în cenuşă?” l-am întrebat înciudat, când n-am mai putut suporta să aud, pentru a treia sau a patra oară, relatarea unui incident banal, în urma căruia se despărţise de Irene, fără să ştie dacă ea fusese într-adevăr de vină, sau dacă nu cumva fusese un complex de împrejurări căruia el îi căzuse victimă. Au izbucnit între noi nişte certuri, pentru că nu avea tact şi nu înţelegea (sau nu putea?) să mă menajeze, pomenindu-mi mereu de ceea ce

eu amputasem, scosesem din mine pentru totdeauna, conform instrucţiunilor, iar el nu. Mă durea nu atât faptul că el rămăsese cu o experienţă în plus, deşi nu era vorba de o experienţă oarecare; însă discuţiile cu el stârneau în mine ceva nedefinit, un ecou, poate un ecou al ecoului, ceva vag şi aproape imperceptibil, neliniştitor, chinuindu-mă. Eram conştient de faptul că avusesem eu însumi această experienţă extraordinară şi renunţasem la ea. Mai exact, simţeam că renunţasem la ceva extrem de important şi – asta sună ca un paradox – *nu ştiam precis la ce!* Pentru că una e să înţelegi ce s-a putut întâmpla cu tine cândva, înainte de o amnezie să zicem; să înţelegi, pipăindu-te cu mintea, cum ai pătrunde într-un sistem de forme străine, sau într-un sistem de ecuaţii, reconstituindu-te din fragmente abstracte, din fragmente ipotetice chiar, după principiile riguroase ale logicii. Şi cu totul altceva e să te simţi întreg şi fără enigme, nici discontinuu, nici mutilat, cum mă vedeam eu de la o vreme, alături de Leonida, care încălcase instrucţiunile şi îşi îmbarcase pe navă toate amintirile cu chip şi trup de femeie, declarând că la acelea nu putuse renunţa.

Când refuzam să-l mai ascult, când refuzam să-l mai văd, mă închideam în nişa care trebuia să-mi folosească drept cameră de protecţie în timpul somnului prelungit şi zăceam acolo, cu gândul la Sirius, perla dimineţilor de iarnă pe Pământ. Puneam muzică, nu prea tare, îmi trebuia doar un fundal sonor pe care să-mi ordonez gândurile, ieşind astfel din starea aceea de continuă tensiune. De-aş ajunge mai curând! îmi ziceam, nemaiavând răbdare. Plictiseală şi nervi, nervi şi plictiseală, aşa se chema boala de care se părea că începusem să sufăr. Leonida rămânea în „salon”,

sau poate că intra în nişa lui; însă el intra acolo, întotdeauna, cu afurisitele de amante care îl urmau pretutindeni, supuse doar în aparenţă şi, de fapt, chinuindu-l destul. Dar atunci mă gândeam mai puţin la asta, fiindcă îmi concentram atenţia spre lumea stelei Sirius şi mă preocupau navele pe care Pământul le pierduse în două rânduri acolo. Şi, tocmai când mă credeam mai absorbit de aceste probleme, mă trezeam deodată gândindu-mă la negresa cu care Leonida se iubise De o mică insulă artificială. Parcă vedeam insula, bătută de valurile cu creste înspumate, auzeam vuietul mării şi simţeam în piele căldura soarelui de vară, numai negresa rămânea un contur neclar, cu consistenţa pufoasă a aburului, încât aş fi încercat degeaba s-o cuprind, chiar şi în imaginaţia mea îmbolnăvită. Desigur, Leonida o rememora cu totul altfel, stând întins în nişa de alături. Ce-i păsa lui de Sirius (mă descopeream judecându-l) şi de astronavele pierdute acolo şi de planeta Pământ şi de orice altceva, când femeile acelea cu care s-a iubit îi populau visele şi gândurile, poate chiar atunci îl atingeau tandru, îl mângâiau, îl sărutau. Chiar dacă astea se petreceau doar în amintirile lui. Esenţial era faptul că el avea asemenea amintiri, iar eu nu, şi ce n-aş fi dat atunci să mă chinuiască şi pe mine unele la fel, nu lipsa lor, nu lipsa lor…

Da, era o nebunie curată ce se întâmpla cu noi amândoi. Cred că eu o păţisem numai din cauză că mă simţeam infirm. Cu totul altfel ar fi decurs călătoria dacă Leonida proceda la fel cu amintirile lui, cum cereau şi instrucţiunile. Dar el nu şi-a extirpat semnele iubirilor abandonate. Nici înainte, nici după decolare şi nicicând. Lângă el ajunsesem să mă simt infirm, ca şi cum mi-aş fi

pierdut ambele picioare, iar cineva m-ar fi provocat încontinuu: „Umblă! Hai, vino! Umblă!” Şi nici măcar nu ştiam precis ce pierdusem, dar eram conştient acum, abia acum, de însemnătatea acelei părţi amputate din structura, din fiinţa mea. Imaginaţia transformase totul într-o obsesie chinuitoare, încât uneori îmi venea să urlu de ciudă – ciudă pe Leonida, care fără să vrea îmi declanşase obsesia şi mi-o întreţinea cu poveştile lui amăgitoare.

Stăteam, cum spun, întins în nişă, cu palmele pe pleoape, deşi pătrundea acolo lumină puţină, fiind un spaţiu destinat odihnei. Muzica răzbătea cu greu spre mine, abia o auzeam. Încercam pentru a nu ştiu câta oară să-mi imaginez negresa şi nu reuşeam. Apoi am văzut limpede, am văzut-o, însă nu pe ea, ci pe Diana, colega noastră, pe care tot Leonida o iubise probabil acolo, pe Pământ, dar nu mă mai interesa deloc asta. Ţărmul cu nisip umed şi alge şi crabii mişunând printre scoicile rostogolite de valuri. Simţeam un miros dens, de trandafiri, ca în grădinile coloniei. Mi-am reamintit mirosul pentru că Diana venea spre mine zâmbind, cu un trandafir în mână, un singur fir cu care despica aerul, jucându-se. Leonida intrase în nişa alăturată, acum ştiu precis, însă n-aş fi putut spune de la început dacă Diana venise prin memoria mea sau prin memoria lui, dacă îi făcea lui semne sau mie. Dar atunci cred că încremenisem de emoţie, speriat, surprins şi temându-mă în acelaşi timp ca nu cumva imaginea să se destrame. O vedeam limpede, încât nu m-aş fi mirat să-i simt răsuflarea pe buze, cum se aplecase deasupra mea, şi nisipul nu mai era umed, ci fierbinte fierbinte. Şi n-am mai fost atât de sigur că Diana fusese iubita lui Leonida şi nu iubita mea, pentru că totul era prea viu, prea aproape de

mine, *în mine chiar,* ca să nu mă întreb dacă nu cumva un fragment uitat, de memorie, dacă nu se omisese ceva, din greşeală, la operaţia aceea. Cred că m-ar fi durut să ştiu că ceea ce-mi aminteam era de fapt o memorie falsă, un reflex al amintirilor povestite cu lux de amănunte de Leonida. Dar, chiar aşa de-ar fi fost, atunci (sunt sigur) Diana venise numai pentru mine şi imaginea ei îmi aparţinea.

UN CIORCHINE DE OCHI

Fără detectoarele care ne stăteau la îndemână, am fi putut crede că sonda se pierduse undeva, la trei sute de metri adâncime, sub pământul surpat în puţul forat cu o zi în urmă. Timpul de întoarcere trecuse. Nu ne-a alarmat surparea, pentru că sonda ştia să caute singură drumul spre suprafaţă, aşa fusese programată. Putea, la nevoie, să străpungă zona blocată, cum făcuse la deschiderea puţului spre straturile care ne interesau. O singură teamă aveam, şi eu şi Amalia: să nu se deregleze circuitele de control – ar fi însemnat fie oprirea sondei, fie abaterea ei de la direcţia fixată. În acest caz, chiar fără să rămână imobilizată, sonda tot pierdută era, pierdută de-a binelea în masa enormă de pământ prin care îşi săpa canale de cârtiţă.

Detectoarele ne comunicau că totul e în ordine, atâta doar că sonda ieşea mai greu din aluviunile depuse sub noi în decursul erelor. Se abătuse, totuşi, cu câteva grade de la traseu; îşi deschidea o galerie nouă, un puţ forat de astă dată de jos în sus, spre suprafaţă. Semnalele ei veneau cu regularitate, ne-am liniştit şi ne-am văzut de alte treburi, aşteptând-o. Aveam răgaz pentru o baie în apa caldă a pârâului, sub pădurea de aluni dinspre Pâglişa, unde mă obişnuisem să pescuiesc în modul cel mai primitiv, scotocind printre rădăcini, cu mâinile. Amalia pregătea peştii după o reţetă aproape uitată, pe jarul unui foc aprins

chiar la mal, între nişte pietre închipuind o vatră.

Trebuie să spun că forajele ne conveneau, după o perioadă de cercetări teoretice prelungită peste măsură. Sonda cu care lucram se comporta neaşteptat de bine, nu era nouă, dar funcţionase perfect în toate incursiunile ei subterane. Oricum, între un foraj şi altul ne rămâneau câteva zile pentru conservarea probelor. Se nimerise şi o vreme minunată, aşa că ne puteam permite plăceri rare: baie în pârâu, pescuit, cules de ciuperci, am descoperit chiar şi un cireş sălbatic. Amalia era într-o continuă bună dispoziţie, eu la fel; ne întinerea această muncă în aer liber, departe de civilizaţie. În glumă, ne-am promis un refugiu în locurile acelea aproape sălbatice, după ce vom fi terminat cercetările. Dar adevărul este că nu ne puteam lipsi de laboratoare, o mie de motive ne-au ţinut legaţi de oraşul al cărui desen aerian, uşor înceţoşat de distanţă, îl zăream din vârful dealului, de unde ca într-un flux liniştit se revărsa pădurea.

În sfârşit, sonda se întoarse din călătoria ei subpământeană. Ieşi la o mare distanţă de locul unde o aşteptam, în pantă, apoi se culcă într-o rână pe movila de pământ afânat, împins deasupra de sfredelul ei enorm. Am lăsat-o să aştepte acolo până când ne-am terminat masa. Nu ne grăbeam, dacă nici ea nu se grăbise. De fapt, eram la cel de-al treilea puţ forat şi, după experienţa celorlalte, bănuiam cam ce ne putea aduce. Şansa ne-a surâs încă de la început, dar entuziasmul nostru scăzuse întrucâtva, ca atunci când, într-un şir de mari bucurii, te obişnuieşti cu situaţia care le produce. Ne aşteptam, desigur, şi la noutăţi, însă nu puteam fi luaţi pe nepregătite. Cel puţin aşa credeam, iar asta ne făcea să ne păstrăm calmul şi

răbdarea.

În pământul acela calcaros, Amalia descoperi primul fragment de trilobit, apoi un trilobit întreg. Era un *Bronteus,* ca dovadă că sonda răzbise iarăşi până la stratul destul de profund în care se aflau depozitele silurianului. Apoi, răscolind în cupa metalică, am găsit eu însumi cochilia mare, fosilizată a unui nautiloid. Nu mai încăpea îndoială, eram în plină eră paleozoică. Mai găsisem o pâlnie de *Phragmoceras* şi la primul foraj, ceva mai la vale. Aveam serioase motive să fiu mulţumit, pentru că zona nu era cunoscută prin depozite ale silurianului şi numai o intuiţie fericită ne pusese pe această pistă. Pe măsură ce descopeream în frânturile de rocă noi fosile de trilobiţi, ba chiar şi unele brahiopode, simţeam cum ne creşte buna dispoziţie. Prin mici ţipete copilăreşti, Amalia îmi făcea cunoscută apariţia fiecărei piese mai interesante. Ne cunoşteam îndeajuns ca să ştiu că munca asta migăloasă o pasiona.

Avansam încet, în ciuda faptului că ne serveam de instrumente din cele mai moderne. Trebuia înregistrat totul, măsurat, conservat. Am pierdut ore în şir pregătind abia o mică parte din colecţia de fosile. Târziu, spre seară, a apărut oul acela enorm şi ţin minte că stăteam prostiţi lângă el (prostiţi, ăsta-i cuvântul), fiindcă îl vedeam acolo, dezgropat pe jumătate de sub bucăţile de rocă, şi parcă tot nu ne venea să credem în existenţa lui. Îl pipăiam pe rând, şi eu şi Amalia, ca să ne convingem încă o dată şi încă o dată că nu visam, că nu eram victimele unei halucinaţii a minţilor noastre înfierbântate. Obiectul rămânea mai departe acolo, neclintit, în cupa largă a sondei, arătându-ne o suprafaţă aspră, o coajă de un galben murdar.

— E un ou de struţ! a exclamat Amalia şi am râs amândoi, cum era să nu râdem? Întâi, pentru că oul acela de un galben murdar întrecea, prin dimensiuni, orice închipuire. Apoi, cine ar fi admis existenţa struţilor în silurian? Viaţa încă nu ieşise din apele mărilor, decât spre sfârşitul perioadei, sub forma unor neînsemnate plante vasculare. Oul părea mai degrabă al unei reptile uriaşe. Dacă sonda l-ar fi transportat dintr-un strat al jurasicului, totul s-ar fi limpezit, dar jurasicul aparţinea altei ere, iar noi cercetam un pământ cu zeci de milioane de ani mai vechi decât timpul saurienilor. Trilobitul acela, *Bronteus,* era cea mai convingătoare dovadă.

Ne-a cuprins tulburarea, ca în pragul unei descoperiri senzaţionale, ne era pur şi simplu teamă să ne gândim la ea. O specie necunoscută ştiinţei, aşa credeam atunci şi ne tremurau mâinile pe când dezgropam ovoidul care zăcuse în pământ până se aşternuseră deasupra straturi de aluviuni în grosime de trei sute de metri. Un lucru era sigur: paleozoicul ne trimitea o solie stranie – e de înţeles astfel emoţia cu care ne-am hotărât s-o descifrăm. Se făcuse noapte, dar n-am mai avut răbdare să aşteptăm ziua următoare; am lucrat mai departe, cu migală, cu atenţia sporită, la lumina proiectoarelor. Aveam două, unul deasupra sondei şi altul lateral. Uneori îmi imaginez spectacolul, trebuie să fi arătat ca nişte apariţii din alt tărâm, cum stăteam aplecaţi peste cupă, mângâind forma aproape întregită a oului pietrificat. În jur, noaptea era profundă, iar pădurea şi pârâul făceau întunericul foşnitor.

Amalia mi-a mărturisit mai târziu că se temuse de un accident prin care puteau să culmineze absurdităţile acelei zile. Îi trecuse prin minte că, lovit cumva din neatenţie, oul

ar fi putut să se spargă! Oricum, eu vedeam în el o nouă fosilă a paleozoicului, o carapace cu aspect calcaros, purtând resturile pietrificate ale unui animal neştiut, aşa că din punctul meu de vedere frica ei era cu totul neîntemeiată. Dar apoi s-a produs un lucru inexplicabil, cam pe la miezul nopţii, când ovoidul stătea deja de mai multe ore prins în fasciculele puternice ale proiectoarelor. Lumina, sau poate căldura, dar presupun că în primul rând lumina a declanşat efectul acela neaşteptat. Absentă timp de sute de milioane de ani, revenită brusc, lumina făcea coaja oului să-şi piardă opacitatea, încât fosila noastră devenea, încetul cu încetul, străvezie, pătrunsă de raze până aproape de mijlocul ei. Multă vreme n-am putut deosebi decât o masă nebuloasă, umbre parcă solidificate într-un chihlimbar tulbure. Au trecut probabil încă vreo două ore de veghe lângă cupa sondei până când fenomenul s-a desăvârşit. Atunci am putut vedea ceea ce niciun paleontolog nu şi-ar fi închipuit vreodată.

Întâi frunzele acelea palide, lungi, încolăcite. Alge cotropite de raze fierbinţi. Nervuri fine într-o ţesătură încă neclară. O tremurare în adâncul parcă lichefiat al oului. Apoi firele groase, trandafirii, pipăind cu ezitări suprafaţa interioară a ovoidului, coaja. Culoarea crescând, umplând frunzele cu un verde pur, aducător de viaţă. Forma pulsa, se răsucea încet în lichidul dens, acum limpezit, încât mişcarea frunzelor devenise foarte clară. Amalia s-a speriat rău de tot, mai ales atunci când frunzele, descâlcindu-se, dădură la iveală un ciorchine cu boabe de un negru lucios. A fost o descărcare magnetică, sau aşa ceva, încât am avut atunci impresia că mă aflu lângă un ciorchine de ochi – imagine de coşmar – şi că ochii aceia grupaţi îşi făceau loc

printre organele ce păreau frunze, anume ca să mă poată fixa, prin coaja străvezie a oului, cu lucirea lor de nepătruns.

Toate s-au încurcat apoi. Pentru mine noaptea dispăruse, era doar o lungă cădere prin lumină: dincolo de marginile mele începea un spaţiu luminos pe care, fără să-i simt atingerea, îl despicam în lunecarea mea oblică. Ţărmul trebuia să fie aproape. Curând am putut înţelege că eram în aer, pluteam spre un pământ stâncos, cenuşiu. Căutam ţărmul, marea – singurătatea de care eram invadat refuza continentul colţuros şi pustiu ca însăşi Neviaţa. Apoi am simţit ţărmul şi, cu ultimele puteri, m-am prăbuşit în valuri, nu departe de plajă. Apa era limpede, incredibil de luminoasă, de la soarele aspru cu care nu mă obişnuisem încă în lumea aceea străină. Căzusem pe fundul nisipos, printre nişte vietăţi mărunte, ţepoase, unele fixate pe pietre, altele mişcându-se greoi, târându-se la adăpostul stâncilor. Peşti stranii, lipsiţi de culoare, blindaţi cu plăci osoase, străbăteau lumina lichidă în vecinătatea mea. Între stânci, acolo unde valurile măcinau marginea stearpă a continentului, simţeam primejdii nelămurite, cleşti enormi la pândă, pregătiţi să apuce, să sfâşie. O încălecare de articulaţii, probabil o luptă surdă la adăpostul umbrelor tremurătoare. Nu, teamă nu-mi era, cred că nici nu cunoşteam asta. Mă stăpânea doar curiozitatea. Şi sentimentul acela vag al însingurării.

Amalia spune că n-a lipsit decât un minut, că s-a întors la mine alarmată, deoarece rămăsesem aplecat peste oul din cupa sondei şi nu răspundeam la chemări, păream somnambul sau drogat. Mi-am revenit abia când mi-a atins braţul, îmi amintesc că parcă mă scutura. Între

timp, interiorul oului se tulburase, am apucat să văd zvâcnirile frunzelor pierzându-se în substanţa din ce în ce mai opacă. „Ai văzut, ai văzut?” o întrebam mecanic pe Amalia şi-i scuturam umărul, aşteptându-i confirmarea, tulburat. „Ce să văd? Forma aceea… Sigur că da!” Însă, din glas, din ton, din ochii ei speriaţi, lucind în penumbra proiectorului, am. Înţeles că nu ştia nimic, fiind prea departe în momentul emisiei. Arătam neîncrezător şi dezamăgit, cred că aşa arătam, dar impresiile acumulate în fracţiunea de timp cât stătusem sub o influenţă străină erau prea vii, prea copleşitoare şi însăşi întâmplarea fusese atât de neaşteptată, încât n-am avut linişte până când nu i-am spus Amaliei totul, dintr-o răsuflare. Apoi ne-am calmat, mai ales eu trebuia să-mi revin, dar şi Amalia, care se emoţionase şi ea. Şi ne-am petrecut aproape tot restul nopţii rezemaţi de cupa sondei excavatoare, cu privirile aţintite spre oul uriaş, enigmatic, aruncat la suprafaţă de adâncurile mute ale Pământului.

Mesajul venit din silurian nu s-a mai repetat, din păcate, iar „autopsia” făcută mai târziu, în laboratoare, a aruncat abia o lumină palidă în istoria aceasta. Oul conţinea o pastă vâscoasă, un fel de gelatină rău mirositoare, atâta mai rămăsese din for mele pe care, aflându-mă sub influenţa aceea necunoscută, le văzusem în interior. Eu admit că fusese un intermediar, un depozitar de informaţie destinată nouă sau altora, mai degrabă altora decât nouă. Celor de cine ştie unde, care l-au lansat pe planetă într-o vreme când imensele ei rezervoare de viaţă plămădeau specii de început, primitive, înainte chiar ca regnurile să fi pornit, în marea lor aventură, spre uscat. Mesagerul – fiinţă, mecanism, ce va fi fost – şi-a încheiat drumul acolo, într-o

mare a paleozoicului, sub straturi de aluviuni din ce în ce mai groase. L-am scos la suprafaţă, l-am smuls fără să vreau din netulburarea unei îndelungate letargii. Tot ce văzusem sau simţisem, printr-un noroc nesperat, era, cred eu, expresia datoriei pe care mesagerul, cu preţul autodistrugerii, *trebuia* s-o îndeplinească.

PE LINIE MOARTĂ

Descopeream, spre sincera mea uimire, o linie moartă; unul din drumurile acelea primitive, cu două şine subţiri, care îşi pierduseră luciul, ţintuite în traverse de lemn, nenumărate traverse de lemn, iar printre pietrele colţuroase crescuse iarba în smocuri. Pe câteva porţiuni linia era invadată de bălării, se pierdea cu totul sub ele. Era limpede că nimeni nu se mai îngrijea de un minuscul teritoriu al trecutului, existent încă datorită faptului că dintotdeauna fusese o linie moartă, nu încurcase pe nimeni şi nimeni nu se împiedicase de ea. Un simbol al supravieţuirii pasive. Cândva se aflase în vecinătatea unei gări, bătrânul o numea Apahida, cu numele cartierului construit nu departe, pentru populaţia în continuă creştere a oraşului. Cred că în tinereţe apucase gara aceea.

M-a condus acolo într-una din zilele lui bune, când părea că energia îi revenea în corpul greoi, cândva masiv şi puternic, acum o epavă care plutea aproape de un ţărm bănuit, căutându-şi odihna. Ochii lui de un albastru apos îşi recăpătaseră (pentru cât timp?) vioiciunea. M-a dus să-mi arate locomotivele. Nu venea pentru prima dată acolo, asta se înţelegea imediat, din mişcări, din gesturi. Locul era, pentru el, unul al amintirilor: chipul său îşi îndulcea liniile într-o lumină blândă când revedea în minte gara, pe dinaintea căreia defilaseră, cu viteza lor ridicolă, garnituri

străvechi.

Susţinea că fusese prieten cu bunicul meu dinspre tată, A bănuit înrudirea îndată ce mi-a aflat nu mele, acelaşi cu al ascendentului meu din care astrofizica făcuse o celebritate. În orice caz, copilăriseră împreună, de asta nu mi-a fost greu să mă conving din câteva scene pe care le-a rememorat bătrânul. „Când a murit Octavian?” s-a interesat la un moment dat, pentru că ştia de moartea bunicului, dar pierduse şirul anilor. I-am spus, şi reacţia lui (am reţinut-o pentru absurdul ei) a fost cuprinsă în exclamaţia: „Tânăr! A murit tânăr...” Deşi bunicul nu murise deloc tânăr, însă e drept că nu apucase să ajungă uitat de timp, ca noua mea cunoştinţă.

Faţa lui pământie, cu ţepi cărunţi, şi nasul acela care se umflase, pierzându-şi tiparul iniţial. Oare fusese frumos vreodată? Poate că fusese. L-am însoţit în câteva plimbări, probabil obositoare pentru el, fiindcă făcea opriri dese şi discuţia continua în felul acesta, sub vreun tei răvăşit de vânt, apoi iar făceam câţiva paşi şi bătrânul povestea mai departe. Uneori auzeam cum îşi trăgea răsuflarea, mai greu, gâfâind, dar nu voia să renunţe până când nu-şi împlinea traseul, aşa se obişnuise. Îi rămăseseră puţine obiceiuri, aceleaşi în fiecare zi, de vreo două decenii încoace. Locuia ia marginea oraşului, într-una din casele vechi – de fapt aşa ne-am cunoscut, venisem acolo atras de forma ciudată a construcţiei cu acoperiş de tablă, ieşind printre ramurile câtorva meri scorburoşi, ultimii din ceea ce fusese odinioară o mică livadă. Nu se mai îngrijea nimeni de soarta lor şi am înţeles curând că bătrânul trecuse dincolo chiar şi de vârsta la care i-ar mai fi făcut plăcere să trebăluiască printre pomi. Buruienile câştigaseră întreg

terenul. Numeroase crengi uscate arătau ca nişte prevestiri de apropiată ruină printre frunzele şi fructele rare, care se încăpăţânau să trăiască.

Vorbea despre trecut, mai întotdeauna despre trecut, pentru că acolo rămăsese viaţa lui întreagă. „L-am cunoscut pe Octavian, om cu minte!” spunea, în limbajul lui învechit, înţelegând prin asta să-şi exprime admiraţia pentru inteligenţa bunicului meu; dar la fel vorbea şi despre alţii, necunoscuţi mie, pulverizaţi în uitarea timpului. Îl ascultam cu interes, cel puţin la început. Aducea ceva dintr-o altă epocă şi acest *ceva* îmi stârnise curiozitatea. Vorbea despre nişte „oameni cu minte” pe care îi cunoscuse, în special scriitori minori, bătrânul fiind în altă vreme învăţător, iar figurile acelea îi populaseră în mod precis manualele. Mi-a fost greu să înţeleg ce însemna pentru el *învăţător,* apoi am aflat din alte surse câte ceva despre o formă greoaie de învăţământ, abandonată încă de la primele sisteme care foloseau injectarea informaţiei direct în creier. Încercam să mi-l imaginez pe omul de lângă mine înconjurat de copii, povestindu-le lor ceea ce-mi spunea mie, sau poate altceva; în orice caz, n-am încetat nici astăzi să mă mir de sistemul acela, apreciez că viteza melcului ar fi un termen de comparaţie exagerat pentru progresele realizate în cadrul lui, dar se pare că nu exista altceva mai bun decât conversaţia dintre cel de la catedră şi discipoli.

E adevărat că nici bătrânul nu avea încredere în programele moderne de instruire, le contesta valoarea şi suferea profund la gândul că şcolile publice tradiţionale se desfiinţaseră, deşi reforma avusese loc cu mult timp în urmă, prea puţini îşi mai aminteau ce fusese înaintea ei. „Astea-s prostii, ascultă-mă pe mine! spunea. N-au nici o

valoare. Ce fel de lume e asta, fără şcoli, fără dascăli, fără pedagogi? O să vezi că nu va dura, nu va dura... Şi încerca să mă convingă de incapacitatea instructivă a programelor modeme, pe mine, care nu ştiam cum arătase pe vremuri clădirea unei şcoli, însă primisem la vârsta de zece ani mai multă informaţie utilă decât părea să fi adunat bătrânul într-o viaţă întreagă.

Cu ce satisfacţie mi-a mărturisit că, deşi la timpul său n-a putut împiedica „monstruoasa reformă” care îl anula ca practicant al unei străvechi profesiuni, s-a sustras sistematic de la orice încercare de perfecţionare ciclică, după ce fuseseră puse la punct şi date în folosinţă seturile cu informaţie de diferite grade, enciclopediile acelea transmisibile oricui printr-o unealtă numită, în ciuda complexităţii ei, *injector.* Era convins că astfel îşi păstrase neatinsă” esenţa” moştenită de la natură; îmi era milă de el, Când făceam o comparaţie între organismul său atins grav de ramolisment, dar „pur”, şi al meu sau al altora care, după raţionamentul fantezist al bătrânului, şi-ar fi alterat substanţa originară sub impulsurile obligatorii ale civilizaţiei.

Îmi vorbea de autorii lui obscuri, pe care uneori îi găseam într-o fundătură a memoriei mele. Majoritatea trecuseră prin manuale datorită conjuncturilor, câţiva rămâneau încă puncte de referinţă pentru o etapă mai veche a evoluţiei unor genuri literare, dar gustul meu refuza să-i primească şi cred că nici dintre specialişti n-ar fi fost mulţi aceia care ar mai fi făcut trimiteri la ei. Ascultam îngândurat elogiile aduse de bătrân acelora şi nu mă puteam pătrunde cu niciun chip de emoţia lui. În câteva rânduri a lăcrimat, recitind cu pauze de răsuflare nişte

versuri palide, de-a dreptul naive. Îl emoţionau, pentru că-i ilustrau concepţiile sclerozate, probabil de avangardă în perioada formaţiei lui intelectuale, însă cu totul depăşite astăzi şi mi-am dat seama că bătrânul se oprise într-adevăr acolo, la oamenii lui „cu minte”, la ideile lor. Pusese frâna prea devreme şi refuza (de câte decenii oare?) *să* accepte că, aşa cum dispar oamenii, dispar şi ideile, după ce se învechesc; se acoperă de praf şi aşa trec în uitare. Autorii aceia scriseseră pe înţelesul unor oameni care de mult nu mai existau. Rămăsese numai contemporanul lor, în persoana acestui ins scos în afara timpului, suferind pentru neînţelegerea ridicată în jurul său ca un zid de netrecut şi întrevăzând deodată posibilitatea de a străpunge zidul acela prin mine. Spera să mă convingă că *timpul meu* este corupt, că munca noastră, din care el nu pricepea mai nimic, s-ar risipi în zadar, că marile idei ale umanităţii – singurele idei mari epuizându-se odată cu tinereţea sa – fuseseră trădate. Avea o dramă a lui, o dramă născută dintr-o limitată înţelegere şi din neputinţă. Fusese dintotdeauna bătrân!

„Să munceşti pentru cei mulţi, mă sfătuia. Să-i înveţi, să-i luminezi… Să le deschizi mintea!” Eram în drum spre linia aceea de care mi-a vorbit cu însufleţire, încât mă făcuse curios şi acceptasem să-l însoţesc, ca să văd despre ce era vorba. Se aventura spre ea cu mai mult curaj, ştiindu-se însoţit de mine, pentru că nu-i făcea plăcere să traverseze oraşul, cu străzile lui mobile, cu vehiculele lui. Am urcat totuşi într-unul, zburam pe deasupra imensei structuri cinetice, aerodina îşi căuta singură culoarul liber prin spaţiul aglomerat, dar bătrânul nu părea interesat de nimic altceva decât de ideile sale, pe care acum i le

cunoşteam şi mă plictiseau enorm prin repetare. O singură dată a privit afară, ca să-mi arate lumea mea şi să-mi spună pe un ton mustrător: „Uite ce fac! Uite ce faceţi, în loc să lucraţi în interesul şi pe înţelesul celor mulţi. Asta le trebuie lor? Nu le trebuie asta!” Şi începu, mai vehement ca în alte împrejurări, să pledeze în vechiul său stil. „Trebuie să cobori la ei, să-i înveţi, să le deschizi mintea... Nu să-i vâri în căsuţe pentru păsări. Unde vor să ajungă? izbucni bătrânul. Unde vreţi să ajungeţi? Asta nu-i calea cea dreaptă, asta-i calea celor rupţi de popor, pe care noi, intelectualii, avem datoria să-l ridicăm, să-l cultivăm. Să fii în slujba omului de rând, auzi?” zise şi eu mă întrebam încordat: *în slujba cui?* Ce voia, la urma urmei, omul acesta?

Devenise limpede că vorbeam limbi diferite. Mulţimea, pentru mine, roia în jur, ocupa apartamentele oraşului aerian, calcula, naviga, trăia sub mări sau în spaţiul interplanetar, observa interstiţiile atomilor, îndrepta legi şi interpreta fenomene cosmice; era angajată, cu alte cuvinte, pe o cale ce mi se părea a noastră, normală. Pentru el, termenul de mulţime îl umpleau oamenii unui timp trecut, se încăpăţâna să creadă că oamenii aceia mai există, că problemele lor mai există, că ei erau aşa cum îi cunoscuse el cândva, cu neştiinţa lor, cu posibilităţile lor restrânse la atâta cât îngăduia formula unui sapiens evoluat încet şi contradictoriu, în conformitate cu natura şi fără intervenţii din afară. El se încăpăţâna să spere că mulţimea *aceea* a rămas, că-i aşteaptă sfatul, că are nevoie de citatele lui scămoşate şi prăfuite; de produsele tulburi ale unei inteligenţe care pierduse ritmul, apoi refuzase să-l recucerească, poate din comoditate, poate dintr-o ambiţie

prostească. Am înţeles că bătrânul se autoiluziona, vegetând în umbra civilizaţiei, convins că deţine totuşi un monopol al adevărului şi clarviziunii. Mulţimea pentru care îmi cerea să lucrez, „s-o ridic”, nu mai exista de mult. Aceştia din jur, cei vii, erau alţii. Eu eram egalul tuturor în inteligenţă, în cunoştinţe, eu reprezentam mulţimea în sensul cel mai autentic. Trăiam ca ei, simţeam ca ei – ar fi însemnat să ies eu însumi din ritm dacă m-aş fi lăsat influenţat de sfaturile inconştiente ale unei fosile încă în viaţă printr-un joc al întâmplării. Da, eu trăiam şi munceam pentru cei mulţi, *adevăraţii.*

Locomotivele erau înghesuite una în alta, mici, negre, nişte jucării inutile, depăşite şi ele de timp. Înţepeniseră pe linia aceea moartă, cu bălării enorme printre roţi. Am numărat treisprezece. Modele vechi, cu cazan burtos şi remorcă pentru cărbuni, piese de muzeu excelente. Toate uitate acolo, legate prin tampoane ruginite, parcă într-o solidaritate de castă. Unora rugina le perforase metalul, iar cabinele mecanicilor lăsau să se întrevadă *o* murdărie dominată de păianjeni. Am simţit o nesfârşită repulsie la gândul că m-ar putea obliga cineva să intru acolo. Bătrânul îşi târşâia paşii pe lângă linie, se împiedica în pietre, noroc cu bastonul de care nu se despărţise niciodată. Avansa în lungul şirului de locomotive şi îmi spunea ceva, arătând spre fiecare. Nu înţelegeam ce spunea, dar vedeam că trăia momente rare, nu greşesc chiar dacă afirm că era fericit. Oricum, ajunsese lângă locomotivele lui, pe linia lui, se întorsese în timpul său, din care o viaţă nepermis de lungă îl obligase să evadeze. Apoi a ocolit şirul locomotivelor. L-am scăpat din vedere şi nu m-ar fi mirat dacă una din carapacele acelea negre, căscându-se, l-ar fi înghiţit pentru

totdeauna pe acela care de fapt îi aparţinea.

VARIANTE PENTRU DANIEL

Cu cotul pe masă, sprijinindu-şi tâmpla, stătea într-o poziţie nu tocmai firească lângă un pahar înalt, plin cu o licoare portocalie, oranjadă, mi-am zis, putea fi şi oranjadă. Celălalt braţ îi atârna, trecut peste speteaza scaunului şi mi-am dat seama, apoi, că totul în ţinuta lui exprima o degajare vecină cu neglijenţa. Ţinea în colţul gurii un pai, coborât cu un capăt în paharul subţire, şi părea absent, preocupat prea puţin de ceea ce făcea şi de tot ce se întâmpla în jurul lui, încât în ultimul moment am avut o ezitare; dar îmi convenea poziţia mesei, în acel capăt de terasă, spre valea de un verde întunecat şi spre cele câteva coline care parcă se prăbuşeau în ea. Aşa că m-am apropiat de masa lui şi l-am deranjat.

Tresărind, şi-a ridicat pleoapele, cu un fel de mirare leneşă, apoi mi-a oferit printr-un semn locul alăturat. Şi o vreme trecu aşa, într-o uşoară stinghereală pe care am încercat s-o risipesc prin cele câteva mişcări necesare înregistrării unei comenzi. Am fost servit imediat, ca întotdeauna, şi cred că prânzul meu de atunci nu s-ar fi deosebit prin nimic de atâtea altele, dacă n-aş fi observat o schimbare în atitudinea vecinului: îşi părăsise plictiseala, devenind pe neaşteptate atent. De fapt, nu-şi schimbase poziţia, nici nu lăsase paiul din colţul gurii. Numai privirile i se aţintiseră asupra bucăţii mari de friptură bine rumenită,

care îşi făcuse apariţia în faţa mea. Pe când ridicam cuţitul şi furculiţa, pregătit pentru cea mai comună şi mai indispensabilă activitate, am dedus, din felul cum celălalt îmi un mărea mişcările mâinilor, că treaba asta îl interesa mai mult decât s-ar fi cuvenit unui comesean. Încercam senzaţia penibilă că abia aştepta să mă vadă ducând bucăţile la gură, şi nici măcar nu puteam face altfel, trebuia să mănânc sub ochiul acela cercetător.

Era o situaţie cel puţin jenantă. La un moment dat, el şi-a lăsat paiul din gură şi n-am mai avut nici o îndoială că-şi concentrase toată atenţia spre mine, aşteptând să vadă ce aveam să fac. Ca şi cum asta ar fi avut, pentru el, o deosebită importanţă. Examenul deveni apoi de-a dreptul insuportabil, când, mestecând prima îmbucătură, am constatat că insul îmi urmărea, cu un interes de neînţeles pentru mine, mişcările maxilarelor. Şi mi-am simţit îmbucătura în gât, înţepenită acolo, crescând ca un prag de cauciuc, înecându-mă. „Ce are de gând?” mă întrebam, abia abţinându-mă să nu tuşesc şi toată tihna mesei se risipise, urmată, simţeam asta, de răbdarea mea. Privirile ni s-au întâlnit, iar eu înlemnisem, probabil, cu mâncarea încă nemestecată în gură şi în gâtlej, pentru că insul a înţeles ridicolul situaţiei şi s-a grăbit să iasă din încurcătură, mormăind o scuză. „Întotdeauna mi se întâmplă aşa!” s-a simţit el dator să-mi explice, ca o justificare, şi de aici am intrat în vorbă, eu enervat, el cam încâlcit în desluşirile lui, până când adevărul mi s-a relevat sub o înfăţişare aproape incredibilă.

Pe un ton iritat, mi-am făcut cunoscută dorinţa de a şti ce anume era *atât de neobişnuit* pentru el şi tocmai mă întrebam dacă n-ar fi fost cazul să renunţ la poziţia aceea

admirabilă şi, cu riscul de a-mi jigni şi eu vecinul, să-mi caut o altă masă, liberă şi mai retrasă.

— Cum mănânci... Cum mesteci, mi-a răspuns, stricându-mi toată bruma de bună dispoziţie rămasă.

— Dumneata nu mesteci? l-am întrebat, cam răstit. Nu mănânci niciodată?

Nu, el nu mânca! „Adică nu vreau să înţelegi din asta că nu mă alimentez, s-a corectat. Ai aici o dovadă” – şi mi-a arătat paharul pe jumătate golit. Şi mi-a îndrugat ceva, din care trebuia să cred că el, unul, nu mânca niciodată ca mine şi ca alţii („Am încercat, dar n-are niciun rost. Nu mă pot obişnui...”), se mulţumea să-şi soarbă cu paiul zeama portocalie, care nici măcar nu era oranjadă. Şi-o pregătea singur, dizolvând în apă o pastilă galbenă, dintre cele cu oare m-a îmbiat şi pe mine: „Dacă vrei, poţi să încerci una...” Şi cum nu voiam s-o încerc, şi cum nu-mi trecuse încă enervarea, l-am refuzat şi mi-am văzut înainte de friptură, tăind apăsat, cu o aparentă nepăsare, dar fără să scap din vedere faptul că vecinul meu rămânea în continuare interesat de spectacolul pe care i-l ofeream, mestecând bucăţile de carne artificială. M-am încăpăţânat să nu-i mai iau în seama privirile. Începusem parcă să fiu şi eu curios, doream să ştiu cât timp putea să mă fixeze, având drept obiect de studiu o asemenea prozaică activitate, pe care omul o cunoaşte şi o practică de la începuturile speciei, iar eu aveam pretenţia că, în virtutea exerciţiului zilnic, o executam ireproşabil.

După un timp, insul şi-a reluat ocupaţia şi, aruncându-şi o privire pe furiş, l-am văzut din nou cu paharul în mână, întors puţin spre parapetul terasei. Poate că observase, în sfârşit, că albia râului, cu malurile ei

prăpăstioase, era mai interesantă decât persoana mea. Ţinea paharul în mână, înclinându-l, ca să ajungă mai uşor cu paiul la licoarea pe care o sorbea, parcă fără o deosebită plăcere, ci numai aşa, ca să treacă timpul. Mai avea foarte puţină, abia pe fundul paharului, şi mă gândeam cu o abia ascunsă bucurie că-l voi vedea, nu peste multă vreme, ridicându-se şi plecând. Dar n-a fost aşa, insul a rămas la masă chiar şi după ce paharul i se golise. A rămas, rumegând capătul paiului, cu aerul absent care îl învăluia la început şi pe care îl risipise prezenţa mea. Părea că aşteaptă.

Privindu-i profilul, aş fi vrut, cu indispoziţia pe care mi-o crease, să-l găsesc urât, neşlefuit; cred că era o mică răzbunare pe care mi-aş fi permis-o. Dar n-a fost aşa, iritarea începea să mi se risipească. Faţa lui avea o linie destul de obişnuită, sobră chiar; la un moment dat mi s-a părut că-i descopăr în trăsături o umbră nedefinită, parcă de tristeţe. Şi n-am mai fost atât de pornit împotriva lui. În fond, eu eram acela care îl deranjase din cine ştie ce însingurare, îmi ziceam, regretând scena petrecută cu puţin timp înainte. Vecinul meu înţepenise într-o indiferentă contemplare, privea în josul râului, unde apele de o limpezime cristalină intrau sub bolta umedă şi joasă a unui tunel natural, dispăreau acolo, sub un prag de vegetaţie suspendată, pentru a ieşi din nou la lumină dincolo de deal. Am înţeles, deodată, că urmărea zborul unei păsări, m-am lăsat eu însumi furat de mişcarea ei, ajutată larg şi ritmic eu aripile, cum pasărea urma cursul apei, la mică înălţime. „Albatros!” exclamă necunoscutul, întorcându-şi spre mine faţa osoasă, înviorată de un zâmbet. Dar nu era, nici vorbă, albatros, era o barză. Celălalt, dacă nu glumea, părea că n-

avea habar de lucruri elementare, din moment ce nu deosebea o barză de albatrosul adevărat... E o barză!” i-am spus şi am urmărit împreună legănările săltate ale păsării, până când ea, şi-a oprit zborul lângă cuibul fixat în acoperişul cabanei. „Barză... Barză...” a murmurat abia atunci necunoscutul, încreţindu-şi fruntea, ca şi cum ar fi căutat îndelung şi cu o oarecare nedumerire în memoria lui.

— Dumneata... de unde vii? l-am întrebat, intrigat încă, străbătut totuşi de o bănuială care, în caz că mi se confirma, ar fi lămurit pe deplin incidentul anterior. Şi mă pregătisem pentru orice, înţelegeam că insul cu care stăteam la aceeaşi masă, pe terasa acum aproape pustie, avea în comportamentul său neobişnuit atitudini care trădau *străinul,* omul născut şi format aiurea, în alte spaţii, şi obligat de împrejurări să se familiarizeze rapid cu lumea Pământului. Mă aşteptam, deci, să aud orice. Putea fi un colonist revenit din Lumile Externe; desigur, îmi ziceam, nu putea fi decât un colonist, sau un astronaut de cursă lungă, dintre aceia care nu văd planeta decenii în şir şi, când revin de pe unde îi poartă misiunile, cască gura şi se miră din orice. Aşa, se explicau toate nedumeririle lui şi, bineînţeles, se explica şi nedumerirea mea de până atunci. Mai aveam astfel dovada că-l judecasem pe nedrept, pentru reacţii ce exprimau, într-un fel aparte, contactul cu realităţile unui spaţiu de care el sau, mai degrabă, înaintaşii lui, cândva, se înstrăinaseră.

Dar celălalt a ocolit răspunsul. Şi nici n-am mai avut când să insist, pentru că i-am surprins tresărirea şi l-am văzut făcând semne cuiva, aflat în spatele meu, pe terasă. Şi, întorcându-mă, am avut surpriza să-l descopăr, sub ghirlande, între stâlpii sculptaţi, pe Radulian, care nu se

schimbase deloc, deşi trecuseră anii peste el, peste noi amândoi. În lumina piezişă a soarelui, îl găseam pe acelaşi Radulian, scund şi negricios, de care mă despărţisem după opţiunea mea pentru profesia de modelator de climă, care s-a dovedit adevărata mea vocaţie, spre marea dezamăgire a nedespărţitului amic de până atunci. Am crezut că mă observase şi tocmai mă pregăteam să-l strig, dar apoi mi-am dat seama că gestul lui Radulian era unul de răspuns la semnele străinului şi, dacă pornise spre masa noastră, o făcuse numai ca să-l întâlnească pe el. Pe mine m-a recunoscut în ultima clipă, pentru că nu se aştepta să mă găsească la staţiunea care anunţa intrarea în munţi. Ne-am îmbrăţişat zgomotos, sub privirile pline de uimire ale necunoscutului. „Ce faci aici, podoabă?” m-a întrebat Radulian, râzând, pe tonul familiar care mă arunca imediat cu ani şi ani în urmă. Nu mai ştiu ce i-am răspuns, ceva fără importanţă în emoţia momentului, apoi Radulian şi-a adus aminte de străin şi, desfăcându-se din îmbrăţişare, a exclamat: „V-aţi şi cunoscut? Ce surpriză!” Dar aici greşea şi, înţelegând situaţia după privirile stânjenite pe care i le-am aruncat, s-a grăbit să facă prezentările.

— El e Daniel! mi-a zis, arătându-l pe celălalt. Colaboratorul meu de trei săptămâni.

Necunoscutul zâmbi, iar zâmbetul lui încă mi se păru stereotip şi impenetrabil. M-am gândit atunci că toate presupunerile mele privindu-i originea trebuiau să cadă. Omul nu putea fi colonist din Lumile Externe şi cu atât mai puţin astronaut, dacă Radulian îl acceptase în echipa sa. Sau, cine ştie, mi-am zis, poate că era şi el un cercetător specializat în acelaşi domeniu; în definitiv, problemele care-l interesau pe Radulian (cândva şi pe mine, chiar dacă în

cazul meu interesul a fost pasager), problemele acelea puteau să-i preocupe şi pe alţii, acolo, în colonii. Nu mi s-a părut însă deloc nepotrivit să-mi exprim speranţa (ce altceva să fi spus?) că acea colaborare care începuse, după afirmaţia lui Radulian, cu trei săptămâni în urmă, va avea sorţi de reuşită infinit mai mari decât cea încercată cu mine, cândva, în faza marilor noastre căutări. Radulian a priceput imediat că eu interpretasem altfel de cum ar fi dorit cele spuse de el şi s-a corectat chiar atunci, apăsând pe cuvinte, ca să nu existe vreo posibilitate de greşeală.

— Nu m-ai înţeles. Când l-am numit „colaboratorul meu de trei săptămâni” mă refeream, de fapt, la vârstă. Colaboratorul meu *în vârstă de trei săptămâni!*

E o farsă, mi-am zis. Nu putea fi decât o farsă. Daniel nu vorbea, clătina din cap într-un fel care părea să fie o aprobare sau, poate, n-avea nici o legătură cu situaţia. Trebuie că făceam o figură nu tocmai inteligentă, sub efectul zăpăcitor al afirmaţiei lui Radulian, fiindcă acesta se porni pe un râs zgomotos, atrăgând astfel privirile celor de pe terasă. Râdea, scuturându-şi făptura scundă, şi mă arăta cu degetul, peste masă: „Uite că nu crede! încă unul care nu crede. Zicea, luându-l de martor pe Daniel, iar acela începuse şi el să râdă, tăcut, cu dinţii dezveliţi.

— Daniel e un android, mi-a explicat Radulian, ca să spulbere tensiunea care începea să mă apese.

— Cum, android?! a izbucnit, prompt, uimirea mea.

— Aşa cum ai auzit, aşa cum vezi! Ce-ai crezut? Că, dacă tu ai plecat, cercetările stau? Uite că nu stau… L-am creat cu trei săptămâni în urmă. Şi nici măcar nu e primul.

Aproape fără să vreau, mi-am scăpat privirile spre Daniel, era un ins oarecare, aveam să mă conving din nou,

chiar dacă Radulian îl numise android, chiar dacă nu reacţionase în niciun fel care să dezmintă spusele celuilalt. Dimpotrivă, încuviinţase, aşa încât începusem să mă întreb dacă nu cumva plănuiseră amândoi să facă o glumă pe seama mea. De ce tocmai o asemenea glumă? Poate că în amintirea unei întâmplări de demult – cred că am scuturat din cap, alungând presupunerea. Dar dacă, totuşi, el... Dacă el? îmi ziceam” cercetându-l pe Daniel cu mai multă atenţie. Şi mi-am amintit cum mă privea, cum îmi urmărise mişcările în vreme ce mâncam, apoi ezitările care mă nedumeriseră. O *altă* fiinţă umană? Radulian afirmase că Daniel era android, că-l crease el însuşi, cu puţin timp în urmă. Ştiam că Radulian pusese la punct sinteze complicate, organisme mai simple modelasem şi eu, înainte” de a opta pentru o specializare în domeniul climei. Consecvent pasiunii lui, îmi ziceam, o fi reuşit să sintetizeze androidul. Sau poate că era totuşi o farsă. Oare nu cumva insul acceptase să facă jocul lui Radulian, că să poată zâmbi acum din vârful dinţilor, cu o amuzată superioritate, de expresia pe care o lua faţa mea de om uluit? Şi, oare, în altă împrejurare, nu cumva el ar fi fost cel dintâi care s-ar fi simţit jignit, amintindu-i-se că se declarase cândva android? între asemenea gânduri mă zbuciumam atunci, şocat, neîncrezător, cu imaginaţia paralizată şi aproape incapabil de vreo iniţiativă. Ca să ies, totuşi, din situaţia penibilă unde mă simţeam alunecat, am hotărât deodată să iau şi eu totul în glumă şi m-am ridicat de la masă, spunând:

— Dacă tot e să facem dezvăluiri senzaţionale, aflaţi atunci că sunt *eu însumi* android!

„Mai vorbim noi mâine!” mi-a aruncat din urmă Radulian, care mă vedea zdruncinat şi nu încercase să mă

reţină, când m-am ridicat să plec. În noaptea aceea n-am închis ochii până târziu; mă obseda întâmplarea şi încercam s-o privesc detaşat, s-o analizez cu un ochi lucid. Şi, pe măsură ce treceau orele, eram parcă tot mai înclinat să-l cred pe Radulian, să cred că izbutise într-una dintre cele mai impresionante încercări şi, în acest caz, Radulian era în stare de orice, era campionul trântei cu imposibilul. Mi-am amintit nu o dată, stăteam singur în camera mea de la etajul cabanei şi n-aveam somn, iar prin fereastră intra foşnetul uniform al întunericului dinspre pădure – mi-am amintit nu o dată de o altă întâmplare, mai veche, din perioada când eram mereu împreună cu Radulian şi credeam că viitorul amândurora se plasa sub semnul marilor sinteze organice. De fapt, acela a fost numai viitorul lui. Şi, când am reuşit să adorm, am avut un somn agitat, cu vise tulburi, orele acelea de noapte mi-au fost populate din belşug cu androizi. Androizi care aveau la început Chipul uşor întristat al lui Daniel, zâmbetul lui mut, sau chiar râsul zguduit al lui Radulian, şi deveneau apoi, nu ştiu cum, monştri. *Deveneau* monştri. Daniel îmi spunea: „Degeaba vrei să treci, să ieşi! Dincolo de noi suntem tot noi...” Şi cercul se strângea. „Tu însuţi eşti android! Eşti android, ai recunoscut în public, am martori... Pe el... şi pe el... şi pe celălalt... Gata, de-acum s-a isprăvit!” hohotea Daniel şi, oriunde încercam să scap din visul acela înnebunitor, întâlneam un alt Daniel, şi încă, şi încă unul, cu expresiile lor stereotipe. Un univers de dubluri, de învelişuri umane multiplicate, mă încercuia ameninţător, smulgându-mi din străfundurile amorţite ale memoriei imagini mai vechi, imagini strâmbe, întunecate, înfricoşătoare. Atunci, da, atunci cei care cu toţii erau Daniel se transformau în

monştri şi începeau să urle.

„Poate că ai reuşit într-adevăr”, i-am spus a doua zi lui Radulian. Ne plimbam pe poteca strâmtă, împiedicată de nenumărate rădăcini peste care trebuia să calci cu destulă grijă şi ne sprijineam de trunchiuri ca să nu alunecăm sub mal, în apa rece a râului. Malul celălalt cădea, dezgolit până la piatră, de la o înălţime ameţitoare. Acolo, sus, pădurea tânără îşi înfipsese rădăcinile prin crăpături cu pământ puţin, înverzit de muşchi şi umezit de ploaia care, destul de săracă, încercase locurile spre dimineaţă. Soarele zvânta repede totul, dar puntea era încă alunecoasă; am trecut-o căutând cu mâinile balustrada metalică. Şi în vreme ce pe sub fâşia transparentă apa râului bolborosea, repezită peste pietriş, discutam despre Daniel şi Radulian mă asigura că Daniel era într-adevăr android. „Ţii minte? Aşa cum l-am gândit, aşa cum l-am dorit noi cândva…” M-am oprit la mijlocul punţii. „Deci n-ai uitat şi n-ai abandonat”, i-am zis, iar el mi-a răspuns, zâmbind, că dovada cea mai sigură că nu uitase experienţa aceea de demult era însăşi existenţa lui Daniel, care cu trei săptămâni în urmă fusese o materie amorfă.

Daniel, susţinea Radulian, era exemplarul perfect, androidul perfect, cu toate posibilităţile omului şi, fireşte, cu toate limitele lui. Creatorii lui nu-şi propuseseră să dea viaţă unui ins altfel structurat.

„Ne-am propus o copie umană şi copia ne-a reuşit, îmi explica Radulian. Nu de la început, desigur, au fost şi ratări, deşi am reluat această sinteză la o bună perioadă de timp şi cu alte mijloace faţă de cele, rudimentare, cu care am făcut isprava noastră de demult. Daniel este exemplarul final, androidul… Adevăratul android!” Şi m-a asigurat că

ezitările, ciudăţeniile lui, curiozitatea nepotrivită vârstei (celei pe care o arăta, nu vârstei reale), toate acestea se datorau, în cazul lui Daniel, lipsei de exerciţiu în arta de a trăi, lipsei de experienţă. Daniel învăţa să se descurce, să trăiască, învăţa peste cunoştinţele care îi fuseseră comunicate iniţial, prin însuşi programul care îl crease. „N-am făcut altceva decât să sintetizez un om, a precizat Radulian. Tu, care ai lucrat cândva cu mine, mă înţelegi, nu-i aşa? Am ajuns până acolo încât, teoretic, androidul este un om… exact, dacă se poate spune aşa, deosebit de sapiens sapiens numai prin originea sa artificială”.

Urcam spre peşteră şi nu mă simţeam prea bine după noaptea petrecută între un coşmar şi un altul, dar acceptasem plimbarea numai ca să-l pot însoţi, să mă lămuresc în privinţa androidului, iar el ţinuse neapărat să viziteze peştera, de unde izvora un pârâu mai rece şi mai limpede chiar decât apa râului în care se scurgea aproape fără zgomot. Cât despre descoperire, ea era într-adevăr *epocală,* cum se exprimase Radulian, din moment ce Daniel fusese sintetizat dintr-o materie amorfă. Dar aveam îndoielile şi temerile mele şi i le-am spus atunci, în întuneric, cum ne făceam drum pe sub lespezile umede, picuraţi mereu de stropii adunaţi pe proeminenţele tavanului scund, luminat numai de proiectoarele noastre. Apa clipocea în obscuritatea peşterii, pe lângă pereţi. Radulian căuta o trecere, nemulţumit că drumul se înfundase prea curând, iar eu i-am spus ce credeam despre Daniel şi, în general, despre androizi. Ce rost avea să continue? l-am întrebat. Dovedise ce era de dovedit, desigur. Dar, încotro ducea drumul deschis de el? Nu cumva era tot o fundătură? Şi cine avea să-l controleze,

sau, mai degrabă, cine putea da garanţii că era o direcţie cât de cât controlabilă? I-am spus tot ce aveam pe suflet, pentru că încă mă urmăreau imaginile din visul meu cu androizi care se transformau, rând pe rând, în monştri.

I-am reamintit experienţa noastră de demult, i-am vorbit despre ea. E drept că fusese prima, iar pentru mine singura de acest fel. Ne umblau multe idei prin cap atunci, deşi eram eu mult mai tineri, abia încheiasem ciclurile de instruire obligatorii. Nici nu mai ştiu a cui a fost ideea cu androidul, poate fusese a lui, poate a mea. Dar asta nu mai are nici o importanţă. Atunci, ideea ne fascinase pe amândoi şi ne-am pus pe treabă, am pregătit experienţa într-un laborator izolat, care ni se încredinţase în cu totul alte scopuri. Instalaţiile lucrau încet; destul de mult am aşteptat până să vedem, rodul muncii noastre. Îmi amintesc că, pe măsură ce trecea timpul, deveneam tot mai neliniştiţi, tot mai nerăbdători, preocupaţi până la obsesie de androidul din bazinul de sinteză. Slăbiserăm, ne chinuia viaţa în micul laborator, unde ne mutaserăm amândoi, ca să fim în fiecare clipă lângă aparate. Şi, în sfârşit, veni ziua când, din lichidul vâscos, în continuă agitaţie sub efectul curenţilor, trebuia să se ridice androidul. Şi s-a ridicat. Dar nu cel aşteptat, nu cel asemănător omului ca desăvârşire fizică şi psihică. Din substanţa cleioasă ieşise *monstrul,* trunchiul acela murdar, cu cinci braţe noduroase, cu un ochi ciclopic deschis într-o ţeastă deformată. Mi se făcuse părul ca sârma, Radulian amuţise şi el, priveam ca hipnotizaţi alcătuirea aceea viguroasă, de pe care şiroia lichid gălbui, cum arătarea încerca să escaladeze, cu mişcări nesigure, marginea bazinului. Oroarea ne paralizase pe amândoi. Forma aceea,

care răspunsese la chemarea noastră şi se întrupase dintr-o materie neorganizată, când de fapt noi voiam s-o însufleţim într-o structură asemenea nouă, forma aceea reuşise, în sfârşit, să iasă din bazin şi îşi purta, îngenuncheată, povara de articulaţii tumefiate. Cred că ajunseserăm în pragul demenţei şi nici unuia dintre noi nu-i trecea prin gând ce să facă, dacă mai putea fi făcut ceva atunci, în uluiala aceea. Şi îmi amintesc, în toate detaliile lui, urletul. A pornit ca dintr-un gâtlej enorm, când monstrul, oprindu-se din mersul lui ezitant, dăduse de noi cu privirea tulbure a ochiului său bombat. În aceeaşi clipă, trunchiul cu multe braţe dispuse aiurea începuse să tremure, să vibreze neputincios, desfăcându-se din încheieturi şi împrăştiindu-se, moale, în bucăţi lipsite de formă. Cred că răcnetul colosal pe care îl scosese înainte de vreme dezarticulase alcătuirea încă neconsolidată; sub ochii noştri o arunca înapoi, în nefiinţă, subţiindu-se el însuşi, desfăcându-se în mici scâncete fără putere.

Asta a fost prima noastră tentativă de a sintetiza un android. Eu am abandonat curând; îmi fusese de ajuns cu cât văzusem şi auzisem atunci, în laborator. Am vrut ceva şi a ieşit totul pe dos, a ieşit altceva, o formă oribilă şi, totuşi, pentru câteva secunde, vie. De nenumărate ori, reamintindu-mi scena, mă simţeam cuprins de friguri şi mă întrebam (întrebări fără răspuns) ce s-ar fi întâmplat dacă, atunci, alcătuirea n-ar fi ieşit atât de şubredă din bazin, atât de fără putere. Ce s-ar fi întâmplat dacă monstrul avea destulă vreme să înţeleagă, să se orienteze în lumea unde, din neglijenţă sau din nepricepere, l-am chemat pentru câteva momente de-a dreptul zguduitoare.

I-am reamintit lui Radulian temerile mele, acolo, în

obscuritatea peşterii, cum mergeam aplecaţi, cu picioarele prin apă, fiindcă locul de trecere era strâmt, iar lespezile alunecoase şi adesea ne scăpau picioarele în pârâu. Dar Radulian părea că nu ia în serios avertismentele mele, nu le acorda suficientă importanţă; sau nu mă înţelegea, sau avea un alt punct de vedere. El insistase, continuase cercetările în alt fel şi chiar în alte direcţii, o vreme, până când îi reuşise sinteza şi realizase androidul. Îl crease pe Daniel, care, trebuie să recunosc, n-avea nimic cu produsul primei noastre experienţe. Şi-am avut atunci o altă îndoială: mi-am zis că, poate, totul se schimbase, totul era aşa cum doriserăm noi, mai demult, să fie. Că androidul şi-ar putea găsi locul într-o societate umană complexă, chiar dacă integrarea lui va pune probleme. Aşa gândisem cândva, iar Radulian aşa gândise mereu, rămăsese la entuziasmul nostru din tinereţe. Şi n-am mai spus nimic, am ieşit amândoi din peşteră, uzi şi rebegiţi de frig, am ieşit la soarele care încălzise pietrele din malul abrupt şi golaş şi ne înfiora cu atingerea lui încă fierbinte. Am trecut iarăşi puntea şi l-am găsit pe Daniel acolo, pe punte, urmărea în apa limpede sclipirile efemere ale peştilor, cum urcau în susul râului, săgetând aproape de fund.

— Ce faci aici? l-am întrebat când am ajuns lângă el şi mi-am simţit pielea înfiorată de atingerea lui, pentru că puntea era îngustă şi, oricum aş fi făcut, nu-l puteam depăşi fără să-l ating. Dar el n-a observat reţinerea şi repulsia mea involuntară, stătea aplecat, cu coatele sprijinite de balustradă.

— Mă uit la peşti, mi-a răspuns, iar noi am trecut mai departe.

ÎN CAPCANĂ

Îi arătam pe hartă platoul, soluţia mea, iar el clătina din cap, neîncrezător, sau poate mai degrabă nehotărât şi făcea asta numai ca să nu cedeze dintr-odată. Trebuia să ai ochiul format, şi noi îl aveam, ca să te poţi descurca în mulţimea de semne luminoase care închipuia ţinutul de sub navă. De fapt, vedeam acolo o întreagă planisferă, semnele se concentraseră spre mijloc, pe ecran, sub severul control al calculatorului. Leonida putea fi mulţumit, era specialitatea lui şi trebuie să recunosc că lucrase admirabil la cartografiere. Ocupaţia asta îl scosese din amorţeală, ne scosese pe amândoi, fiindcă amândoi tânjiserăm în timpul zborului şi doar intrarea navei în noul sistem astral ne mai ridicase moralul. Mai precis, trezise în noi curiozitatea şi, aproape imediat, plăcerea unor activităţi de care parcă uitaserăm. Întâi i-am propus lui Leonida să verificăm coordonatele, iar el a fost de acord, deşi mai avuseserăm prilejul să ne convingem de exactitatea măsurătorilor anterioare. Ştiam că recalcularea parametrilor acestui sistem astral n-avea să ne aducă nici o surpriză; presimţeam asta şi, de fapt, aşa s-a şi întâmplat. Planeta, în schimb, ei da, cu planeta a fost cu totul altfel, cu totul altfel…

Privit de aproape, Sirius e un soare uriaş, orbitor, iar eu l-am privit într-adevăr de aproape. O lumină incendiară –

părea că-ţi arde pielea chiar şi prin hainele de protecţie. Cosmosul se umpluse de radiaţii, ţâşneau dinspre stea în fluxuri dense, continue, la un moment dat ne-am întrebat cu destulă îngrijorare dacă vom putea suporta intensitatea lor. Un disc enorm, fantomatic, umplea hublourile peste care aşezasem toate filtrele din depozit, filtre variabile, cu reglare automată, şi tot părea puţin, părea un obstacol prea neînsemnat ca să ne protejeze în faţa unei colosale revărsări de energie radiantă. Cineva, un turist oarecare, ar fi putut să jubileze, fascinat de priveliştea halucinantă, abandonându-se celui mai desăvârşit extaz, cu credinţa naivă că lua parte la un zbor calm, la o tăcută şi lentă penetrare a spaţiului sub semnul unui astru cuprins de o inofensivă demenţă. Dar în mintea mea se contura spectacolul real, cel care era inaccesibil simţurilor, fără a ne putea însă induce în eroare aparatele. Dincolo de cifre, dincolo de jocul liniilor curbe pe ecrane, dincolo chiar de înşelătoarea linişte aparentă a spaţiului înconjurător, trebuia să admit că un fluviu fierbinte lovea încontinuu bordul navei, scurgându-se fulgerător în lungul lui, şi doar aureola stranie şi mult alungită în urmă semnala direct, (prea vag însă şi foarte departe de adevăratele proporţii) fenomenul pe care îl înfruntam, navigând spre interiorul sistemului astral, spre planetă.

Plonjam într-un univers lichefiat, aceasta era senzaţia care m-a urmărit şi mai târziu, când străbăteam atmosfera planetei, pipăindu-i de sus suprafaţa, cu palpatoarele, în vreme ce rezultatele operaţiei se înscriau pe ecran sub formă de semne topografice. Aceeaşi senzaţie a spaţiului lichefiat când, mai târziu, nava coborî pe platou, în iadul cu stânci tremurătoare, cu imagini deformate de violenţa

căldurii, acolo unde calculele mele arătau că trebuia să fi descins şi expediţia anterioară. Mergeam cu destulă greutate pe solul bolovănos, înfierbântat, pe care fiecare proeminenţă a reliefului lăsa o umbră dublă şi la fel nava, şi noi la fel. Mersul ne crea dificultăţi, pentru că ne dezobişnuiserăm, aşa că vreo câteva zile n-am îndrăznit să ne îndepărtăm prea mult, antrenându-ne musculatura în condiţiile gravitaţiei sporite a locului. Totul te făcea să crezi că avuseseră dreptate cei din prima expediţie, care, judecând după un mesaj recepţionat cu exact douăzeci şi unu de ani în urmă pe Pământ, excludeau posibilitatea vieţii într-un asemenea cuptor încins, de unde apa, dacă va fi existat vreodată, se evaporase de mult, împrăştiindu-şi atomii în atmosfera îmbâcsită.

Locul era într-adevăr cel căutat. Găsirăm astronava, după nu prea multe încercări, pe o pantă lină, aproape netedă şi cu foarte rare crăpături. Am recunoscut-o imediat, după forma ei lenticulară, apoi după însemne, deşi imaginea ne parvenea deformată de la distanţa aceea, şi chiar distanţa era greu de apreciat din cauza unor surprinzătoare perturbări în câmpul optic. Astronava era acolo, aşadar, acolo unde descinsese cu o jumătate de secol în urmă, aceasta fiind întâia dintre cele două misiuni trimise spre Sirius înaintea noastră, cum am avut prilejul să constatăm numaidecât. Despre cealaltă n-am reuşit să aflu nimic şi cred că nici n-a atins planeta, s-a pierdut undeva, în spaţii. Dar nava aceasta, întâia, stătea înfiptă pe picioarele ei telescopice şi n-ar fi putut arăta mai bine dacă ar fi apărut acolo abia în ajun. Dar oricât ne-am învârtit în jurul ei, în aer sau pe sol, făcându-ne simţită prezenţa în fel şi chip, nimeni n-a ieşit să ne întâmpine şi niciun semn de

viaţă nu venea dintr-acolo. Nava era pustie, am constatat aceasta după ce i-am cercetat, cu prudenţă, compartimentele. Şi totuşi, nimic deranjat, nici o piesă clintită de la locul ei, numai că praful se aşternuse pretutindeni, pe obiecte, pe planşeul mozaicat; un strat uniform, ca şi cum tot praful existent în încăperile astronavei s-ar fi depus, în decursul anilor, din aerul neagitat nici măcar de respiraţii.

Dacă astronava îmi părea părăsită, n-am scăpat totuşi un fapt esenţial, şocant aş putea zice. Am constatat că *toate* sistemele navei funcţionau normal, alimentate în permanenţă de energia radiantă a stelei Sirius. Nu mai ţin minte ce figură făcea Leonida pe când verificam aparatele, dar cred că era şi el cel puţin tot atât de surprins, tot atât de contrariat, obligaţi fiind să admitem că interiorul astronavei prezenta caracteristicile climatului pământean – temperatura, compoziţia chimică a mediului aerian, mai puţin umiditatea, foarte redusă. Un aer uscat, dar perfect respirabil, deşi încăperile nu mai fuseseră folosite de ani întregi, de zeci de ani probabil. Oamenii dispăruseră, dar unde şi de ce? Mai ales *de ce,* când nimic nu părea să-i fi obligat la părăsirea astronavei. Aceasta era enigma cu care ne chinuiam atunci minţile, încercând s-o elucidăm pentru noi întâi şi, bineînţeles, pentru cei de pe Pământ.

Leonida se plimba prin Sala de navigaţie, gânditor, şi tălpile lui lăsau urme bine conturate în praful depus pe jos, descoperind din loc în loc albul sau negrul plăcilor din mozaic. Îmi aduc aminte că s-a oprit, pentru a nu ştiu câta oară, lângă tabloul de bord, care, activ încă sub stratul cenuşiu, funcţiona în gol, imperturbabil, după un program ordonat cu câteva decenii în urmă. Leonida a tras nişte linii

prin praful depus pe cadrane şi o clipă am avut impresia că-l interesau cifrele înscrise dedesubt. Dar pe el îl interesa praful, mi-a arătat mănuşa murdărită şi, deodată, am înţeles că lucrul acela nu era firesc, nu era cu putinţă. După toate operaţiile de sterilizare prin care treceam la fiecare ieşire din sistemul solar, cum era posibil să existe atâta praf în interiorul unei astronave terestre? Când mi s-a părut că înţeleg, m-am cutremurat şi, cu tot antrenamentul nervilor mei (îi consideram pregătiţi pentru orice), o spaimă vecină cu moartea m-a invadat, înmuindu-mi încheieturile.

„Să mai căutăm”, a propus Leonida. Însă abia după câteva minute bune am fost capabil să-l însoţesc, revenindu-mi din starea de şoc în care mă aruncase propria mea imaginaţie. Dar imaginaţia mea nu făcea atunci, din păcate, decât să se apropie de un adevăr; realitatea era, prin urmare, cu nimic mai prejos, trebuia s-o acceptăm în lumina cea mai aspră, în aspectul ei cel mai brutal. Căutând din nou, l-am găsit pe insul acela oare făcuse ultimele înregistrări în jurnalul de bord, am găsit ce mai rămăsese din el, vreau să spun. Deschideam fiecare uşă cu un sentiment de teamă şi dezgust, gata să întâmpin cine ştie ce grozăvie, dar încăperile erau goale şi una singură, oarecum izolată, îşi păstrase locatarul. Nu-mi face plăcere să-mi amintesc scena; rămăşiţele unui om, de la moartea căruia trecuse un sfert de secol, arătau poziţia grotescă în care îl aruncase ultimul spasm. Alături, răsturnat, dictafonul, de unde i-am auzit mai târziu ultimele fraze, şuierate, gâfâite, întrerupte de pauze lungi. Şi tot atunci, mai târziu, am ştiut cum se numea şi ce funcţie îndeplinise în echipaj. Când l-am descoperit, ne era imposibil să-l recunoaştem după materia aceea informă, de culoarea

cenuşii.

Cel care avea să fie, până la un timp, supravieţuitorul vorbea despre o infecţie generală, contagioasă, în alt loc îşi numea boala „cangrenă bizară”. Urmărise evoluţia maladiei de la debut, îi descria simptomele şi acţiunea asupra fiecărui om din echipaj. „Dacă ar mai trăi Georg – spunea undeva – ar face o analiză temeinică a acestui praf nepotolit, care ne consumă... Eu nu înţeleg mai mult decât: oricare altul, iar Georg a fost cel dintâi răpus. L-am transportat în susul pantei, între stânci. Cred că în curând îl va urma Gregor. Omul se resemnase, am dedus asta din tonul lui mai mult decât din conţinutul înregistrărilor. Ştiu că boala îl chinuia teribil, însă resemnarea pornea la el dintr-o lucidă înţelegere a situaţiei, fiindcă era într-adevăr fără scăpare, era condamnat!

Astronauţii greşiseră undeva, fuseseră pur şi simplu surprinşi acolo unde nu se aşteptau, pentru că într-un singur loc se lăsaseră descoperiţi în faţa planetei lui Sirius. Primele analize ale mediului dovediseră inexistenţa vieţii organice. Dogoarea stelei nu permitea naşterea microorganismelor şi e lucru ştiut că acestea reprezintă principalul inamic al omului ajuns pe alte planete. Astronauţii răsuflaseră uşuraţi şi îşi văzuseră de treburile pentru care erau trimişi acolo. Nu se mai gândise nimeni cu seriozitate la faptul că un duşman putea fi înlocuit prin altul, în funcţie de condiţiile specifice locului. Praful era steril, ca tot ce cădea sub razele pătrunzătoare ale stelei – radiaţia care nu crease viaţa, dar ar fi putut s-o distrugă în mai puţin de o secundă. Praful nu conţinea microorganisme, aşa că oamenii l-au scos din sfera lor de interes, nu i-au mai dat nici o atenţie, după cum nimeni n-a

mai dat importanţă faptului că, la înapoierea în navă exploratorul trecea grăbit prin camera-ecluză şi neglija o parte din operaţiile indicate în instrucţiuni. Făcea astfel economie de timp, convins că în lipsa vieţii organice sterilizatoarele deveniseră de-acum inutile. Aşa, cu ştirea tuturor, mai bine zis din neglijenţa tuturor, a intrat în compartimentele navei praful acela aparent inofensiv.

Îmi închipui panica declanşată la declararea primului caz de îmbolnăvire, narcoticul zadarnic al speranţei, urmat de întronarea deplină a deznădejdii în sufletele astronauţilor. Se vedeau prinşi într-un joc al morţii, unul dintre acelea pe care le poţi evita, dar odată declanşat nu mai poate fi oprit şi îşi urmează cursul într-un singur sens, până la ultima figură. Îmi vine în minte obiceiul unor insecte mici de a-şi depune ouăle în corpul unor insecte mai mari, pe care apoi larvele intruse îl consumă, încă în viaţă fiind victima, îl otrăvesc cu excreţiile lor. Oricâtă repulsie aş avea şi oricât de deplasată ar fi comparaţia, nu mă pot împiedica să văd în cazul echipajului dispărut lângă Sirius ceva asemănător. Cel care supravieţuise celorlalţi era un resemnat. Îşi aştepta sfârşitul ca pe o eliberare, îl dorea, pentru a pune capăt mizeriei lui trupeşti, durerilor inimaginabile care îi sfâşiau organismul de venit câmp de acţiune al unei substanţe ostile vieţii. Sirius nu numai că nu crea viaţă, dar substanţa universului său conţinea în ea însăşi un principiu potrivnic organizării de tip biologic. Iar asta n-au ştiut-o primii exploratori, n-au aflat-o la timp, plătindu-şi atât de scump ignoranţa. Ori poate că nu e bine spus *ignoranţă,* dar prea se încrezuseră în analogiile cu lumea sistemului solar, încât deveniseră vulnerabili într-un mediu cu totul diferit şi au compromis astfel misiunea.

Zburam peste platou, Leonida plutea în faţa mea, ciudată pasăre greoaie; la un moment dat a desfăcut braţele şi am avut impresia că nu i se mai terminau, că nu mai era Leonida, ci un uriaş păianjen strălucitor, agăţat de-o plasă unduitoare, care se dovedi curând nimic altceva decât un curent aerian, învolburat de căldură. Aerul acela luminos (o lumină cu intensitate variabilă) şi stratificat, dispus parcă între nişte pelicule diafane, mereu mişcate, mereu umflate şi răscolite de curenţii ascendenţi, îmi producea ameţeală. Sirius prăbuşea peste noi valuri-valuri de energie radiantă, ca dintr-o cascadă clocotitoare, încât până şi solul dădea impresia unui fluid antrenat într-o curgere haotică. Panta începea într-un lanţ de stânci cu contururi tremurătoare, care de aproape arătară, dimpotrivă, linii ferme, solid ancorate în platou. Apoi am observat cimitirul improvizat de cel care murise ultimul, fără a mai apuca el însuşi să părăsească nava. Omul îşi transportase camarazii acolo, între stânci, rânduindu-i alături, probabil în ordinea în care îi secerase maladia necunoscută. Am coborât şi eu şi Leonida; priveam împreună cele nouă costume de astronaut. Sirius le lingea cu culori incandescente. Erau murdare, primiseră o patină care îţi reamintea de trecerea timpului. O pulbere fină făcea opace căştile sub care trăiseră nişte oameni atraşi şi ei de mirajul stelei albastre.

Am simţit atunci nevoia sa şterg de praf, cu palma, casca unuia, ca şi cum nu s-ar fi putut fără să aflu ce mai rămăsese acolo. N-am să uit niciodată imaginea aceea neaşteptată, fruntea care încă îşi mai păstra conturul, boltindu-se peste doi ochi orbi, scufundaţi parcă într-o faţă uscată, de culoarea cenuşii, de culoarea autentică (nu

falsificată într-o lumină înşelătoare) a solului planetar. Cred că am strigat, pentru că Leonida s-a apropiat grăbit şi, în mişcarea lui precipitată, a lovit costumul pe care îl priveam tulburat, ca pe o fantasmă. Şi atunci, sub ochii mei, faţa aceluia se descompuse, se risipi cum s-ar fi împrăştiat un chip modelat în nisip umed, după uscare, la cea dintâi atingere. Fusese un om şi ajunsese o *formă umană* în care locul fiecărei particule originale era luat de nisipul acela străin, fără viaţă, fără inteligenţă, aparent atât de inofensiv.

LABIRINTUL

„Imaginează-ţi un labirint, spunea Andronic, imaginează-ţi un labirint şi vei înţelege totul, sau aproape totul…” îmi imaginam labirintul, gândindu-mă însă că dusesem, poate, prea departe hăituiala; poate că era cazul să-l mai slăbesc cu insistenţele mele, să-i dau răgaz, o vreme cel puţin. Ne cunoşteam abia de curând şi nu făcusem cine ştie cât ca să-i câştig încrederea. Dar prinsesem, un fir care trebuia să ducă undeva, iar acest *undeva* precum şi drumul într-acolo depindeau de Andronic. Şi am hotărât să nu dau înapoi până când nu aveam să ies din impasul spre care mă condusese interesul meu exagerat, ajuns de-acum o deformare profesională.

I-am spus că pentru mine nu era indiferent dacă voi înţelege *totul* sau *aproape totul,* vedeam că nu-i făcea plăcere să discute şi atunci am regretat, abia atunci am regretat cu adevărat neinspirata mea idee de a accepta întrevederea fără mnemotranslator; fără cititorul şi emiţătorul de gânduri, care ne-ar fi pus în legătură direct, evitând complicaţiile. Nu-mi închipuisem însă că va fi atât de dificil să discut cu Andronic şi că el va găsi cu atâta greutate modalitatea de a se face înţeles, de a-mi explica prin cuvinte ceea ce mă interesa. Sigur, un translator mi-ar fi prins bine în momentele acelea, ar fi făcut posibilă o conversaţie mută, dar eficientă, o reliefare a întregului său

tablou psihic. E tot atât de adevărat însă că, de la un timp, întrebuinţam mai rar „ascultătorul” de gânduri, îl evitam, chiar şi atunci când – pentru a-mi facilita contactul cu oamenii – instrucţiunile serviciului meu îl cereau, păstrându-l numai pentru cazurile foarte grave. Cred că mă săturasem de el, treceam prin refluxul care urmează oricărui abuz, mă „intoxicasem”, dacă se poate spune aşa. Mintea îmi vuia încontinuu, apăsată de gândurile altora şi, cu toată deprinderea mea de a selecta rapid, de a ordona, de a pătrunde prin balastul memoriilor spre esenţial, spre ceea ce îl reprezintă în mod fundamentai pe omul astfel interogat, ajunsesem să descopăr în mine o rezistenţă ascunsă, ca şi cum aş fi devenit, încetul cu încetul, refractar la experienţele de acest fel. Începusem să le practic mai rar decât odinioară, când, mai tânăr fiind, examenul clasic al memoriei mă interesa în mod deosebit, îmi făcea plăcere să-l conduc după toate canoanele lui; şi nu pot să ascund că am avut satisfacţia de a cunoaşte, aşa, o mulţime de oameni, mai bine decât se cunoşteau ei înşişi chiar, şi asta în interesul lor şi al colectivelor în care lucrau.

Şi uite că mă izbeam acum de rezistenţa lui Andronic, la care venisem neînarmat cu investigatorul electronic special, venisem să realizez o legătură ocolită şi fusesem convins că o voi realiza. Primisem treptat convingerea că era suficient să fac sondajul verbal, mă încredeam într-o abilitate de care uneori eram foarte satisfăcut, şi poate că într-adevăr ar fi fost suficient, dacă Andronic nu s-ar fi dovedit atât de rezervat faţă de mine Sau, cine ştie – mi-am zis la un moment dat – poate că lucrurile pe care trebuia să mi le spună erau într-adevăr atât de complicate, încât Andronic ezita, nu avea suficientă încredere, nu credea că-l

voi înţelege, sau pur şi simplu n-avea răbdare să-mi explice mie, unui nespecialist. Şi din nou mi-a părut rău că nu venisem pregătit, cu toate cele necesare, încrezându-mă prea uşor în rutina dobândită prin cazuri mai simple, unde rezolvasem bine totul, fără să fi fost necesară o „palpare” directă a creierului.

Încă neliniştit, enervat, Andronic se retrăsese lângă generatoarele care ocupau mijlocul încăperii şi îşi făcea de lucru la un panou de control. Eram gata să renunţ, să amân pentru o zi mai norocoasă, să plec supărat pe mine însumi, nemulţumit de siguranţa cu care abordasem cazul, minimalizându-i dificultăţile, deşi mi se atrăsese atenţia în acest sens. Ceva mă reţinea însă, mă îndemna să fiu calm, să nu abandonez totuşi ocazia, chiar dacă era prima noastră întrevedere şi chiar dacă fusesem nevoit să constat că nu puteam pătrunde uşor dincolo de bariera pe care o ridica Andronic prin tăcerea sau prin răspunsurile sale imprecise, evazive.

Ce-o fi vrut să spună cu *labirintul?* mă întrebam, urmărindu-i expresia şi căutându-i privirile aţintite asupra unui palid joc de lumini, care arunca fosforescenţe vagi dincolo de chenarul ecranului. De ce ocolea răspunsurile limpezi? De ce nu mă ajuta, ca să-l ajut eu însumi, la rândul meu, atâta cât îmi stătea în putere? Gândurile acestea mă preocupau atunci şi încă mai şovăiam dacă să reiau dialogul sau să plec, înainte ca atmosfera să devină apăsătoare. Dacă n-am plecat, a fost din cauza lui Manole, l-am recunoscut după statura lui masivă, pe când traversa laboratorul. Intrase tocmai atunci şi, observându-mă, m-a întrebat dacă am aflat ce doream, dacă Andronic mi-a dat informaţiile de care aveam nevoie. „De ce nu-i explici?” l-a

întrebat pe el, mirat, după ce-mi aflase răspunsul, iar Andronic zise fără să mă privească:

— Dacă l-au trimis pe el, înseamnă că n-am fost crezut şi nu văd ce rost ar mai avea să-mi complic situaţia, povestindu-i.

— E psiholog, a insistat Manole. Convinge-l pe el şi, aşa, îi vei convinge pe toţi ceilalţi.

— Da, bine, bine! a spus cam fără chef Andronic. I-am vorbit de labirint, poate că va înţelege.

Povestea cu labirintul am înţeles-o mai uşor de la Manole, care o cunoştea şi el, deşi era o teorie avansată de Andronic. Dar atletul blond avea o altă structură psihică şi nici nu fusese amestecat în întâmplarea pe care trebuia s-o limpezesc; prin urmare, n-avea niciun motiv să se inhibe, să refuze dialogul cu mine. De altfel, chiar Andronic şi-a părăsit după o vreme atitudinea, intrând în discuţie cu intervenţii monosilabice, la început, apoi cu precizări mai ample, unde relatarea lui Manole devenea inexactă şi nu-l mulţumea. „Într-un labirint ai, să zicem, zece, o sută de intrări, spunea Manole. Şi o singură ieşire. De fapt, o singură intrare bună şi o singură ieşire. Celelalte sunt false, toate. Gândeşte-te că ai în faţă un labirint cu mii de intrări false. Între ele, una trebuie să fie cea care răspunde dincolo. Ştii asta, dar nu cunoşti intrarea bună şi, ca s-o afli, eşti obligat să încerci. S-o cauţi prin încercări repetate. Ce şanse ai avea? Ia spune…” Şi arăta cu degetul spre mine, cerându-mi insistent un răspuns. I-am zis că aveam o şansă, una singură, dar exista, totuşi, o şansă. „Asta-i! a exclamat Manole, triumfător. A fost şansa lui Andronic. Aşa a ajuns el *dincolo,* dacă vrei să ştii. A nimerit prin intrarea cea bună, poţi să spui asta scepticilor, pentru că ei te-au

trimis. Andronic a nimerit, din întâmplare, din pură întâmplare, *dincolo".*

Andronic afirmase apoi că nu era vorba chiar de o pură întâmplare, fiindcă el ştia de existenţa labirintului şi mai încercase o dată să pătrundă în el. „Înţelegi ce vreau să spun?" m-a întrebat în câteva rânduri, prudent, temându-se să nu scape ceva ce putea fi răstălmăcit. „Înţelegi – a reluat el – că mi-e greu să găsesc cuvintele prin care să descriu ceva ce nu poate fi descris, să numesc ceea ce nu poate fi numit, fiindcă totul, de la început şi până la sfârşit, *este altfel,* fără corespondent în lumea noastră înconjurătoare... Nu am termeni de comparaţie şi niciun fel de alte puncte de sprijin. Dar am mai spus asta. Dacă ai venit să mă verifici, înseamnă că nu se poate să nu cunoşti relatarea mea". Şi, într-adevăr, o cunoşteam, era prea din cale-afară de uimitoare ca să nu fi făcut necesară intervenţia unui psiholog şi verificarea pe care o încercam eu atunci. Odată, mai târziu, i-am mărturisit ce crezusem la început despre el şi i-am explicat de ce.

Ne întâlniserăm întâmplător, pe strada rulantă. Andronic ieşise cu nepotul său de şase ani la plimbare". Îl duc în parc, mi-a spus, arătându-mi apoi pachetul cu aripioarele mecanice, pliate. Ştii, a prins gust pentru sportul ăsta şi mă văd obligat să-mi sacrific o oră, două pe zi pentru plăcerea lui, ca să-l antrenez". L-am însoţit atunci, iar el mi-a vorbit cu un fel de bucurie despre ultima lui descoperire: parcul cu castani enormi şi lacul şi copiii". Era atât de aproape şi totuşi nu-l vedeam. Dacă nu era ăsta, micul..." Şi îşi bătu pe umăr nepotul, al cărui aer de înţelept abia ascundea o fire pusă pe năzdrăvăniile vârstei. Se bucura, cred, în compania lui Andronic, de o atenţie mai

mare şi mai plină de îngăduinţă decât în casa părinţilor săi. Am dedus asta din felul cum vorbea Andronic cu el, din felul cum îi zâmbea, încântat de vreo replică naivă, spusă însă pe un ton foarte grav, când, stând în genunchi, pe iarbă, desfăceam şi montam împreună aripioarele străvezii – da, parcă nu mai era acelaşi Andronic, n-avea nimic comun cu insul rezervat şi bănuitor pe care îl cunoscusem cândva în laboratoarele experimentale ale Institutului Theronian. Îl judecasem greşit şi i-am spus asta, când am rămas singuri pe bancă, de unde Andronic dirija cu un mic aparat zborul de fluture al nepotului său, care se ruga din văzduh, cu un glas subţire şi plin de emoţia jocului, să fie condus deasupra lacului, într-un grup de copii zburători. Atunci, demult, eu nu făcusem altceva decât să-l consult, suspiciunea plecase de la alţii, care nici ei nu pot fi condamnaţi pentru asta. Relatarea lui Andronic despre trecerea sa *dincolo de labirint* produsese senzaţie, dar şi derută, şi putea fi, la urma urmei, expresia unei subtile alienări.

— Nu te învinuiesc, mi-a spus. Nu învinuiesc pe nimeni. Îmi pare bine, însă, că laboratorul îşi continuă cercetările. Dorinţa mea cea mai mare este să redeschid poarta aceea. S-o redeschidem, pentru că acum lucrăm mai mulţi. Să repet trecerea prin labirint.

Copiii băteau din aripioare, aproape de suprafaţa lacului, se stropeau, râzând şi ţipând, unul căzuse în apă. Andronic abandonase aparatul cu ale cărui impulsuri conducea zborul nepotului său, îl lăsa să se descurce singur. M-a întrebat dacă am avut vreun rol în determinarea noii orientări în institut. „De fapt, nici nu ştiu de ce te mai întreb, e limpede că ai avut!” şi-a răspuns tot el. Ara vorbit

apoi despre felul cum înţelegea să practice o nouă breşă în peretele care ne desparte de universul învecinat, lumea stranie numită încă de pe atunci Secunda Mater. Prima dată îi reuşise trecerea prin concursul larg al întâmplării. Căutase altceva, avea în studiu o experienţă incomparabil mai puţin importantă şi întâmplarea a făcut, ca în atâtea alte cazuri, ceea ce n-ar fi izbutit, poate, nici o încercare pregătită în mod special. Andronic cunoştea ipoteza privind existenţa unei lumi paralele, o cunoştea în termenii, vagi şi imprecişi, formulaţi până atunci şi nu mai mult decât alţi specialişti, care o ridiculizau, considerând-o pură utopie. Dar Andronic se văzuse pe neaşteptate în pragul Secundei Mater şi nu mai putea să nu ia în serios ceva care îşi făcuse simţită în acest fel existenţa. Cu mine fusese precaut, mai mult decât faţă de specialiştii institutului, convins fiind că, dacă nici aceia nu-l crezuseră, era exclus să mă convingă pe mine. Până la urmă, şi-a dat osteneala să evite noţiunile prea complicate, să-mi traducă în imagini comprehensibile ideile şi intuiţiile lui, iar dialogul a fost posibil.

Ţin minte că şi la investigarea directă, cu mnemotranslatorul, a creierului lui Andronic am întâmpinat greutăţi, eu fiind cel dezavantajat în înţelegerea sistemului său de abstracţiuni. N-am putut însă constata, atunci şi cu alte prilejuri, abateri de la un regim psihic normal şi asta i-a crescut creditul la aceia care apreciaseră descoperirea sa drept o aberaţie senzorială, în cel mai bun caz. Dar nu putea fi vorba de vreo aberaţie senzorială şi nici de altceva, mai grav, nu puteam susţine aşa ceva, din lipsă de probe în filmul memoriei, reluat şi citit pe fiecare fragment. Dimpotrivă, ceea ce am găsit acolo m-a convins că Andronic avea dreptate. Începuse experienţa aceea, o

urmărise până la un punct, ştiind precis ce se va întâmpla sub descărcările de energie ale generatorilor, apoi câmpurile de forţă îi scăpaseră de sub control într-un moment care se putea stabili cu uşurinţă, însă asta nu lămurea cu nimic cauzele îndepărtării de la desfăşurarea normală a experienţei. Dar ce putea fi considerat normal într-un domeniu necunoscut, abia deschis cercetărilor?

„Dacă aş afla ce s-a întâmplat în instalaţii *atunci,* redeschiderea portiţei n-ar mai fi decât o problemă de tehnică”, aprecia Andronic, explicându-mi că energia, ieşită pentru puţin timp de pe făgaşul ei, găsise un *canal* optim şi perforase peretele dintre cele două universuri. Dacă am înţeles corect, *peretele* acesta nu are nimic comun cu vreun obstacol din lumea fizică înconjurătoare şi cu atât mai puţin ar putea fi reprezentat printr-un obiect. La un moment dat, în discuţie, Andronic îl numise *membrană,* apoi se corectase, pe motiv că o membrană care ar izola universul nostru, învelind în acelaşi timp Secunda Mater, nu exprimă destul de exact poziţia celor două lumi şi raporturile dintre ele. Aşa că m-am (mulţumit să ştiu că obstacolul n-ar putea fi înţeles decât matematic, şi nici măcar aşa cu prea multă uşurinţa. Andronic îl numea perete despărţitor că să se facă mai uşor priceput de alţii, schematiza adică. Şi tot de aceea îmi sugerase ideea labirintului, ca să-mi reprezint cumva, mai aproape de o realitate extraordinar de complexă, punctul de trecere creat o dată şi *posibil oricând,* în cazul altor experienţe, identice eu cea care l-a produs. Întâmplarea deschisese accesul spre Secunda Mater prin singura trecere posibilă (trebuia să văd aici nu un *loc* anume, ci o *modalitate* de a acţiona asupra obstacolului amintit), prin singurul drum corect al labirintului. Iar dacă

labirintul avea o mie de intrări false, cum afirmase Manole, reducând şi el la o schemă complexitatea presupusă a unei realităţi încă nepătrunse, atunci era limpede că orice altă încercare de străpungere n-avea decât foarte puţini sorţi de izbândă. Pentru că nimeni nu putea şti, în situaţia dată, dacă se explora galeria cu răspundere *dincolo,* sau una din multele galerii înfundate. Ba e aproape sigur că, în cazul unor intervenţii care s-ar face la risc, pe dibuite, fie şi după un program sistematic, dar insuficient de cuprinzător – şi iarăşi nimeni nu putea şti până unde trebuia „deschis" acest program, până unde să se lărgească puterea lui de cuprindere – neşansele de a nimeri în vreo fundătură de labirint vor fi atât de numeroase, încât găsirea drumului bun ar rămâne, pentru foarte mult timp, o probabilitate aproape neglijabilă.

Mă convingeam astfel, din ce în ce mai mult, că n-avea să-i fie uşor lui Andronic, şi nici celorlalţi, care pregăteau asaltul asupra barierei imperceptibile dinspre Secunda Mater. Nu puteam şi, în plus, evitasem să anticipez în legătură cu rezultatul de mai târziu al cercetărilor. De altfel, nu cădea în seama mea să mă entuziasmez sau să mă îngrijorez de evoluţia unor evenimente care păreau să intereseze, cel mult, în latura lor strict ştiinţifică, dincolo de care rămâneau, pentru marele public, simple curiozităţi. Aşa gândeam atunci, în după-amiaza aceea blândă, cu lumini tomnatice şi umbre alungite leneş peste lac. Cercetătorii aveau să mai scotocească o vreme prin labirint, în căutarea locului de trecere, îmi ziceam. Aveau să încerce fel şi fel de piste, abandonându-le pe rând şi reluându-le, ori căutând altceva, pentru ca odată, cine ştie când, să străpungă din nou

peretele despărţitor sau să renunţe pentru totdeauna.

Stăteam pe bancă lângă acela care, întâmplător şi pe neaşteptate, străbătuse labirintul în dublu sens şi trăise câteva secunde dincolo, în universul paralel sau suprapus sau cine ştie cum, întrevăzuse lumea aceea fantomatică şi revenise cu credinţa în existenţa ei reală. Mă bucuram că încercarea mea de a-i descoperi vreo boală psihică eşuase; deocamdată ăsta era unul din puţinele argumente în favoarea lui, alături de filmul pe care, fără să simtă, i l-am extras cândva din creier, unde Secunda Mater îşi înregistrase palid nălucirile. Forme de neînţeles, purtătoare însă a unui mesaj destul de tulburător în încifrata lui materializare, din moment ce se găsise imediat şi colectivul interesat, şi fondurile necesare experienţelor. Se simţea răcoarea serii, Andronic îşi chema nepotul dintr-un luminiş îndepărtat, pierdut între arbori, iar eu mă pregăteam să plec şi, înainte de a-l părăsi, mi-a venit să-l întreb ceva. Să-l întreb ce va face dacă, în ciuda tuturor eforturilor, drumul spre lumea aceea nu se va mai deschide. M-a privit, zâmbind liniştit, pătruns poate de liniştea locului, apoi şi-a întins degetul arătător spre mogâldeaţa înaripată care plana pe deasupra castanilor, apropiindu-se.

— Doctore, mi-a spus, eu am fost acolo, am văzut, m-am convins… Dacă nu voi reuşi din nou, poate că are să reuşească el.

O FALIE ÎN TIMP

Şi totuşi, fără să-mi dau seama, duceam dorul munţilor. Într-una din zile mă deşteptasem dintr-un vis căruia îi reţineam sub pleoape ultimele pâlpâiri. Erau acolo, foarte clar şi foarte aproape, imagini cărora le-am întârziat cât am putut destrămarea, ezitând între somn şi momentul deplinei lucidităţi, convins că voi recunoaşte locurile. Convingerea aceasta apăruse fulgerător, când unele detalii ale visului dăduseră minţii mele semiadormite impresia că străbăteam un spaţiu cunoscut, un peisaj prin care mai trecusem şi altă dată. Toată ziua, apoi, mă gândisem la munţi, retrăind scene şi senzaţii de demult. Îmi aminteam în special o expediţie de unul singur, în Carpaţii vestici. Poate că era un capriciu al memoriei, pentru că, fireşte, aceea nu fusese nici singura mea ieşire în spaţiul montan, nici cea mai spectaculoasă. Cunoşteam înălţimi mai mari şi mai greu de atins, trecusem prin emoţii mai violente în canioanele din Colorado, de pildă. Însă ceea ce văzusem în alte părţi ale planetei nu anula, în timp, impresiile călătoriei pe care o făcusem cam la vârsta lui Al, trăindu-mi descoperirile cu înfrigurare, cu intensitatea dată de fantezia şi entuziasmul uşor naiv al primei tinereţi.

— Nu ştiu ce ai, mi-a spus Al, de dimineaţă nu-ţi mai ies din cap munţii ăia. În câteva rânduri am intervenit eu ca să corectez nişte impulsuri pe care le-ai dat greşit. Ai să

strici toţi coloranţii!

Nu trebuia să-i explic, totuşi. Al îmi înţelegea gândurile cu destulă uşurinţă şi la fel şi eu pe ale lui. Mă mustra cu o bucurie ascunsă, a fiului ajuns în anotimpul independenţei. Îi înţelegeam sentimentele şi cred că am zâmbit în aşa fel încât Al s-a văzut descoperit şi poate că s-ar fi supărat, dar nu i-am dat răgaz. Ca să ies eu însumi din starea aceea nedefinită, de tulbure vegetare însoţită de un total dezinteres faţă de problemele obişnuite ale zilei, i-am propus să lăsăm totul baltă şi să ne repezim în munţi, să uităm de toate, şi de coloranţi, şi de sâcâielile vecinilor, nemulţumiţi din cauza unei defecţiuni la sistemul de alimentare cu energie, defecţiune de, care Al nu părea să fie străin. „Să mergem în munţi, i-am spus, cunosc acolo nişte locuri excepţionale, vreau să ţi le arăt şi ţie". Iar Al n-a mai aşteptat; l-am *simţit* bucurându-se cu întreaga lui fiinţă de neaşteptata evadare pe care i-o propuneam. N-a mai aşteptat şi, într-un timp record, a selectat problemele care se puteau rezolva fără supraveghere şi am mai pierdut apoi o vreme, până spre seară, cu reprogramarea maşinilor. Ne-am culcat obosiţi, însă gândul apropiatei expediţii în afara limitelor cotidiene ne surâdea şi-i dădea emoţii în primul rând lui Al. Dar şi mie.

Seara, Al nu uitase să-i vorbească Magdei, i-a spus că o să-l iau cu mine în munţi şi că îi va fi dor de ea acolo. „Dar mi-e dor şi aici, mam!" zicea, iar buna mea Magda, care abia se deşteptase şi îşi pregătea prânzul dincolo de ocean, într-o insulă polineziană, lăcrimă şi ne promise să nu întârzie acolo mai mult decât o cerea misiunea ei. „O să ne revedem curând!" ne-a asigurat ea, urându-ne succes şi petrecere bună. Apoi, numai mie, mi-a cerut să am grijă de

Al şi ne-am despărţit cu un oftat teatral, care făcea parte din jocul nostru peste distanţe. „Casa e pustie fără tine”, i-am spus, înainte de a întrerupe legătura, iar Magda mi-a zâmbit aşa cum numai ea ştie să zâmbească şi m-am culcat cu zâmbetul acela întipărit sub pleoape.

Zorii ne-au găsit în aer, cu apărătoarele pentru obraz coborâte, ca să putem străbate spaţiul rece al începutului de ziuă. Al dorea să zburăm mai sus şi o vreme i-am făcut pe plac, dar numai atâta cât crezusem că suportă pentru început, fără forţări inutile, micile noastre aparate. Aveam nevoie de toată capacitatea lor acolo, în munţi, ca să nu rămânem prizonierii nesfârşitelor povârnişuri de piatră şi ai pădurilor multiseculare. Poate că ar fi fost şi asta o soluţie de vacanţă, dar mie, atunci, îmi surâdea mai puţin decât, poate, lui Al.

Era lumină puţină încă, exceptând-o pe cea artificială a oraşului. Dimineaţa ieşea cu greu din matricea vânătă a nopţii. La răsărit, orizontul vestea o simfonie de culori, iar constelaţiile, în poziţia lor dinspre ziuă, ne-ar fi putut dirija zborul chiar în lipsa aparatelor de orientare. Prin costume, frigul se simţea prea puţin, abia ca o atingere neplăcută, şi doar uneori îmi simţeam pielea tremurând scurt, pătrunsă de un frison; apoi, repede, reveneau senzaţiile obişnuite ale zborului. Al se lăsase furat de plăcerea plutirii prin aer, recepţionam semnele euforiei lui şi, încetul cu încetul, m-am simţit antrenat eu însumi într-o stare euforică. Era ca şi cum fantezia proaspătă a lui Al, contaminându-mă, îmi vitaliza sensibilitatea şi mă obliga, astfel, să percep cu acuitate detaliile acelui început de zbor în doi.

Lăsaserăm departe în urmă caruselul luminos al oraşului, altele îşi bolteau spre sud şi spre nord aureolele,

din ce în ce mai vagi, mai şterse în pâcla prin care cerul, sub continua invazie a luminii solare, se făcea simţit deasupra şi împrejur, peste pământul cenuşiu. Apoi se făcu ziuă, soarele mă orbise puţin, când, întorcându-mă la o exclamaţie a lui Al, l-am descoperit zbătându-se leneş între două aţe de nor, vineţii, abia scăpat de sub orizont. Şi am putut vedea munţii, departe, în sensul zborului nostru, iar de atunci înainte ne-au reţinut toată atenţia, cu magnetismul lor subtil şi bine cunoscut.

Cum orizontul revărsa lumină, jos umbrele se risipeau, permiţându-ne să urmărim panglica subţire a unui râu, tot mai subţire şi tot mai şerpuită, pe măsură ce se apropia de munţii abia sugeraţi în faţă – tente viorii, plutind în aburul dimineţii. Târziu, când ne-am apropiat destul, şi-au reliefat pe deplin masivitatea. Între timp soarele săltase pe cer, se făcuse mai cald; am avut chiar şi un mic incident cu instalaţia termică a costumului lui Al, dar nu cine ştie ce, operaţia nu cerea multă precizie şi, înţelegându-ne, i-am executat-o din zbor, ca să nu mai pierdem vreme degeaba. „Intrăm în munţi, tată!” mi-a comunicat la un moment dat Al, ca şi cum altfel n-aş fi observat schimbările de relief de sub noi, dar cred că peisajul, un adevărat spectacol pentru ochi, îl încânta într-o asemenea măsură, că nu mai avea astâmpăr. Şi din nou mi-a părut bine că-l luasem să mă însoţească, voiam să regăsesc nişte locuri încă sălbatice, să i le arăt, dacă scăpaseră cumva de invazia civilizaţiei în răstimpul trecut de la ultima mea vizită acolo. Nu eram chiar atât de sigur că scăpaseră toate, auzisem despre nişte lucrări începute de curând în munţi, cercetări sau exploatări, nu ştiam cu precizie.

„Ei bine, vom vedea! i-am spus lui Al. Ne vom

convinge acolo...” Dar m-aş fi bucurat să nu se fi atins nimeni de locurile acelea. Şi, de altfel, exista spaţiu destul, iar pădurile puteau înghiţi în adâncurile lor, ca o nesfârşită protoplasmă verde, toate instalaţiile şi toate maşinile pe care omul le-ar fi transportat acolo. Aşa gândeam atunci, planând la o oarecare înălţime peste cocoaşele verzi, despărţite prin văi înguste, împădurite şi ele bogat. Relieful creştea, îşi boltea sub noi înălţimile încă netede, alternând pădurile eu păşuni, iar ochiul mi se îmbătase de atâta culoare dezlănţuită. Nările mi se umpluseră de mirosuri vegetale şi de oxigen proaspăt, rece şi ameţitor. Era o vară timpurie, dar munţii n-au anotimp, zic eu, ori au unul al lor, etern, un anotimp continuu al emoţiei estetice.

Ne-am ridicat mai sus, fiindcă vârfurile brazilor veneau uneori primejdios de aproape, cum treceam peste creste, pentru ca imediat covorul verde să se prăbuşească în străfundurile vreunei văgăuni, spânzurând pe coastele abrupte, într-o încremenire mută şi solidă, până acolo unde firul sinuos al apei punea capăt adâncului, limitând în spaţiu beţia vizuală. În – câteva rânduri m-am simţit pătruns de un tremur ciudat, o vibrare scurtă a muşchilor, cum te-ar străbate repede un fior cald. Şi am pus asta pe seama exploziei de frumuseţe cu care munţii ne întâmpinau şi abia mai târziu, mult mai târziu, am făcut legătura cu experienţele care începuseră acolo, jos, la adăpostul pădurilor.

Din urma noastră, soarele răsturna în văi umbre enorme, reci. „Te duc, i-am spus lui Al, într-o vale excepţional de frumoasă”. Şi mă gândeam la Valea Iadului, despicătura care se adâncea în inima munţilor, împreună cu apa ei înspumată de lespezile unui teren colţuros, parcă

zdruncinat de un cutremur, demult, în alte ere geologice. Lăsarăm spre sud masivul mâncat de ploi şi vânturi până la vinele crăpate ale granitului, şi alte piscuri, care se înfăţişau privirii mai spre orizont, plutind în nori albicioşi, ca nişte iluzii. Şi ne continuarăm drumul spre vest, trecând iarăşi prin fluxurile acelea care ne umpleau corpurile de furnicături, iar Al era fericit, zburda alături, forţându-şi aparatul în cele mai neaşteptate figuri aeriene, se juca şi nu mult mi-ar fi trebuit săi, cale" pe urme, să-l imit.

Am depăşit o culme, trecând printr-o ceaţă uşoară, care izvora din susul munţilor şi curgea leneş, spintecată în vârfurile ascuţite ale brazilor. Înaintam cu viteză redusă, ridicaserăm vizierele şi simţeam pe obraz atingerea lipicioasă a aburului îngheţat. Al îmi spunea ceva, din dreapta, şi l-am auzit poticnindu-se în mijlocul frazei, cu un geamăt care aducea a oftat, iar pentru o fracţiune de secundă l-am pierdut din ochi, dispăruse. N-am avut însă timp să raţionez, am căzut eu însumi sau am încercat o senzaţie de cădere, nu mai ştiu exact. Peste încă o Secundă l-am descoperit pe Al, plutea cu vreo cincizeci de metri mai jos şi aluneca într-o parte, într-o planare periculoasă, pentru că nu-şi mai controla zborul sau nu mai putea să şi-l controleze. „Concentrează-te!" i-am poruncit în gând şi, imediat, Al şi-a revenit, destinzându-şi corpul pe când se redresa şi se pregătea să ia înălţime. Ajuns alături, am observat că faţa îi era palidă, avea întipărită pe ea o uimire fără margini şi mai ales ochii i se dilataseră într-o expresie întrebătoare, uşor caraghioasă". N-ai păţit nimic?" l-am întrebat, îngrijorat de paloarea lui, dar el nu mi-a răspuns, a ridicat o mână, cerându-mi să ascult. Şi într-adevăr, de departe, de foarte departe, veneau bubuituri surde,

repetate îndelung de un ecou înăbuşit.

Am presupus că era vorba de experienţele celor din munţi, dar Al privea tot mai nedumerit în jur şi întrebarea lui, pe un ton neverosimil, vibră apoi între cer şi pământ, ca o materializare a uimirii:

— Oh, tată! Spune-mi, unde suntem?

— În Valea Iadului, fireşte! l-am asigurat, crezând că recunosc locurile şi, de fapt, nu greşeam, intrasem în partea superioară a văii, iar pârâul spumega în albia lui colţuroasă, jos, la îmbucătura dintre pante.

— Nu asta! a strigat. Uite colo!

Avea braţul întins, arătându-mi în lungul văii, peste câteva înălţimi mai scunde, o zonă în care se amesteca bradul cu foioasele, pentru că în niciun caz culoarea aceea ruginie nu putea fi a crengilor de brad. Apoi am înţeles ce voia el să spună şi că-l uimise pe bună dreptate culoarea ruginie, care n-avea ce căuta în păduri la începutul verii, dacă nu cumva se datora capriciului unui modelator de climă. Dar parcă şi soarele era mult prea slab pentru anotimp, mult prea jos şi rece. Şi bătea din faţă, bătea dinspre apus, gata să scapete, deşi cu numai câteva minute în urmă lumina lui ne proiectase umbrele în faţă, cum zburam spre apus. Era rece, rece de-a binelea, munţii lăsau să scape în văi cortine dense de ceaţă alb-cenuşie, iar ziua părea pe sfârşite, încât peste cel mult o oră noaptea avea să se înstăpânească pretutindeni, în ciuda noastră, în ciuda celor văzute şi trăite până atunci. Parcă n-am mai fi fost în timpul nostru, parcă am fi ajuns pe neobservate *în alt timp.*

„Ce experienţe fac ăia acolo?” mă întrebam, prinzând în auz bubuiturile care nu încetaseră, deşi uneori se răreau, iar intensitatea sunetului slăbea, şi am înţeles curând că

eram în alt timp, ne prăbuşiserăm amândoi într-un timp greu determinabil atunci. În orice caz, era toamnă şi bubuiturile nu conteneau, le-am auzit şi aproape, în josul văii, ca nişte plesnituri seci, urmate de explozii. Printre bufniturile înfundate, care făceau aerul să vibreze, am desluşit zgomote ritmice, mai slabe, repetate şi amestecate într-un concert parcă lipsit de dirijor.

Apoi am văzut drumul – cobora, şerpuind paralel cu apa, ascuns uneori sub un mal împădurit, era un drum strâmt şi prost îngrijit probabil, iar Al, cu vederea lui mai bună, mi-a atras atenţia asupra unor maşinării ciudate, care se târau în lungul lui, în coloană.

„Nu-mi dau seama ce fac ăia, jos!” am spus, dar am fost de acord să reducem din înălţime şi să planăm spre coloana de cutiuţe verzi, care îşi deschideau cu un uruit moale calea prin ceaţa eruptă din vale. „Circulă pe roţi! a exclamat Al. Cutiile acelea circulă pe roţi”, a repetat el şi s-a mirat de faptul că unele erau acoperite cu crengi, ca şi instrumentele greoaie pe care le remorcau. N-am ştiut ce să-i răspund, dar nici n-am avut când, pentru că zborul nostru fusese observat de jos, ceaţa se risipise destul ca să putem fi văzuţi pe cerul înserării. Atunci am fost martorii unor manevre pe care la început nu le-am înţeles: cutiile pe roţi s-au oprit, vârâte în mal, şi din ele săriră nenumărate mogâldeţe verzi-cenuşii, erau oameni, dar nu ştiam de ce alergau în toate părţile, cuprinşi parcă de panică. Nici când am auzit primele pocnete n-am înţeles ce se întâmpla, pluteam la vreo două sute de metri deasupra şi urmăream scena. Pe lângă noi ţiul ceva de mai multe ori şi, deodată, cum priveam spre Al, l-am văzut smulgându-se din loc, se prăbuşea spre pădure. „Aparatul nu mă ascultă!” am

perceput gândul alarmat al fiului meu şi, cum mă temeam de o defecţiune greu remediabilă în zbor, am ţâşnit după el, l-am ajuns la vreme şi l-am acroşat. Jos, zgomotele se înteţiseră, auzeam rafale şi ecoul făcea împrejurimile să vuiască de parcă ar fi clocotit un cazan enorm. Al era greu, mă trăgea şi pe mine, dar căderea putea fi frânată, aşa presupuneam. Ne abătuserăm spre mijlocul văii şi curând am pătruns printre copaci, cu Ai în braţe, şi nu i-am dat drumul nici când ne-am lovit zdravăn de un trunchi, nici cu o fracţiune de secundă mai târziu, când am căzut pe spate şi ne-am rostogolit amândoi pe un mal abrupt, până între pietrele mari şi ascuţite ale pârâului. Am rămas o clipă ameţit, cu o mână spânzurându-mi în apă (îi simţeam răcoarea chiar şi prin mănuşă), apoi l-am auzit pe Al gemând şi mi-am venit în fire. Al n-avea nimic, era mai mult năucit şi nedumerit de accident decât înspăimântat. I-am scos de pe umeri micul aparat de zbor şi, cercetându-l, am fost surprins de existenţa a două găuri cărora nu le înţelegeam apariţia; parcă ar fi pătruns pe acolo două schije mici, perforând metalul. Am observat apoi că şi costumul îi era atins, şters în dreptul şoldului de o altă schijă, care aproape că-l perforase, iar Al, înţelegând ce mă interesa, mi-a mărturisit că înainte de cădere simţise o fulgerare fierbinte în vecinătatea acelui loc de pe şold. În orice caz, aparatul lui era scos din funcţiune şi aveam să constat imediat că şi al meu era de prisos, aşa, turtit, cum ieşise din ciocnirea cu trunchiul copacului şi cu pietrele prăvălite în pârâu.

— Fiule, am păţit-o! i-am spus lui Al. Am rămas fără aripi în creierul munţilor…

Nu înţelegeam ce se întâmplase cu aparatul lui, de

unde apăruseră găuri în el, pentru că o explozie din interior era, oricum, exclusă. Şi i-am mai spus că, de-acum, trebuia să contăm numai pe rezistenţa picioarelor, ca să ieşim din Valea Iadului, în lungul ei, spre vărsare. Al era încă ameţit, dar clătina din cap, acceptând totul fără nici o obiecţie. Apa, alături, cădea peste nişte bolovani înverziţi de muşchi, făcea destul zgomot, dar nu mai mult decât un pârâu de munte, limpede şi foarte rece tot timpul, dar mai ales toamna şi iarna. Începusem să cred că Al avusese dreptate, poate că era într-adevăr toamnă, cum. Arăta culoarea pădurii de la o altitudine mai mică, unde razele dinspre apus dezvăluiseră frunzişul galben-roşiatic, rărit. Trebuia să coborâm într-acolo, mi-am zis, pe firul apei, sau mai bine pe drum. Gândindu-mă la drum, mi-am amintit de omuleţii cenuşii care se împrăştiaseră acolo, în jurul cutiilor pe roţi. Încercam să pricep ce căutau acolo şi regretam că, înainte de plecare, nu fusesem tentat să mă interesez de experienţele care se făceau în munţi. Apoi mi-am zis că oamenii aceia, probabil, nu plecaseră încă. Desigur, văzuseră accidentul nostru şi, în mod normal, ar fi trebuit să ne caute. Am încercat să prind vreun zgomot, altul decât foşnetul vântului şi plescăitul apei pe pietre. Dar uruitul acela monoton, care însoţise deplasarea coloanei, nu se mai auzea.

„Te simţi în stare să urci panta?” l-am întrebat pe Al, iar el a încuviinţat, deşi şchiopăta puţin, când s-a ridicat în picioare. Trebuia să ne grăbim, dacă voiam să cerem ajutorul celor care opriseră pe drum, deasupra noastră. Indiferent de treburile cu care se ocupau, mi-am zis, nu puteau să ne refuze, din moment ce ajunseserăm în încurcătură. Al, care îmi înţelegea gândurile, s-a

descotorosit de aparatul perforat, lăsându-l lângă trunchiul unui copac. Am făcut la fel, acum purtam pe umeri o greutate suplimentară, nefolositoare. Aparatul meu s-a rostogolit prin iarbă, s-a lovit de o piatră, întârziind deasupra apei, apoi am auzit zgomotul lichid care indica locul unde căzuse. „Să mergem, fiule!” i-am spus lui Al şi, Sprijinindu-l, încercam să ieşim deasupra malului înainte de a se întuneca. Acolo, jos, lumina slabă se pierdea într-un spaţiu lipsit de vizibilitate şi se făcea tot mai frig. Respiram un aer îngheţat, iar răsuflările îl transformau în aburi subţiri.

Abia făcuserăm câţiva paşi pe panta alunecoasă, plină de rădăcini uscate şi ace de brad, când Al mi-a strâns cotul, atrăgându-mi atenţia astfel, în tăcere. Şi am perceput eu însumi efluviile prin care ceilalţi îşi făceau simţită apropierea, însă m-a surprins imediat mişcarea haotică a fluxurilor, felul cum alunecau pe lângă mine, fără să le pot reţine şi fără să le pot interpreta. Eram nedumerit, dar curând m-a cuprins neliniştea, o nelinişte vagă, nicidecum cea din faţa unui pericol iminent. Pur şi simplu nu înţelegeam de ce efluviile acelea, pe care le simţeam, îmi rămâneau totuşi străine, ca şi cum ar fi emanat de la structuri psihice prea deosebite de a mea şi a fiului meu Al. Deodată, i-am văzut, coborau ca nişte umbre cenuşii, ghemuiţi pe nişte bastoane scurte, atenţi la toate foşnetele pădurii. Şi eram gata să-i strig, când unul dintre ei ne-a descoperit, cum stăteam alături, Al şi cu mine, în picioare, nemişcaţi. A strigat el cel dintâi, dacă se poate numi aşa urletul lui, un *Haalt!* gutural, care mi-a înfiorat nervii. Şi s-a produs învălmăşeală, tufişurile foşneau în jur, strivite, cum se grăbeau să ne înconjure, cu bas toanele îndreptate spre

noi. Nu le vedeam prea bine feţele şi, deşi manevra lor ne luase prin surprindere, ni se părea ridicol ca oamenii pe care îi căutam şi de la care aşteptam ajutorul să năvălească spre noi. Urlând *Halt!* şi să ne încercuiască la mică distanţă, cu frică parcă, ameninţându-ne cu bastoanele lor.

— Fiule, ăştia nu par prea prietenoşi! i-am şoptit lui Al cu o voce care îmi exprima toată uimirea, dar cel care părea să conducă grupul a urlat iarăşi, ameninţător, într-o limbă neînţeleasă. Ne cerea să facem ceva şi, pentru că întârziam, a ridicat bastonul metalic, sau ceea ce luasem eu drept baston, l-a ridicat puţin şi, de la câţiva paşi, rafala de bubuituri ne-a asurzit, făcându-ne să tresărim şi să ieşim astfel din şocul provocat de surprinzătoarea întâlnire. Şi abia atunci, cred, abia atunci am avut revelaţia faptului că oamenii cenuşii, pe care îi văzuserăm din zbor, târându-se în lungul drumului cu maşinăriile lor caraghioase, n-aveau nimic comun cu cei care experimentau în munţi; erau alţii, aşa cum şi ziua era alta, şi anotimpul. Simţeam că ameţesc, dar insul cu ochi răi venise aproape, ne ameninţa din nou şi, din gesturile lui, am dedus că voia să ridicăm mâinile deasupra capului. „Ridică mâinile deasupra capului!” am gândit, pentru Al, în caz că el nu pricepuse. Erau şase, îmbrăcaţi în mantale lungi, mai târziu am văzut cât de uzate, cât de murdare erau hainele lor. Cum am ridicat mâinile, deveniră îndrăzneţi, s-au apropiat de noi, fără să ne scape de sub ameninţarea armelor, ne-au pipăit buzunarele, golindu-le conţinutul, apoi unul s-a împiedicat de aparatul depus la rădăcina unui copac şi atenţia celorlalţi s-a deplasat într-acolo. Omul aducea aparatul, ţinându-l de curele în faţa lui, iar exclamaţiile care îl însoţiră arătau că, fără îndoială, cenuşii apreciau găsirea

piesei ciuruite drept o descoperire extrem de importantă. Mai căutară o vreme, chiar şi în apa rece a pârâului, însă era din ce în ce mai greu să observi ceva şi peste aparatul meu de zbor, turtit şi defect, n-au mai dat.

„Tată, ce vor de la noi? Tată, ce s-a întâmplat? De ce sunt ăştia *atât de opaci?"* întreba Al, îi simţeam întrebările şi neliniştea, în vreme ce urcam printre brazi, cu mâinile ridicate, iar oamenii îmbrăcaţi în mantale cenuşii ne însoţeau, mereu ameninţători.

Din când în când, auzeam vocile lor lătrătoare (poate era de vină limba aceea neînţeleasă, cu vocale aspre şi consoane tăiate scurt) şi, încercând să mă opresc, simţeam în coaste ghiontul dureros al armei. Îl loveau şi pe Al, ca să grăbească mersul, ceea ce nu era uşor, pe pantă, având mâinile deasupra capului. Şi l-am făcut să se stăpânească, să nu dea frâu liber mâniei care clocotea în el. „Linişteşte-te, i-am cerut. Toate acestea au un sfârşit!" Dar nu era uşor cu Al. „Dacă mă mai împunge mult în coaste, mă întorc şi-i dau o palmă!" – cam aşa putea fi descifrat gândul lui. Am făcut deci uz de toată energia şi stăpânirea mea, ca să-l determin să renunţe. Era mai bine aşa, în faţa unor inşi înarmaţi şi care nici măcar nu-şi ascundeau pornirile agresive.

— *Los! Los!* striga cel care conducea grupul şi mă împingea de umăr, gâfâind, încât îmi era din ce în ce mai greu să-mi ţin echilibrul şi o dată am îngenuncheat, stârnind împotrivă-mi un şir de strigăte şi vorbe nemulţumite. M-am ridicat imediat, de teamă că, altfel, Al va face o prostie. Şi, în vreme ce-mi urmam urcuşul, desăvârşisem în mine înţelegerea oare începuse cu câteva minute în urmă, când mi se revelase adevărul. Nu, îmi

ziceam, aceia nu puteau fi contemporanii mei. Nimerisem printre ei într-un mod care îmi rămânea necunoscut, dar bănuiam că experienţele din munţi, cele de care auzisem vag înaintea plecării, nu puteau fi străine de ceea ce se întâmplase. Şi m-am, simţit cutremurat de gândul că, urmărindu-se nu ştiu ce, *timpul fusese rupt* într-un punct al lui, poate ca efect secundar al experienţelor, dar nicidecum fără importanţă. Timpul fusese rupt, se produsese undeva o breşă, o falie prin oare eu şi Al, surprinşi acolo, alunecaserăm până în seara oamenilor cenuşii care strigau din urmă *Los, los!* şi mă împungeau cu arma în coaste, şi mă obligau să merg înaintea lor, cu mâinile ridicate, spre drumul care trebuia să fie undeva, deasupra.

Al mi-a priceput raţionamentul, dar nu se grăbea să-mi dea dreptate. „Am căzut, fiule!” i-am comunicat, fără ca buzele să mi se mişte pentru a articula vreun sunet. „Ascultă-mă pe mine, timpul s-a rupt, a apărut o falie prin care noi amândoi am alunecat şi ne-am trezit în timpul nu ştiu cui, iar ăştia au tras după noi cu armele lor grosolane şi uite că ţie ţi-au găurit aparatul de zbor, iar al meu zace, nefolositor, în fundul pârâului...” Al era nehotărât încă, îi venea greu să creadă că la acea oră niciunul dintre cunoscuţii noştri nu mai exista (sau *nu exista,* pur şi simplu), că nu rămăsese nimic din ceea ce ne aparţinuse în alt timp, în timpul nostru. „Bine, dar până unde?...” veni întrebarea şi am simţit iarăşi ezitarea şi neliniştea lui. „Până la fund” fiule! Până în fundul faliei ne-am dus! i-am răspuns. Şi crede-mă că nu-mi trece prin minte cât o fi de adâncă. Dacă ar fi în spaţiu, i-aş vedea marginile şi m-aş orienta. Uită-te la ei, sau, mai bine, aşteaptă să ajungem undeva, ca să-şi arate expresiile. O să vezi atunci ce fel de

oameni sunt şi cât de departe am alunecat, în urmă sau în jos, nici eu nu ştiu unde. În orice caz, dacă s-ar plasa, în timp, mai aproape de noi, nu s-ar purta ca nişte iresponsabili şi nu ne-ar teroriza, înainte chiar de a şti cine suntem, de unde venim. Am încercat să intru cu ei în legătură psihică, dar ai avut dreptate, sunt opaci, structura lor e mult prea dură, mult prea neşlefuită pentru a intra în rezonanţă, pentru a angaja dialogul cu noi. Cred, i-am mai spus, că ne va fi foarte greu să dialogăm, să ne înţelegem, ne va fi foarte greu în general”. L-am sfătuit totuşi să aibă răbdare şi să nu întreprindă ceva necugetat. Şi, în orice caz, să mă anunţe dacă intenţiona ceva, să mă anunţe din vreme.

— Cât o să ne ţină *ăştia* cu mâinile în sus? m-a întrebat Al, înfuriat. Vorbise tare, iar cuvintele lui, de neînţeles pentru urechile cenuşiilor, stârniră mânia lor, iar cel care îl conducea pe Al îi aplică, sub ochii mei chiar, două lovituri în spate, cu patul armei lui grosolane. Al s-a chircit, îl înnebunea durerea şi o clipă am crezut că va cădea acolo, lângă tufişurile care spânzurau sub drum. Nu-i înţelegeam pe ceilalţi, nu înţelegeam de ce nu-şi văzuseră de treburile lor, să ne lase în pace. Iar ei, în loc să-şi fi văzut de treburile lor, ne vânaseră din zbor, ne căutaseră şi ne duceau acum spre o destinaţie necunoscută. Cu ameninţări şi lovituri. Nu făcuseră decât să ne împiedice şi să ne încurce, şi cred că eram prea blând când îi judecam astfel. Al îşi revenise între timp, gemea, iar eu îi recepţionam ameninţările şi încercam să-l liniştesc din nou. „Tată, cine sunt *ăştia,* cine sunt? Şi ce vor de la mine, de la noi?” scrâşnea Al, neputincios, iar eu nu puteam decât să ridic din umeri, fiindcă n-aveam de unde să ştiu cine erau ei şi unde ajunseserăm noi, în ce

fundătură a vremurilor trecute. Şi îmi era ciudă pe cei care, cu bună ştiinţă sau prin imprudenţă, deschiseseră falia în timp, tocmai când Al şi cu mine ne aflam deasupra Văii Iadului.

Apoi am ieşit în drum, nu departe de cutiile pe roţi. Fuseseră trase la adăpostul pădurii, sub povârnişul de deasupra drumului. Vreo treizeci de umbre le înconjurau. Am fost somaţi (iarăşi guturalul *Halt!)* şi însoţitorii noştri ne-au împins aproape, unde am fost cercetaţi din nou, la lumina tulbure a serii. Cenuşii se strânseră cu toţii în jurul nostru, erau mai mulţi decât crezusem la început, şi ne priveau rânjind şi vorbeau tare între ei, repetând cuvintele, încât mi-au rămas câteva întipărite în minte, nu le-am uitat, chiar dacă n-aveam să le aflu niciodată sensul. *Partisanen!* strigase un ins osos, cu ochii bolnavi, ascunşi după nişte apărătoare de sticlă, peste care purta un cozoroc negru, rotunjit, ieşit de sub acoperitoarea de cap, pălăria aceea cu fund rotund şi cu însemne deasupra frunţii. I-am auzit şi pe ceilalţi spunând: *Partisanen* şi ne priveau întrebător, rânjind, ca şi cum ar fi trebuit să înţeleg: până aici ţi-a fost, de-acum ai încăput în mâinile noastre. Am ridicat din umeri, neştiind ce şi cum să le răspund, am ridicat tăcut din umeri şi, atunci, insul cu ochi bolnavi s-a apropiat de mine şi mi-a aruncat printre dinţi un *schmutziger Rumane* (de ce tocmai *schmutziger Rumane*?) şi m-a pălmuit.

— Al! am strigat. Nu mişca, Al! Dar băiatul sărise şi numai agilitatea unui ins cu manta cenuşie îl împiedică să ajungă la cel care mă lovise. I-am văzut ochii, fulgerau, nu-l mai văzusem niciodată astfel, ca atunci când trăgeau de el trei cenuşii, încercând să-l supună. Cel cu sticle la ochi tresărise, privise câteva clipe scena, apoi a scos dintr-un

toc o armă mică, bănuiam că-i o armă şi tocmai de aceea am întins mâna înainte, strigând: „Nu!” Şi am regretat din nou că structura psihică a acelora excludea o cale eficientă de influenţare, aşa cum de fapt excludea însuşi dialogul. Însă gestul şi strigătul meu reuşiră să întârzie mâna lui Ochi-bolnavi, să-l facă să ezite, privindu-mă nehotărât, până când Al a căzut sub loviturile celor trei; îl loviseră cu armele în cap şi el leşinase.

Omul cu şapcă rotundă şi cu apărătoare de ochi şi-a vârât arma în toc, apoi l-am auzit vorbind celorlalţi, scurt, poruncitor, probabil un ordin care ne privea pe noi, pentru că imediat ne-au legat mâinile la spate şi, împingându-ne, ne-au condus spre una din cutiile lor pe roţi, ne-au urcat şi ne-au dat brânci acolo, între nişte lăzi clădite. Câţiva s-au suit în urma noastră şi ne-au ţinut tovărăşie, mai mult tăcuţi, vorbind rar, umbre duşmănoase, cu armele între genunchi, tot timpul cât a durat călătoria. Vehiculele acelea primitive, pe roţi, înaintau încet şi scuturat, iar lăzile se clătinau ameninţător, gata să se răstoarne peste noi, cum zăceam pe scândurile urât mirositoare, cu mâinile legate. Al gemea şi, pentru prima dată, am avut destul răgaz să-mi revin din surprizele şi emoţiile serii, am avut răgaz să mă gândesc la tot ce mi se întâmplase şi să mă întreb mai întâi dacă nu cumva visam. Dacă nu adormisem lângă pârâul Văii Iadului şi visam toate lucrurile acelea incredibile. Dar scândurile de sub mine se zgâlţâia, lovindu-mi des ceafa, mâinile mă dureau din cauza legăturii, care aproape că-mi intrase în carne. Îmi venea să râd, uneori, ca de o absurditate. Ce-ar fi, îmi ziceam, să mă vadă buna mea Magda aşa, târât de nişte necunoscuţi, însă imediat îmi aminteam că Magda nu mai era, *nu era încă* şi poate nici n-

avea să fie decât peste vreun mileniu. Iar acolo, alături, cu încălţămintea lor înaltă şi veche şi urât mirositoare, aproape atingându-mi faţa. Acolo erau necunoscuţii, reali şi vii, incomparabil mai reali şi mai vii decât imaginile lucrurilor printre care trecusem dimineaţa, când plecasem de acasă. Al gemea şi, deodată, mi s-a făcut ruşine, îmi era ruşine că ajunsesem acolo, pe fundul murdar al cutiei umblătoare, legat la mâini şi pălmuit, lângă băiatul în care bufniseră cu paturile armelor, înfundat. Dar nu înţelegeam nici atunci ce voiau de la noi, ce urmăreau cu noi, pe care nu ne cunoşteau şi nici n-ar fi fost în stare să priceapă cine suntem. De ce nu ne lăsaseră în pace? De ce ne vânaseră, ne prinseseră şi trăseseră de noi şi ne loviseră, ca şi cum n-am fi fost tot oameni, ca şi cum n-am, îl aparţinut neamului celor care îmbrăcaseră haine cenuşii să se apere de frigul toamnei şi poate nu numai din cauza asta. Făceam eforturi să-i înţeleg şi nu reuşeam.

„Unde ne-am vârât, tată?” simţeam gândul îndurerat al băiatului meu, dar nu-i auzeam decât gemetele, ceva mai potolite. Cele câteva umbre, aşezate de-o parte şi de alta a cutiei umblătoare, pe nişte banchete, sporovăiau în limba lor, uitaseră parcă de existenţa noastră. Departe, bubuiturile înfundate, pe care o vreme le-am ignorat din cauza pericolului iminent, se înteţiseră. Afară se înnoptase, dar mi-ar fi fost imposibil să văd ceva, din cauza prelatei. Nu-mi dădeam seama dacă era cer senin sau, dimpotrivă, noros. În clipele acelea, stând cu ceafa pe scândura rece, aş fi vrut să văd stelele, dar nu le vedeam. Deasupra ochilor mei flutura, neagră, prelata. Picioarele cenuşiilor miroseau îngrozitor, îmi venea să vărs, miroseau de parcă veneau de la drum lung şi n-avuseseră unde să se spele.

Sau, poate, mi-am zis, ei nici nu ştiau să se spele, să se cureţe. Erau nişte brute înarmate şi atâta tot. Peste mirosul de murdărie se suprapuse curând un miros şi mai rău, mi-am dat seama că era propria lor răsuflare. Sugeau din nişte bastonaşe albe, scurte, cu jar la un capăt şi se făcuse sub prelată un fum aspru şi otrăvitor, încât Al a avut un lung acces de tuse. I-am auzit râzând, înveseliţi, apoi a scăpărat ceva şi, la lumina unei flăcări slabe, am recunoscut faţa şi rânjetul cenuşiului care ne descoperise, pe înserat, lângă pârâu. Aceiaşi ochi mici şi răi, cu nimic omenesc în ei, cum îşi apropiase faţa de a mea, aplecând şi luminiţa, ca să mă vadă mai bine. Îmi spunea ceva, rânjind, cuvântul *Partisanen* reveni pe buzele lui uscate şi, fără să ştiu ce însemna, am înţeles din nou că nu ne putem aştepta la nimic bun de la răpitorii noştri.

I-am comunicat lui Al ce gândeam. „E de rău, fiule! i-am spus. Nu ştiu ce intenţionează ăştia cu noi, poate că scăpăm cumva din mâinile lor, când ajungem. Undeva tot vom ajunge şi atunci vom vedea ce ne rămâne de făcut. Mă gândesc însă că am alunecat jos, foarte jos în ruptura aceea de timp. Ar trebui să fim pregătiţi pentru orice. Dacă ne-au observat şi, mai ales, dacă vor putea, ai noştri au să ne recupereze, aşa cred. Ce ne facem, însă, fiule, dacă nu mai avem nici o şansă şi vom fi nevoiţi să trăim cu ăştia, între ei?” Al s-a zbătut în colţul său şi am priceput imediat cât îi surâdea perspectiva. „Trebuie să trăim, Al! l-am încurajat. Să trăim amândoi şi să credem în salvare, indiferent care va fi ea. Deocamdată, să scăpăm din cutia asta pe roţi”. Mi-am dat seama, apoi, că Al scâncea între lăzi, plângea, distrându-i pe paznici, care purtau şi pe deasupra lui o flăcăruie tremurătoare, ca să-l vadă mai bine

şi să râdă de slăbiciunea băiatului. Şi-i suflau fum în nări. Al se gândise abia atunci cu seriozitate la faptul că lumea noastră, cu toate ale ei, putea fi pierdută pentru totdeauna.

Nu peste mult timp, vehiculele se opriră, scrâşnind. Însoţitorii coborâră şi ne traseră jos; era noapte, frig, unii se zgribuleau şi nu înţelegeau cum de noi nu simţeam frigul în costumele noastre uşoare. Dintr-o privire am cuprins întâi maşinăriile cu ţevi lungi, remorcate, şi mulţimea corturilor, sub pădure, abia desprinzându-şi contururile din întunericul amorf. Întors puţin, am văzut baraca. O lumină firavă ieşea printre crăpăturile din obloane, altfel ar fi părut părăsită, pustie. Cenuşii săreau unul după altul din celelalte cutii pe roţi, se dezmorţeau, strigându-se pe nume şi râzând. Auzeam comenzi şi tropăituri. Omul cu apărătoare pentru ochi apăru iar şi, împreună cu cel ce răspundea de noi, a intrat în baracă. Al şi cu mine am rămas sub pază, afară, nu mult, până când uşa s-a redeschis şi cel căruia mai marii săi îi spuneau Kurt a ieşit în prag, de unde le-a strigat celorlalţi să ne aducă acolo. „Să fugim acum!” mi-a şoptit Al, fierbinte, lângă umăr, dar n-am fi avut nici o şansă, cu atâtea arme în jur, noi doi ţinându-ne încă mâinile, legate, la spate.

O lumină a cărei sursă, aveam să înţeleg imediat, era energia electrică („Atât de departe, în urmă, să fi alunecat?” mă întrebam, cu ochii aţintiţi o secundă spre becul subţire) mi-a dezvăluit interiorul sărac şi murdar şi mi-a arătat omuleţul gras, incredibil de gras, care stătea în picioare în dosul unui birou şi se uita la noi cu o curiozitate nereținută. Avea şi el, pe cap, şapcă rotundă cu însemne strălucitoare, iar Ochi-bolnavi şi mai ales Kurt i se adresau cu respectul pe care l-ar fi datorat unui şef foarte mare.

Grăsunul ne privea, zâmbind, un zâmbet unsuros îi plutea în jur, gata să te înăbuşe. Pe masă, în faţa lui, am descoperit aparatul de zbor al lui Al, cu cele două găuri deschise în carcasa metalică. Şi m-am bucurat în sinea mea, imaginându-mi figurile prosteşti pe care le vor fi făcut cenuşii, pe când cercetau un aparat care avea să fie executat abia peste un mileniu, încercând să-i dea de rost cu minţile lor plate, de ignoranţi stupizi şi orbiţi de febra urii. Alături am observat, aranjat cu meticulozitate, întreg conţinutul buzunarelor noastre şi în special după hrana concentrată îmi părea rău. Mă hotărâsem să fac în aşa fel, încât măcar hrana să ni se înapoieze. Dar cenuşii nu arătau prin nimic că ar fi fost dispuşi să ne dezlege mâinile şi să trateze.

Apoi a plouat cu întrebări şi strigăte, cu ameninţări, unele după altele şi toate la un loc. Ne-au împins lângă masă, ne-au arătat aparatul defect, pilulele şi mâncarea concentrată. Strigau la noi, cerându-ne ceva, cerându-ne să le explicăm ce era cu ele şi chiar am vrut, chiar am început să le explic, deşi mă îndoiam că minţile lor plate mă vor putea înţelege. Atunci au adus un interpret, care m-a ascultat câteva clipe, m-a întrebat ceva într-o altă limbă străină şi, văzând că nu-l pricep, şi-a exprimat nedumerirea faţă de mantalele cenuşii. Cenuşii reîncepură să ţipe, mai ales Ochi-bolnavi şi Kurt, ca să-i arate grăsunului cât puteau fi de zeloşi, probabil. Ochi-bolnavi m-a pălmuit din nou şi, de data asta, n-am mai putut împiedica nimic din ce a urmat. Al îşi slăbise legăturile, pe neobservate, avea mâinile libere şi s-a repezit la Ochi-bolnavi, pur şi simplu a ţâşnit în direcţia lui, cu mâna ridicată. Lovitura a fost scurtă, Al ţintise gâtul şi am fost aproape sigur că auzisem

vertebrele trosnind. Ochi-bolnavi şi-a scăpat capul într-o parte, chipiul i-a căzut, rostogolindu-se, urmat de sticlele pentru ochi şi, fără un cuvânt, omul se frânse, alunecă greoi la picioarele lui Al. Am auzit un urlet, strigase Kurt, avea ochii injectaţi, şi mâinile lui, tremurând, trăgeau de la spate arma cu ţeava groasă. Apoi arma a bubuit la doi paşi de mine, a bubuit repetat, înecându-mă cu mirosul ei usturător, de chimicale arse. Şi l-am văzut pe Al Clătinându-se, aplecându-se nefiresc, ca retezat din şale, iar genunchii îi slăbiră şi corpul lui subţire se prăbuşi lângă Ochi-bolnavi. Se prăbuşi, ciuruit. Grăsunul era palid, îi tremura buza de jos şi se făcuse şi mai mic în spatele biroului, iar Kurt mă privea cu ochii lui injectaţi şi întorsese ţeava spre mine, tremurând. Dar eu aveam mâinile legate la spate şi m-am chinuit să rămân calm, de-acum ştiam că totul avea să depindă de calmul şi de răbdarea mea, numai de ele. Al fusese mai nestăpânit, cedase impulsurilor, şi uite că Al zăcea la picioarele mele, cu sângele împrăştiat. Se liniştise, degetele lui nu mai zvâcneau, nu mai era o primejdie pentru nimeni, aşa că, înnebunit de furie, Kurt putea să izbească fără nici o teamă cu cizmele în corpul lui însângerat.

Îmi amintesc că, revenindu-şi din şoc, grăsunul începuse să zbiere, încât Kurt l-a lăsat imediat pe Al, ciuruit cum era, şi m-a împins afară, apoi m-au închis într-o altă baracă, întunecoasă, cu vergele de fier în dreptul ferestrelor. Am auzit scrâşnetele mecanismului de la intrare, apoi câteva comenzi şi, aproape imediat, o umbră a apărut în apropiere, postându-se sub o sursă oarbă de lumină, de unde putea ţine sub observaţie intrarea în baracă şi ferestrele. Kurt plecase şi, la câteva minute

numai, l-au scos pe Al din baraca grăsunului, l-au târât departe de corturi, în marginea cealaltă a poienii. Le vedeam umbrele îndreptându-se într-acolo şi îmi forţam privirea să pătrundă în noapte, să reţină tot. Pentru ei, Al era un cadavru, pentru mine încă nu, *putea fi reanimat,* dar numai acolo, în lumea de unde veneam. Ăştia, cenuşii, îl zvârleau în marginea pădurii, ca pe un hoit zdrobit, după ce izbiseră în el cu armele şi cu pumnii şi cu picioarele lor puturoase şi după ce Kurt îi ciuruise corpul, cum făcuse mai întâi cu aparatul de zbor, încă în aer fiind.

Ce fel de oameni erau? mă întrebam supărat, poate umilit, simţindu-mă ca într-o cuşcă. Şi nu găseam un răspuns. Şi de ce toate astea, de ce, până Când tot aşa? mă întrebam. Apoi mi s-a părut că înţeleg. Am înţeles în primul rând că trebuia să-i judec după alte tipare şi după alte unităţi de măsură, n-avea niciun sens să introduc în joc măsurile timpului meu. Erau nişte brute şi, dacă fuseseră vreodată oameni, înnebuniseră şi se abrutizaseră, coborând până la animalul din ei. Trăiau hrănindu-se din putere, beţia puterii le întunecase minţile, însă cu ştiam acum că le era teamă – tremura carnea pe ei sub aerele de stăpâni pe care şi le dădeau, îi scurma o teamă care era ea însăşi a animalului înnebunit. M-am convins de asta puţin mai târziu, înainte de miezul nopţii, când, având mâinile eliberate din strânsoarea legăturii, tocmai mă pregăteam să fac ceva, îmi gândeam un plan. Bubuiturile de dincolo de munte slăbiseră mult şi se răriseră, era linişte şi frig, omul de pază zgribulea sub bec, mutându-se din loc în loc, cu arma în mână. Deodată, bubuiturile reîncepură, dese, adânci, parcă vuia întregul masiv, din adâncuri. Câteva explozii zguduiră barăcile şi, la lumina ştearsă a lunii, i-am

văzut pe cenuşii ieşind speriaţi din corturi, buimăciţi de somn, alergând aplecaţi spre maşini, unii, alţii spre pădure. A fost o panică generală şi abia târziu s-a potolit, după ce am avut la un moment dat impresia că vor fugi cu toţii, îmbarcaţi în cutiile lor pe roţi, lăsându-mă uitat acolo.

Pe la miezul nopţii ştiam clar ce-mi rămânea de făcut. Omul pus să mă păzească nu se mişcase din postul său, dar era iarăşi linişte şi, concentrându-mă, am avut siguranţa că voi reuşi să-l adorm. Nu puteam să-i înving opacitatea, nu puteam angaja dialogul cu el, dar îmi era greu să cred că, dirijându-mi întreaga energie psihică spre el, n-aveam să-l influenţez, fie şi copleşindu-l, strivindu-i împotrivirea, obligându-l să treacă dincolo de pragul leşinului. Era linişte, asta îmi convenea, iar luna, în vârful brazilor, lucea stins, lăţită într-un val diafan de ceaţă. Să aştept până se mai îngroaşă ceaţa, mi-am zis. Şi n-a trebuit să aştept mult, pentru că pâcla urca din vale şi, curând, poiana întreagă fu înecată într-un vălătuc lăptos, iar aerul devenise parcă mai dens şi mai greu. Venise timpul să scap de omul care mă păzea, dar înainte de asta trebuia să-l fac să deschidă zăvorul. L-am văzut printre gratii, venea prin ceaţa mişcătoare, Clătinându-se, cu braţele întinse în faţă, iar arma părea un instrument plantat caraghios într-una din mâinile acelei arătări fantomatice, care pipăia solul cu paşi străini, nesiguri. Apoi l-am pierdut din vedere şi zăvorul a hârşâit la intrare, dovadă că, în starea aceea de inconştienţă, omul făcea totuşi ce-i cerusem. Eram liber, în sfârşit liber, iar cenuşiul mă privea fără să vadă nimic, fără să înţeleagă ce se întâmpla cu el şi cu mine. Cu o ultimă încordare l-am doborât, l-am făcut să cadă în pragul uşii deschise şi n-am mai aşteptat. Am traversat poiana, cu

picături de ceaţă lipite pe frunte, pe obraji. Am trecut prin apropierea drumului, unde auzeam vorbindu-se încet, cred că erau cei care păzeau maşinile, dar mergeam abia atingând pământul şi nu m-au simţit. Ceaţa stăruia, groasă, complice, uşurându-mi înaintarea spre marginea pădurii, spre locul acela pe care îl ţintisem prin noapte ore în şir. Am avut puţin noroc, trebuie să recunosc. N-am căutat prea mult, aproape că m-am împiedicat de corpul lui Al, aruncat în marginea poienii. Era rece şi, cu mâinile adunate sub burtă, înţepenise.

Alarma s-a dat curând, încă nu apucasem să urc decât vreo două sute de paşi, prin pădure, când jos, în tabără, răsunară primele ţipete şi împuşcături. Descoperiseră, cred, santinela leşinată în pragul uşii, îl descoperiseră pe cenuşiu mai repede decât mi-am închipuit; probabil veniseră să-l schimbe cu altul şi nu-l mai găsiseră la locul lui, în post. Iar uşa barăcii era larg deschisă, aşa cum o lăsasem. Şi începuseră să strige, să se cheme prin ceaţă, iar în câteva rânduri izbucniră dinspre tabără împuşcături. Eu urcam, cu corpul lui Al pe umăr, era greu Al, mai ales la un drum în pantă, prin ceaţă, printre crengile umede ale brazilor. Cenuşii încercau să-mi ia urma, mă considerau fie foarte important, fie foarte periculos, pentru că întreaga tabără se deşteptase şi auzeam zgomotele lor, cum mă căutau, împrăştiaţi prin pădure. Cred că m-au căutat mai întâi prin tabără şi în lungul drumului şi în jos, spre pârâu, unde era mai uşor de ajuns pentru cineva care ar fi vrut să fugă. Apoi s-au răspândit pe pantă, prin pădure, urcând după mine şi, într-o vreme, ajunseseră atât de aproape, încât le-am văzut luminile lanternelor, lăţite în aburul ceţii, şi le-am auzit vorba

nervoasă, pe ton scăzut. Intrasem între nişte tufişuri şi stăteam ghemuit, lângă corpul ţeapăn al fiului meu; începuse să-mi fie şi mie frică. Trebuia să scap, să mă îndepărtez cât de mult, apoi să urc spre creasta muntelui, numai acolo întrevedeam salvarea, dacă era vreuna. Al îmi era o povară, de aceea mă ajunseseră urmăritorii şi m-au întrecut, dar încă mai speram într-un deznodământ fericit şi nu voiam să renunţ la el, *nu puteam,* să renunţ. Aşa că l-am ridicat din nou pe umăr, când zgomotele urmăritorilor nu s-au mai auzit, şi am făcut un ocol, m-am abătut de la direcţia care mă scotea de-a dreptul pe creastă, dacă aş fi urcat fără încetare. Am ajuns în marginea unui torent secat, prăvălit parcă din cer, mu din munte. Ceaţa se mai subţiase, luna îmi arăta acum obstacolele, numeroase şi adesea greu de observat în umbra întunecată a arborilor. Obosisem, urcam încet, cu răsuflarea întretăiată, iar pădurea se legăna fantomatică deasupra mea, înfiorată adânc de vântul rece al toamnei.

Spre ziuă am adormit într-o văgăună, dar începu (curând să plouă şi stropii mă treziră, căzându-mi pe faţă de pe frunzele tufişurilor sub care mă adăpostisem. Aveam să mă conving încă o dată cât de instabilă era vremea la munte, mai ales în acel anotimp, pe care nu-l alesesem, pur şi simplu mă prăbuşisem în el. Mai odihnit fiind, mi-am continuat urcuşul. Zorii erau tulburi, pe un cer noros şi umed, frunzişul căzut se umezise, şi el, dar nu într-atâta încât să nu ofere pasului puncte de sprijin. Al atârna pe umărul meu în aceeaşi poziţie ghemuită şi, la un moment dat, mi-am zis că totul era în zadar. Că, gata, Al se stinsese, ciuruit de arma lui Kurt, iar eu rămâneam captiv în timpul cenuşiilor, ăsta era adevărul, realitatea, nu mai aveam ce

spera. „Ce speri, ce mai speri?” mă întrebam, târându-mă în sus, pe firul torentului. „Sus e vârful muntelui şi dincolo de creastă e o vale, şi din nou o creastă, doar cunoşti locurile, ai mai fost pe aici. Când, când ai mai fost? Peste o mie de ani, nebunule, peste o mie de ani…” Şi trăgeam de corpul lui Al, eram destul de obosit de urcuşul continuu ca să nu-l mai pot ţine pe umeri şi îmi era teamă că, nu peste mult, aveau să mă lase picioarele, le simţeam tremurând de încordare. Speram, totuşi, să ies. Să ies deasupra, îmi ziceam, deşi dincolo de creastă putea să fie o altă vale, mai multe văi şi creste, şi toate ale aceluiaşi timp, toate ale timpului în care mă prăbuşisem. Dar speranţa care se cuibărise în mintea mea se întemeia pe o presupunere, vagă, ce-i drept. Mă gândisem că ruptura aceea, falia în timp putea avea şi o localizare în spaţiu, îmi era greu să cred că experienţele celor din munţi aruncaseră în urmă cu secole întreaga planetă. Trebuia să văd, să mă conving eu însumi şi, dacă exista o singură ieşire din timpul străinilor, aveam datoria să o caut. S-o caut cât de repede, îmi spuneam, câtă vreme corpul lui Al mai putea fi regenerat şi readus la viaţă.

Venise amiaza şi ceţurile se mai răriseră, sus, unde ajunsesem. Stăruiau, groase şi tulburi, în fundul Văii Iadului, unde înecaseră totul: drum, tabără, pârâu, brazi. Soarele sclipi de câteva ori prin pâcla cerului şi învioră puţin locurile. Numai că eu urcam acum pe o coastă golaşă, cu mult grohotiş şi iarbă puţină. Pădurea se terminase şi abia sus, pe creastă sau pe platou (încă nu ştiam ce mă aştepta acolo), zăream câteva pâlcuri de brazi, unii strâmbaţi de vânt sau de viituri. Ca să ajung acolo, trebuia să străbat un loc descoperit. Şi trecusem de jumătatea distanţei, păşind

într-un ritm lent, cu opriri dese, când răsunară primele împuşcături – o rafală lungă, care mi-a încordat nervii, obligându-mă să tresar. Trăgeau de jos, dinspre pădure, mă descoperiseră abia atunci şi, o clipă, am rămas fixat acolo, uimit de tenacitatea cenuşiilor; mă căutaseră fără întrerupere, prin toată pădurea, o noapte şi o jumătate de zi, până îmi dăduseră de urmă. Apoi m-am smuls din loc, l-am apucat pe Al în braţe şi mi-am urmat urcuşul, cât de repede puteam. Instinctiv simţeam că trebuie să mă adăpostesc, după pietre, după trunchiurile frânte, în şanţul aproape vertical al torentului.

Dinspre pădure rafalele răsunau mereu, cenuşii voiau să mă ţină astfel în loc, în timp ce câţiva dintre ei alergau prin zona descoperită, încercând să se apropie la o distanţă care le-ar fi convenit mai bine. Şi mi-a fost iarăşi frică, atunci, cu mogâldeţele acelea în spate. Îmi era teamă de armele lor, teamă să nu mă rănească, să nu mă doboare, ca pe Al, înainte de a ajunge sus. Să ajung pe platou, chiar dacă ar trebui să mă pierd în pădurea de dincolo de munte, atâta doream atunci: să scap de schijele armelor în porţiunea aceea descoperită, unde eram un vânat aproape sigur pentru mantalele cenuşii. Altfel, totul se termina, pentru Al şi pentru mine, aveam să putrezim într-un pământ care n-ar fi trebuit să fie al nostru decât peste o mie de ani, după ce nimic din amintirea cenuşiilor nu va mai fi rămas. Dar cenuşii trăgeau în rafale după mine, încât munţii clocoteau, repetând bubuiturile şi amplificându-le, rostogolindu-le până jos, în apa pârâului. Obosiseră, nu mai puteau fugi. Mi se căţărau pe urme desfăcuţi în lanţ şi, din când în când, câte o armă răpăia prelung, smulgând bucăţi din piatră în stânga sau în dreapta sau deasupra mea. De

unul singur începusem să mă tem, îi depăşise cu mult pe ceilalţi şi obosise poate mai puţin, pentru că făcea eforturi aproape supraomeneşti ca să mă ajungă.

Aşa am ajuns sus, la brazi, şi m-am târât la adăpostul lor, gâfâind, trăgând în urma mea corpul alb, rece şi zgâriat al fiului meu Al. Eram murdar, zgâriat eu însumi, dar în primul rând speriat, pentru că-l ştiam pe celălalt aproape şi nu mai puteam face absolut nimic, salvarea mea depindea de felul în care l-aş fi făcut să creadă că plecasem în altă direcţie. Şi abia atunci, cum stăteam în tufiş, cu pieptul lipit de pământ şi cu nările în iarbă, abia atunci *am sesizat schimbarea.* Aerul era altul, mai cald şi fără umezeală, iar soarele, când m-am răsucit să-l văd printre frunze, făcuse parcă un salt de câteva ore pe cer. Şi iarba de care îmi lipisem obrazul, iarba avea în ea o clorofilă proaspătă, mirositoare, de un verde primăvăratic, încât, înţelegând, mi-a venit deodată ameţeala; apoi mi-a venit să sar în picioare şi să râd şi să ţip. Dacă n-am făcut-o, a fost numai din cauza urmăritorului. Apucase să iasă şi el în marginea platoului, cumpănindu-şi arma în mâini şi aruncând priviri cercetătoare în toate părţile. Era Kurt.

Ieşise *deasupra* şi habar n-avea unde ieşise, idiotul! Mă căuta din ochi, mergând aplecat şi mişcând într-o parte şi-n alta ţeava armei, gata să declanşeze schijele marţii. Şi habar n-avea unde ieşise! îmi venea să râd, urmărindu-i printre frunze mişcările, dar n-am avut vreme să reacţionez în vreun fel, pentru că omul în manta cenuşie văzuse ceva pe platou, ceva care-l făcuse să tresară. M-am ridicat într-un genunchi, ca să văd şi eu: departe, sub altă culme, o construcţie alb-azurie, dinspre care veneau discutând *cinci,* nu mai puţin de cinci contemporani de-ai mei! Kurt îi

recunoscuse şi el, după costume. Fusese surprins la loc deschis şi, ştiindu-şi camarazii în spate, începuse să urle din răsputeri*: Haalt*! apoi am auzit rafala. Trei oameni din grup îngenunchează, alunecând în iarbă, spre nedumerirea celorlalţi doi. Kurt ţinea arma întinsă şi făcea semne în urmă, celor care nu mai soseau şi n-aveau să mai vină niciodată, pentru că acţiunea aceea, care rupsese timpul şi crease o falie până în vremea lui Kurt, încetase. Încetase imediat după ce ei ieşise *deasupra.* Iar el nici măcar nu-şi dădea seama că se petrecuse o schimbare, şi încă ce schimbare! îşi chema camarazii din urmă, fără să-i treacă prin minte că-i aştepta să vină tocmai de la o mie de ani distanţă; el credea că, din clipă în clipă, cenuşii aveau să năvălească din vale, alături de el, cu armele în mâini. Şi nu-i scăpa din ochi pe cei în care trăsese.

Ştiam ce va urma. Unul din cei teferi, înţelegând situaţia, a scos tija regeneratorului. Trei scântei reci şi, sub privirile consternate ale lui Kurt, oamenii se ridicară, iar grupul îşi schimbă direcţia şi avansă spre el. *Haalt! Haalt!* urlă Kurt, ameninţând cu arma şi, din glasul lui gâtuit, din trăsăturile desfigurate ale feţei, se putea înţelege că în fiinţa lui învinsese teama. Ura şi cruzimea erau atunci, în el, simple anexe ale fricii animalice. *Halt!* mai strigă o dată, apoi trase din mers, cum se retrăgea cu spatele spre Valea Iadului. Căzură doi, dar tijele regeneratoarelor scânteiară şi cei loviţi erau iarăşi în picioare. Kurt trase din nou, nu lovi pe nimeni, îi tremurau mâinile pe armă, iar chipul îi ajunsese o mască a neputinţei înfricoşate, a neputinţei de a înţelege şi raţiona. Atunci am ieşit din desiş şi i-am tăiat retragerea. Descoperindu-mă cu privirea, Kurt a dat drumul armei şi, fără nici o comandă, a ridicat mâinile în sus.

— Am fost să-l văd pe Kurt, mi-a zis Al într-una din zilele trecute. Stă în ţarcul lui, mănâncă toată ziua şi nu face nimic, nici măcar limba nu vrea, sau nu poate să ne-o înveţe. A îmbătrânit, săracul. S-a îngrăşat şi seamănă teribil cu rotofeiul care ne-a anchetat acolo, în baracă. Îi mai ţii minte, tată, pe rotofei şi pe Ochi-bolnavi şi pe toţi cei îmbrăcaţi în mantale cenuşii, din *timpul lui Kurt?* Ce crezi, ce şi-or fi închipuit despre Kurt, care era atât de zelos, când tocmai el nu s-a mai întors din misiune?

SECUNDA MATER

Cu Manole mă văd mai rar, vine uneori pe neaşteptate, când îşi oferă câte un scurt răgaz – „pentru refacere”, spune el, dar niciodată nu l-am văzut altfel decât grăbit, veşnic grăbit, parcă în lipsa lui laboratoarele de pe marele arc spiral ar lua foc, de la astrul pe care îl cercetează, sau cine ştie ce altă nenorocire ar mai putea să se întâmple acolo. Nu mă. Ocoleşte şi nici pe ceilalţi cunoscuţi, câţi am rămas pe Pământ, însă vacanţele lui seamănă teribil cu un turneu-fulger, după care dispare iarăşi, înghiţit de monstrul acela de metal şi sticlă, crescut parcă din chiar globul solar. „Ne-ai uitat, i-am reproşat cândva, ne-ai cam uitat de când te-ai transferat acolo...” Iar el a râs cu toată faţa şi s-a înclinat înaintea Oliviei, oferindu-i buchetul de splendide flori venusiene”. Nu vă uit, m-a asigurat atunci Manole. Împreună cu tine am coborât în infern, cu tine şi cu ceilalţi, care, deşi nu v-aţi mişcat de pe planetă, abia vă mai găsiţi vreme să vă întâlniţi unul cu altul! Ruşine!” În parte, observaţia lui era îndreptăţită. „Am trăit împreună emoţii prea mari, ca să vă pot uita”, a adăugat Manole şi ştiam că se referise la Secunda Mater. Totuşi, n-am pierdut prilejul să-l întreb dacă îl mai urmărea, în somn, lumea aceea paradoxală. „N-o să scăpăm de ea, nici după moarte nu scăpăm!” exclamase Manole, compunându-şi o mină comică, dar nici acum nu era

departe de adevăr şi, ori de câte ori rememorez scena, mă văd obligat să-i dau dreptate, polonezul m-a anunţat că Manole trecuse din noii pe la el. Petrecuseră o zi în Munţi, la o cabană. Zburaseră peste nesfârşitele păduri din Sudeţi (cunosc locurile, cândva am avut acolo senzaţia dispariţiei în întunericul verde şi mut al coniferelor, pierdusem noţiunile de spaţiu, de timp, fusesem parcă absorbit, asimilat naturii, al cărei unic produs în mişcare eram, ca într-un tulburător început de lume), petrecuseră deci o zi în munţi şi Manole îi umpluse polonezului capul cu noutăţile sale „fierbinţi” – aluzie la faptul că proveneau dintr-un loc sensibil mai apropiat de Soare – apoi plecase, asigurându-şi gazda că următorul popas îl va face pe coasta italică, unde spera să-l întâlnească pe Vittorio, sprâncenatul şi bărbosul Vittorio Montecchiari, fără să ştie că, între timp, acela părăsise şi el planeta, cu o expediţie transplutoniană. Dar polonezul, cunoscându-i obiceiul de a face prietenilor vizite-surpriză, era convins că Manole nu luase drumul Mediteranei, ci se îndrepta chiar atunci spre mine; şi mă prevenea în felul acesta, ca să-mi dea posibilitatea să născocesc ceva care să imprime întâlnirii o notă mai originală.

— Lasă, că aranjez eu! l-am asigurat, deşi nu-mi venea încă nimic în minte, dar mă încredeam în inventivitatea feminină. Îmi ziceam că nu se putea ca Olivia să nu mă scoată din încurcătură şi, în vreme ce ea avea să pregătească pentru vizită casă, declanşând în acest scop toate mecanismele care puteau s-o transforme într-o locuinţă necunoscută chiar şi mie însumi, eu aveam răgazul suficient să mă gândesc la o mică farsă amicală. Tot căutând ceva potrivit, ideea salvatoare mi-a venit pe

neaşteptate şi am luat pe cont propriu aranjarea salonului. L-am golit de mobilierul inutil, apoi am creat acolo atmosfera de care aveam nevoie, spre marea disperare a Oliviei. „Îmi distrugi casa” se văicărea, deşi pusesem stăpânire numai pe salon, restul cădea în seama ei şi avea libertatea să-l transforme după bunul ei plac. În cele din urmă s-a resemnat, iar la apariţia lui Manole a intrat în joc, simulând surprinderea cu atâta naturaleţe, încât oricine s-ar fi lăsat înşelat. „Tu, aici? m-am mirat la rândul meu. Nu cumva te-au expulzat? Nu cumva ţi s-au topit laboratoarele?” Uriaşul blond mă apucase şi mă strângea la piept, să-mi scoată sufletul aproape. „Nu s-au topit”, mi-a răspuns asigurându-mă că, oricum, le-ar recupera întregi şi dintr-o protuberanţă solară.

În pragul salonului, Manole a tresărit, vizibil contrariat, aşa cum mă aşteptam. Deschisese uşa şi nu îndrăznea să intre. Chiar se trăsese înapoi, fără să-şi ia privirile de la ceea ce vedea acolo. Apoi, începând să înţeleagă, s-a întors spre mine şi m-a ameninţat cu degetul. „Să nu-mi spui că nu m-ai aşteptat! Sunt sigur că neisprăvitul acela de Jerzy mi-a anunţat sosirea. Asta *pentru mine* ai aranjat-o!” Am recunoscut şi l-am poftit să intre, dar Manole încă ezita.

— Îndrăzneşte! i-am zis. De dragul tău, am redeschis drumul spre Secunda Mater. Sper că n-ai să mă refuzi.

— Te ţii de glume, mi-a răspuns Manole.

Dar vedeam că nu era tocmai convins de ceea ce spusese, încă se mai întreba, probabil, dacă nu cumva redeschisesem cu adevărat, în propriul meu salon, drumul spre Secunda Mater. Apoi a descoperit trucul, pentru că mijloacele mecanice care îmi stăteau la îndemnă nu

putuseră imita perfect lumea aceea stranie. Mai rămâneau, desigur, destule detalii nepuse la punct în graba cu care lucrasem, iar ochiul unui cunoscător n-ar fi scăpat fisurile din opera mea, înţelegând până la urmă farsa. Am discutat despre toate acestea chiar acolo, în salon, fără să ne vedem unul pe altul, decât din când în când, ca nişte umbre fantomatice. Modelul creat de mine avea, totuşi, destule puncte comune cu Secunda Mater, ca să ne oblige să intrăm în atmosferă, să simţim aproape tot ce simţiserăm odinioară, când, trecuţi eu adevărat peste pragul universului paralel, trăiserăm experienţa aceea de neuitat. „E nemaipomenit!” exclamase Manole, dovedind încă o dată că nu se aştepta la înscenarea mea. L-am condus spre unul din fotolii, iar el, apreciind că făcusem o copie reuşită, m-a întrebat cum de îmi venise totuşi ideea. Simţeam ezitarea paşilor lui, pipăind locul cu grijă, ca atunci, demult, pe solul neted al Secundei Mater. Şi, tot ca atunci, ne învăluia ceaţa aceea specifică, sumbră, care putea fi întunericul înserării lăptoase într-o lume fără orizont, fără cer şi fără lumini în înţelesul atribuit de noi, pe Pământ, efectelor luminoase. I-am perceput tresărirea când, deformat, ca o imensă umbră zdrenţuită, fotoliul şi-a făcut simţită prezenţa abia la un pas de noi, era să ne împiedicăm de el. L-am lăsat pe Manole acolo, eu căutând celălalt fotoliu, pe care dinadins îl aşezasem la o oarecare distanţă. Manole încă nu-şi revenise pe deplin; spectacolul meu îi trezea amintirile, era un excelent stimulator al memoriei.

Spunea ceva şi vorbele lui sunau atunci moale, ca şi cum ar fi fost învelite în vată, veneau de undeva, din întuneric, dar parcă nu din locul unde îl lăsasem pe el, ci

din altă direcţie. Apoi vocea i s-a amplificat brusc, devenind stridentă, un fel de „aaiii” prelungit îmi ţiui în urechi şi, deodată, tot pe neaşteptate, sunetele se frânseră, făcură un salt care le aduse cu două octave mai jos, într-o tonalitate înăbuşită, sub care cuvintele se limpezeau, totuşi, în ciuda lipsei de culoare a rostirii. Am înţeles că Manole mă întreba ceva în legătură cu *peisajul,* încă nu înţelegea dacă îl creasem printr-un sistem combinat de miraje sau modelasem în alt fel spaţiul încăperii. Un val de frig m-a izbit în faţă şi s-a făcut mai întuneric, însă o fosforescenţă vagă, de un albastru spectral, îmi arăta acum poziţia lui Manole. Apoi fosforescenţa se stinse, nu dintr-odată şi nu pretutindeni, dar umbra lui Manole crescu, se alungi nemăsurat în sus, curbându-se deasupra mea. Şi nu o singură umbră, ci mai multe. Toate ţâşneau din locul unde bănuiam fotoliul, ca dintr-o rădăcină comună, se arcuiau peste mine, lăţindu-se în pâcla devenită cenuşie. Manole vorbea din nou, spunea: „Mă auzi? De ce nu răspunzi, ce-i cu tine?” Şi eu am înţeles că o parte din frazele lui trecuseră pe undeva, pe alături, fără să răzbească până la urechile mele, apucaseră pe un canal din care nu puteau ieşi singure. „De ce nu răspunzi?” repetase Manole şi vorbele bubuiseră în timpanele mele ea nişte tunete apropiate, încât a trebuit să-mi protejez urechile cu palmele şi să-mi apăr apoi capul cu braţul, pentru că de sus venea o fâlfâire apăsătoare şi imediat apăsarea aceea s-a mutat înăuntrul meu. „Tu simţi ceva? Simţi apăsarea asta?” l-am întrebat pe Manole, dar el vorbea înainte, monologa pe acelaşi ton ascendent şi frânt din loc în loc, încât vocalele lui păreau enorm de lungi şi buclate. Nu ştiam în ce parte se vor fi scurs întrebările mele, era însă clar că nu

ajungeau la el şi, tocmai când o aripă de noapte ştergea cele opt sau zece umbre ale lui Manole, am auzit propriile mele cuvinte, şoptite din mai multe direcţii, pe mai multe voci, toate străine. Spaţiul acela deformat îmi arunca vorbele înapoi, repetându-le la infinit, vibrat, pe tot atâtea tonuri: „Tu simţi ceva? Simţi apăsarea… Tu simţi ceva? Simţi apăsarea… Tu simţi ceva? Simţi…

Ce nebunie perfectă traversam! Eram calm, sau, în orice caz, mult mai calm decât la adevărata incursiune prin Secunda Mater. Dincolo de toate absurdităţile care mă încercuiau, mă ştiam acasă, aşezat în fotoliu, faţă în faţă cu Manole, de care mă despărţeau abia câţiva paşi şi nicidecum o lume străină, a haosului deplin. Modelatorul electronic reproducea fenomene existente *dincolo,* elemente ale Unei realităţi inimaginabile, aşa cum. Fuseseră înregistrate cândva şi, apoi, introduse în memoria lui. Dar, fiind conştient de faptul că toate acestea deveniseră spectacolul inofensiv al casei mele, îmi păstram buna dispoziţie, atent la ceea ce se întâmpla în jur. Retrăiam experienţa universului paralel cu o linişte pe care n-o avusesem nici eu, nici Manole, nici Montecchiari sau oricare altul din grupul de intervenţie, când, cu ani în urmă, pătrunseserăm în Secunda Mater pentru a instala un avanpost acolo. Tot ce fusese, atunci şi acolo, teamă, primejdie, nelinişte, şoc primea acum, într-un cadru familiar şi sigur, aspectul unei aventuri captivante, lipsită de risc, în ciuda caracterului său ieşit din comun.

L-am auzit pe Manole râzând şi parcă râdea cu mai multe guri în acelaşi timp, în aşa hal se încurcau hohotele lui. Ai fi crezut că nu râdea unul singur, ci o întreagă echipă. „Te-ai umflat! îmi spuse. Te-ai făcut cât un rinocer.

Aşa mă vedea el şi-mi spunea, sughiţând, că şi polonezul mai fusese astfel, acolo, pe Secunda Mater. Eu nu simţeam nimic alarmant, decât furnicături prin corp şi o durere în ochiul stâng, unde izbucnise o scânteie enormă, spulberată imediat de un suflu scurt, pentru ca în locul ei să pâlpâie, tremurător şi des, cercuri sonore. Începuse o curgere care ne antrena în sensul ei, la stânga şi în sus. Zarea de lumină, apărută ca o părere, era prea vagă pentru a fi văzului de vreun folos şi, dacă bine îmi amintesc, percepusem mişcarea şi schimbarea de direcţie fără a mă clinti din loc, numai printr-o bruscă deranjare a echilibrului. Manole apăru din pâcla fumurie şi parcă o mulţime de picături fosforescente îl traversau încet, în diagonală, dar asta n-a ţinut mult şi iarăşi spaţiul s-a întunecat, devenind opac. O linişte pufoasă urmă şi îmi simţeam capul vârât în catifele grele, care îmi înăbuşeau respiraţia, până când vântul rece, mai bine zis aburul acela îngheţat mă cuprinse în vârtejul lui. Şi mi-am simţit pielea încreţindu-se exact în clipa când m-a ajuns finalul unei fraze, rostită dintr-un laringe ruginit, metalic: „… aşa să ştii!…” scârţâise glasul, dar pe mine mă amuza situaţia, aş fi vrut să-l mai aud pe Manole scârţâind ca o uşă neunsă şi l-am întrebat de mai multe ori ce trebuia *să ştiu,* că nu înţelesesem, însă răspunsul lui o luă din nou pe un canal greşit şi se întoarse în mijlocul încăperii sub forma unei ploi vocalice. Clocotea spaţiul, aveam impresia că vocalele cădeau la un moment dat cu un zgomot de grindină, apoi rămase numai răpăitul amortizat, întrerupt în câteva rânduri prin momente în care orice sunet îngheţa.

— M-ai zdruncinat! recunoştea Manole mai târziu, cu fruntea îmbrobonită şi ochii strălucitori, copleşit încă de emoţie. Salonul îşi reluase înfăţişarea obişnuită şi nimic nu

amintea de lumea stranie a Secundei Mater. Olivia servise un vin îmbătrânit pe loc cu peste cinci decenii şi ieşise să-i caute pe copii. Rămăseserăm singuri în faţa paharelor cu miracol lichefiat şi parcă nu găseam în noi îndemnul să ne sărbătorim reîntâlnirea. Imaginile halucinante ale universului paralel stăruiau în noi, în fiecare. Modelatorul electronic interpretase cât se putea de bine datele esenţiale ale Secundei Mater, le reprodusese convingător în spectacolul cerut de mine. În felul acesta, retrăiserăm momente asemănătoare celor prin care am trecut cândva, împreună, *acolo,* dincolo de cortina dintre spaţiul nostru şi Secunda Mater. Ne-am amintit de ziua străpungerii peretelui despărţitor, cu toate emoţiile ei, unele pentru noi, grupul lansat *dincolo,* altele pentru cei care ne asigurau trecerea, creând şi ţinând deschis, cu preţul unor considerabile eforturi, un „tunel”, o deschidere forţată. Nu cunosc toate detaliile din această tehnică prin care s-a făcut posibilă lansarea, dar presupun că n-a fost necesar să fim *împinşi,* proiectaţi la distanţă. Cred că a fost suficient să ni se deschidă tunelul acela pentru a intra *dincolo,* existând şi mişcându-ne în enigmatica Secunda Mater. Pentru că Secunda Mater, aşa cum tot mai mulţi sunt înclinaţi astăzi să accepte, nu-i un fragment oarecare al spaţiului cunoscut, ci un alt spaţiu, întrepătruns cu al nostru, iar noi trecuserăm dincolo exact în compartimentul care ne corespundea.

Primul intrase Manole, şi noi, ceilalţi, care trebuia să pătrundem pe rând, câte doi, aşteptam înfriguraţi comunicările bazei. Dar baza pierduse instantaneu legătura cu Manole şi s-a stabilit curând că orice formă de comunicaţie înceta, era exclusă între cei trecuţi dincolo şi

cei rămaşi pe planetă. Aceştia din urmă puteau să ne ajute până în momentul trecerii, dincolo rămâneam singuri cu lumea străină a Secundei Mater. Ne aşteptaserăm la orice, chiar şi la o asemenea situaţie, dar am sperat totuşi că vom lucra sub ochii numeroasei echipe de specialişti de la bază, pentru că într-un anume fel acţionezi când ştii că ţi se urmăreşte cu atenţie fiecare mişcare, ţi se analizează greşelile, ţi se previn, şi cu totul altfel când înţelegi că rămâi singur, fără nici o legătură cu „spatele”. Eram neliniştiţi, chiar dacă asta nu se vedea prin costumele speciale, cum rămăseserăm în aşteptare, lângă vehiculul pe care trebuia să-l introducem *dincolo.* Baza nu primea niciun semnal şi tocmai se întrebau acolo dacă nu era cazul să oprească acţiunea, s-o amâne, din prudenţă. Apoi a apărut Manole, l-am văzut ieşind din nebulozitatea spre care ni se aţintiseră privirile încă de la început şi am simţit cu toţii, cred, o aproape indescriptibilă bucurie, când l-am văzut întreg şi viu şi ne-am repezit în calea lui, să-l sprijinim, fiindcă Manole se clătina, ameţit, orbit de lumină. „Am trecut! Am trecut!” striga el, fericit, repetând la nesfârşit vorbele acestea, oare mi s-au întipărit în minte cu intonaţia lor stridentă de atunci. Manole îşi trăia cu sinceritate momentul de fericire şi noi toţi eram foarte tulburaţi.

Nu peste mult timp am pătruns dincolo cu toţii, iar în urmă venea Jerzy cu vehiculul acela ca o omidă, pe care trebuia să-l conducem noi înşine, fiind riscant să-l încredinţezi unor automate, fie ele oricât de perfecţionate, într-o lume complet necunoscută. Cei doi dinaintea mea s-au şters în nebulozitatea locului de acces şi, după câteva minute, mi-a venit rândul mie. Eram, desigur, emoţionat şi

stăruia în mine o nelinişte pe care, orice ai face, înaintea unei încercări atât de riscante nu ţi-o poţi înfrânge deplin. Intrat în ceaţă, mă aflam deja în Universul paralel, dar atunci n-am ştiut, n-aveam de unde să ştiu asta, am crezut întâi că zona de trecere trebuia să fie ceva mai lungă, cât ţinea ceaţa aceea neagră, ziceam. Dar ceaţa şi bezna domneau pretutindeni şi am avut deodată impresia că bâjbâiam pe fundul unei mări lăptoase, la o adâncime unde razele vreunui soare n-ar mai putea să smulgă beznei decât o firavă părere de lumină, adesea înghiţită şi ea. L-am strigat pe Manole şi spaţiul acela infernal a prins vocea mea, absorbind-o întâi şi întorcându-mi-o apoi în cele mai neaşteptate feluri, încremenisem sub ploaia de chemări: „Manole… Mă… ooo… oleee… eee… nooole… eee” şi nu era un simplu ecou, ci cu totul altceva, ca şi cum sunetele s-ar fi împrăştiat, materializându-se în lungi eşarfe mişcătoare, iar aceste eşarfe, în lunecarea lor prin bezna lăptoasă, se făceau auzite, umpleau spaţiul cu ţipete frânte şi cu şoapte prelungi, de intensitate diferită. Declanşasem prin prezenţa mea o asemenea dezordine, credeam eu, în spaţiul acela cu reacţii de neînţeles, încât nervii mi se răsuciseră de spaimă şi mă ghemuisem în învelişul costumului, pregătit pentru tot ce putea fi mai rău. Ceilalţi dispăruseră, nu mă auzeau, sau nu-mi puteau răspunde, ceea ce era aproape totuna. Şi, peste toate, la un moment dat m-am simţit apucat, pipăit de nişte tije articulate (le bănuiam numai) şi a trebuit să-mi adun toate puterile ca să nu leşin şi să înţeleg apoi că arătarea colţuroasă care acoperea în spatele meu un întreg orizont era propriul nostru vehicul, omida. Venit din urmă cu încărcătura sa, Jerzy dăduse peste mine şi mi-a mărturisit mai târziu că-i

trăsesem o spaimă de moarte, încât fusese gata să declanşeze dezintegratoarele în direcţia umbrei multiple care eram eu, singur, însă el vedea acolo un întreg nod de monştri întunecaţi.

„Să ciocnim acest pahar – zicea Manole pe un ton cam declamator, de o solemnitate exagerată şi, bineînţeles, simulată – să ciocnim acest pahar pentru spaimele pe care le-am trăit în buna noastră Secunda Mater!” Şi am ciocnit paharele, iar vinul gălbui ne-a încălzit imediat, sporindu-ne buna dispoziţie, Prin fereastra deschisă intrau aromele verii şi clipocitul liniştit al apei pe sub sălcii. Manole îmi povesti apoi despre el, despre ultima lui realizare, din care am priceput foarte puţin, fiind prea îndepărtată de domeniul în care lucrez. Îmi făcea însă plăcere să-l văd, să-l aud; mă simt pătruns de o anume bucurie întotdeauna când mă întâlnesc cu câţiva prieteni vechi, nu mulţi, desigur.

La un moment dat, Manole s-a întrerupt şi, ascultând, şi-a exprimat o nedumerire:

— Nu ştiam că ai o apă prin apropiere…

Şi s-a ridicat, curios, apropiindu-se de fereastra deschisă.

— Sincer să fiu, nici eu nu ştiam, i-am răspuns, asta-i o ispravă de-a Oliviei.

Am privit afară, amândoi, acolo unde un mic râu îşi frământa apele printre pietre, sub un pod primitiv, mai degrabă o punte. Manole spunea că-i place puntea, dar făcu observaţii în privinţa cursului de apă, el l-ar fi adus mai aproape, până la zidul casei chiar. I-am promis că-i voi aminti Oliviei – în definitiv nu era foarte complicat să-şi mute peisajul mai aproape, dacă oaspetelui îi făcea plăcere. „Nu, lasă-l totuşi acolo!” m-a sfătuit Manole,

spunându-mi apoi că-i era dor de o apă adevărată, se săturase de artificii, de contrafacerile care i se ofereau din belşug în marele arc spiral, unde-şi avea laboratorul, aproape de Soare.

Am mai băut vin şi-am vorbit iarăşi despre Secunda Mater, eu eram de părere că toate artificiile noastre sunt palide în raport cu cele din lumea paralelă, patria şi izvorul tuturor falsurilor şi paradoxurilor posibile. Manole mi-a dat dreptate, dar nu întru totul. În fond, zicea el şi ochii albaştri i se tulburaseră de puterea băuturii pe care Olivia o preparase special pentru vizita lui, în fond Secunda Mater putea să nu fie atât de paradoxală, dacă o priveai *dinăuntru,* nu din afară şi nu cu ochii pământeanului, obişnuit cu structura intimă şi configuraţia exterioară a universului său. „E şi firesc să te zăpăcească”, observă Manole, vorbind despre efectul primului contact, şi mâna lui căuta, parcă mai nesigură, paharul. „Ai un vin excelent!” apreciase el imediat, sărind cu o surprinzătoare sprinteneală la probleme ceva mai terestre. „Ştii, tot Olivia... am dat să-i explic, dar m-a întrerupt, toastând pentru soţia mea şi din nou pentru Secunda Mater. Şi m-a asigurat că, după ce va bea tot paharul, nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să se întoarcă acolo. „Unde acolo?” n-am înţeles eu de la început, pentru că vinul mă înfierbântase şi pe mine. „Ei, parcă nu ştii... La avanpost, la avanpostul nostru! Sau ai uitat de el?”

Nu, nu uitasem şi nici băutura nu mă slăbise într-atâta, încât să nu-mi pot aminti ce făcusem în orele acelea, ultimele petrecute în demenţa naturală a universului paralel, când descărcaserăm (cu preţul câtor eforturi?!) vehiculul târâtor, scoseserăm din el numeroase obiecte,

unele pierdute imediat, pentru că spaţiul străin le alungea şi le deforma şi le sonoriza, într-un fantastic amalgam de umbre şi zgomote, dominat de obscuritatea lăptoasă, niciodată spulberată, a locului. În astfel de condiţii a trebuit să lucrăm, toată echipa, ca să montăm complexul de aparate de măsură, analizoarele şi toate celelalte, între ele fiind şi două calculatoare însărcinate cu depozitarea informaţiei şi cu expedierea containerelor, la intervale regulate, când Pământul redeschidea pentru câteva momente calea de acces spre lumea paralelă. Dacă incursiunea noastră în Secunda Mater fusese un coşmar continuu, ultimele ore au însemnat, chiar în acest coşmar, o culme. Şi nu cred, totuşi, că prezenţa pământenilor acolo a dereglat ceva, vreun mecanism care ar dovedi o incompatibilitate între cele două universuri; mai degrabă pot presupune că suportam efectul unor legi necunoscute, grupate într-un *sistem* necunoscut şi, acesta, într-o aparentă contradicţie cu cel al naturii noastre. Altfel – înclin acum să-i dau dreptate lui Manole – universul acela poate să fi fost armonios şi chiar liniştit, dacă-l cercetai de pe poziţia materianului, din interior adică. Dar cine, care dintre pământeni ar fi reuşit o asemenea performanţă atunci, lansaţi cum eram în plin necunoscut (ni se părea că în plin haos) şi rupţi, cu totul, nu numai de planeta care ne născuse, ci de o întreagă lume unde, de bine, de rău, puteam spera să găsim condiţii favorabile vieţii noastre de indivizi aparţinători aceleiaşi naturi fizice. Într-adevăr, cine ar fi reuşit? Eu unul aveam încredere în cei de la bază, în priceperea lor, dar trebuie să recunosc că până în ultimul moment mi-a fost o teamă cumplită, tremuram la gândul că acolo, pe Pământ, concetăţenii noştri ar putea scăpa din

mâini controlul tunelului şi, astfel, am rata întoarcerea. Cât de nevinovat sună acest *a rata întoarcerea* şi ce grozăvii ar fi putut să aducă pentru fiecare din noi! Manole, care se vitejia în faţa unui pahar cu vin bine învechit, gândise probabil la fel atunci, când, oricât de optimist să fi fost, era imposibil să nu iei în considerare şi o asemenea alternativă”. Spune-mi, l-am întrebat, ce ne-am fi făcut dacă rămâneam acolo, în Secunda Mater?” Iar Manole mi-a dat un răspuns în glumă, spunea că, în ciuda tuturor principiilor noastre, ne-am fi văzut obligaţi să întemeiem un imperiu materian în componenţă exclusiv masculină. Dar eu cred că, în loc să întemeiem un imperiu sau orice altceva, am fi înnebunit cu toţii, dacă nu cumva ar fi trebuit să ne sinucidem. Mă întreb dacă a doua oară aş mai avea curaj să intru acolo, deşi se pare că până acum n-au fost detectate fenomene primejdioase, dar cine poate şti ce se poate întâmpla, mai devreme sau mai târziu, într-un spaţiu” paradoxal? Şi, oricum, era atât de sumbră atmosfera acolo, atât de deformate perspectiva şi tot ce ţine de geometria terestră, încât aveai la un moment dat impresia că urmăreşti, la dimensiuni cosmice, ceea ce se petrecea în creierul unui alienat, dacă nu cumva erai tu însuţi bolnavul acela.

Când s-a întors Olivia cu copiii, noi tocmai isprăveam al treilea pahar şi Manole se înroşise la faţă, probabil că şi eu, pentru că Olivia s-a interesat de ce discutăm în contradictoriu, ei aşa i se părea.

— Nu discutăm în contradictoriu, a răspuns Manole. Bem vinul ăsta şi plănuim o expediţie în Secunda Mater.

Lucru pe care nu-l credea nici Olivia şi nici eu, dar n-am negat. Dimpotrivă. Apoi Manole şi-a amintit ceva şi a

dat să se ridice.

— E târziu, a constatat el, şi trebuie să mă reped până la Montecchiari. Într-acolo pornisem.

— Bineînţeles, dar nu în seara asta! l-am asigurat eu. Montecchiari a plecat într-o călătorie transplutoniană.

— Aşa? s-a mirat Manole, mişcându-se greoi şi cam nesigur. Atunci, cu permisiunea voastră, voi dormi la noapte aici.

Mai rămăsese vin cât să umplu încă o dată paharele.

FEDERICO

Eram iarăşi doi, dar să nu-l uit pe Federico, pe care din când în când îl scoteam dintre copertele lui uzate de atâtea vechi treceri din mână în mână. Federico, martorul singurătăţii noastre, rătăcit cine ştie cum prin bagajele mele, deşi Leonida susţine astăzi că el l-ar fi introdus pe Federico în viaţa navei, ceea ce e numai în parte adevărat. Dar, deşi nu figura pe „lista” echipajului, era totuşi forţat să afirmi că Federico pătrunsese oarecum clandestin în spaţiul, atât de drămuit, unde stăturăm claustraţi aproape opt luni; sau aproape opt secole, cine mai poate şti cu precizie?

A apărut într-o pauză de activitate, tocmai refăcusem analiza aceea complicată: trebuia să cuprinzi într-o formulă steaua Korneforos, iar steaua Korneforos ne pricinuise destule necazuri, nu se lăsa stăpânită şi ne-a obligat să rămânem în preajma ei mult peste termenul planificat. Ca şi cum şi-ar fi râs de toate programele noastre, de formulele şi tabelele cu parametri, şi în primul rând de Leonida, care înaintea plecării exersase îndelung memoria complexă, racordându-se el însuşi la sistemul creierului automat al institutului.

„Ţi s-a înfundat cu steaua asta!” i-am spus, nu fără o bucurie secretă, pentru că Leonida îmi crease nu o singură dată momente de indispoziţie de când juca atât de bine

rolul calculatorului electronic. Nu mă temeam că încercarea avea să-l epuizeze, chiar dacă existau unele riscuri. Dopajul cu informaţie fusese, în experienţa lui, controlat. Leonida rezistase la ceea ce numeam în glumă *umflarea, balonarea minţii,* purtându-şi apoi cu falã încărcătura de ecuaţii şi formule de lucru, de unghiuri şi distanţe codificate. Părea că-l încearcă un sentiment straniu, tradus în superioritatea cu care se trezea privindu-şi colaboratorii, mai târziu pe mine singur, după ce ne-am început călătoria în doi. Ca şi cum m-ar fi dispreţuit pentru faptul că nu vedeam roiul imens de cifre scăpărându-i sub frunte. Cred că făcuse o criză de personalitate.

„N-ai încotro, va trebui să accepţi", i-am sugerat atunci, să se dea bătut adică. Simţeam pe tâmple apăsarea plăcută a aparatului care îmi împrospăta energia şi aşteptam să se întâmple ceva; ceva care să exprime nemulţumirea şi neputinţa lui Leonida, fiindcă nu putea fi altfel, stăteam de mai multe săptămâni degeaba lângă Korneforos, mai bine zis *munceam* degeaba. În plus, steaua ne bronzase prin hublou într-o nuanţă albăstruie, până şi bărbile nerase căpătaseră culoarea aceea pentru care ai noştri, la întoarcere, ne-ar fi luat drept o specie de extratereştri. La început mi-a fost teamă (cui nu i-ar fi fost? mă întreb), pentru că reacţia se declanşase la mine şi primul gând, după ce mi-am mai revenit din uluiala produsă de imaginea feţei mele în oglindă, m-a trimis la tratatul cu descrierea bolilor noastre profesionale. M-a liniştit Leonida, spunându-mi: „Nu e ce crezi". El îşi încărcase în memorie şi conţinutul tratatului, dar nu găsise nici o corespondenţă între informaţiile de acolo şi nuanţa de un albastru şters pe care o lua treptat pielea mea. La câteva ore numai, el avea

să treacă prin aceeaşi transformare.

Leonida şi-a păstrat calmul, deşi mintea lui, care gândea fulgerător, se împotmolise în enigma Korneforos. Lipsea ceva din informaţie, ceva nelămurit, subtil, încât palpatoarele navei căutau zadarnic punctul de sprijin şi formula stelei refuza să ni se dezvăluie.

Îmi amintesc că enciclopedia în piele albastră, care era atunci Leonida, şi-a fluturat totuşi barba cu un semn de negare categorică şi s-a ridicat, gemând, din fotoliu. Steaua ne învăluia într-o lumină blândă, asta e tot ce pot să spun despre lumina ei, fiindcă dincolo de ea nu se putea pătrunde. Leonida a scotocit o vreme între lucrurile lui, apoi prin ale mele, în nişa unde le lăsasem încă de la îmbarcare. Căuta ceva, poate un set de microfilme cu informaţie suplimentară, dar întâmplarea a făcut să nimerească peste Federico, uitat acolo, sub scoarţele lui îngălbenite. Nu înţeleg nici astăzi prea limpede ce m-a îndemnat să iau cu mine un volum uzat, vechi de milenii, când memoria tehnică a lui Leonida era suficientă în decursul expediţiei, iar codul cu legile spaţiului îl memorasem şi eu, ca fiecare dintre exploratori. Nu sunt bibliofil, nu mă descurc deloc în limbile moarte, iar pasiunea mea a fost şi va rămâne palparea spaţiului.

Cu doi ani în urmă, pe Hermes, unde fusesem detaşat pentru o scurtă perioadă de antrenament, am primit vestea morţii unui om pe care l-am stimat cândva în mod deosebit, l-am iubit chiar, cred că nu greşesc dacă spun că l-am iubit; mi-a fost ca un părinte şi, la început, nici n-am ştiut că nu era tatăl meu. Am aflat abia după un timp împrejurările în care îmi pierdusem adevăraţii părinţii şi îmi amintesc ce zi mohorâtă i-am făcut aceluia care mă adoptase, ce zi tristă

i-am făcut când, analizându-mi formula genetică – aşa cerea lecţia din program – mă nedumerise rezultatul şi m-am grăbit să-mi exprim faţă de el nedumerirea, să-l întreb, chiar să-i pretind explicaţii. Mai târziu mi-a fost ruşine de insistenţele mele, dar atunci lucrul acesta era extrem de important pentru mine. Mă obsedau nepotrivirile dintre formula mea genetică, atunci descoperită, şi a lui, pe care o cunoşteam, o avea înscrisă în acte. Mă obsedau, ca şi cum n-ar fi existat alte probleme mai importante, ca şi cum răspunsul m-ar fi făcut fericit, când de fapt răspunsul n-avea nici o importanţă, era pur şi simplu o copilărie. Dar eram un adolescent, cu limitele vârstei, cu crizele ei. Da, în cazul meu se putea vorbi despre o asemenea criză.

I s-a întunecat faţa şi mai ales i s-au întunecat ochii şi parcă refuza să mă privească, încât eu începusem să mă simt jenat, dar asta mă făcea să mă încăpăţânez în hotărârea mea, să insist, să insist, să întreb (uitasem mila? descopeream cruzimea?) convins că-mi ascunsese ceva de maximă importanţă pentru mine, pentru viaţa mea. Nu mi-a răspuns imediat, cu toată stăruinţa, cu toate insistenţele mele aproape disperate. „Vom sta de vorbă”, atâta mi-a spus şi a plecat, sub un pretext oarecare, a plecat şi nu s-a întors decât seara, târziu, apăsat de gânduri, obosit, chinuit; părea îmbătrânit de-a binelea, niciodată nu-i mai văzusem fruntea atât de plină de cute, sub ţeasta pleşuvă. Se hotărâse să-mi spună că nu eram fiul lui, că-mi ascunsese adevărul. Nu-i era uşor, vorbea cu greutate şi jenă, pentru că el însuşi aproape că uitase împrejurările în care mă înfiase. Ajunsese să mă considere propriul său copil, de care în realitate nu avusese parte niciodată. Mi-a descris un accident petrecut cu ani în urmă în laboratorul

său, o poveste încâlcită, cu radiaţii nocive, cu spitalizare îndelungată – în sfârşit, abia mai târziu mi-am dat seama că rămăsese steril şi suferea nespus din cauza asta. Mă crescuse de mic, îşi revărsase asupra mea toată afecţiunea de care era în stare, uitându-şi infirmitatea până când eu, cu ambiţia şi curiozitatea prostească a vârstei, i-am reamintit-o.

Nu ştiu dacă a înţeles că-mi părea rău de ceea ce făcusem, de faptul că declanşasem incidentul acela penibil îmi părea rău. Mai degrabă cred că n-a înţeles, fiindcă eram la anii când judecăţile se rotunjesc rapid şi se exprimă cu o sinceritate adesea vecină cu duritatea. Am fost însă prea lipsit de curaj ca să-mi fi recunoscut cinstit prostia, ori poate că atunci nu înţelegeam încă totul şi-l învinuiam, în sinea mea, cu excesivă severitate, de ceea ce mi se păruse inadmisibil, dacă nu chiar incalificabil: relativ la persoana mea, ascunsese adevărul, eu alte cuvinte trădase încrederea neţărmurită pe care i-o acordasem. Cam aşa gândeam, atunci şi cert e că relaţiile dintre noi s-au mai răcit după întâmplarea aceea. Curând ne-am despărţit. Intrasem din proprie iniţiativă în clasa de pregătire a zborurilor spaţiale, apoi în corpul expediţionar şi, de atunci, timpul a ajuns pentru mine o gravă problemă. Nu l-am mai văzut decât extrem de rar pe cel care dorise să-mi fie tată. Am plecat în primele curse, într-o zonă de la periferia sistemului solar. Răgazurile dintre zboruri erau prea scurte, dar începusem să accept noua mea viaţă, rigorile, riscurile şi, bineînţeles, satisfacţiile ei. Devenisem un om al spaţiului, o minte lucidă, gata în orice moment să jongleze cu teoreme, cu logaritmi, cu figuri multidimensionale. Şi uite-aşa am constatat la un moment dat că şi rarele noastre

întâlniri (de obicei el mă căuta; îşi trimitea la baza de pe Hermes proiecţia televizată şi uneori mă găsea într-adevăr acolo), spuneam deci că şi rarele noastre întâlniri primiseră de la o vreme un caracter protocolar, formal, ţineau de o simplă convenţie. Găseam acum o mulţime de motive şi scuze, încât treptat-treptat ne descopeream tot mai străini.

Cu doi ani în urmă, aşadar, am aflat că murise. La baza de pe asteroid mă aşteptau lucrurile lui, puţine, câteva amintiri pe care, presimţindu-şi sfârşitul, hotărâse să mi le trimită. Între ele era şi cartea aceea străveche, obiect cu iz de arheologie; n-am habar cum a ajuns în mâinile lui, ce importanţă îi dădea, una deosebită, desigur, deşi mă îndoiesc că, răsfoind-o, înţelegea mai mult decât mine. Am păstrat-o. Poate pentru că îmi amintea de el. Sau poate pentru că volumul era o raritate, o ciudăţenie chiar, poate că de asta l-am luat cu mine în călătorie. Ori, cine ştie cum, în grabă, l-am rătăcit prin bagaje. Leonida dăduse peste el, îi privea mirat paginile, peste care se depusese galben uitarea. Îi cerceta nedumerit rândurile subţiri, literele egale, neînţelese.

Am crezut întâi că Leonida îmi va pune o întrebare şi-l va lăsa pe Federico acolo unde-i găsise. În fond, îmi spuneam, ce puteam avea comun noi, doi palpatori de spaţii pigmentaţi albastru de capriciile stelei Korneforos, cu omul acela de care ne despărţea un gol temporal imens, cât distanţa dintre două galaxii. Îmi era greu să-mi imaginez exact şirul generaţiilor apărute şi stinse între noi, între această carte păstrată ca printr-un miracol şi inteligenţa „superdilatată” a lui Leonida.

Într-un mod cu totul surprinzător, Leonida a arătat interes pentru obiectul atunci descoperit. Nu-mi dau seama

cât era interes normal şi cât voia să însemne un refugiu, o consolare pentru insuccesul muncii noastre. Oricum, prin eforturile lui l-am cunoscut pe Federico, strămoşul care potrivea ciudat cuvintele, încât ne-am chinuit o vreme să descifrăm algebric sensurile şi abia după ce am abandonat această încercare ni s-a părut că intuim adevărata cale de pătrundere a textului. N-a fost uşor, trebuia să ne golim minţile de exactităţi, să uităm o vreme gustul abstracţiunii, să gândim în alt fel de imagini decât cele cu care eram obişnuiţi noi şi părinţii şi bunicii noştri.

Trebuia să-l gândim întâi pe el, pe Federico, şi am avut la un moment dat impresia că era nevoie, pentru asta, să pornesc tocmai de la crizele mele, absurde şi sentimentale, din adolescenţă. Şi îmi amintesc bucuria amestecată cu uimire, bucuria de care ne-am trezit inundaţi amândoi când Federico s-a apropiat pentru întâia oară, limpezindu-şi chipul prin ceţurile tremurate ale memoriei, ca să aducă în singurătatea noastră mirajul unui timp apus.

ANDROIDUL ŞI PRINŢESA

Întâi n-am simţit durerea. Deschisesem unul din cei trei ochi, pe cel din frunte, şi vedeam, la o palmă sub el, pământul uscat, lutul acela frământat de roţile carelor şi lăsat să se întărească aşa, cu urme de roţi şi de copite întipărite în el. Îmi venea să scuip, îmi intrase pământ în gură. Simţeam o agitaţie străină în jur şi, în primul moment, nu. Mi-am amintit ce se petrecuse, îmi era mintea înceţoşată şi nu puteam să înţeleg de ce se agitau atâta cei pe care încercam să-i recunosc cu mirosul, cu auzul, fără să-i văd. „Iar l-a trântit!” am auzit un glas şi abia atunci m-a săgetat durerea în cele două braţe stângi şi în lungul coloanei vertebrale. M-a săgetat cumplit şi am urlat, cu botul încă înfipt în pământ, în poziţia neverosimilă în care căzusem. Am urlat şi am gemut, în vreme ce mă întorceau pe o parte, pentru că singur nu puteam face nici o mişcare, aş fi zăcut acolo, cu capul prins sub greutatea corpului umplut de fierbinţeală şi dureri.

Erau mai mulţi şi, totuşi, abia reuşiră, după opinteli zdravene, să mă răstoarne pe-o parte şi să-mi elibereze capul. Sfâşierea aceea care mă măcina devenise insuportabilă, puţin a lipsit să nu recad în leşin. Apoi mi-am simţit gâtul liber, iar ceilalţi observară mişcarea şi careva mi-a aruncat acrit, poate că şi compătimitor: „Ai păţit-o iar, solzosule!” Între timp mi se dezlipiseră pleoapele de pe toţi

ochii şi puteam să-i văd cum îmi pipăiau spinarea şi labele, în special pe cele două din stânga. „Are fracturi, uite cum îi atârnă!” spunea piticul despre una din labe, privind-o de la distanţă, ca să nu mi-o răstorn din nebăgare de seamă peste el. Alături, vrăjitoarea îşi molfăia gingiile ştirbe, ţinându-mă cu un ochi apos, celălalt îi era complet acoperit de albeaţă, şi chicotea din când în când, chicotea enervant, răutăcios, încât îmi venea s-o mătur din drum cu coada. Dar aveam nişte vertebre sfărâmate în cădere şi coada îmi era paralizată; de la jumătate în jos corpul nu mă asculta. Şi tot de acolo urcau, în lungul spinării, valuri fierbinţi, înfiorându-mi carnea într-un tremur neîntrerupt.

Ursul mă pipăia: „Aici te doare? Dar aici?” auzeam întrebările lui şi în câteva rânduri i-am simţit răsuflarea, fierbinte, aproape de obrazul meu. „Mă doare!” am gemut, tocmai când termitele uriaşe sfârşeau de întins plasa; cred că mă temeam mai mult de o eventuală nouă răsturnare, în plasă, decât de atingerile ursului, aşa grele cum erau. Şi mi-au spus că trebuia să fiu transportat; totul era pregătit ca să fiu luat şi dus de acolo. Am urlat iar, deşi ştiam că mă împotrivesc degeaba. „Strici reprezentaţia, nu te putem lăsa aici!” chicotise vrăjitoarea, cu piticul atârnat de poalele ei zdrenţuite. Le-am spus că nu-mi păsă de nici o reprezentaţie, să-mi dea pace, să nu-mi tot tragă labele, chiar dacă erau rupte, să le lase aşa. Dar furnicile sfârşiseră treaba şi înţelegeam că nimic nu avea să-i împiedice să mă răstoarne în plasă – nici răgetele, nici loviturile neputincioase ale labelor care îmi rămăseseră întregi.

„E prea greu, zicea spânul, ar trebui să chemăm ajutoare”, iar ursul era de acord cu el, şi-a permis chiar o ironie: „De ce te-ai îngrăşat atâta, solzosule? m-a întrebat,

mângâindu-mi ţeasta cu laba lui păroasă. Dacă erai mai uşor, poate că nu-ţi frângeai spinarea, căzând...” Apoi cercetară cu toţii înălţimea şi panta aproape verticală pe care mă rostogolisem. „N-a avut nici măcar de ce se agăţa, în cădere”, observă piticul, cu ochii la dârele adânci, zgâriate pe piatră şi prin iarba uscată, cum. Încercasem să mă prind cu ghearele, înainte de a mă prăbuşi în drumul acela mizerabil, cu urme de care. De departe cineva striga, voia să ştie ce se întâmplase, iar ursul l-a privit întrebător pe spin, înainte de a răspunde... Spune-i că nu mai continuăm, să iasă de sub pod!” hotărî spânul, apoi arătă spre mine: „Oricum, cu ăsta am terminat, o să stea vreo două săptămâni în convalescenţă...” Dacă sudura oaselor avea să reuşească perfect, am adăugat eu în gând, muşcându-mi de necaz limba bifurcată. Dacă nu aveau să fie complicaţii. Ultima dată atâta stătusem, două săptămâni, imobilizat într-o enormă cămaşă de ghips.

Nu mai ştiu de unde a apărut, în fugă, Verdeş, cu coroana strâmbă pe cap, ameninţând cu sceptrul. „Vă arăt eu vouă! striga. Numai de glume vă ţineţi! Aţi întrerupt din nou şi ăia stau cu ochii pe noi... O să vă reclam, să vă scoată din joc!” Se oprise la câţiva paşi, furios, cu ciulini agăţaţi de poala caftanului, cum şezuse sub pod, aşteptându-şi rândul. Răsuflăm şuierat, cu capul lipit de pământ, şi numai ochii mi-i roteam în orbite, ca să nu scap mişcările celor din jur. „Lasă-l, zicea vrăjitoarea, şontâcăind pe lângă Verdeş. Lasă-l, că era să-şi rupă gâtul, săracul!” Şi chicotea gros, din străfundul cocoaşei parcă, încât nu mi-am putut da seama dacă babornița mă compătimea într-adevăr, sau dacă nu cumva îşi bătea joc de mine, chiar în starea în care ajunsesem. Am suspectat-o întotdeauna, nu-

mi plăcea şi nu puteam avea încredere în ea.

Verdeş se mai potolise, bombănea în barba lui încărunţită, mestecându-şi un colţ de mustaţă sură. „Cum te mai simţi?” m-a întrebat, înţepându-mă cu sceptrul într-o coastă. Nu mă simţeam cu nimic mai bine decât la început, după ce deschisesem un ochi şi văzusem, la o palmă sub el, pământul frământat de roţi şi copite. Apoi, pe neaşteptate, Verdeş se lăsă apucat de o nouă criză de nervi. „Unde-i celălalt? striga. Să vină aici, să dea socoteală! Să răspundă pentru măgăriile lui!” Am privit în sus, fără să-mi mişc capul aşezat pe pământul lutos, şi am văzut, cu toţii am văzut călăreţul. Avansase până lângă buza prăpastiei şi, fără să descalece, ne privea şi el. „Vino jos!” ţipa Verdeş, scuturându-se sub caftan, cu coroana într-o mână şi cu sceptrul în alta. „Vino să vezi ce-ai făcut, nepriceputule, vagabondule, încurcă-lume ce eşti! Era să-l omori. Ai dat spectacolul peste cap şi, în plus, era să-l omori! Vino jos, că, dacă nu, voi cere să te scoată din rol, să te trimită unde vor, dar să nu-ţi mai văd mutra pe aici…” Călăreţul ne privea în tăcere, nu răspunse ameninţărilor şi, după câteva minute, l-am văzut întorcându-şi calul şi dispărând dincolo de buza prăpastiei.

„Îl scot din joc! bombănea Verdeş înfuriat. Să meargă unde vrea, n-are ce căuta aici dacă nu respectă programul şi face exces de zel!” Ursul se aşezase în marginea drumului, pe labele dinapoi. „Puah! se strâmbă el. Nu-l poţi scoate din joc, e un rol principal. Nu uita că mulţi vin aici pentru el. Are priză la public, mai ales la copii. Şi, la urma urmei, aşa e destinul lui, trebuie să învingă de fiecare dată”. Verdeş se mai înmuiase. Se aşezase lângă urs şi lângă spân, cu coroana şi sceptrul alături, încât părul cărunt

i se revărsa, lung, pe umeri, încadrându-i faţa plină de zbârcituri. „Înţeleg că trebuie să învingă, spuse el. Dar de ce să-l zdrobească pe ăsta, de ce să-i rupă spinarea şi să-l facă inapt pentru rol?” Spânul observă apoi că nu era nimic foarte grav, plasa era pregătită, aşa că puteau să mă transporte oricând la cel mai apropiat punct de reanimare. „Va sta solzosul un timp acolo, până când îl vor cârpi şi-l vor face la loc”, era de părere spânul, dar el n-avea habar ce înseamnă să zaci, cu o masă de aproape o tonă, într-un corset de ghips pe potriva corpului meu.

Durerile mă mai lăsară, dar respiram greu, şuierat, iar praful se spulberase dinaintea nărilor mele, lăsând să se vadă pământul ars de soare şi crăpat. „Şuieri ca o maşină stricată, solzosule!” îmi spuse piticul, apropiindu-se de capul meu; abia cu puţin îmi trecea peste nări, cum ţineam capul lipit de lutul drumului, iar el venea clătinat pe picioarele lui scurte, de copilaş. N-aveam niciun chef de conversaţie cu el, cu nimeni, aşa că am sforăit o dată zdravăn, suficient de tare ca să-i tai îndrăzneala şi să-l fac să se retragă, înainte de a-l răsturna cu o răsuflare mai bine reglată. A luat-o la fugă, caraghios, ascunzându-se în şanţ, de unde mă privea din când în când cu nişte ochi nedumeriţi. Ceilalţi şedeau pe marginea şanţului şi discutau despre spectacolul întrerupt prin accidentarea mea. Spânul era de părere că spectacolul trebuia suspendat până la însănătoşirea mea, ursul clătina din capul lui teşit fără să spună nimic, iar Verdeş părea hotărât să găsească o soluţie, alta decât suspendarea. „O să fim iarăşi mustraţi, dacă suspendăm”, se căină el. „N-avem ce face, zicea spânul, şi ăsta are un rol principal, copiii vor să-l vadă, chiar dacă nu-l iubesc şi se tem de el. Vor să-l vadă luptându-se

pentru fată şi, în cele din urmă, răpus”. Verdeş propuse atunci să fiu înlocuit de vrăjitoare, să-mi ţină ea locul câteva zile. „Şi cu programul meu ce fac?” întrebase cocoşata, nemulţumită de perspectivă.

Adevărul era că fiecare aveam un program bine stabilit. Eu, de pildă, trebuia să dau târcoale palatului unde Verdeş îşi vedea de treburile lui, sufocat de obiceiurile curţii şi de curteni şi mai ales de capriciile fetelor mai mari. O bună parte din spectacol se consuma acolo, fără intervenţia mea, dar asta nu însemna că eram scutit de rol, trebuia să stau mereu la pândă, schimbându-mi poziţia, pentru a mă apropia neobservat de terasă. Drumul îmi era însemnat, mă târâsem prin pădurea tânără şi de-a lungul pârâului până când apăruse acolo o pârtie largă şi netezită, cum apăsam pământul cu greutatea corpului meu. Nu trebuia să intervin decât atunci când prinţesa cea mică ieşea pe terasă, însoţită de surori şi de prietene. Prinţesa cea mică era, în felul ei, o frumuseţe răpitoare – eu, cel puţin, trebuia să mă las cucerit de la prima ei apariţie şi să dau năvală pe terasă, stârnind panică între însoţitoarele fetei lui Verdeş. Dispăream cu captiva şi iarăşi nu mă mai interesa ce avea să se petreacă la palat, după ce încetau ţipetele şi spaima. Trebuia să ajung cât mai repede la cuibul meu, pe înălţimea care se amenajase special pentru asta, dându-i-se o faţadă de munte golaş.

Apoi aşteptam. Când patrulam pe afară, cercetând împrejurimile, prinţesa apărea la fereastră, dincolo de zăbrele, şi plângea sfâşietor, rugându-mă s-o eliberez; uneori o apuca, aşa, câte o criză de nervi şi scutura zăbrelele, blestemându-mă şi ţipând. Intram înăuntru, având grijă să trag zăvoarele. Şi atunci prinţesa cobora de

la fereastră, pe scara care îi fusese aşezată acolo. Îşi tampona lacrimile şi rămânea vreme îndelungată în faţa oglinzii, pieptănându-se. Îi plăcea să-şi facă diferite pieptănături, însă la fereastră nu putea să apară decât cu părul lung, despletit, căzut peste umeri şi sâni. Îi mai plăcea să cotrobăiască prin lăzile cu podoabe, să aleagă la nesfârşit bijuteriile şi să le încerce pe rând.

După o vreme sosea androidul acela frumos, târând după el o faimă de viteaz câştigată într-un şir de întâmplări care iarăşi nu mă interesau, făceau parte din programele stabilite pentru urs, pentru spân şi alţi câţiva pe care îi vedeam foarte rar. Consultam orologiul străvechi, aşteptam să vină timpul potrivit, apoi îi făceam semn prinţesei să urce la locul ei din fereastra zăbrelită şi ieşeam, deschizând porţile larg, cu mult zgomot, erau nişte porţi masive, de fier. Androidul străbătea călare pajiştea de la poalele muntelui artificial, însă cu trebuia să-l întâmpin sus, pe un mic platou, ca să-i dau posibilitatea să urce drumul şerpuit într-o goană nebună; se pare că momentul era de un efect extraordinar. Urma un schimb de replici, din care să se înţeleagă că el o voia pe prinţesă, iar mie nici prin gând nu-mi trecea să i-o dau. „Cum doreşti să ne batem? întreba el. În trântă să ne trântim, sau în săbii să ne tăiem?” Iar eu alegeam lupta cu săbiile, fiind mai spectaculoasă, altfel l-aş fi obligat să descalece şi să accepte o trântă cu totul inegală, dacă s-ar fi pus în balanţă Corpul lui uşor cu masa mea apreciabilă. Şi uite-aşa după o scrimă lejeră, în timpul căreia trebuia să sar şi să mă strâmb în fel şi chip, ca să par şi mai înspăimântător decât sunt, eu mă dădeam învins iar androidul îşi lua fata şi se topea în zare, spre curtea lui Verdeş, care-l aştepta cu masa întinsă pentru nuntă.

„Eu cred că solzosul a făcut totuşi ceva, până când a ajuns în starea în care îl văd acum”, le spunea celorlalţi piticul, cu o expresie rea întipărită pe faţa lui lătăreaţă. Am mârâit. „Spune drept, solzosule, ce-ai făcut? mi se adresă el de la distanţă. De ce te-a aruncat *frumuşelul* în prăpastie?” Ceilalţi păreau înclinaţi să-l asculte şi cu toţii aşteptau răspunsul meu. „De prost ce-i, de asta m-a împins în prăpastie! am gemut. E un android slab de minte!” Spânul îşi aminti că nu mă puteau lăsa mult timp acolo, trebuiau să facă neapărat ceva, înainte de a mi se agrava situaţia, aşa spunea. „Pe *frumuşel* îl întrebăm după ce terminăm cu ăsta, zise Verdeş, arătându-mă cu sceptrul. Oricum, e pentru a doua oară că-l zdrobeşte într-un hal fără hal. Să-l întrebăm dacă s-a săturat cumva de rol, de vrea să ne distrugă spectacolul…”

Aproape imediat după asta sosiră şi oamenii, o echipă de intervenţie, i-am recunoscut după salopetele lor argintii. „Aţi făcut-o lată!” zise unul din ei, în vreme ce trăgeau plasa aproape de mine, ajutaţi de termitele mute. L-am auzit pe Verdeş interesându-se dacă spectatorii plecaseră. I s-a răspuns că nu plecaseră, erau încă acolo şi ne urmăreau, iar Verdeş, auzind asta, şi-a desfăcut mâinile în lături, într-un gest de deznădejde care completa fericit expresia chipului său. Vrăjitoarea chicotea în pumni, bucuroasă de întorsătura pe care o luase spectacolul, eu deznodământul neaşteptat al accidentului meu. Am răcnit din nou, când m-au răsturnat în plasă şi, pentru câteva clipe, nici n-am mai auzit încurajările lor. De la mijloc în jos, corpul parcă nu mai era al meu, acolo nu simţeam nici o durere, nu simţeam nici măcar atingerile. Cineva mă compătimea iarăşi: „Vor avea de lucru până te adună la loc,

spunea. N-o să-ţi fie uşor!” Apoi fixară la capetele plasei buteliile care trebuiau să mă ridice în aer.

Pluteam, suspendat în plasă, la vreo treizeci de metri înălţime, când am auzit tropotul şi, răsucindu-mi gâtul inelat, l-am văzut pe *frumuşel* venind ca o vijelie pe drumul scorojit de căldura soarelui. Calul scutura spume în stânga şi în dreapta, năduşit de atâta alergătură, înnebunit de călcâiele *frumuşelului,* care nu-l cruţa deloc în dorinţa lui de a mă prinde din urmă. De gât i se agăţase prinţesa, îmbrăcată în rochia ei lungă şi albă, îi cuprindea pieptul cu unul din braţe şi părea destul de speriată, se temea probabil să nu alunece jos din goana calului. Rochia şi pletele blonde fluturau în vânt, dând cuplului o notă de eleganţă spectaculară, dar atunci am înregistrat asta în fugă şi, cu toată durerea şi cu toată invaliditatea mea, n-am putut să nu mă întreb, nedumerit, ce-l determinase pe *frumuşel* să se abată de la programul său, ca să mi se ţină pe urme. După ceea ce făcuse, putea foarte bine să-şi ia prinţesa în şa, să întoarcă şi, fără oprire, să gonească spre curtea lui Verdeş, unde îl aştepta, ca în fiecare seară, masa gata întinsă. Dar el ieşise de pe traseul obişnuit (pesemne nu-i mai păsa nici lui de spectatori) şi trecuse ca o nălucă printre cei de jos, încremeniţi de uimire, şi nu-şi domoli armăsarul decât atunci când ajunse sub mine. Îi vedeam faţa întunecată şi ochii scăpărând, cum privea în sus, spre plasa în care eram transportat la punctul de reanimare.

— Solzosule! mi-a strigat. Acum ai scăpat uşor, ţine minte! Data viitoare, dacă mai faci figura aceea, o încurci rău de tot, să ştii! Nu mai rămâne os lângă os, în tine!

Şi, strunindu-şi calul, îl întoarse în mijlocul drumului, ca să pornească înapoi la pas, cu prinţesa alături: doi

androizi, unul întunecat şi mânios, ea tremurând încă de emoţiile cursei. Ce-o fi având? mă întrebam, răsucindu-mi gâtul ca să le urmăresc îndepărtarea, până când dispărură după colină. De ce era aşa de pornit? În fond, nu făcusem decât o simplă glumă. E drept că o repetasem şi, de fiecare dată, *frumuşelul* acţionase ca un scos din minţi. Dar eram sătul până peste cap de clişeu, aşa că mă abătusem aproape fără voia mea de la subiectul înscris în program, iar la întrebarea lui, pusă acolo, sus, pe platou: „În trântă să ne trântim, sau în săbii să ne tăiem?” am dat un răspuns pe care nu-l aştepta. „Ba în trântă, că-i mai dreaptă!” i-am spus şi, ştiind că în felul acesta nu-i lăsam nici o şansă, că aveam să-l înving, să fie şi el măcar o dată învins, măcar o dată, i-am mai spus să-şi ia adio de la fată, hotărât fiind ca în seara aceea să-i ţin eu locul, alături de prinţesă, la masa de nuntă a lui Verdeş cel cărunt. Atunci, în loc să descalece şi să primească lupta, *frumuşelul* s-a năpustit cu calul peste mine şi m-a răsturnat în râpă.

Mă întreb uneori: ce l-o fi apucat? De ce era atât de pornit împotrivă-mi? Ceea ce s-a întâmplat atunci nu făcea parte din spectacol, sau, dacă vreţi, era un spectacol deosebit, altul. Câteodată pun totul pe seama lipsei de umor a *frumuşelului.* Eu, în locul lui, aş fi acceptat o răsturnare de roluri, chiar şi numai aşa, de amorul artei. Ca să văd ce iese din spectacol cu un asemenea deznodământ neaşteptat.

El, nu, de două ori era cât pe-aci să mă omoare de-a binelea! Asta nu mai figura în program şi, totuşi, era s-o facă.

Alteori mă gândesc că, poate, pentru fată… Îl ameninţasem, ştia că, învins fiind, aveam să-l înlocuiesc la

masa de nuntă cu care se termina spectacolul din seara aceea. Şi nu voise să se întâmple aşa, ar fi fost în stare să mă ucidă, numai să nu se producă schimbarea de roluri. Nu cumva *frumuşelul* e îndrăgostit de-a binelea? mă întreb, dar tot eu râd, fornăind şi bătându-mi burta cu mai multe labe odată, ca de cine ştie ce trăsnaie. Auzi, auzi! îmi spun. Un android îndrăgostit… Sau, mai ştii dacă nu? Dacă nu cumva, executându-şi de atâtea ori numărul pentru plăcerea unei mulţimi de spectatori nevăzuţi, şi-a luat până la urmă rolul în serios?

FIGURINE DE CEARĂ

Cred că nimic nu mă putea indispune mai mult, aveam impresia că în clipa aceea totul fugise de lângă taine, se îndepărtaseră şi pereţii de sticlă, şi fişierele, şi luminile care, pe un panou de mari dimensiuni, punctau harta stelară. „Ar fi cazul să vezi ce se mai întâmplă pe Bactriana, îmi spusese şeful. Oricum, tu ai încurcat lucrurile acolo, n-am uitat. Şi a trecut destul timp ca să se mai aşeze…” De ce eu? mi-am zis. De ce să mă întorc eu acolo?” Să meargă altul, am propus. Să meargă unul din ăştia mai tineri”. Şeful m-a întrebat dacă nu cumva am obosit, dacă am de gând *să dau în primire.* Mă ironiza, vulpoiul roşcat – şi, ca să nu-i văd începutul de zâmbet în colţurile gurii, îşi muşca buza de sus şi mă privea întrebător, din dosul pupitrului pe care îşi odihnea mâinile. „Să meargă ăştia mai noi”, am repetat şi i-am vorbit de unul care se plângea în stânga şi în dreapta că nu-i dăm de lucru decât mărunţişuri. Se plângea de inactivitate. Că, zicea, nu alesese profesiunea asta ca să înţepenească la bază, la un loc cu calculatoarele. „Uite, ăsta abia aşteaptă o sarcină serioasă, am spus. Trimite-l pe Bactriana, dar nu singur. Să-l însoţească încă doi-trei…” „Bine, o să reflectez”, a mai zis şeful, dar încă nu ştiu în ce măsură l-am convins să mă lase în pace, să nu mă scoată din treburile în care m-am vârât în ultimii ani până peste cap.

— În orice caz, a adăugat, sunt hotărât să cer reînscrierea Bactrianei între problemele noastre curente.

N-are decât! îmi ziceam, încercând să mă conving că asta nu mă mai privea, că eram scos din cauză, indiferent ce s-ar fi întâmplat cu Bactriana sau cu institutul. Bactriana reprezentase pentru mine ceva, demult, când abia descâlceam alfabetul profesiei, şi nu numai eu abia îl descâlceam, ci toţi ceilalţi, inclusiv şeful. Dar m-au delegat pe mine să mă deplasez pe Bactriana, iar alegerea nici măcar n-a stârnit vâlvă, fiindcă nimeni nu se grăbea să zboare în constelaţia Leului, spre o planetă obscură. Aşa că am zburat eu. Planeta era înscrisă şi atunci în planul de cercetări, mai pe la sfârşit, din inspiraţia nu ştiu cui. Eu aveam însă anii la care viaţa sub cupolele de sticlă îţi pare o neîntreruptă lâncezeală, deci primisem misiunea cu firescul entuziasm al vârstei şi îmi făcusem fel de fel de planuri. Doi fraţi mai mici (unul a murit într-un accident, curând după plecarea mea, iar celălalt şi-a văzut de treabă, făcând o frumoasă şi comună carieră ca instalator de trasee subterane) fuseseră atât de entuziasmaţi de aventura mea, încât m-au însoţit o vreme, la bordul navei speciale de care ne serveam în asemenea împrejurări. Şi m-ar fi însoţit până la capăt, ceea ce n-ar fi fost rău, spun eu acum; dar misiunea era individuală, era numai a mea, aşa că ei trebuiseră să se întoarcă pe Pământ, resemnaţi, în timp ce eu, înghesuit în cabina spaţială, mă prăbuşeam în interiorul constelaţiei Leul.

Şeful spusese: ai încurcat lucrurile acolo. Şi pretindea că, dacă le încurcasem, tot eu trebuia să le descurc. Uşor de zis! Dar aş fi vrut să-l văd pe acela oare, în locul meu, nu le-ar fi încurcat, aş fi vrut să-l văd. Bactriana – ce ştiusem

eu despre Bactriana? Şi alţii, ceilalţi, ei ce ştiau? „Ai o sarcină uşoară, mă asigurase şeful, atunci, prevenindu-mă: Să nu-ţi faci iluzii!” Chiar aşa îmi spusese” să nu-mi fac iluzii. Calculele ne conduceau spre imaginea unei planete pustii şi, ce e drept, calculele nu erau greşite. Planeta, la data apariţiei mele, *fusese* pustie. Îmi amintesc că, amorţit în poziţia incomodă la care mă obligase zborul, m-am trezit cu destulă greutate din somnul acela comparabil cu un leşin fără capăt, sau chiar cu moartea. Mă dezmeticisem anevoie, deşi cabina spaţială se odihnea de mai multă vreme pe solul Bactrianei, trecuse aproape o lună terestră de când mă aflam acolo. Dar nu fusesem în stare să-mi recapăt mai repede simţurile şi inteligenţa. Eram slăbit, ameţit, încât am zăcut, de când îmi amintesc, ore în şir eu ochii întredeschişi şi mi-au trecut pe dinainte atâtea lumini şi umbre, în orele acelea, că multă vreme, apoi, nu mi-am putut da seama dacă percepusem imaginile lipsite de consistenţă ale altei lumi, sau dacă nu cumva trăiam halucinaţiile minţii mele chinuite. Mai degrabă aşa. Halucinasem pe parcursul lentei mele desprinderi de o existenţă inconştientă, intrând treptat în realitatea spaţiului străin care mă absorbise.

„Ai încurcat lucrurile acolo, eu n-am uitat!” spusese şeful. Şi aştepta ca tot eu să le descurc. Şi unde? Tocmai pe Bactriana, o lume a nimănui, un mediu păstos în care paşii mei lăsau, întipărite într-un pământ elastic şi nesigur, *primele* urme. Cer îngreunat de valurile leneşe ale norilor. O lumină difuză, parcă rece şi grea, strămutându-se neverosimil de încet dintr-un orizont în altul, după soarele pitic, mai tot timpul ascuns, care o producea. Asta era Bactriana, aşa am găsit-o în prima zi a şederii mele acolo.

Un spaţiu al liniştii, aş fi fost tentat să cred. Un spaţiu al liniştii…

Eram slăbit şi ameţit, abia îmi venisem în fire, dar locurile îmi păruseră atât de calme şi atât de nepericuloase, încât am riscat o ieşire, o plimbare scurtă, de orientare numai, după ce parcursesem în grabă un rezumat al observaţiilor făcute de aparate în timpul somnului meu. Nu m-am îndepărtat prea mult, mergeam în aşa fel încât să am tot timpul cabina spaţială în spate şi din când în când întorceam capul, s-o văd şi să nu pierd direcţia. Coborâsem într-o regiune destul de accidentată – departe zăream pante dezgolite, poate versantul ondulat al unui vulcan stins. În altă parte am observat câteva bălţi murdare şi solul devenea acolo mai noroios decât cel pe care îl călcam cu atenţie, de teama unor capcane ascunse. Aparatele cercetaseră mediul, ştiam că pericolul începea doar la o anumită distanţă de bălţile sau lacurile acelea. Dar solul era prea elastic şi uneori prea alunecos, ca să-mi pot învinge imediat prudenţa dictată de simţul autoconservării.

Apoi am văzut cabina spaţială în faţă, la numai câţiva paşi, şi m-am oprit nedumerit, neînţelegând cum se întâmplase de pierdusem direcţia fără să observ. Fiindcă, îmi ziceam, mersesem în linie dreaptă, cu cabina în spate, ca să constat că ajungeam pe neaşteptate în punctul de plecare, unde, după toate cunoştinţele teoretice cu care mă înarmase Pământul, nu se ajungea decât descriind un cerc. Instinctiv am întors capul, dar în spatele meu o pâclă groasă crescuse dinspre bălţi, dinspre lacuri, reducând vizibilitatea, încât n-am putut deosebi nimic. Iar cabina rămânea în faţă, neclintită, bine prinsă de sol cu ancorele ei. Am observat totuşi *ceva* schimbat, fără să pricep de la

început ce anume. Ceva părea în neregulă şi încercam, de la câţiva paşi numai, să înţeleg ce se întâmplase în puţinul răstimp cât lipsisem. În sfârşit, mi-am dat seama că lipsea scăriţa. La ieşire, coborâsem cele patru trepte ale scării metalice, lăsând-o aşa, atârnată, nu avusesem niciun motiv s-o ridic atâta vreme cât rămâneam afară. Or, cabina spaţială n-avea scăriţă. Cineva, sau ceva o retrăsese, aşa mi s-a părut atunci.

M-am smuls din loc şi din uimire, fireşte; uitând de prudenţă, m-am apropiat. Era cabina mea, nu încăpea nici o îndoială, recunoşteam până şi detaliile, urmele de metal topit rămase de la trecerea prin atmosferă. Ca să ajung la uşă, al cărei contur abia se distingea pe suprafaţa oxidată, nu aveam neapărată nevoie de scăriţă; baza cabinei se ridica, pe picioarele cu ancore, cam la înălţimea umărului meu. Am încercat să deschid uşa spre ecluză şi n-am reuşit. Părea imobilizată, înţepenită în rama ei, nici măcar n-am clintit-o din loc, cu toate eforturile mele, deşi îmi aduc aminte că, enervat, de la un timp, izbeam în ea cu pumnii. Era de-a dreptul straniu că butonul care trebuia să comande deschiderea automată părea că face corp comun cu învelişul cabinei spaţiale. Nu înţelegeam de ce se înţepenise butonul, de ce se înţepenise uşa (şi ea făcea corp comun cu învelişul!) şi n-aveam să lămuresc lucrurile acelea decât mai târziu, pentru că atunci mă credeam într-adevăr ajuns lângă vehiculul meu, nu-mi putea trece prin minte o altă presupunere. Ameninţat de perspectiva sumbră a unui prizonierat în exterior, forţam în continuare uşa, sau ceea ce părea să fie o uşă. Şi n-am încetat să lovesc uşa decât atunci când, aplecându-mă, ca să caut o piatră potrivită, privirile mi-au alunecat printre picioarele de

metal ancorate în solul cleios şi, departe, sub un mal măcinat de vreme, am văzut cu uimire, cu stupefacţie, cu năuceala produsă numai de o apropiată blocare a minţit, am văzut, spun, o *altă cabină spaţială!*

Era doar una dintre ele. Altele, în grup, şase la număr, ancoraseră în josul pantei, unde o vale strâmtă şi tot atât de stearpă ca platoul îşi începea curgerea sinuoasă. De fapt, greşit spun „ancoraseră”; erau pur şi simplu aşezate, împlântate acolo. Recunoşteam în fiecare modelul cabinei mele spaţiale şi, în zăpăceala momentului, nu ştiusem ce să mai cred. Aproape că aş fi admis orice; bunăoară aş fi fost în stare să accept că, imediat după mine, o flotilă întreagă îşi luase zborul spre Bactriana. Bine, dar cine s-o trimită şi în ce scop? mă întrebam, revenind cu greu la realitate şi cred că tot atunci mă nedumerise faptul că toate cabinele erau închise, că niciun semn de viaţă nu venea dinspre ele. Nu găseam nici o explicaţie pentru apariţia lor, pentru însăşi existenţa lor, dacă Bactriana era într-adevăr nelocuită, iar eu singurul pământean lansat în spaţiul acela pustiu.

Între timp, pâcla se retrăsese spre lacuri, deasupra lacurilor chiar (aveam să mă conving mai târziu că exista o periodicitate în răsuflarea aceea a adâncurilor planetare, solul şi lichidul vâscos contribuiau probabil în egală măsură la declanşarea fenomenului) şi, în urmă, sub lumina difuză a soarelui pitic (ea însăşi înceată şi cleioasă), am recunoscut cabina mea, *adevărata.* Însă alături, foarte aproape, apăruseră încă două, de aceeaşi mărime, de astă dată cu scăriţa lăsată până aproape de sol. Nedezmeticit, am alergat într-acolo, temându-mă de o nenorocire şi, mai ales, temându-mă că, dacă mai întârziam, aveam să mă

pierd la înapoiere într-o pădure de nave spaţiale, între care mi-ar fi fost imposibil s-o recunosc pe cea originală. Am ajuns acolo, gâfâind, şi am nimerit, am reuşit de la prima încercare: butonul pentru deschiderea ecluzei funcţiona, uşa aluneca fără nici o greutate din cadrul ei şi ţin minte că, ajuns înăuntru, m-am zăvorât şi am rămas închis o vreme, până când spaima mi-a trecut şi m-am liniştit şi am început să înţeleg câte ceva din tot ce se întâmpla în jurul meu; să accept lucrul acela incredibil şi cu neputinţă în mediul Pământului, să accept că *Bactriana, planeta obscură spre care nimeni nu se grăbise să zboare, fiind trecută în coada programului de cercetări, avea proprietatea inexplicabilă de a reproduce şi multiplica obiectele cu care venea în contact.*

„Nu eşti în toate minţile?! Vrei să compromiţi instituţia?” strigase la mine şeful, când, la întoarcere, îmi făcusem raportul de activitate şi enunţasem ipoteza, care nu mai era ipoteză decât, poate, cel mult pe Pământ. Pentru mine fusese realitatea în care mi-am trăit calvarul pe Bactriana. În birourile de sticlă ale şefului vehiculele multiplicate n-aveau cum să pătrundă şi nici celelalte creaturi, desigur. Ce n-aş fi dat atunci, când buna-credinţă îmi era pusă la îndoială, să fi avut la îndemână măcar un exemplar, unul singur, făcut după tiparele mele de ceară. Dar aveam suficiente înregistrări, iar colegii le-au tot sucit şi le-au tot analizat, cu figuri dintre cele mai uluite. Până la urmă, au trebuit să accepte că aveam dreptate, să recunoască probele mele drept dovezi. Şeful, încăpăţânat cum îl ştiu, s-a lăsat convins cel din urmă de existenţa unor proprietăţi atât de surprinzătoare în mediul Bactrianei şi arăta încă destul de nehotărât în ziua când trebuia să

contrasemneze raportul şi să dea drumul informaţiilor în fişier. „Te-ai cam jucat acolo!” mi-a spus, ca un reproş pentru toate, dar a semnat şi, cu asta, Bactriana a fost scoasă din planul cercetărilor curente.

Şeful se aştepta să protestez (am aflat mai târziu), iar mie nici prin gând nu-mi trecea; răsuflasem uşurat, fiindcă nu mai trebuia să mă întorc acolo de unde abia scăpasem cu fuga.

Stând aşa, ghemuit în interiorul cabinei spaţiale şi regăsindu-mi treptat liniştea, mi s-a părut că înţeleg manifestările bizare ale Bactrianei, ale mediului în care pătrunsesem. Însă ideea era prea nouă, şi prea anemică era argumentarea întocmită din probe pe care le extrăgeam, prin analogie, din realitatea de acasă, aşa că intuirea fenomenului n-a fost urmată imediat şi de o revelare a mecanismului care îl producea. Făcusem însă o legătură între pâcla revărsată dinspre lacuri şi apariţia ultimelor două copii ale cabinei spaţiale, după retragerea valurilor murdare, care erau de fapt o suspensie densă, opacă, lipicioasă, judecând după stratul alunecos de pe sol, rămas în urma ei.

Lucrurile se petrecuseră cam aşa: eu ieşisem din cabina protectoare, mă îndepărtasem, având grijă să menţin o direcţie şi să observ cât mai mult, întipărindu-mi în minte toate reperele care îmi puteau servi la o bună orientare de atunci înainte. Între timp, pâcla părăsise lacurile, pe suprafaţa cărora se târâse greoi – îmi aminteam că, din cauza asta şi din cauza soarelui slab, zona bălţilor se vedea întotdeauna neclar, nu i-aş fi putut preciza conturul. Suspensia înaintase spre terenul lăsat de mine în urmă şi, la un moment dat, trecuse peste cabina spaţială, iar eu,

dacă n-aş fi întâlnit-o atât de neaşteptat pe cealaltă, o puteam crede ascunsă vederii de o ceaţă obişnuită. Dar suspensia „înghiţise” cabina şi, dacă ar fi să folosesc termeni curenţi pentru a explica, fie şi în linii aproximative, ceea ce cred eu că s-a petrecut în momentele acelea, aş zice că suspensia pipăia contururile şi suprafaţa navei mele, analiza şi memora, pentru ca alături să reproducă modelul în două copii precise. Termenii sunt, totuşi, improprii, pentru că în mod obişnuit îi legăm de acţiuni realizate *conştient,* pe când mediul Bactrianei, cu toate ciudăţeniile lui derutante, nu mi-a inspirat niciodată convingerea că aveam de-a face cu manifestările unei raţiuni. Dimpotrivă, cred că mediul se manifesta spontan, inconştient, în virtutea unor disponibilităţi mimetice conţinute, existente în însăşi structura intimă a materiei sale. Fireşte, nu e vorba aici de nişte materializări vagi, inconsistente, repede destrămate, de tipul celor pe care întâmplarea le poate produce şi în alte medii. Produsele planetei Bactriana erau o refacere perfectă şi durabilă a obiectului cu care suspensia venea în atingere.

Nu se poate! mi-am zis de nenumărate ori. Şi, ca să mă conving că greşeam, am ieşit din nou, trebuia să verific. Ipoteza mea mă rupea de tot ce cunoscusem într-un sistem perfect închegat, al elementelor terestre, dar îmi permitea să intru pe drumul cel mai sigur în lumea Bactrianei. Îmi trecuse prin minte că era, totuşi, prea mult, prea din cale-afară de necrezut ca mediul să copieze identic totul în scurta trecere peste lucruri a suspensiei. Am coborât pe treptele scăriţei şi m-am îndreptat spre cabinele spaţiale învecinate, le-am dat ocol, cercetându-le în lumina întărită a zilei. Amândouă aveau scara lăsată spre sol, pentru că

suspensia găsise în această poziţie nava mea, cu o jumătate de oră în urmă, şi o multiplicase identic. Atunci am priceput că toate celelalte cabine spaţiale, răspândite pe platou, la intrarea în vale şi mai jos, înspre lacuri (am numărat mai târziu peste douăzeci), se modelaseră mai înainte de a coborî eu pe solul planetei, în vreme ce zăceam în cabină, revenind la viaţă din somnul hipnotic. Niciunul dintre vehicule nu avea scara lăsată – ultimele două ies din discuţie, desigur – şi, astfel, n-am mai avut nici o îndoială că toate celelalte erau rezultatul trecerilor anterioare ale suspensiei peste cabina mea. Mai mult, înţelegeam că suspensia, prin care mediul acţiona în virtutea principiului mimetic conţinut, avea limitele ei, avea o putere limitată, vreau să spun, deşi la o primă vedere posibilităţile exprimate în acţiunea modelatoare, cu totul ieşită din sfera de înţelegere a pământeanului, păreau de-a dreptul fantastice. Şi tocmai asta m-a hotărât să încerc să domin forţa străină, s-o canalizez în sensul dictat de voinţa mea.

Pentru început, planul meu era să controlez rezistenţa uneia dintre cabinele spaţiale recent create. Dar înainte de asta am fost tentat să verific funcţionarea scării şi am constatat că articulaţiile ei reacţionau prompt la pliere. Dar butonul care ar fi trebuit să declanşeze deschiderea uşii, deşi avea jocul său, nu reuşea nimic, orice apăsare se dovedea zadarnică. Apoi, lovind cu călcâiul unul din picioarele cabinei spaţiale, am simţit suprafaţa cedând, afundându-se, ca şi cum ar fi fost făcută dintr-o cocă în curs de solidificare. Am apăsat, m-am lăsat pe el cu toată greutatea şi piciorul s-a îndoit, apoi s-a rupt, iar cabina s-a înclinat periculos şi abia am avut vreme să fac un salt în

lături, înainte de a se răsturna peste mine. Căzuse alături, cu trenul de aterizaj mutilat, ridicat spre cer, iar eu am cercetat în voie ruptura şi, dacă analiza aceea superficială nu mi-a lămurit necunoscutele existente în substanţa Bactrianei, mi-a oferit, în schimb, certitudinea că obiectul modelat în copie, după originalul terestru, nu fusese pe deplin structurat la retragerea suspensiei pâcloase. Suspensia palpase nava originală”, citise” amănuntele, dar numai pe cele accesibile, de suprafaţă, expuse atingerii cu mediul exterior. Înregistrase (în ce mod, oare?) date privitoare la volume, suprafeţe, compoziţie chimică, densităţi. Apoi trecuse la modelarea spaţiului după toate aceste date şi rezultaseră noile cabine. Totul într-un şir de operaţii mecanice, extrem de subtile însă. Că scara se putea plia, era o dovadă că mediul palpase bine exteriorul cabinei spaţiale, mai bine ca altă dată. Iar uşa nu funcţiona fiindcă mediului aşa-zis mimetic îi fusese interzis interiorul vehiculului, acolo fiind şi circuitele de blocare sau de deschidere a trapei. El palpase şi, apoi, reprodusese la scară normală numai butonul, fără nici o utilitate pentru cabinele spaţiale copiate.

Mi-am extins cercetările şi asupra navei, care, răsturnată, se alungise şi se turtise, parcă ar fi fost modelată într-o cocă sură. Secţionând-o cu laserul, aveam să descopăr un interior plin, fără spaţiul cavernos şi fără aparatele complicate care îmi stăteau la îndemână în cabina originală. O dovadă în plus, mi-am zis, că mediul nu poate palpa interiorul şi, în consecinţă, umpluse cu substanţă densă întreg corpul cabinei. Probabil că toate celelalte copii fuseseră modelate la fel. Numai că în cea pe care o disecasem substanţa încă nu-şi fixase proprietăţile,

nu şi le stabilise definitiv; evolua încet, într-un spectaculos proces de transmutaţie, spre starea metalică a originalului pământean.

Nu degeaba se înfuriase şeful şi strigase că vreau să-i compromit, să-i ruinez instituţia! Am umblat mult, de atunci încoace, am cunoscut rapoartele altora, nenumărate rapoarte, dar nicăieri n-am constatat să existe ceva asemănător; nici o lume extraterestră, din câte ştiu, nu posedă capacitatea de a multiplica astfel Obiectele, automodelându-se, ca Bactriana, dar numai în funcţie de un model oferit. Iar dacă până la sosirea mea potenţialul planetei rămăsese nepus în valoare, din lipsa vreunui model, totul s-a schimbat în puţinele zile petrecute de mine acolo. „Ar trebui să te sancţionez!” îmi spusese şeful cândva, la puţină vreme după ce semnase raportul şi radiase Bactriana din planul de cercetări. Îl obsedau încă observaţiile mele, concluziile şi ipotezele, îl obseda mai ales gândul că mi-am permis să mă joc, dereglând astfel echilibrul unei lumi străine, în cea mai mare parte necunoscută. Asta s-a întâmplat în special după ce am descoperit o cale eficientă de a influenţa suspensia, de a-i dirija acţiunea.

— Ţi-ai permis ambiţii prea mari, observa şeful. Ţi-ai permis să te consideri un adevărat Creator şi să acţionezi după bunul tău plac, încât ai instaurat acolo haosul deplin. Pentru *asta* ar trebui să te sancţionez, dar încă nu s-a prevăzut o sancţiune potrivită culpei tale. Să nu-mi spui că ai vrut să faci din Bactriana un laborator al formelor, sau mai ştiu eu ce! Pur şi simplu ţi-a plăcut să te joci şi ai dus jocul până aproape de ultima lui limită. Acum nu mai avem ce face, trebuie să abandonăm totul, deocamdată, până se

liniştesc lucrurile, până se mai aşază... Vom vedea mai târziu ce se alege dintr-o lume pe care cineva, la bunul său plac, o întoarce pe dos.

Cam aşa îmi vorbise şi părea mâniat, dar eu cred că nu fusese. Cred că, în ascuns, ce făcusem eu pe Bactriana îl interesa. Şi era curios să afle ce avea să rămână din lumea pe care o creasem, după fantezia mea, profitând de proprietăţile unice ale acelei planete neînsemnate din constelaţia Leului. Ce să spun? Şi eu sunt curios, mi-ar plăcea să ştiu cum au evoluat raporturile dintre numeroasele mele creaturi, dar nu mai am curajul nebun de atunci, şi mi-ar trebui un curaj croit pe aceeaşi măsură ca să revin pe Bactriana.

Uneori eram sigur că şeful greşea. Că nu avea dreptate Când mă învinuia şi mă ameninţa cu sancţiunile. La urma urmei, mă întrebam, încercând să mă dezvinovăţesc, care era vina mea? făcusem un experiment ştiinţific în condiţiile planetei Bactriana, într-o lume nepopulată şi, prin urmare, deschisă tuturor libertăţilor. N-am pulverizat-o. N-am aruncat-o dincolo de marginile Galaxiei. Dar am smuls-o dintr-o existenţă pasivă, deschizând acolo o evoluţie biologică uluitoare. Şi nu prin eforturi deosebite, nici prin acţiuni contrare evoluţiei normale a planetei. De fapt, Bactriana şi-a creat singură formele, într-un timp record. Capacitatea mimetică a substanţei sale părea făcută anume pentru asta. Eu n-am avut alt merit decât acela de a fi sugerat suspensiei ce anume să modeleze şi cum. Aş fi putut spune că planeta, cu uimitoarele ei resurse şi posibilităţi latente, mă aşteptase, dintotdeauna. Mediul acela extraordinar lucra numai după model, iar modelele nu puteau ieşi din neant,

într-o lume pustie, stearpă, unde viaţa nu apăruse şi era puţin probabil să apară. Asta făcusem eu: oferisem modele.

Ideea mi-a venit la câteva ore după ce stricasem una dintre navele false. „Ia să văd, mi-am zis, ia să văd dacă mediul mai ştie şi altceva. Dacă *mai poate* şi altceva!” Eram sigur că nu avea să se limiteze la reproducerea în serie a cabinelor spaţiale, dar ceva mă îndemna să încerc, să verific. Deasupra lacurilor, pâcla se umflase şi am bănuit atunci că era iminentă o nouă revărsare, o nouă trecere a substanţei vâscoase peste platou. Şi nu mă înşelam. Trebuia să mă grăbesc, aşa că am urcat în cabină şi, în propria mea instalaţie de supravieţuire, am sintetizat un bulgăre mare de ceară. Pentru timpul cât îmi rămânea, era materialul cel mai uşor de modelat. Frământând ceara în palme, am potrivit-o în grabă în aşa fel încât figurina rezultată semăna vag cu un căţel. Un bibelou grosolan, nu mai mare de câţiva centimetri. Coborând din nou, am lăsat figurina de ceară lângă scara cabinei spaţiale, apoi m-am zăvorât înăuntru şi, desigur, am aşteptat.

Niciun alt vehicul nu mai apăru după trecerea valului de ceaţă. În schimb, nenumăraţi căţei galbeni, de dimensiunile modelului meu, apăruseră din loc în loc pe platou. Erau, cu toţii, de ceară. Şi m-am gândit atunci să fac altceva; să fac un câine în mărime naturală, acum aveam timp suficient, iar modelul putea fi executat de instalaţia care sintetiza totul la cerere, dacă o puneam în legătură cu micul calculator de bord. Aşa am procedat, iar câinele a fost gata curând, un dulău solid, musculos, sculptat cu grijă într-o enormă bucată de ceară, de la care primise şi el culoarea galbenă, ca şi figurina care îl precedase. L-am scos afară şi, în vreme ce mă întorceam, îmi trecu prin

minte că mediul planetei, de o sensibilitate ieşită din comun, putea fi influenţat mai mult decât printr-un simplu model. Ce-ar fi, mă întrebam, să-i comunic cumva informaţii suplimentare, bunăoară cele despre mişcare? Am apelat la casca mea de amplificare a biocurenţilor şi la transformator, am conectat sursa de energie a cabinei spaţiale (pe cea de rezervă) şi am aşteptat. De data asta, când mica mea navă fu acoperită iarăşi de suspensia aceea grea, târâtoare. M-am concentrat, imaginându-mi câinele galben şi mişcările pe care le face orice câine, umblând, alergând. Când s-a retras ceaţa, i-am văzut. Erau doi, se priveau nedumeriţi, apoi păşiră leneş, alături, spre cel oferit mediului ca model. Îl mirosiră îndelung, apoi se îndepărtară în fugă, hârjonindu-se.

Cred că am trăit o bucurie imensă, atunci. Dacă nu cumva creasem viaţa, făcusem ceva apropiat: o simulasem. Mediul recepţiona comenzile mele şi acţiona în conformitate cu ele. Aproape că îmi era frică să mă gândesc la posibilităţile pe care mi le deschidea această constatare. Începusem să mă îmbăt cu visuri şi, până să hotărăsc ce aveam să fac mai departe, am observat că modelul meu se topea, pătruns de căldura zilei; dulăul-etalon se pleoştise, botul i se strâmba caraghios, îi căzuseră urechile şi zăcea într-o rână, aproape turtit. Unde să fi fost ceilalţi, umblătorii? I-am căutat cu privirea, neliniştit, dar abia într-un târziu l-am văzut pe unul, singur, se târa pe malul lacului şi înţelegeam din felul jalnic cum arăta că i se înmuiaseră labele şi nu-şi mai putea susţine pe ele corpul. De altfel, a şi rămas acolo, blegit, lăţit, o pată galbenă pe fondul cenuşiu.

Sfârşitul experienţei m-a făcut să înţeleg că

reproducerile după ceară, produse de mediul Bactrianei într-o substanţă cu proprietăţi identice, nu erau cea mai fericită soluţie. Şi mi-a venit în gând să transmit mediului informaţii privitoare la structura şi compoziţia formelor de viaţă ale Pământului. Dacă tot e să le modeleze, îmi ziceam, de ce să nu le execute întocmai? În orice caz, proba era hotărâtoare pentru afirmarea deplină a resurselor mimetice de pe Bactriana. Mi-au trebuit câteva zile până să pun la punct un program, cu înregistrări conţinând informaţiile necesare. Planeta urma să primească acum tot ce-i trebuia pentru a produce, după model şi după informaţiile conţinute de înregistrările mele, exemplare din fauna reală a Pământului. Între timp, mareea cleioasă ieşise de mai multe ori din zona bălţilor şi îmi înmulţise considerabil grămăjoarele de ceară galbenă rămase pe platou. Le-am adunat şi, rând pe rând, le-am transportat în interiorul cabinei spaţiale.

„Te-ai vrut un Creator!” mă acuza şeful, la întoarcere. De câte ori îmi amintesc cuvintele lui, o căldura şi o plăcere, cum rareori îmi este dat să simt, îmi inundă fiinţa. Nu numai că m-am vrut, dar acolo, pe planeta nelocuită din constelaţia Leului, eram Creator! Mintea şi voinţa mea declanşaseră şi dirijaseră un act de creaţie, probabil unic în Univers, pentru că făcea abstracţie de organismele primordiale şi de etapele intermediare şi, în fond, de timp, de evoluţia însăşi. Ceea ce natura nu înfăptuise până atunci, acolo, iar în alte părţi ale Universului ceruse perioade incomensurabile în acelaşi scop, eu voiam să realizez în durata neglijabilă a vizitei mele pe Bactriana. În mod normal speciile, odată apărute, îşi exersează vitalitatea într-un nesfârşit lanţ de indivizi, perfecţionând o

zestre biologică, eliminând şi modificând genuri, clase, încrengături; peste acest efort colosal eu trecusem. Eu realizasem pe Bactriana, cu concursul mediului său, fireşte, specii de ultimă oră, indivizi superiori în compartimentele biologice de care ar fi aparţinut pe Pământ, dar fără trecut acolo, într-o lume, ea însăşi, fără istorie. Aş fi ipocrit dacă n-aş recunoaşte, în ciuda tuturor greşelilor care mi s-au reproşat, că nu pot şi nici nu vreau să-mi înfrâng mândria de a fi fost cândva, sub constelaţii străine, creatorul vieţii şi dirijorul formelor într-un concert prin care. Depăşisem natura.

Ce n-am făcut, oare, atunci? Am început cu un alt câine şi platoul s-a umplut de hămăituri; vreo douăzeci de potăi, niciuna asemănătoare cu alta, se strânseseră grămadă, ca să latre în direcţia mea. Apoi s-au împrăştiat care încotro şi nu le-am mai văzut o vreme, iar eu am modelat încă vreo câteva animale mici, o raţă, un şarpe de casă, un iepure, un păun. Aşezasem în apropierea cabinei spaţiale bucăţile de ceară sculptate cu grijă, introduceam înregistrarea potrivită în memorator, făceam legătura cu exteriorul şi, ghemuit în cabină, aşteptam revărsarea ceţoasă dinspre lacuri. Am avut grijă de fiecare dată să închid ermetic intrarea, ştiind că astfel suspensia coloidală a mediului, nu putea pipăi şi analiza şi nici nu putea reproduce decât ce-i ofeream eu, pe platou. Am umplut platoul cu iepuri; şerpi au ieşit mai puţini şi, cu toţii, s-au pierdut prin crăpăturile alunecoase ale solului. Apoi am vrut să fac animale mai mari, pentru care nu mi-ar fi ajuns ceara: bivoli, struţi, cerbi, cămile. Am reuşit, totuşi, înregistrând informaţii despre dimensiunile lor reale şi comunicându-le detaliat mediului, în aşa fel, încât din

figurinele mele de ceară să ia în considerare forma animalului, jocul volumelor, proporţiile reduse la scară, dar materializarea să respecte întocmai dimensiunile naturale ale exemplarelor de pe Pământ. Şi m-am trezit înconjurat de bivoli, de cămile, cercetau platoul în căutarea hranei şi abia atunci mi-am dat seama că turmele mele de rumegătoare erau ameninţate de spectrul foamei, dacă nu le-aş fi procurat imediat vegetaţia de care aveau nevoie. Platoul şi coastele învecinate erau complet lipsite de vegetaţie; probabil asta era situaţia pretutindeni pe planetă. Aşa că am produs o cantitate oarecare de iarbă, dar prima tranşă n-a prea reuşit, animalele o mâncau în scârbă şi unele o refuzau, rătăceau de colo-colo aiurite, înfometate. Trecuseră câteva zile şi fiecare nouă revărsare de substanţă coloidală îmi surprindea un număr oarecare de vietăţi, înzecindu-l, însutindu-l, după capriciile materiei cu proprietăţi mimetice a planetei Bactriana. La un moment dat nu mai ştiam ce să mă fac cu atâtea spinări negre şi coarne şi copite, câte umpleau şi frământau platoul clisos. Iarba nici nu apuca să apară până când era smulsă şi roasă cu rădăcină cu tot. În îmbulzeala aceea, câţiva bivoli şi-au turtit, şi-au spintecat adversarii cu coarnele, dar golurile făcute de ei în masa mişcătoare a erbivorelor erau prea neînsemnate ca să conteze într-o foarte necesară echilibrare a raporturilor. Ba mai mult, riscam ca o altă maree venită dinspre lacuri să înmulţească la nesfârşit hoiturile pe platoul suprapopulat. Atunci mi-a venit ideea să introduc în arenă carnivorele mari, fiindcă de la câini, care erau tot atât de hămesiţi, dar fără putere în faţa cornutelor, nu puteam spera nimic. Devenise periculos chiar şi pentru mine să cobor din cabina spaţială, taurii încercaseră să mă

ia în coarne de mai multe ori, pe când îmi aşezam în lacuri mai ferite figurinele. Odată, unul dintre rinoceri trecuse pe alături, frecându-se de cabină (altele erau deja răsturnate) şi cred că nu mult i-ar fi trebuit ca să frângă picioarele trenului de aterizaj. Oricum, îmbulzeala erbivorelor flămânde mă exaspera, aşa că am modelat cu grijă câţiva lei, un tigru de Amur şi doi crocodili greţoşi, mai ales după ce mediul îi materializase la dimensiunile normale. La retragerea pâclei, a început măcelul şi panica. Leii se înmulţiseră, erau vreo treizeci, crocodilii cam tot pe atâţia – singur rămăsese doar tigrul, însă se dovedea extrem de activ şi feroce, apărea când în spinarea unui cerb, când, ţâşnind în saltul lui uriaş, încolţea gâtul neapărat al vreunei cămile. Crocodilii, cu boturile lor hidoase, frângeau picioarele taurilor, prăbuşindu-i, leii băgaseră şi ei spaima între vite şi le goneau fie spre lacuri, fie spre pantele accidentate ale vulcanului. Chiar lângă cabina spaţială, unul sfâşia un porc şi era un vacarm de nedescris, un muget şi un urlet continuu, ieşit din toate gâtlejurile. Apoi platoul s-a golit, rămăseseră doar leşurile şi, deasupra lor, fiarele flămânde, clămpănind din fălci, smulgând, sfâşiind.

Zguduit de oroare, dovadă că îmi amintesc scena în atâtea amănunte, am asistat la masacru, apoi la ospăţ şi vedeam cu nelinişte cum fiarele sătule îşi căutau culcuş prin apropiere, leii în grupuri sau însinguraţi, cât mai departe de locul unde îşi odihneau spinările la soare crocodilii. Erbivorele fugiseră, cele care nu căzuseră sub colţii carnivorelor, iar acestea din urmă nu arătau prin nimic că ar fi intenţionat să dispară. Mişcările leneşe ale felinelor (unele se tolăniseră chiar în vecinătatea navei) îmi dădeau de înţeles că, deocamdată, nu le păsa de tovărăşia mea, se

simţeau foarte bine acolo. Prezenţa lor nu-mi era însă cu nimic mai agreabilă decât a cornutelor şi, temându-mă ca nu cumva o nouă maree să le însutească numărul, mi-a trecut prin minte să ies din cabina spaţială înarmat şi să-mi distrug eu însumi ultimele creaţii, desăvârşind astfel masacrul început de fiare. Apoi mi-a venit o idee de-a dreptul amuzantă. Dacă fiarele făcuseră prăpăd între erbivore, ia să pun, îmi ziceam, un erbivor să le alunge! Dar nu rinocerul, care se învârtise mult timp în loc, înnebunit de spaimă şi furie, gata să se repeadă cu forţa de şoc a numeroaselor lui tone asupra oricui, însă nu îndrăznise şi, în cele din urmă, se prăvălise ca o furtună spre gura văii, pierind din câmpul meu vizual. Nu, îmi trebuie altceva, îmi trebuie ceva de comedie, de bufonerie, şi atunci m-am gândit la cal.

Am aşteptat următoarea revărsare, pregătind figurina care înfăţişa un cal şi înregistrând, pentru mediul cu proprietăţi mimetice, informaţiile necesare în noua mea experienţă. Sub protecţia armei, am părăsit cabina spaţială şi am depus figurina la o bună distanţă, ca să nu am nici o surpriză mai târziu. Leii nu m-au atacat, erau sătui şi, de altfel, am avut grijă să-i ocolesc, să nu-i provoc. M-am întors la navă pe când pâcla de deasupra lacurilor reîncepea să se agite, să se umfle.

Întâi a bubuit nechezatul acela de tăria tunetului, încreţindu-mi pielea pe corp, deşi îl percepeam prin intermediul aparatelor, nu direct în timpane. Deasupra valurilor cenuşii, frământate ca într-un cazan enorm, în clocot, a ţâşnit năluca. Era un cal monstruos numai prin dimensiuni, putea rivaliza cu cel mai temut dinozaur, altfel linia corpului său era suplă, elegantă; un exemplar frumos,

cu coama ca o împletitură de funii, zbătându-se pe un gât neverosimil de lung, cum stătea ridicat în două picioare, într-o splendidă atitudine sculpturală, iar de pe pielea roşcată scutura în toate direcţiile bucăţi de gelatină şi stropi enormi. Apoi calul uriaş a recăzut în pâcla fremătătoare, producând acolo o vânzoleală greu de imaginat. Cutremurul s-a făcut simţit direct, prin sol şi prin picioarele trenului de aterizaj al cabinei spaţiale. Încă ascuns în substanţa care îl materializase după dimensiunile cerute de mine, calul zvârlea din picioare şi sforăia ca turbat, iar eu abia îmi ţineam echilibrul şi la fel nava, din cauza efectelor produse de agitaţia lui. Când ceaţa se destrămă, lăsând calul pe platou în toată splendoarea alcătuirii lui, vedeam leii şi tigrul şi crocodilii retrăgându-se arcuiţi, cu spaima morţii întipărită în ochi, alături de o bruscă şi enormă nedumerire. Calul necheză iarăşi, bubuit, apoi izbi cu copitele lui, mari cât nişte butoaie, în solul elastic al planetei. Bactriana vibră repetat, cum calul uriaş alerga dintr-un capăt în celălalt al platoului, ca închis într-un ţarc, oprindu-se scurt şi nechezând, încât prin simpla lui apariţie băga spaima în fiare şi le obliga să se retragă în salturi. Era formidabilă această nouă creaţie a mea! În câteva minute, crocodilii se aruncaseră în bălţi, iar felinele, ca nişte pisici speriate, dispăruseră dincolo de creste.

Constatasem, aşadar, că mediul mimetic al Bactrianei recepţiona şi informaţii care completau modelul pământean în sensul dorit de mine. Îmi amintesc că m-a cuprins o adevărată febră a creaţiei, după ce platoul rămăsese liber prin plecarea în pripă a carnivorelor şi, ceva mai târziu, a calului uriaş. Mă trezise, noaptea, un cutremur teribil, iar la ziuă aveam să constat dispariţia calului, probabil că

animalul trecuse munţii. Am modelat o mulţime de forme, permiţându-mi de astă dată cele mai năstruşnice idei, cele mai neaşteptate extravaganţe în materie de zoologie. Întâi nişte hiene tricefale, cu care am asanat platoul, curăţindu-l de resturile, numeroase şi mereu multiplicate, rămase de la ospăţul felinelor. Apoi am gonit hienele şi am creat o specie de păsări mari, acvile cu aripi de pterodactil şi coadă de peşte, care vreme de câteva zile s-au tot rotit pe deasupra lacurilor, încăierându-se. Am modelat o girafă cu cap de şacal şi solzi cornoşi pe întreg corpul, o veveriţă de dimensiunile unui viţel, un melc înzestrat cu picioroange ca de păianjen, o râmă care în exemplarele finale depăşea lungimea de patruzeci de metri şi mai multe variante de fluturi carnivori, pe trunchiurile cărora aplicasem copiile unor măşti văzute cândva într-un muzeu de istoria civilizaţiilor. Şi toate aceste figurine de ceară, lucrate de mine minuţios, în detalii, suportaseră acţiunea modelatoare a mediului exterior, acţiunea suspensiei coloidale, care le materializase în forma şi la dimensiunile cerute, înmulţindu-le însă după criterii în care, nepricepându-le, n-am putut interveni.

În jurul meu colcăia o lume fără trecut, fără evoluţie, o lume de forme vii, inexistente până la sosirea mea pe Bactriana şi, probabil, de neîntâlnit în Univers. Devenisem din ce în ce mai îndrăzneţ în efortul meu de a dirija creaţia spre cele mai fantastice specii, anulasem calea naturală, a selecţiei, intervenind în virtutea unui principiu al arbitrarului şi ridicând artificiul la rang de normă universală. Spuneam că am cunoscut o adevărată febră a creaţiei şi încercam senzaţii date de conştiinţa unei puteri fără limită pe care o aveam acolo, pe o planetă obscură din constelaţia Leului.

Eram om şi, totuşi, mă văzusem dintr-odată dispunând de resurse prin care puteam face concurenţă naturii. Şi cine ştie cât timp ar fi durat jocul meu, odată dezlănţuit, cine ştie câte forme noi, uluitoare aş fi continuat să propun, să *impun* Bactrianei, dirijându-i spre tipare din ce în ce mai complicate, incredibile, latenţele multimilenare, dacă o întâmplare nu m-ar fi oprit în plin elan creator, dovedindu-mi că, în ciuda aparenţelor, nu mai eram stăpân pe situaţie.

Poate că a fost o greşeală, sau poate că totul a fost greşit, de la început până la sfârşit; un lanţ de greşeli, cum susţinuse şeful la întoarcerea mea pe Pământ. Dar acolo, singur pe Bactriana fiind, e uşor să cazi în demenţa creaţiei, când vezi cum primele forme şi, mai ales, primele forme vii îţi apar de sub mână. Ultima dată făcusem din ceară o mulţime de figurine şi eram interesat, întâi şi-ntâi, să urmăresc materializarea broscoiului într-un fel de Stegocefal supradimensionat. Îl cream anume pentru o viitoare înfruntare cu calul gigant; era imposibil să nu se întâlnească, până la urmă, undeva pe planetă, nişte coloşi cu o viteză de deplasare formidabilă. Aş fi vrut să fiu de faţă la confruntare şi, poate, la anihilarea unor forţe uriaşe, pe care eu însumi le eliberasem. Anticipam o luptă de proporţii, în care broscoiul ar fi atacat fulgerător, iar calul s-ar fi apărat cu dinţii laţi care îi umpleau botul, un bot confundabil, când era deschis, cu intrarea într-o peşteră. Da, voiam să-mi văd creaturile, pe cele mai viguroase dintre ele, înfruntându-se. Nu m-ar fi necăjit dispariţia nici uneia. Planeta era departe de a-şi epuiza resursele şi puteam oricând să modelez alte forme în locul celor dispărute. Eram stăpân pe viaţă şi pe moarte, dar atunci totul depindea de broscoi şi de mediul cu proprietăţi

modelatoare, dacă acesta din urmă avea să-mi amplifice figurina de ceară până la dimensiunile dorite de mine.

Fusesem prea absorbit de gânduri, cum traversam platoul spre locul unde hotărâsem să provoc modelarea unui Stegocefal supradimensionat. Prevăzând un nou cutremur, sub salturile şi sub greutatea broscoiului uriaş, am transportat figurina-model departe de cabina spaţială, la numai câţiva paşi de intrarea în vale. Greşeala mea a fost că n-am rămas atent şi nici nu apreciasem corect timpul de care dispuneam, fiindcă eram încă departe de cabina spaţială când lacurile îşi începură iar vânzoleala. Am simţit pericolul, dar era prea târziu şi pâcla aceea atât de cunoscută mie, căreia îi exploatasem fără nici o ezitare posibilităţile, se revărsa, urcând peste marginea platoului. Am încercat să evit întâlnirea, dar frontul suspensiei coloidale era atunci foarte larg, îmi tăia şi drumul spre navă, şi retragerea în vale. Am fugit spre pantă, alături de câţiva centauri mici şi sprinteni, însă panta era prea dulce acolo, iar înălţimile mai ferite se conturau la o distanţă inaccesibilă, dată fiind viteza de înaintare a mareei. Alergam, iar marea avansa din urmă şi, cu tot efortul meu, chinuitor pe un teren alunecos, n-am, reuşit să mă desprind şi mi-am Simţit la un moment dat picioarele năclăite, imobilizate într-o pastă cleioasă. Am căzut cu faţa în jos, sub agitaţia străină, sub apăsarea aceea care nu-mi permitea măcar să mişc braţul din cot. Şi m-a cuprins o spaimă nebună, ştiind ce se întâmpla în jur şi ce se întâmpla cu mine atunci. Nu mă mai interesa nici broscoiul şi nici centaurii, mă gândeam cu groază că, în acele momente, eram eu însumi pipăit, „citit”, descifrat. Dar mă temeam mai mult de ceea ce avea să urmeze, şi nu mă

înşelasem.

Ridicându-mă, când mareea îşi retrăsese de lângă corpul meu tentaculele lipicioase, mi-am rotit neliniştit privirile şi am văzut alături cele câteva corpuri îmbrăcate în costume de protecţie, trei într-un loc şi altele ceva mai departe. O clipă am mai sperat că mediul modelator nu pătrunsese sub costum, că puterea lui de copiere se oprise acolo, la suprafaţă, dar corpurile de pe care se scurgea gelatină se mişcau, dădeau să se ridice. Îmi amintesc că unul venea deja spre mine, călcând nesigur în clisa lipicioasă, umbla ca ameţit. Şi, într-o fracţiune de secundă, cu toată spaima care se cuibărise în sufletul meu, m-am întrebat *cine putea fi* insul acela. Nu-i vedeam faţa, îi era umbrită de vizieră şi casca lui era tot atât de murdară ca şi a mea. Apoi, luptând cu teroarea care îmi blocase nervii şi aproape că mă paralizase acolo, m-am smuls din loc şi am pornit în direcţia cabinei spaţiale. Am pornit, spun, deşi aş fi vrut să parcurg distanţa despărţitoare în fugă, chiar aveam impresia că alerg, însă picioarele mi se înglodau în mocirla gelatinoasă, care se scurgea încet spre lac, iar efortul îmi părea de-a dreptul epuizant în raport cu deplasarea. Din urmă, celălalt îmi înţelesese intenţia şi grăbea pasul; simţeam că vrea să mă ajungă şi am avut mare noroc că insul a alunecat, a căzut pe spate şi, până să se reechilibreze, am luat avans. Apoi am ajuns la cabina spaţială şi, tremurând tot, i-am urcat treptele, m-am zăvorât înăuntru.

Şeful îmi propune să mă întorc acolo, asta mi-ar mai lipsi, să revin între creaturile mele şi între fiinţele pe care le-am părăsit fără să ştiu măcar, fără să aflu ce se ascundea sub căşti şi sub costume. Uneori parcă văd

siluetele lor murdare, aşa cum se mişcau atunci în jurul cabinei spaţiale, încercând s-o deschidă. Unul se agăţase de scăriţă, alţii cercetau ancorele trenului de aterizaj şi le auzeam mişcările, ciocăniturile în metal; dar spaima prinsese de-acum să se risipească, eram la adăpost şi nu-mi rămânea altceva de făcut decât să pornesc motoarele până nu mi le stricau aceia, de furie că nu puteau să intre în navă. Am făcut manevrele de plecare şi, înţelegând că nu au nici o şansă, cei de afară s-au retras la o bună distanţă, pe platou, martori nemişcaţi ai decolării mele. I-am părăsit acolo, pe Bactriana, laolaltă cu toate făpturile create de fantezia mea, fără să ştiu măcar cine erau şi ce voiau de la mine. Iar şeful zice că înscrie din nou Bactriana în planul de cercetări şi mă întreabă dacă nu vreau să văd ce s-a mai petrecut şi cum s-au aşezat lucrurile acolo. Să merg să văd, cu alte cuvinte.

Nu, nu vreau să văd cum s-au aşezat sau cum nu s-au aşezat lucrurile acolo. Mă gândesc la indivizii pe care i-am părăsit pe Bactriana, într-un univers artificial şi neverificat în timp – pentru că numai *timpul,* totuşi, aduce în lucruri şi între fiinţe echilibru, armonie – mă gândesc cu groază dacă nu cumva, scoţându-şi căştile, făpturile acelea ar fi purtat pe umerii lor cu urme proaspete de gelatină propriul meu cap.

NEMURITORII

Tata îmbătrânise. Îl găseam schimbat şi mă neliniştea nu atât faptul că organismul lui îşi pierduse formele de odinioară, că obrajii îi atârnau sub nişte ochi mici, prinşi între pleoape umflate, iar abdomenul obez îi făcea parcă şi mai grea, şi mai şuierată respiraţia. Mai păstra ceva, foarte puţin, din vioiciunea pe care i-o ştiam – aşa cum se mişca prin camera mea de om singuratic, fără să ia seama la dezordine. Mă uitam la el şi mă gândeam că, în cele din urmă, ajungem cu toţii la fel, era o chestiune de timp. Mă neliniştea mai mult decât orice felul cum vorbea, cum gândea, cascada aceea de cuvinte, de fraze repetate şi subliniate cu gesturi nervoase, dincolo de care ghiceam împuţinarea ideilor, diminuarea unui potenţial de gândire cândva existent şi activ.

Asta-i el? mă întrebam. Omul pe jumătate necunoscut, care sărea de la o idee la alta, revenind mereu la invenţia pe care poate că o făcuse într-adevăr, o jucărie mecanică parcă, un fel de „ceasornic universal”. Voia cu orice preţ să mă convingă că *aşa ceva* era lucrul de care omenirea are astăzi nevoie, înaintea tuturor celorlalte, pe care părea că le ignoră. Mai mult: ţinea ascunse desenele şi macheta, de teamă să nu şi le însuşească altcineva, îşi oferise invenţia pentru producţia de serie, dar înţelegeam din ce spunea că n-a fost luat în serios şi asta îl mâniase.

„Le-am vorbit de ceas, zicea. Mi-au cerut să le aduc macheta, s-o vadă, să se convingă. Nu le-o duc, ce cred ei? S-o copieze acolo şi să-mi afle principiul. I se înroşise faţa, i se umflau vinele la tâmple, i se zbârliseră puţinele fire de păr cărunt. Striga, şi de enervare, dar şi din cauză că începuse să audă prost.

Mă gândeam cu tristeţe, cu necaz chiar, la ceea ce ajunge omul, după toate tratamentele de regenerare şi în ciuda lor; cu toată dorinţa noastră de a rămâne în picioare, drepţi şi lucizi până în ultima clipă. S-a prăbuşit, îmi ziceam. Şi mi-era milă de bătrânul din faţa mea, cred că mi-era milă. Dar, cu toată mila, simţeam că nu-l mai puteam asculta, îl simţeam străin şi străine îmi erau gândurile lui, teama aceea fără motiv, suspiciunile. Poate că ar fi trebuit să râd, să mă amuze felul cum se crampona de ideea ceasului universal de construcţie proprie, pe care poate că l-a realizat într-adevăr; cândva era priceput la tehnică, în ce avea ea mai simplu şi mai practic. E caraghios, gândeam, e caraghios să crezi însă că un asemenea instrument revoluţionează epoca, să afirmi asta gesticulând ca un apucat şi, pe de altă, parte, să ţii ascunse schiţele şi macheta, ca nu cumva să ţi se afle secretele. Ce secrete? Şi de cine să le ascunzi?

E senil, gândeam şi mi-ar fi părut bine să plece. Aş fi vrut să scurteze întrevederea şi să plece. Da, asta era – de la o vreme niciun tratament de regenerare nu mai ajută. Omul se prăbuşeşte, inteligenţa i se întunecă. Devine epava căreia i se reface mereu tiparul, în atâtea variante individuale, fără excepţie aproape, de la începuturile speciei. N-am reuşit decât să îndepărtăm debutul bătrâneţii. Să-l împingem cât se putea. În final, tot acolo se

ajunge. Şi parcă prăbuşirea e mai abruptă, mai violent manifestată, într-un contrast teribil cu portretul frumos care te însoţeşte o viaţă întreagă.

Era în mine o apăsare, o senzaţie nelămurită şi grea, cum nu de multe ori mi-a fost dat să încerc în liniştita mea viaţă. Omul acela, care era tatăl meu, răsturnase în mine nişte lucruri pe care le crezusem definitiv aşezate. Unde era el, cel de mai demult, unde-i erau idealurile? mă întrebam. Cum era posibil să se prăbuşească totul, tot ce fusese frumos şi nobil în alcătuirea lui interioară, sărăcind, deformându-se dintr-odată, parcă pentru a urma îndeaproape decăderea fizicului suprasolicitat? Mă gândeam pentru întâia oară înfiorat la ceea ce altă dată acceptasem lucid, cu dezinteresarea pe care n-o mai puteam păstra în faţa *bătrânului* meu tată şi având sentimentul clar al unei pierderi ireparabile. Da, tata nu mai era acelaşi, îmi venea tot mai greu să-l recunosc, pe omul ştiut, în insul înstrăinat şi puhav şi decrepit care mă teroriza cu banalităţile lui, mă speria cu gândirea lui mlăştinoasă. Începeam să nu-l mai pot suferi; simpla lui prezenţă declanşa în mine, după stingerea uimirii de la început, repulsia. Să-l îndepărtez, gândeam. Să scap de el ca de o arătare, ca de o ameninţare nelimpezită. Acum ştiu că nu era doar o indispoziţie de moment, era într-adevăr o reacţie necontrolată a nervilor mei, dar explicaţia avea să vină mai târziu şi sensul ei, odată pătruns, n-avea să-mi aducă decât nelinişte şi neîmpăcare.

Să-l îndepărtez, gândeam, să intervin pe neobservate în câmpul de comunicaţie. Asta trebuia să fac. O apăsare pe buton, iar până la micul tablou de comandă, camuflat sub frunzele enorme ale unei plante ornamentale, erau de

făcut abia câţiva paşi. I-am făcut, obligat fiind să-l ocolesc pe bătrân, să mă feresc de gestul prin care încerca să mă reţină, să-mi reţină atenţia, umplându-mi fără încetare urechile cu aberaţiile produse de mintea lui secătuită. Cred că nu observase nimic schimbat la mine, *nu mai putea să observe* nici nedumerirea, nici neliniştea, nici dezgustul. I-am spus că înţeleg, că *îl înţeleg* şi, fără să bage de seamă, am apăsat butonul şi l-am văzut încremenind, timp de o secundă, cu mâinile ridicate, cu gura întredeschisă, aşa cum îl prinsese impulsul de decuplare. Apoi spaţiul rămase gol şi am răsuflat uşurat, m-am lăsat să cad într-un fotoliu, încercând să-mi revin din şoc şi din amorţeala care mă cuprinsese. Dar tata năvăli din nou în mijlocul încăperii (am impresia că nu mi-am putut reţine o tresărire) şi nu pricepea ce se întâmplase, nu pricepea că avusesem un rol în îndepărtarea lui.

— S-a întrerupt, mi-a spus cu un fel de mirare.

— O defecţiune pe circuit, am încercat eu să scap printr-o explicaţie falsă, de care bătrânul păru totuşi mulţumit.

— Da, da! Nu te mai poţi încrede nici în sistemele astea. Când ai mai mare nevoie de ele, atunci se defectează. Unde am rămas? Aha! Mă gândesc că, dacă nu inventam eu ceasornicul universal… Mă asculţi, nu? Mă asculţi…

Şi am fost nevoit să-l ascult până la capăt, povestind întortocheat şi cu reluări, exagerându-şi meritele şi fulgerând împotriva unor necunoscuţi, gata să facă la un moment dat un atac de cord, încât am fost nevoit să-l sprijin şi să-l ajut să se aşeze. „Eu sunt cunoscut! striga, rotindu-şi ochii în cap şi agăţându-se de braţele mele. Şi nu

numai aici, în oraş! Cutare şi cutare m-au apreciat, mi-au apreciat ceasornicul imediat ce l-am descris, au vorbit de el în termeni elogioşi! Şi acum… un ins necopt şi cu mai ştiu eu ce pretenţii şi ce fumuri, unul din ăştia care de la un timp s-au vârât peste tot, peste tot… ca să nu mai încapi de ei niciunde, înţelegi? Unul ca ăsta să-şi exprime în public neîncrederea în invenţia mea şi să-mi ceară planurile şi macheta şi… încă pentru ce? Pentru ce?!” Mă scutura de mâini, bolborosind gâfâit, ridicând uneori tonul, teatral, deşi trăia în mod sincer o dramă. „Ca să introducă invenţia mea în producţia unei fabrici de jucării! urmaşe bătrânul, prăbuşit în durerea lui ridicolă. Închipuie-ţi! Mi-a numit *ceasornicul universal* jucărie… Jucărie!”

Adevărul e că trebuia să-i dau dreptate aceluia, necunoscutului în care tata vedea un impostor şi un duşman personal. „Cine-i el?!” reîncepu bătrânul să strige, privindu-mă ţintă, cu un aer agresiv, încât am avut la un moment dat impresia că nu mă recunoaşte, că-şi pierduse luciditatea şi vedea pe altul în mine. „Cine-i el, să-şi permită să denigreze în felul acesta o operă de o asemenea importanţă pentru destinele omenirii? Ce merite are şi cine l-a pus acolo, să aprecieze şi să dea sfaturi, în loc să îngrijească de roboţi… sau de jucăriile lui… E revoltător! Să batjocorească munca mea, recunoscută de atâţia alţii, care au fost impresionaţi şi pătrunşi de valoarea deosebită a ceasornicului universal, s-o expedieze cu cuvintele acelea răuvoitoare şi insultătoare… Am să protestez, fiule! Am să protestez. Păi ce crede el, că aşa merge? Mie nu mi-a fost uşor, nu mi-a fost deloc uşor până am realizat proiectul, uită-te la mine!” Şi mi-a arătat un ochi, făcând o expresie teribil de serioasă, aproape comică în seriozitatea ei. „Eu,

cu ochiul drept, văd ca prin ceaţă. Ca prin ceaţă te văd! Aşa am lucrat, mi-am obosit ochiul stâng ca să parcurg documentaţia, mi-am pierdut nopţile şi mi-am stricat vederea şi eram câteodată năucit de cifre şi de calcule, aşa am muncit la invenţia mea!... Şi-acum, vine nu ştiu cine, un ins de care nici n-am auzit. Vine şi dărâmă totul... Mă dărâmă...

A trebuit să-l ascult până la capăt, pentru că n-am mai îndrăznit să-l expediez înapoi, prin neantul care l-a purtat spre mine. Şi, de fapt, era mai bine aşa, trebuia să înfrunt realitatea aceea care, oricum, exista, *apăruse.* Chiar dacă aş fi ignorat-o, chiar dacă m-aş fi ţinut departe de ea, situaţia era aşa cum mi se înfăţişase atunci, la zguduitoarea mea întâlnire cu tata. Poate că nu era cazul să mă mir, e în firea lucrurilor ca omul să îmbătrânească. Îşi trăieşte viaţa cum crede, cum ştie, şi în cele din urmă natura, de atâtea ori înşelată pentru a i se smulge ceea ce singură încă n-a pregătit, îşi impune legile şi-l recuperează. Căci, la urma urmei, ce altceva facem noi cu reanimările noastre şi cu tratamentele periodice de regenerare, decât să nu ne supunem? Viaţa, viaţa aceasta irepetabilă ca experienţă individuală ne umple fibrele şi mă gândesc uneori că, în orgolioasa şi disperata noastră dorinţă de a păstra cât mai mult fluidul şi energia care ne însufleţesc, am sfidat suficient natura încât să ne merităm prăbuşirea din final. După o vreme, toate deceniile câştigate, smulse de sub legi care ar trebui să acţioneze asupra indivizilor în virtutea unei lente şi îndelungate experienţe de specie, toată vigoarea întreţinută în organisme în mod artificial încetează, lovindu-se de o barieră insurmontabilă şi nici o tehnică şi niciun aparat nu mai pot prelungi ceea ce şi aşa s-a prelungit

peste orice măsură firească. Şi atunci urmează căderea, scurtă şi brutală, senilitatea cu manifestări adesea imprevizibile, cu capotări în ridicol, într-o mentalitate atavică; jalnică parodie umană, exteriorizând o surprinzătoare degradare fizică şi morală.

Este un preţ pe care îl acceptăm, uşor la început, mai greu când se apropie scadenţa, dar deocamdată nu cunosc altă soluţie. Şi mai sunt în joc, poate spun asta ca o consolare, numeroşii ani câştigaţi, anii aceia de exersare plenară a spiritului şi energiei omeneşti. Dar prăbuşirea în bătrâneţe mă sperie totuşi, mă zăpăceşte, de la întâmplarea care mi-a înfăţişat portretul ei întipărit pe chipul tatălui meu. Îl aud parcă şi acum, îi aud glasul răguşit, mânios, cuvintele nedrepte, exprimând gânduri scăpate de sub controlul raţiunii. Mă urmăreşte mereu faţa lui desfigurată de capriciul vârstei şi roşie de emoţie când încerca să mă facă părtaş la drama sa, o dramă ieşită poate din demenţă. „Eşti fiul meu, zicea. Eşti fiul meu, nu-i aşa? Atunci înseamnă că te-au jignit şi pe tine. Lovind în mine şi în ceasornicul meu universal, vor să te compromită pe tine, fiule! Trebuie să mă înţelegi şi să mă ajuţi, trebuie să protestăm, să luptăm împreună...” Ca şi cum mi-aş fi pierdut şi eu raţiunea, întovărăşindu-l în prăpastia unde n-avea să-l mai caute decât moartea. Nu, eu nu mi-o pierdusem şi nu mi-am pierdut-o încă, dar mă străbate un fior de fiecare dată când mă gândesc că regenerarea la care nu demult am fost supus ar putea fi şi ultima.

Spuneam că e în firea lucrurilor ca omul să îmbătrânească şi că, indiferent de felul cum înşeli un timp natura, ea te recuperează şi te supune legilor ei. În firea *lucrurilor pământeşti,* mă văd obligat să precizez acum,

amintindu-mi relatările senzaţionale ale celor care au practicat cândva, în cadrul unei experienţe complicate, o deschidere spre Secunda Mater, un „tunel” spre această stranie lume întrepătrunsă cu universul nostru. Dincolo de inexplicabila structură a Secundei Mater, dincolo de o mulţime de alte ciudăţenii, pentru interpretarea şi dezlegarea cărora centrele de calcul ale planetei au lucrat zeci de ani şi mai lucrează încă, pe mine mă obsedează acum o singură enigmă – şi poate cea mai mare dintre toate: cum reuşesc materienii, fiinţe mute şi în aparenţă destul de fragile, să-şi prelungească existenţa şi activitatea la nesfârşit, încât sfidează orice lege naturală şi realizează *practic* nemurirea? Ori poate că însăşi natura aceea aparte le-o impune, încât acolo tocmai bătrâneţea şi moartea ar fi aberaţii, ar ţine de ilogic, nu viaţa infinită. Ori poate că materienii au învăţat să facă altfel saltul în timp, nu cum îl facem noi, în urmă şi uneori în faţă, în secole sau în evi, fără nici o modificare în regimul temporal al călătorului. Şi, dacă cei din Secunda Mater cunosc modalitatea de a sări înapoi *în propria lor vârstă,* oare nu cumva… oare nu s-ar putea să… Oare nu s-ar putea?…

COLONIA SOLANGE

L-am chemat, îi pregătisem o mică surpriză, iar Leonida şi-a lăsat jos unealta eu care tocmai deschidea o spărtură în vegetaţia coraliformă. I-am arătat bulbul acela gălbui, de dimensiunile unui dovleac, având vinişoare roşii şi verzi, culori solidificate în substanţa parcă sticloasă. „Ce-i asta?” a întrebat Leonida şi nu îndrăznea să atingă obiectul, cred că n-ar fi făcut-o nici dacă aş fi stăruit. I-am promis ceva interesant, eram bucuros că puteam să fac o demonstraţie, să-i arăt un truc pe care nu-l ştia, profitând astfel de mai vechile mele cunoştinţe despre planeta Solange, unde, oricum, eu eram mai, acasă” decât el, trecusem cândva pe acolo, cu vreo zece ani în urmă.

Da, cu zece ani în urmă, îmi amintesc bine: o scurtă escală la mijlocul unei curse rapide cu o încărcătură de informaţie „la zi”, mai precis un munte de înregistrări pe care Pământul le expedia coloniilor sale răspândite în spaţiul cosmic, ca să nu fie lipsite de rezultatele la care inteligenţa omenirii ajunsese după desprinderea lor din sistemul solar. Măsură înţeleaptă, apreciez eu, gândindu-mă că grupurile de astronauţi care populează temporar alte planete (dar acest *temporar* poate însemna uneori un interval de câteva decenii, de câteva secole, în funcţie de obiectivele misiunii) sunt prea specializate, mai bine zis prea se specializează cu timpul, adaptându-se unor condiţii

de viaţă neobişnuite. Şi, adesea, energia fizică şi intelectuală a întregit colonii se consumă în acest proces de adap tare, de luare în stăpânire a unei alte lumi. Pe Pământ lucrurile merg înainte, în virtutea raţiunii care conduce un mare efort colectiv. Grupurile de colonişti rămân însă oarecum izolate, acesta-i adevărul, şi izolarea creşte cu cât colonia va fi mai departe de nucleul central, cu cât o serie de diferiţi factori naturali vor perturba legăturile cu sistemul solar; nu sunt puţine asemenea cazuri.

Dar nu e vorba doar de existenţa unui interes special la colonişti, de o activitate direcţionată printr-un anume program şi determinând, în raport cu modelul terestru, o evoluţie de un tip particular, ca toate fenomenele născute pe o arie redusă. Mai trebuie ţinut cont de faptul că posibilităţile unui grup de astronauţi, chiar înzestraţi cu aparatura la un moment dat cea mai modernă, rămân întotdeauna incomparabile cu ale întregii omeniri; ceea ce se răsfrânge asupra cantităţii şi calităţii muncii acelora, reducându-le simţitor şansele de a se menţine, fără un ajutor din afară, în ritmul marii colectivităţi. Or, aşa ceva nu doreşte nimeni. Pământului nu-i este indiferent dacă îşi extinde civilizaţia construind cu acelaşi tip de cărămizi, sau dacă s-ar vedea cândva pus în situaţia de a lua în remorcă nişte colectivităţi umane, oare, pierdute în Cosmos, se vor fi descalificat, rămânând mult în urma civilizaţiei-etalon. Şi nici astronauţilor, după câte am constatat eu însumi, nu le este indiferent. Ţin minte cât se bucurau de venirea mea cei de pe planeta Solange, mai ales tinerelul negricios care mi-a fost ghid, delegat din partea unui şantier din apropiere, unde se puneau bazele unei mari staţii de extracţie a minereurilor. Cred că n-a fost colonie vizitată, în

întreaga mea carieră, unde întrebările despre „cei de-acasă” să nu-mi fie adresate printre primele.

Am ridicat dovleacul ce părea de sticlă, bulbul acela vreau să spun. L-am desprins, rupându-l, din vrejul lui ca o sârmă fosforescentă. Era greu, abia îl ţineam în braţe, la înălţimea pieptului. „Fii atent”, l-am prevenit pe Leonida. O frământare începuse în interiorul bulbului, culorile alunecau, difuze, se împrăştiau între nişte forme greu perceptibile. „Să nu-l scapi!” am auzit glasul plin de nelinişte al lui Leonida, însă el nu bănuia nimic, nu avea de unde să ştie că atunci aveam de gând să mă joc puţin cu nervii lui. Bulbul începuse să tremure uşor, contractându-se, ca în urmă cu ani, când repetasem experienţa la îndemnul negriciosului. Am înţeles că venise momentul şi, făcând un efort, am rostogolit pe pantă fructul straniu al planetei Solange. Leonida n-a mai apucat să iasă din traiectoria lui şi, aşa cum prevăzusem, „dovleacul” i-a explodat la picioare.

Revenind pe planetă, am avut surpriza de a găsi aer respirabil, acolo unde altă dată spaţiul atmosferic era umplut de gaze toxice. Asta însemna că, până la urmă, coloniştii realizaseră totuşi proiectul ambiţios despre care mi-au vorbit cândva. Lucru confirmat, de altfel, şi la staţia-bază, unde sosirea noastră declanşase o agitaţie de zile mari. Am fost purtaţi pretutindeni, s-a organizat chiar şi o recepţie oficială, puţin comică prin seriozitatea ei, în cinstea mea şi a lui Leonida. Eram, cum s-a spus într-unul din toasturi, „oaspeţii de onoare ai coloniei”, deşi de data asta nu veneam special pentru ei şi nici măcar nu le puteam aduce veşti proaspete de pe Pământ, fiind noi înşine în drum spre sistemul solar, după o misiune în

constelaţia Lebăda. Coloniştii sunt însă generoşi pretutindeni şi cultivă într-un mod atât de sentimental tradiţiile, afecţiunea pentru tot ce ţine de planeta-patrie, sau numai le-o reaminteşte, încât apariţia noastră, doi astronauţi de cursă lungă, dăduse naştere unor manifestări de simpatie mult exagerate. Trebuie să recunosc totuşi că, după o misiune dificilă, ne complăceam amândoi în situaţia pe care o creaserăm fără niciun efort. Acceptam, cu alte cuvinte, să fim obiectul atenţiei generale şi (de ce n-aş spune-o?) ne convenea teribil sărbătoarea aceea colectivă, venită pe neaşteptate să recompenseze, în cazul nostru, o lungă perioadă de privaţiuni.

De fapt, erau momentele noastre rare de glorie recunoscută, trăită. Simţeam că le merităm şi le aşteptam, le visam uneori în singurătatea zborurilor noastre. Coloniştii de pe planeta Solange – poate şi pentru că mă cunoşteau, îi vizitam atunci a doua oară – au făcut risipă de bunăvoinţă, n-am fi avut ce să le reproşăm. Poate cel mult faptul că ne-au obligat (şi arătau foarte îndatoritori când ne ceruseră asta) să relatăm de nenumărate ori periplul nostru spre Lebăda, organizându-ne solemne întâlniri cu publicul, un adevărat *ciclu* de prezentări şi conferinţe, la staţia-bază şi în câteva centre mai mici din împrejurimi. La început am găsit propunerea pe placul nostru, s-ar zice că am aşteptat, am râvnit un asemenea prilej. Dar ceea ce debutase atât de frumos a ajuns curând, prin uzură, prin oboseala cauzată de repetiţie, aproape un supliciu şi ne apăsa cu atât mai mult cu cât nu putea fi vorba să-l curmăm, din jenă pentru amabilele noastre gazde, pe a căror mână ne dăduserăm. Ar fi fost neomenos, gândeam, ar fi fost neomenos din partea noastră să nu le stăm la dispoziţie, după ce ne-au

numit oaspeţii lor de onoare. Aşadar, căzuserăm în plasă şi trebuia să le satisfacem curiozitatea, pretenţia (chiar dacă nu se formulase în termeni categorici) de a-i vedea şi auzi cu urechile lor pe eroii momentului.

Bietul Leonida! Pe el a căzut alegerea şi, aş zice, ghinionul să-şi povestească viaţa într-o staţiune de copii. Aflând aceasta, m-a privit de-a dreptul speriat, implorând parcă ajutorul meu, fiindcă nici el nu prea avusese de-a face cu copiii şi s-ar fi lipsit bucuros de întâlnirea organizată la ei. Aştepta ajutor de la mine, ca şi cum eu aş fi putut, ori mi-ar fi convenit să schimb hotărârea pe care copiii înşişi o luaseră, după ce vizionaseră o emisiune locală, unde apăream amândoi; dar ei l-au preferat pe Leonida. Voia să-l scot din încurcătură, ca şi cum eu nu m-aş fi gândit cu *nelinişte,* mai mult chiar decât el, la ceea ce ar fi trebuit să fie un dialog cu copiii coloniei. Şi uite că momentul sosise, făcea parte dintr-un program care părea gazdelor normal, firesc, însă ei uitaseră să ia în considerare (poate nici nu le trecuse prin minte să facă asta atunci) psihologia complicată a astronautului de cursă lungă, meandrele lăuntrice, complexele lui. Cred că Leonida, când i s-a adus la cunoştinţă invitaţia, a trăit realmente momente de derută, pe care numai eu, care cutreierasem spaţiile cot la cot cu el, puteam să le înţeleg. Leonida era complexat de prezenţa copiilor, până şi *ideea* unei apropiate vizite în staţiunea lor îl nelinştea. Noi am trăit departe de copii, pe cei din propria noastră copilărie îi uitaserăm, memoria fiindu-ne solicitată de evenimentele zborurilor interstelare. Sigur, aş fi putut să vorbesc cu uşurinţă despre acestea, i le-aş fi putut comunica oricărui adult, ca şi cum mi le-aş fi repovestit mie însumi. Dar copiilor? Ce să le spun copiilor?

Pe mine însumi mă cunosc, pot bănui că şi alţii *sunt, sau au rămas* asemeni mie, că judecăm cam la acelaşi nivel, că înţelegem cam aceleaşi lucruri. Cu copiii e totuşi altceva, simţeam că era altceva şi asta ne tulbura pe amândoi.

Cum l-aş fi putut ajuta pe Leonida? Trecuserăm amândoi prin încercări grele şi, de câteva ori, viaţa ne-a atârnat nu atât de buna prevedere cât de şansă. Am văzut din apropiere mai multe stele, le-am explorat planetele, când aceasta ne-a fost misiunea, sau am făcut naveta pe traseele lungi ale Galaxiei, de la o colonie la alta. Am întâlnit lucruri aproape inimaginabile, cum era lumea sonoră de lângă Fomalhaut, ca să dau doar un singur exemplu. Am dus o viaţă aspră, însinguraţi prin forţa împrejurărilor şi mai ales prin natura profesiunii noastre. Am crezut întotdeauna în ceea ce făceam; înţelegeam să servim astfel omenirea căreia îi aparţineam şi care ne trimisese în spaţii. Iubeam Pământul mai mult decât oricare altă planetă, deşi la un moment dat eram convinşi că ştim mai multe lucruri despre Univers decât despre planeta noastră de baştină, atât de scurte ne erau escalele în sistemul solar şi atât de numeroase cursele la care ne angajaserăm. Da, toate astea erau lucruri despre care se putea vorbi, chiar şi unor copii, dar cum? În ce fel? Ce ştiam noi despre copii atunci, cum îi simţeam? Poporul acela de oameni mici ai planetei Solange îl cerea pe Leonida, dorea să-l vadă şi să-l audă, iar Leonida, care ştia să-şi păstreze sângele rece în cele mai diferite împrejurări, fusese cuprins deodată de un fel de panică interioară, trecea printr-o stare nedefinită, în care se amestecau sfiala, nesiguranţa, îngrijorarea, fiindcă oricât de astronauţi şi oricât de îndrăzneţi am fi fost noi în misiunile noastre cosmice, uite

că ne simţeam ca nişte urşi greoi şi stânjeniţi în faţa marelui Necunoscut care rămăsese pentru noi copilul.

Ce-i drept, eu scăpasem. Greul urma să cadă pe Leonida, alesul fiilor de colonişti, încă inexistenţi cu un deceniu în urmă, la prima mea vizită pe planeta Solange. Dar Leonida nu se decidea să-şi înceapă turneul prin cartierul copiilor, întârziind cât putea momentul întâlnirii. Atunci mi s-a părut că aş avea o idee binevenită şi i-am propus o plimbare prin parc, un imens parc natural din vecinătatea staţiei-bază. Singurul lucru pe care îl puteam face pentru el era să-l ajut să se deconecteze. Ne-am plimbat mult printre arborii bogaţi, cu uriaşe excrescenţe coraliforme. L-am afundat în desişuri, căutând un lac de care îmi amintisem. Apoi mi-a venit în minte trucul cu bulbul sticlos în formă de dovleac şi nu m-am putut abţine să nu fac gluma aceea destul de stupidă, deşi poate că nu era chiar atât de stupidă cum apare la prima vedere. E drept că Leonida, ilustrul, gravul Leonida, dispăruse sub ploaia de sfertule translucide, împroşcate din fructul planetei Solange, care plesnise la picioarele lui. Era plin, de sus până jos, plin parcă de mici decoraţii sclipitoare – sfertulele i se agăţaseră cu mici cârlige de haine, i se încurcau în păr şi, animate de un suflu secret, zvâcneau scurt, ca pentru a se cuibări în locuri mai adăpostite, mai prielnice incubaţiei. Cu o figură pe care apăruseră enervarea şi dezgustul, Leonida le scutura grăbit şi mă aşteptam, dintr-o clipă în alta, să izbucnească în reproşuri.

Dar n-a fost aşa. Leonida a avut o ezitare, un moment în care, probabil, astronautul dezumflat pendula între gravitatea dictată de orgoliu şi ridicolul situaţiei. Apoi o fluturare de zâmbet i-a luminat privirile. Şi-a umplut pumnii

cu seminţele acelea sunătoare, culese direct de pe hainele lui; le-a aruncat după mine şi câteva mi s-au agăţat; de mineri, cum încercam să-mi apăr faţa. A sărit în desiş, de unde s-a întors cu un alt bulb translucid, smuls de pe viţă, l-a lansat în direcţia mea şi s-a repezit să mai caute unul. Am fugit spre lac, înhăţând în trecere un bulb care aproape că-mi bara drumul. Între timp, ceva mă lovise peste călcâie şi o mulţime de sfertule zbârnâiau în jurul meu. Leonida râdea. Am profitat de neatenţia lui şi l-am mai încărcat cu un rând de sfertule, care îl gâdilau prin haină, cum zvâcneau pe el, ajutându-se de cârlige. Şi în tot restul drumului spre lac am spart dovleci transparenţi, împrăştiind în jur seminţele planetei Solange. Râdeam, arătându-ne cu degetul, ne repezeam în desiş, încercând să ne smulgem unul altuia bulbul atunci descoperit. Leonida a purtat pe cap, în echilibru, un asemenea dovleac pe care eu, bineînţeles, i l-am spart cu vârful unei crengi, iar când am ajuns jos, pe malul apei, eram obosiţi, zgâriaţi, însă bucuria ne umplea sufletele şi ne simţeam încă nervii zvâcnind. Ne-am desprins de pe îmbrăcăminte şi din păr ciulinii neobişnuiţi cu care ne bombardaserăm şi din când în când chicoteam, înveseliţi amândoi de întâmplare.

Pe planeta Solange, unde cu câteva minute în urmă ne tulburase perspectiva de a coborî între copii, redescopeream astfel *jocul.*

NOAPTEA PRAGURILOR

„Deci n-au scăpat de asta!” i-am spus lui Vlad, răsucind în mâini idolul sidefiu; era o constatare pe care o făcusem fără prea multă plăcere, pentru că îmi contrazicea o afirmaţie de mai demult, o idee lansată de faţă cu martori, în împrejurări ieşite din comun. Iată însă că idolul îmi rânjea în palme, strâmbându-şi faţa într-o expresie fioroasă, holbând în gol nişte ochi vopsiţi cu un roşu violent, o humă roşie probabil, care contrasta puternic cu materialul folosit la producerea micului monstru antropomorf. Cioplitura, dată grosolan, avea marginile rotunjite neuniform de prea multele atingeri – era neîndoielnic că figurina servise drept obiect de cult. „Nu, n-au scăpat! mi-a răspuns Vlad. Pesemne că toţi trebuie să treacă prin asta…” Şi nu făcea decât să repete ceea ce susţinuseră cândva Marc şi Andreea, contrazicându-se cu mine şi cu alţii, dar timpul le dădea lor dreptate (proba era înaintea mea, mai mult decât convingătoare) şi îmi demonstra că greşisem. „Ce fel de material au folosit?” l-am mai întrebat pe Vlad, care clipea des din ochi, scărpinându-şi cu un deget bărbia, într-o atitudine de aparentă indiferenţă. „Ceva de-al lor, mi-a răspuns. Un material destul de răspândit pe Magnezia, un fel de lemn moale, uşor de modelat. Trebuie să recunoşti că au învăţat binişor meşteşugul…”

Era adevărat. În cazul unor indivizi care, cu puţine generaţii în urmă, nu ştiau nici măcar să cioplească piatra, performanţa părea de-a dreptul incredibilă. Andreea avusese dreptate când le-a prezis un salt extrem de rapid. Cu toţii ne dădeam seama că va fi un salt spectaculos, dar singură Andreea riscase să fixeze termene scurte, încât a fost luată în râs, i s-a spus că o face numai din dorinţa de a fi originală. Ei nu i-a prea plăcut, nu i-a plăcut deloc, dar şi-a menţinut opinia, cu toate că nu putea s-o argumenteze suficient de convingător. Îi lipseau argumentele, tuturor ne lipseau, mergeam atunci pe ipoteze şi toate trebuiau luate în considerare, în egală măsură, până când aveau să apară probele. Iar probele nu întârziaseră prea mult, arătând că Andreea, cu intuiţia ei uimitoare, anticipase cel mai exact ceea ce avea să se întâmple cu strămutaţii şi mai ales *când.*

Făcusem parte dintr-o echipă de intervenţie. Nu cu mult în urmă reuşiseră primele călătorii temporale controlate şi încă mai circulau tot felul de teorii despre ceea ce trebuie să facă şi ceea ce nu, despre ce avea voie şi ce i se interzicea călătorului. „Să verificăm! Să ne lămurim o dată pentru totdeauna şi să terminăm cu superstiţia asta!” ni s-a spus, atunci când începuserăm să pregătim experimentul. Era şi cazul să se arunce lumină într-un domeniu în care toţi nechemaţii se amestecau, fie eu păreri şi sugestii, cel mai adesea enunţate pe un ton doctoral, categoric, fie cu pretenţia de a li se acorda calitatea de exploratori în imperiul lui Cronos şi, fireşte, posibilitatea de a face acolo orice, necontrolaţi. Până şi noi, cei pentru care timpul avea mai puţine secrete, fiind nu numai specialişti, ci şi primii înrolaţi în echipele de control, ezitam, fără să

putem hotărî dacă ne vom rezuma la rolul de simpli privitori, dacă singurul lucru pe care aveam să ni-l permitem în periplurile temporale era contemplarea; sau, dimpotrivă, aveam dreptul să intervenim, acolo unde era cazul. Dar *unde era cazul?* Iată o întrebare la care n-ar fi putut răspunde doi inşi la fel.

— Cum să intervii?! exclamau unii, exteriorizându-şi astfel îngrijorarea. Elimini undeva, pe o treaptă a istoriei, intenţionat ori din greşeală, o persoană de hotărârile căreia va depinde într-un moment crucial soarta unui popor, sau a mai multora, şi dai istoria peste cap, o răstorni, o întârzii, pur şi simplu o schimbi, distrugând un tipar şi înlocuindu-l cu altul, prin care evoluţia va urma un curs modificat.

— Cum să nu intervii? se întrebau alţii. Cum să nu acţionezi dacă, de pildă, la un moment dat, într-o împrejurare oarecare a călătoriei în timp, propria ta fiinţă îţi este ameninţată; dacă ajungi în pericol şi înţelegi că, prin pasivitate, prin atitudinea contemplativă, rişti să cazi victimă violenţei, de care e plină istoria.

„Hai să terminăm cu superstiţia asta!” ni se spusese şi am înţeles că trebuia să pregătim experimentul, pentru că teoretic se putea discuta oricât, se puteau enunţa nenumărate ipoteze, dar numai încercarea (riscată sau nu, după cum urma să se vadă), avea să bătătorească o cale sigură printre atâtea presupuneri. Altfel, partizanii intervenţiei şi cei ai voiajului temporal pasiv şi-ar fi prelungit la nesfârşit disputa, fără ca vreun arbitru să fie în stare să decidă în favoarea unora sau a altora. Iar dacă o decizie ar fi fost luată, probabil că ea ar fi favorizat, pentru început, pe neintervenţionişti, din prudenţă, dintr-o justificată prudenţă. Şi totul ar fi decurs normal, până în

ziua când primul călător ar fi dispărut în vreo fundătură a trecutului, cu un pumnal înfipt între umeri, ca un ins oarecare, înainte de a mai apuca să reintre în „tunelul” care l-ar fi supt înapoi, în timpul de unde plecase. Un asemenea accident era de presupus, mai devreme sau mai târziu. Şi, atunci, ce vor face ceilalţi? aceasta era întrebarea. Vor sta cu mâinile în sân? Sau, dimpotrivă, se vor simţi datori să intervină, în cel mai fericit caz numai în situaţia când ei înşişi vor ajunge în încurcături. Vor interveni fără să-şi mai facă probleme, fără să se mai intereseze de consecinţe. Ca să nu mai vorbim de sentimentali, care, odată începută modificarea trecutului, s-ar lăsa antrenaţi într-o adevărată furie a intervenţiilor, găsind că ar fi justificat să se amestece în toate momentele dramatice ale istoriei. Asta gândeam noi atunci, desigur că numai dacă trecutul însuşi va fi atât de accesibil încât să suporte intervenţiile călătorilor şi dacă nu cumva evenimentele consumate se vor dovedi atât de bine fixate în clişeele lor, încât nici o influenţare din viitor să nu mai fie posibilă. Rămânea de văzut.

Într-un fluid impalpabil, am ţâşnit spre destinaţia noastră îndepărtată, spre un ev scufundat în adâncurile timpului, fiindcă, experimentând acolo, ni se părea că vremurile mai noi rămâneau la adăpost; n-am fi vrut să facem greşeli care să se răsfrângă, direct şi imediat, asupra contemporaneităţii. Acolo, în inima cuaternarului, totul era încă labil, iar o eventuală nereuşită a experimentului îşi putea pierde pe parcurs consecinţele, în aşa fel încât efectele nedorite să se destrame, să se piardă în acţiunea nivelatoare a vremii. N-a fost uşor să pătrundem acolo cu aparatura ştiinţifică şi instalaţiile complexe de

supravieţuire, cu numeroasele noastre mijloace de transport. Am avut şi încurcături: atunci am crezut că l-am pierdut pe Marc undeva, pe traseu, pentru că el era singurul din grup care nu-şi făcuse apariţia pe colina aceea eu arbuşti piperniciţi, unde ne fixaserăm locul de întâlnire. Ne-am instalat tabăra, sub un cer ameninţător, pregătit de furtună, cu nori spulberaţi şi realcătuiţi continuu. Aerul era destul de rece, iar vântul culca în rafale iarba lungă, aspră, de un soi necunoscut. Nu puteam fi prea departe de o glaciaţiune, i se simţeau urmările în climatul instabil, în curs de lentă, aproape insesizabilă încălzire.

Marc nu venise şi Andreea era disperată. „Nu se putea fără să facă el ceva!” ne spusese Vlad, nouă, celorlalţi, fiind de părere că Marc, cu neastâmpărul firii lui, nu rezistase tentaţiei de a introduce o escală pe parcurs, într-un nod oarecare al timpului, altul decât cel care ne interesa pe noi atunci. Dar Andreea era convinsă că Marc nu putea fi responsabil de ceea ce bănuiam noi că se întâmplase. Misiunea ne era prea importantă pentru ca el, din proprie iniţiativă, să o complice cu lucruri în plus. Dacă nu venise la întâlnire, i se întâmplase ceva, începând din momentul lansării. Andreea se temea de o defecţiune la sistemele de transport temporal, ceea ce era destul de neliniştitor, pentru că nu ni se mai întâmplase şi nimeni nu ştia ce urmări ar fi avut asupra călătorului. În cel mai bun caz, presupunând că întreruperea bruscă i-ar influenţa doar în mică măsură starea normală a organismului, el s-ar fi prăbuşit într-un timp necunoscut, într-un an oarecare dintre noi şi vremea pe care o părăsiserăm pentru a efectua experimentul.

Stăteam pe colină, în bătaia vântului, care nici nu

aducea furtuna, dar nici nu dădea semne că ar fi vrut să se domolească. Eram supăraţi, îngrijoraţi, neştiind ce trebuia făcut într-o asemenea situaţie, dacă să ne vedem de treabă, aşteptând ca Marc să ne găsească singur, sau să pornim în căutarea lui. De fapt, cred că nimeni nu lua în serios ideea recuperării lui Marc prin eforturile grupului de intervenţie, însă cineva o adusese în discuţie şi ne gândeam cu toţii la ea. Dacă ei căzuse într-un *moment oarecare* din cele două milioane de ani care ne despărţeau de contemporanii noştri, cine ar mai fi fost în stare să acorde o şansă cât de mică încercărilor de recuperare? întâi trebuia să aflăm unde se produsese accidentul, fapt uşor de stabilit într-un interval de timp mic, dar ţinând de utopie în cazul lui Marc. Două milioane de ani nu sunt o glumă, ţi-ar trebui un colectiv de câteva sute de mii de oameni, lansaţi simultan, care să cerceteze secolele, să adune probe, să restrângă treptat aria, existând unele speranţe că în finalul acestei colosale acţiuni insul va fi recuperat. Noi, însă, eram abia douăzeci şi doi, am fi fost striviţi de muntele acela de timp, sub care coborâserăm, în caz că ne-am fi apucat să săpăm galerii prin el. Până unde să te întorci şi *unde* să începi cercetările, ca să ai norocul să dai peste Marc, acolo unde căzuse? În plus, ar fi însemnat să lăsăm baltă experimentul, împrăştiindu-ne prin timp, iar riscurile deveneau infinit mai mari. Fiecare dintre noi se putea împotmoli undeva, într-un secol străin, obligându-i pe ceilalţi la noi şi noi eforturi de salvare.

Andreea suferea cel mai mult, dar n-a făcut crize şi nici nu ne-a implorat să-l căutăm; înţelegea şi ea că totul ar fi fost în zadar. I-am respectat cât am putut durerea şi, destul de stingheriţi, ne-am apucat de lucru, nu puteam

rămâne cu pachetele întinse sub cer, când noaptea sau furtuna, sau şi una şi alta se apropiau. Hotărâserăm să facem acolo o tabără provizorie, să rămânem câteva zile numai, până îi vom fi descoperit pe cei căutaţi, apoi să ne mutăm undeva, mai aproape de ei. În acele momente, devenise limpede pentru toţi că aveam să începem experimentul, pentru Marc rămânând doar regretele.

Ploua mărunt şi oblic, în rafale, zuruind pe suprafeţele cortului nostru transparent. Trecuse de miezul nopţii când sistemul de siguranţă a dat alarma şi, buimăciţi încă de somn, ne-am adâncit privirile tulburi în întuneric. Nu se vedea nimic şi abia după câteva minute bune ne-am amintit ce era de făcut în asemenea situaţii. Am aflat direcţia semnalului şi, astfel, locul prin care se încerca străpungerea sistemului de protecţie. „Poate că vom avea nevoie de arme”, a spus cineva, cu un glas sugrumat de emoţie, apoi ecranul ne-a desluşit o siluetă clătinată şi ne-a adus aproape chipul lui Marc; era ud, pelerina îi spânzura de pe umeri şi trăsăturile feţei, aşa cum apăreau traduse din spectrul infraroşu, ni-l arătau extrem de obosit, epuizat aproape. „Marc! A venit Marc!” am auzit ţipete în jurul meu, bucuria şi stupoarea se amestecau în aceste cuvinte, cu care erau treziţi cei ce mai dormeau încă. Apoi cineva a anulat bariera protectoare şi Marc s-a apropiat şi a putut intra în cort, însoţit de o rafală de virat umed. Zâmbea slab, mulţumit, făcând faţă cu greu asalturilor noastre, iar Andreea plângea şi-l ajuta să iasă din hainele umede. Şi abia atunci am observat că, la spate, pelerina îi era sfâşiată, lipsea o bună bucată din ea, ca şi cum i-ar fi fost smulsă dintr-odată. „Unde-ai fost? Unde ai rămas?” întrebau mai mulţi, dar el era prea obosit ca să poată

răspunde. „O să vă spun”, a mai adăugat, înainte de a adormi, răzbit de căldură, culcat pe aşternutul pregătit în grabă de Andreea, care l-a vegheat toată noaptea.

Abia a doua zi a fost în stare să ne explice. Nu făcuse nici o escală pe traseu, rezistase ispitelor, apreciind că va mai avea prilejul să scotocească istoria într-o incursiune viitoare. Marc afirma că nici nu-i trecuse prin minte să ne producă încurcături. Dar aparatul său de ghidaj avea un joc care îi micşora precizia, îşi dăduse seama de lucrul acesta abia când se trezise singur, pe aceeaşi colină, într-un luminiş, înconjurat de pădurea înzăpezită. „De care pădure?” întrebase cineva, nedumerit. „De asta din jur”, precizase Marc, culcat încă în aşternut, mişcându-şi într-un fel anume braţul. În jur nu era nici urmă de pădure, i s-a spus, iar el s-a mirat, rămânând cu mâna suspendată în aer. „Da? întrebase. Atunci, în orice caz, a fost. Poate că a ars între timp. Era o pădure bătrână şi pantele erau pline de zăpadă, un strat gros până la genunchi”.

Din povestea lui, am priceput că Marc, împins de acţiunea prelungită a transportorului său temporal, coborâse mai mult decât noi, se oprise într-un timp anterior celui în care trebuia să ajungem pentru a îndeplini misiunea primită de întregul grup şi pentru care alunecaserăm în urmă cu două milioane de ani. Marc nici nu ştia cu precizie unde alunecase, presupunea că mai aproape de începuturile cuaternarului. Regăsise planeta într-o zi de iarnă geroasă, cu zăpadă scârţâitoare, lucind în lumina aspră a soarelui îngheţat. Poiana unde ajunsese era pustie şi la fel părea pădurea din jur, cu copaci desfrunziţi, încărcaţi de zăpadă grea pe ramuri. Se aşezase pe balotul pe care îl transporta şi ne aştepta pe noi, ceilalţi, convins că

venise primul la locul de întâlnire. În niciun caz nu-i trecuse prin minte, atunci, că aparatul lui era imprecis, avea un joc aproape neglijabil, dar care, acţionând într-o durată atât de imensă, determinase eroarea, o eroare pe măsura saltului realizat. Momentul opririi fusese calculat greşit şi alunecarea prin” tunel” se prelungise, dură cum în alte împrejurări se putea termina înainte de vreme, iar atunci l-am fi avut pe Marc undeva, între noi şi timpul de unde plecaserăm, *prezentul* contemporanilor noştri. Marc ar fi fost pierdut pe acest traseu imens, aşa cum credeam la început. Numai că el ieşise din intervalul acela şi căzuse mai jos. Mult mai jos, unde nici prin gând nu ne-ar fi dat să-l căutăm. Norocul lui a fost că s-a descurcat şi a ştiut să ne regăsească.

Deci, el ne aştepta, aşezat pe balot, iar noi nu mai veneam. I se făcuse frig şi, ca să se apere de muşcătura gerului (nu putea şti dinainte că avea să sosească tocmai în miezul unei ierni), trebuia să despacheteze. Dar nu era sigur că locul era cel mai bine ales pentru o tabără, aşa că hotărâse să reziste cumva până la apariţia noastră şi zgribulea, sărind în jurul materialelor împachetate, pe care le adusese cu el. Pelerina era mai la îndemână, izbutise s-o scoată şi să şi-o înfăşoare pe lângă corp. Se mai încălzise, dar întârzierea noastră, după ce aşteptase zadarnic ore în şir, îl neliniştea. Ca să-i treacă vremea mai uşor, pornise prin pădure, fără să se îndepărteze prea mult. Cerceta urmele lăsate în zăpada îngheţată şi încerca să recunoască după ele animalul. Dar erau prea deosebite de urmele pe care le ştia. La un moment dat, speriase nişte cornute mici, un fel de cerbi pitici, care o rupseseră la fugă şi trecuseră culmea, ţopăind prin pădure. Se năpustiseră în vale, pe

versantul opus şi, la câteva minute numai, din direcţia aceea se ridicase un răget înfiorător, de fiară care atacă. Un răget scurt, icnit, purtat or într-un gâtlej enorm. Marc aprecia că fusese o felină, o felină mare, şi se felicita că nu trecuse el, primul, dincolo de culme. Aproape că uitase de primejdii, cât timp fusese preocupat de întârzierea noastră şi de frig. Răgetul i le reamintea, îi amintea că pătrunsese într-un timp dominat de sălbăticiuni, dintre care unele deloc neprimejdioase. Se speriase atunci, răgetul îl luase prin surprindere şi aproape că-l paralizase. Apoi se răsucise pe călcâie şi începuse să alerge spre locul unde îşi lăsase balotul, dar acum cobora, iar zăpada era îngheţată şi alunecoasă. În grabă, căzuse de câteva ori, rostogolindu-se pe pantă.

Avu surpriza să constate că treaba pe care el nu se hotăra s-o facă o făcuseră lupii. Balotul era sfâşiat, iar haiticul trăgea de lucrurile lui, risipindu-le. Erau nişte lupi mici. Roşcaţi, flămânziţi zdravăn de zilele şi nopţile unei ierni îndelungate, din moment ce sfâşiaseră un obiect atât de nou, de neobişnuit pentru ei. Marc îşi vedea lucrurile ameninţate şi, ca să salveze ceva, ieşise în luminiş. Lupii îl observaseră venind şi, la început, surprinşi de apariţia nemaivăzută, se retrăseseră câţiva paşi, de unde mârâiau ameninţător. Dar erau prea flămânzi şi prea mulţi ca să fugă. Marc se gândise că va trebui să se folosească de armă, ca să-i alunge”. Ai tras în ei?” se interesase Vlad, când aventurierul grupului ajunsese în acest punct cu povestirea. „Nu, n-am tras”, mărturisise Marc. „Bine ai făcut! Cine ştie ce rol le va fi rezervat în arhitectura preistoriei…” urmă Vlad, nedumerindu-ne pe toţi, apoi am înţeles că glumea. „Nu, nu! încerca el să se apere.

Imaginaţi-vă că stomacul unuia din urmaşii lupilor lui Marc va primi cândva pe duşmanul personal al primului cioplitor de piatră. Îl va devora, înainte ca bruta să-l elimine pe geniul preistoriei. Or, dacă Marc trăgea… vă daţi seama ce tragedie! Vă daţi seama…

Am râs cu toţii de ceea ce putuse produce, cu titlul de glumă chiar, închipuirea lui Vlad. Marc ne-a spus apoi că nu i-ar fi păsat de urmaşii haiticului, ar fi tras, ca să-şi salveze lucrurile, dacă ar fi avut la el arma. Dacă ar mai fi avut-o, fiindcă *fusese* asupra lui cu puţin timp înainte. Dar căzuse de câteva ori, în pădure, şi e foarte probabil că arma îi alunecase din toc într-un asemenea plonjon forţat şi se afundase în zăpadă. El nu observase pierderea armei, n-o observase la vreme, ci abia în poiană, faţă în faţă cu haiticul. Lupii urlau, şezând sau mişcându-se pe loc, fără să se retragă de lângă balotul sfâşiat. Apoi, observând ezitarea lui Marc, deveniseră curajoşi, pregătindu-se să-l atace. Marc înţelegea că nu era de glumit, chiar dacă fiecare animal, luat în parte, nu depăşea dimensiunile unei vulpi. Erau însă mulţi, aproape o sută, încât Marc risca să fie doborât de aceşti hămesiţi strămoşi ai lupului de mai târziu, să fie ucis de ei înainte chiar ca omul, ca specie, să fi apărut pe Pământ. „Şi nici măcar n-ar fi fost în stare să aprecieze asta, cu stomacurile lor mizerabile!” glumise cineva, ori poate Marc însuşi, când totul nu mai era decât o amintire.

— Când i-am văzut venind, povestea el, am uitat de balot şi am luat-o la fugă. Primii erau aproape, le simţeam răsuflările şi mă temeam să nu mă încolţească în ultima clipă. Uite ce mi-au făcut, totuşi! îşi arăta el mantaua sfâşiată. Apucasem să mă agăţ de o creangă şi încercam

să-mi ridic picioarele pe trunchi, când o jivină şi-a înfipt colţii în mantaua mea. Dacă n-ar fi rupt-o, aveam de ales: ori mă lăsam tras între ei, ori urcam cu lupul în copac, spânzurând de mine...

Marc râdea, iar Andreea îl privea mustrător, fără să-l certe, fericită în adâncul inimii ei că se întorsese, după ce toţi îl consideraserăm pierdut. Marc povestise apoi cum, călare pe o creangă şi cu lupii roată în jurul copacului, îşi cercetase aparatul care-l transporta în timp (noroc că nu-l lăsase şi pe acela lângă balot!) şi observase nepotrivirile, eroarea aceea. Însă condiţiile deveniră foarte vitrege pentru o activitate care cerea linişte şi concentrare, aşa că, pentru început, făcu un salt de douăzeci şi patru de ore, ca să scape de haitic. Era din nou singur, pe creangă, unde zăpada scuturată apăruse la loc şi ştia că lupii nu l-ar mai fi deranjat decât în ziua următoare. Poiana era pustie, iar lucrurile lui din balotul sfâşiat dispăruseră. De fapt, *nu existau încă.*

Sprijinit de trunchi, Marc muncise ceasuri în şir, ca să-şi lămurească întâmplarea căreia îi datora despărţirea de grup. Încetul cu încetul înţelegea şi, calculând în funcţie de dimensiunile erorii atunci constatate, îşi programase ascensiunea în timpul care, raportat la momentul acela, însemna pentru el *viitor.* Trebuia să străbată „tunelul” până exact în nodul temporal în care ne opriserăm şi calculase totul atât de bine încât s-a trezit în plină noapte, sub o ploaie torenţială care avea să-l ude, în câteva minute, până la piele. Rătăcea pe colină, fără să distingă prea clar obiectele din jur şi mult timp nu fusese convins că nimerise unde trebuia. Obosit, frânt, înmuiat de ploaie, cu amintirea proaspătă încă a emoţiilor din întâmplarea cu haiticul de

lupi, nimerise pe neaşteptate peste cortul abia făcut şi declanşase, prin apariţia lui, semnalele barierei protectoare, trezindu-ne astfel pe toţi.

„Cum de n-ai luat-o în sens opus?” l-am întrebat odată. Singur, rătăcit de grup, cu aparatele defecte, putea crede că acela era sensul bun, scufundându-se în timp până cine, ştie unde. S-ar fi văzut, la un moment dat, în plină eră mezozoică, înconjurat de saurieni uriaşi. Dar Marc clătinase din cap, zâmbind, îmi spusese că aşa ceva nu era posibil, n-ar fi reuşit niciodată să facă o greşeală atât de mare. Sensul bun îl *mirosise* imediat, dovadă că ne ajunsese din urmă la timp, înainte de a ne împrăştia în căutarea lui. Îşi imagina că puteam face una ca asta, că puteam abandona experimentul, ca să-l recuperăm! Bine că reuşise el însuşi să ne regăsească, îmi ziceam, bucuros să merg cu Marc într-una din primele noastre recunoaşteri mai îndepărtate.

Ne-am abătut atunci spre munţi, unde urmele glaciaţiunii erau pregnante. Încă de departe ne-a întâmpinat albul mai al zăpezilor, care îi acoperea aproape în întregime, deşi era vară şi munţii, aşa cum ni-l aminteam, n-ar fi trebuit să păstreze zăpada decât în cele mai friguroase luni ale anului. Dar asta avea să se întâmple cândva, peste un apreciabil număr de milenii; nouă ne era dat să vedem panorama gheţarilor, începând din înălţimi, unde umpleau creuzetele uriaşe ale viitoarelor lacuri alpine, şi revărsaţi până aproape de poate, prin rupturile solului măcinat de frecvente alunecări, de prăbuşirile unor porţiuni din masa compactă de gheaţă. Zburând, încercam să recunoaştem locurile, ceea ce nu era chiar atât de greu, şi ne lăsaserăm pătrunşi de o uimire uşor de înţeles, dacă

raportam imaginea percepută atunci la ceea ce ştiam noi despre întreg ţinutul cercetat. Reperaserăm chiar poziţiile câtorva mari centre urbane de mai târziu, pe atunci regiuni sălbatice, scufundate în pădurea rară, pământuri peste care timpul trecea încet, abia târându-se, aducând insesizabile transformări. Nimic atins, nimic modificat, niciun sens în plus faţă de cele conţinute în manifestările unei naturi virgine.

La întoarcere, am aflat că unul dintre noi, cineva din grup, vreau să spun, dăduse de urmele celor pe care îi căutam. Reuşise să-i întâlnească în pădurile de dincolo de munţii cu zăpezi veşnice, unde soarele încălzea cu ceva mai mult şi totul era mai bogat: vegetaţia, fauna; până şi aerul, înmiresmat de ierburi, îşi pierdea din asprime, încât regăseam acolo nişte primăveri cunoscute dintr-un alt timp, ulterior. N-am rezistat curiozităţii şi, pe rând, ne-am deplasat acolo, ca să vedem despre ce era vorba, să ne convingem. Erau peste o sută, mai târziu am reuşit să le stabilim cu exactitate numărul, dar atunci era greu să-i descoperi pe toţi, cum viermuiau prin frunzişul copacilor. Scunzi, uşor încovoiaţi, călcând clătinat pe picioarele încă destul de scurte, oamenii aceia în alcătuire stăpâneau un capăt de pădure, terminat în savană, iar întâlnirea cu ei, realizată peste o atât de largă prăpastie în timp, avea să ne producă o impresie profundă. Fără să fiu văzut, le-am urmărit mişcările – era vremea amiezii şi ieşiseră în grupuri într-un luminiş, să se încălzească la soare. Frunţile lor teşite păreau să ascundă gânduri puţine şi sărace, traduse în gesturi greoaie, alteori pripite, în acţiuni simple şi adesea întrerupte, abandonate în favoarea altora, care aveau aceeaşi soartă. Poate că era un fel de joc al după-amiezii,

când lipsa de preocupări, care urma unui prânz cu rădăcini şi fructe, se făcea simţită.

„Ei sunt, fără îndoială!” şoptise lângă mine Andreea, oare urmărea cu acelaşi interes mişcările hoardei. Şi mi-a atras atenţia asupra câtorva indivizi înarmaţi cu bâte, erau paznicii grupului, fapt care se citea şi pe chipurile lor grave, băţoase, în privirile cercetătoare, aruncate împrejur. Am încercat să nu ne trădăm prezenţa, dar simţurile acelora se dovediră extrem de ascuţite şi prea greu de înşelat. Cu ţipete lungi, înalte, careva dădu alarma şi întreaga hoardă tresări din lâncezeala momentului. Se adunară în grabă, neliniştiţi, cu grohăituri de neînţeles, se adunară la adăpostul arborilor şi aşteptau acolo hotărârile unora care păreau să aibă un rol în luarea deciziilor. Nu ne văzuseră, dar nările lor, sau urechile, cu care cercetau spaţiul mai bine decât cu privirea, le aduseseră ştiri alarmante şi-i făcuseră dintr-odată deosebit de prudenţi. Erau nespus de caraghioşi, în încremenirea aceea, cum li se mişcau doar urechile şi nările largi, gata să prindă cel mai mic foşnet şi orice urmă de miros străin. Apoi, fără să se lămurească, se retraseră în pădure, târându-şi măciucile cioturoase şi pufnind nemulţumiţi.

După ce le-am reperat poziţia, trebuia, conform programului, să ne mutăm undeva, în apropierea lor. În experiment se prevăzuse o perioadă de studiu; era obligatoriu ca, înainte de a se întreprinde ceva, să cunoaştem subiecţii şi reacţiile lor, să ne dăm seama cu cine urma să lucrăm, care era gradul lor de inteligenţă şi, mai ales, ce poziţie ocupau în mediul înconjurător. Pregătiserăm în acest scop o serie de teste care se completau prin observarea hoardei de la distanţă, sau prin

colectarea informaţiilor comunicate de un număr de mici capsule, lansate în pădure. O tabără mai de durată, bine protejată împotriva sălbăticiunilor, ne-a servit de atunci înainte drept cartier general. La ieşirea din munţi, într-o vale îngustă, ferită de vizitele neaşteptate ale subiecţilor noştri (cel puţin pe timpul verii, aşa credeam), ridicaserăm toate corturile şi instalaserăm complexele de aparate care le transformau, pe fiecare, într-un mic laborator. Trebuia numai să avem grijă ca nu cumva hoarda, dintr-un motiv oarecare, să migreze spre alte orizonturi, înainte de a prinde noi de veste. Dar o asemenea surpriză era aproape exclusă, după ce împânziserăm pădurea cu un sistem de informare atât de complet.

— Vino să-ţi arăt ceva! îmi spusese într-o zi Vlad, chemându-mă în cortul lui. Stăteam afară, sprijinit cu umărul de stâlpul antenei şi, într-un anumit unghi, printre corturi, o vedeam pe Andreea, care scosese un şezlong în faţa uşii deschise şi se tolănise în el. O vreme privise în lungul văii, unde soarele sângera la apus. Fusese cald toată ziua şi Andreea îşi odihnea picioarele desculţe, unul peste altul, balansându-se încet. Cred că nu mă văzuse, sau se prefăcea, cum stătea acolo, absentă, uşor melancolică. Apoi luase de undeva un pieptene, probabil îl avea la îndemână, şi începuse să şi-l tragă leneş prin păr, Studiindu-se într-o mică oglindă. Şi continua să se legene abia simţit în liniştea înserării, iar eu rămăsesem cu ochii aţintiţi spre profilul ei, fascinat de mâna bronzată care conducea leneş pieptenele prin păr. În momentele acelea îl invidiam pe Marc, pentru nopţile lui, pentru *nopţile lor.* Nu-mi puteam lua privirile de la Andreea şi tocmai atunci Vlad îmi spusese: „Vino să-ţi arăt ceva” şi insista să intru în

cortul lui, încât eu aproape că m-am înfuriat şi nu mai ştiu prea bine ce i-am răspuns. În orice caz, ceva nu tocmai plăcut. Dar el insista, zicea că aş putea să-mi dau un an din viaţă ca să nu scap scena aceea. Cu părere de rău, am renunţat la Andreea, la imaginea ei luminată de soarele dinspre asfinţit şi am intrat în cortul unde Vlad, ridicându-se de lângă un ecran, mi-a făcut loc alături, cu un rânjet care îi întindea toată faţa.

„Mare lucru! i-am zis înciudat, după ce privisem ecranul. Pentru asta puteai să nu mă mai deranjezi!” Imaginea îmi arăta o femelă antropoidă care scurma cu palmele după rădăcini, între nişte copaci tineri, în vreme ce ţâncii, doi, tot atât de nespălaţi şi cu părul tot atât de încâlcit ca şi mama lor, se jucau alături şi din când în când îi săreau în spate. Atunci botoasa îşi scotea palma din groapa în care scurmase şi-i pocnea zdravăn, pentru ca imediat să scurme mai departe, cu o grabă amuzantă. Când se întorcea spre copii, îi vedeam expresia tâmpă pe o faţă pe care, ca să fie mai convingătoare în sancţiunile aplicate, şi-o strâmba fioros. În rest, aparatul îi surprindea numai spatele acoperit de o blană scurtă, neagră, şi călcâiele bătătorite, cum stătea ghemuită între trunchiuri şi săpa groapa din care scotea rădăcini, ca să le roadă cu lăcomie.

Toate acestea le-am văzut în câteva secunde. „O fi străbunica ta!” am adăugat, dar Vlad părea şi el prea nedumerit de imagine ca să se supere pe mine atunci. A înţeles că, din nebăgare de seamă, schimbase canalul, când se ridicase să mă întâmpine. Altceva voise el să-mi arate. „Priveşte aici!” mi-a atras atenţia, după ce a reglat aparatul.

Undeva, în savană, avea loc o vânătoare. Hoarda

dibuise locurile de păşunat ale cirezilor de vite sălbatice. Înţelegeam că bărbaţii se strecuraseră prin ierburi până în apropierea lor, fiind simţiţi abia în ultimul moment. Probabil că li se ştia de frică, pentru că apariţia lor crease panică în cireadă şi animalele se risipiseră întâi, adunându-se grămadă la o bună distanţă. Dar bărbaţii hoardei reuşiseră, în îmbulzeală, să despartă de restul cirezii un tăuraş tânăr, care frământa pământul cu copitele, ţinându-și capul aplecat, cu coarnele pregătite de atac. Bărbaţii îl înconjuraseră, se apropiau de el din mai multe direcţii, înarmaţi cu pietre şi măciuci. Tăuraşul zvârlea din cap într-o parte şi-n alta, îşi legăna corpul greoi pe picioarele subţiri şi, rotindu-şi speriat şi furios ochii albicioşi, întârzia să dea atacul şi să iasă din încercuire. „Ce zici de treaba asta?” mă întrebase Vlad, iar eu am cercetat o clipă coarnele ascuţite ale taurului şi fruntea lui lată, puternică, apoi am aruncat o privire peste cercul mogâldeţelor înarmate cu beţe strâmbe, culese la repezeală de sub copaci. Am clătinat din cap, sceptic, convins că hoarda făcuse zadarnic risipă de energie, nu vedeam cum aveau să doboare tăuraşul cu beţele lor. „Au ambiţii cam mari, observai. Sau poate că le este foarte foame, dar, dacă nu cumva taurul îşi frânge gâtul singur, nu-i văd pe ăştia mâncând carne la cină...” Vlad era de altă părere: „Nu sunt la prima lor vânătoare”, spunea. Şi se pregătea să urmărească toate momentele luptei, convins că hoarda avea şiretlicurile ei, că se bazaseră pe ceva când porniseră o vânătoare destul de primejdioasă.

Uitasem de Andreea, momentul prins de emiţătorii noştri se anunţa captivant. „Vezi? Vezi?!” am exclamat, la primele atacuri ale taurului, pentru care hominidele

mărunte, ieşite în savană, păreau nişte jucării fragile. Ar fi putut sparge oricând încercuirea; însă, orbit de furie, nu mai observa cireada retrasă spre orizont, îl stăpânea doar intenţia de a-şi ucide adversarii, ceea ce îl făcea de-a dreptul fioros, cum se răsucea brusc în loc, cum năvălea cu capul coborât, ţinându-şi coarnele pregătite. Vânătorii erau sprinteni, evitau atacurile şi se ajutau între ei, din câte înţelegeam, pentru că urmăritul, mereu altul, înlesnea celorlalţi să se apropie de animal şi să-l lovească. Iar tăuraşul, lovit pe neaşteptate de măciuci, îşi răsucea capul masiv, căutând alţi adversari pe care să-i urmărească.

„Nici el nu ştie să lupte, observase Vlad. E tânăr şi n-are experienţă. Aia, aşa slabi cum îi vezi, au să mănânce carne!” Şi tocmai când părea atât de convins, ecranul arăta cum taurul îl izbise pe unul din vânători. Îl trântise la pământ, lovindu-l cu coarnele şi strivindu-l cu copitele. Am tresărit, înfiorat de violenţa dramei care se consuma sub umbrele înserării, în savană, deşi drama se desfăşura în afara noastră, într-o altă lume parcă, într-o altă lume. Şi mi s-a părut totul atât de neverosimil, ca şi cum scena aceea nu s-ar fi petrecut *chiar atunci,* la o oarecare depărtare de tabără, sub acelaşi soare care, apunând, făcuse din Andreea o întruchipare a ispitei.

Când am privit din nou ecranul, tăuraşul alerga, traversa savana spre cireada lui. Bărbaţii hoardei îl mai urmăriseră un timp, agitându-şi ameninţător măciucile, apoi obosiseră şi abandonaseră vânătoarea. Se întorceau în pădure, gesticulând încordaţi. Puţin a lipsit ca unii, vreo patru, să se încaiere. Trecând pe lângă vânătorul zdrobit, se aplecară asupra lui, îi mişcară un braţ, un picior, ca să se convingă că murise. Apoi îl apucară doi de braţe şi, fără să-i

mai dea nici o atenţie, îl traseră la adăpostul pădurii. Mergeau încovoiaţi, cu măciucile cumpănite în mâini, iar victima, târâtă prin iarba savanei, lăsa în urmă o pârtie care le însemna drumul. „Poate că au un ritual”, presupunea Vlad, însoţind mortul cu privirea. Mă îndoiam, dar nu l-am contrazis, l-am sfătuit doar să nu schimbe canalul şi să urmărească scena până la capăt; asta nu putea decât să ne lămurească în privinţa unor obiceiuri ale hoardei. Dar se făcea noapte şi Vlad s-a văzut nevoit să se folosească de informatorii care lucrau în spectrul infraroşu.

La masă, Marc povestise că dincolo de savană erau alte păduri, el zburase deasupra lor şi dăduse de urmele altor hoarde, mai numeroase chiar decât cea din vecinătatea taberei. Unele aveau adăposturi săpate în malul fluviului, într-un pământ argilos. „Ne putem aştepta la o confruntare, presupunea cineva. N-avem instrucţiuni pentru asta…” Cu toţii, însă, am fost de acord că, în principiu, o confruntare nu trebuia împiedicată, după ce făceam ce ni se cerea prin programul experimentului. Apoi cineva observase lipsa lui Vlad şi eu m-am oferit să-l caut. Era în cortul lui, culcat, palid, abia şi-a întors privirile spre mine. L-am întrebat de ce nu venise la cină, iar el s-a strâmbat, clătinându-şi faţa aceea de suferind. „Sunt canibali!” mi-a spus, arătând spre ecran. Asta era, deci! „Înseamnă că au rezolvat simplu şi repede cu înmormântarea, am încercat eu să glumesc. Ai urmărit scena până la capăt?” Vlad încuviinţă şi mi-am dat seama că era inutil să-l mai chem, îi ajungea că văzuse cina hoardei.

— Uite de cine trebuie să ne ocupăm! striga Vlad a doua zi. De antropofagii ăştia nenorociţi… Uite pe cine ne-

am propus să smulgem din inerţie, să-i stimulăm, să-i înarmăm cu cunoştinţe pe care, altfel, nu le-ar dobândi nici într-un milion de ani! Şi pentru ce? Spune-mi… Pentru ce? Ca să se consume unii pe alţii cu şi mai mult entuziasm, profitând de uneltele pe care vrem să le punem în mâinile lor şi de inteligenţa pe care le-o facem să scapere înainte de vreme.

Vlad era pornit, era încă zguduit de scena văzută cu o seară în urmă. „Ce te revoltă?” l-am întrebat, spunându-i că, dacă mi-ar fi cerut părerea, eu i-aş fi spus dinainte care avea să fie soarta acelui nenorocit pe care vânătorii îl târau, mort, prin savană. Şi am observat că folosea greşit termenul *antropofagi,* deoarece hoarda nu mâncase pe niciunul dintre noi. Nu pentru că s-ar fi jenat, sau ar fi avut reţineri, pur şi simplu ne ignora şi n-ar fi avut cum ne surprinde datorită superiorităţii noastre, inteligenţă şi tehnică la un loc. Da, noi *eram* oameni, iar ei încă nu. Acolo, în pădure, devoraseră pe unul de-al lor, un hominid sau chiar un prehominid oarecare. „Asta nu schimbă cu nimic datele problemei, susţinea Vlad. Pentru nişte pretendenţi la filmul uman, actul este înjositor şi imoral!” L-am sfătuit să lase morala de-o parte, când judeca o hoardă înapoiată şi flămândă. Poate că dacă vânau tăuraşul nu-l mai mâncau pe nenorocit, sau poate că-l mâncau oricum, aşa cum ar fi făcut toate hoardele care populau la acea dată planeta.

— Ăştia ni-s strămoşii, i-am spus. Acum îi vedem, îi cunoaştem, fără aureola cu care, în fantezia noastră, am fi tentaţi să-i învăluim. Urâţi, mici, slabi, nepricepuţi, murdari, proşti, canibali şi *imorali,* din punctul nostru de vedere. Nu uita asta: din punctul nostru de vedere! Ei însă nu ştiu mai

mult şi, neajutaţi, nu *pot* mai mult. Se mişcă între limitele lor, întrezăresc lumea prin bezna abia străluminată din noaptea continuă pe care o străbat şi, cu tot ce sunt, cu tot ce au, îşi ajung lor înşile. Mă înţelegi, nu-i aşa? Dacă n-am fi venit aici, hoarda şi-ar fi urmat în mod firesc destinul, înlănţuind generaţii după generaţii, câştigând lent o experienţă care, în final, i-ar fi plasat urmaşii pe treptele urcate de homo sapiens prin istoria civilizaţiilor lui. Pe ăştia n-ai cum să-i judeci acum. Cel mult poţi să-i ajuţi, sau să crezi că-i ajuţi, intervenind în viaţa lor, în structura şi experienţa lor, accelerându-le evoluţia, ascensiunea spre un orizont pe care nu l-ar putea bănui şi nici măcar noi nu-l cunoaştem exact. Tu ce zici, crezi că vreodată ar putea să ne mulţumească? l-am întrebat pe Vlad, care se aşezase pe o piatră şi îşi clătea picioarele în pârâu. Eu cred că ne vor ignora mereu, indiferent de stadiul la care vor ajunge. Vom trece ea o nălucire prin memoria lor, vor fi incapabili să înţeleagă prea curând rolul nostru în însăşi existenţa lor. Iar mai târziu, după ce practic se vor fi plasat sub un alt destin, toate vor fi uitate, înmormântate în această noapte a pragurilor peste care îi obligăm să treacă.

„Tu nu crezi în experiment!” îmi spusese atunci Vlad, uimit de constatarea sa. „Dimpotrivă!” i-am răspuns, altfel n-aş fi fost acolo, dar înţelegeam experimentul exclusiv ca o acţiune *a noastră,* profitabilă în măsura în care puteam lămuri ceva din secretele timpului şi puteam decide în privinţa viitoarelor călătorii. Şi eram aproape sigur că intervenţia noastră în destinul hoardei avea să fie extrem de reuşită, cu consecinţe bănuite, până la un punct, dincolo de care rămâneau totuşi inimaginabile. Asta nu anula însă nimic din ceea ce afirmasem, nu anula în primul rând

convingerea mea că, pentru hoardă, ceea ce intenţionam noi să facem nu avea să însemne mai mult decât, în alt sens, o calamitate oarecare; un cutremur, o epidemie, un incendiu în pădure, despre oare supravieţuitorii îşi amintesc o vreme, tulburaţi, apoi se integrează în peisajul schimbat, în noua realitate, şi totul reintră în normal.

Ajunseserăm să ne cunoaştem destul de bine subiecţii. Nevăzuţi, aflaţi la o bună distanţă, participam totuşi la viaţa hoardei şi înregistram mărturii unice despre cei care ar fi putut ajunge, peste timp, propriii noştri strămoşi. Ştiam însă că nu aceştia aveau să ajungă. Datorită intervenţiei noastre, evoluţia lor trebuia să fie alta, diferită de cea normală; în orice caz, mult mai rapidă. Sau aveau să se piardă pe parcurs şi atunci urma să ne interesăm, să aflăm din ce cauză. Oricum, timpul în care hominidele aveau să-şi desăvârşească evoluţia, producându-l pe sapiens, era enorm, imaginaţia refuza să-l cuprindă. Şi tocmai de aceea fuseserăm trimişi atât de departe, în urmă, ca să nu dereglăm o întreagă evoluţie biologică prin consecinţele unui asemenea experiment.

Îmi amintesc că, participând la pregătirea programului de lucru, cineva pusese o întrebare, care devenise apoi o *problemă* şi, după ce i se găsise formularea cea mai bună, fusese încredinţată calculatoarelor, pentru studiu. În faza aceea, nu ştiam încă precis unde aveam să fim trimişi, existau mai multe propuneri şi niciuna pentru o pătrundere atât de adâncă în timp. Istoria umană ne oferea – aşa credeam noi atunci – suficient teren de acţiune, iar programul trebuia adaptat la condiţiile timpului pentru care ne-am fi decis. Problema era, de fapt, cea a strămoşului eliminat: ajuns în trecut, îmi ucid, fără să ştiu, ascendentul,

prin urmare elimin întregul lanţ de persoane care în final m-au creat şi, fireşte, mă auto elimin. „Să nu eludăm această eventualitate, s-a spus, chiar dacă probabilitatea accidentului rămâne aproape neglijabilă…” Şi s-a interpretat problema în fel şi chip, până când am ajuns la concluzia că, în cazul unui strămoş suficient de îndepărtat în timp, pericolul auto eliminării era exclus. Dacă între ascendentul în cauză şi călătorul în timp se interpunea un număr uriaş de intermediari, zestrea cromozomială a primului slăbea până la completa anulare pe acest traseu şi nimic din el nu se mai putea recunoaşte în urmaş; teoretic, nu mai avea importanţă cine ocupase locul în lanţ, cel eliminat sau altul. Se producea un fenomen asemănător cu cel rezultat la atingerea întâmplătoare a firelor din circuite separate. Sau, ca să fiu mai explicit: scufundându-se în timp dincolo de o anumită limită, călătorul putea conta pe contribuţia rezistentă a ultimelor generaţii şi putea fi sigur de faptul că nici o intervenţie, nici o eliminare accidentală a vreunui ascendent din acel nod temporal nebulos nu mai influenţa în vreun fel oarecare un viitor pe deplin consolidat.

— Fiţi liniştiţi! primiserăm asigurări. Indiferent de ceea ce s-ar întâmpla acolo unde veţi ajunge, accidentele temporale se exclud, în cazul vostru, ca şi în cazul nostru, ale celor rămaşi, deasupra. Două milioane de ani topesc orice rezistenţă, orice contradicţie declanşată prin acest experiment. Iar hominidele sunt suficient de îndepărtate de sapiens sapiens ca să nu avem nici o surpriză. Sarcina voastră este să stabiliţi limitele de siguranţă şi consecinţele imediate, în funcţie de experiment.

Tocmai discutam lucrurile acestea cu Marc, umblând

prin savană, într-o zi mohorâtă, fără ploaie şi fără vânt, dar cu un cer închis, năpădit de nori sumbri. Coborâserăm acolo ca să plantăm o mică antenă în trunchiul unui copac solitar, pentru a fi mai bine apărată şi ascunsă. Discutam în vreme ce ne făceam loc printre ramurile cu frunziş rar, de un verde şters. Şi am convenit că, prin ceea ce ne propuseserăm noi să realizăm, aveam să eliminăm de pe filumul uman întreaga hoardă. Nu un singur ascendent, oi o întreagă hoardă! în aceste condiţii, era greu de presupus că tocmai hominidele influenţate aveau să producă în evoluţia lor omul, pe noi înşine adică. Mai degrabă puteam crede că viitoarea fiinţă umană avea să rezulte din perfecţionarea pe cale naturală a zestrei pe care o purtau celelalte hoarde, nu prea numeroase încă, dar aflate într-o certă afirmare în cadrul biologic al momentului. Subiecţii noştri, trebuia să ne fie limpede asta, urmau să iasă din concurs, tocmai datorită superiorităţii câştigate; erau, teoretic, în situaţia explicată mai sus, a strămoşului scos din lanţul generaţiilor, fără să i se cunoască lipsa. Cu ei sau fără ei, omenirea tot avea să apară, la timpul potrivit, eram noi înşine cea mai sigură probă.

— Nu ştiu ce se va alege din hoardă, spunea Marc, reglând antena şi fixându-i unghiul de lucru. Până la urmă vom afla, chiar dacă pentru asta va fi nevoie să mai facem un salt în timp. Mă amuză însă faptul că indivizii ăia habar n-au ce-i aşteaptă şi ce se pregăteşte, ce se ţese în jurul lor. Zburdă prin pădure, vânează cu ciomegele, iar atunci când nu mănâncă stau cu burta, la soare şi dorm. Nu ne cunosc, nu ne-au întâlnit niciodată şi, uneori, sunt tentat să mă arăt, să apar pe neaşteptate în mijlocul lor, ca să le înregistrez reacţiile. Mă întreb ce ar putea înţelege, cu

minţile lor înguste, dintr-o asemenea întâmplare.

L-am sfătuit ca, deocamdată, să-şi vadă de treabă şi să rămână ascuns, cum cerea şi programul experimentului. I-am spus că, după părerea mea, indivizii aceia cu creiere nedezvoltate înţelegeau foarte puţin, dar posedau stomacuri perfecte şi mâncau zdravăn. Cu noţiunile lor sărace, bune abia pentru orientarea în spaţiul înconjurător, era puţin probabil să-şi dea seama, văzându-ne, de unde veneam şi ce reprezentam în lumea lor, ca să ne respecte în consecinţă. „Crezi că s-ar da în lături de la un ospăţ princiar?” l-am întrebat, ca în glumă, însă eram sincer şi aşa gândeam. „I-ai văzut, ştii în ce stadiu înapoiat sunt. Nu spera că vei face o asemenea impresie, încât vei intra în mitologia lor. Aşa frumos cum eşti, crede-mă că, dacă nu ţi-ai apăra pielea, speriindu-i de moarte, vânătorii hoardei n-ar ezita să deschidă capitolul antropofagiei, în înţelesul cel mai strict al termenului, cu vreun milion de ani înainte de debutul îndeobşte acceptat al omului şi al acelei greţoase ocupaţii care se leagă de numele lui… Am impresia că l-am convins, pentru că n-a riscat şi n-a dat experimentul peste cap dintr-o simplă curiozitate nesatisfăcută. Instrucţiunile cereau să fim cât se poate de discreţi, nu avea niciun sens să ne trădăm prezenţa înainte de vreme.

Antena, cu bateriile ei puternice, ne-a fost de un real folos în nopţile următoare, când profitam de întuneric ca să transportăm în pădure obiectele de care era nevoie. Ştiam acum locurile preferate ale hoardei; în special o poiană largă, eu un izvor ieşit într-un capăt al ei, sub pădure, fusese des vizitată şi ne-am hotărât să ne servim de poziţia ei (hoarda dormea în copacii din apropiere) pentru a lua contact cu subiecţii, cu hominidele pe care doream să le

smulgem dintr-o îndelungată amorţire.

În prima noapte am transportat acolo unelte, pentru că, oricât de primitive ar fi fost, reproduse după imagini vechi, obiectele acelea tot unelte se cheamă că erau. Eu însumi am aşezat, la rădăcina unui copac scorburos, câteva securi, două sape şi nişte cuţite mari, sclipitoare. Era o adevărată plăcere să surprinzi, dimineaţa, reacţiile vânătorilor veniţi să bea apă din izvor, când făceau cunoştinţă cu obiectele metalice oferite de noi, iar pentru ei apărute în chip miraculos. La început nu cutezaseră să le atingă, decât, cel mult, cu ciomegele, gata să sară în lături la orice mişcare suspectă. Apoi, văzând că obiectele nu se clinteau din loc singure şi nici nu mişcau, curajoşii se îndemnară unul pe altul şi îndrăzniră să le atingă, să le ia în mâini. Eram cu toţii în faţa ecranelor, urmăream expresiile nedumerite ale subiecţilor noştri, gesturile repezite prin care încercau să comunice, să-şi limpezească întâmplarea. Nu ştiau ce puteau face cu uneltele, la ce le-ar fi servit, dar metalul îi intrigase destul, iar în final le plăcuse, se vedea asta din felul cum îl cercetau şi îl atingeau cu limba. Feţele lor, foarte mobile, expresive, arătau trăiri dintre cele mai intense în acele momente unice pentru hoardă.

Era amuzant cum descopereau ei sensurile unor obiecte necunoscute. „Uite-i! Uită-te la ei!” strigase cineva, râzând cu lacrimi în ochi şi într-adevăr avea de ce să râdă. Hominidele uitaseră de apă, de izvor, uitaseră de tot ce-i înconjura. Interesul lor se îndrepta atunci exclusiv spre uneltele descoperite în poiană. Câţiva bărbaţi, înşfăcând securile şi sapele, începuseră să alerge de colo-colo, fără niciun rost, pur şi simplu le târau după ei, absorbiţi de importanţa acestei manevre lipsite de sens, în timp ce alţii

îi urmăreau, lăsându-se din când în când pe vine, ca să vadă mai bine ciudatele obiecte din mâinile semenilor lor. Dar, când să le folosească pentru a ucide un cerb năvălit din greşeală peste ei, în poiană, aruncară securile şi se repeziră la ciomegele lor, la armele lor obişnuite, fără o prea mare eficienţă în lupta cu animalele mari. Alergaseră apoi, urlând, pe urmele cerbului şi abia într-un târziu, înapoindu-se fără vânat, regăsiră securile şi le reveni interesul pentru ele, putându-se însă ca şi cum nu le-ar fi văzut până atunci. Le întorceau când pe o parte, când pe alta, uimiţi, şi din vreme în vreme le încercau metalul cu dinţii.

„N-au încredere în tehnica modernă!” glumise Marc, dar mai aproape de adevăr era faptul că hominidele nu se pricepeau să folosească uneltele, de-a dreptul revoluţionare, pe care le introduseserăm în viaţa hoardei. Abia mai târziu, când intervenţia noastră avea să vizeze însăşi fiinţa lor, vânătorii învăţară să mânuiască obiectele de metal. Nici nu e de mirare că acomodarea cu ele nu se făcea dintr-odată şi fără ezitări în cazul unor indivizi care foloseau materialele aşa cum le cădeau în mână, fără să le fi trecut prin minte măcar să cioplească pietrele, lovindu-le una de alta.

În orice caz, toţi subiecţii fuseseră identificaţi, de la adulţii vârstnici şi până la copii. Hoarda era în mâinile noastre, lucru pe care n-avea să-l ştie niciodată, chiar dacă în anumite momente ne simţea vecinătatea şi trecea printr-o vie tulburare. De la distanţă, am injectat în creierul fiecărui individ o înregistrare special pregătită, cu imagini mai apropiate de felul cum înţelegeam noi universul. Trebuia să verificăm rezistenţa şi elasticitatea cerebrală a

acelora şi, efectuând acest test, am avut surpriza de a constata că întreaga hoardă înnebunise, cuprinsă de o agitaţie învecinată cu panica. Şi ne-am dat seama că nu ne suportau înregistrarea pregătită cu atâta migală, pentru a-i trece astfel de un prim mare prag din noaptea îndelungată a minţit lor. Era *prea mult* cât le dăduserăm, iar ei păreau ameţiţi, speriaţi, derutaţi complet de umbrele care li se derulau în creier sau de ceea ce înţelegeau din năvala lor. Ne-am convins deci că nu puteau asimila decât foarte puţin, în condiţii normale; prin urmare era absolut obligatoriu să facem ceva cu ei, să le creştem capacitatea de înţelegere şi, dacă altfel nu se putea, chiar volumul creierului trebuia modificat, mărit. Speram să obţinem cumva o creştere calitativă a gândirii, prea era rudimentară şi insuficientă cea a pacienţilor noştri.

Ne-am răspândit din nou în jurul şi deasupra pădurii. Ou nişte aparate speciale, ne-am învârtit pe acolo până când şi ultimul din hoardă îşi primise porţia stimulatoare, lansată cu precizie spre ţeasta alungită a fiecărui hominid. Rezultatele nu întârziară. După un timp, descoperirăm în atitudinea, în comportarea lor, semne care păreau să exprime influenţa din afară, intervenţia noastră vreau să spun. Alergau mai puţin fără rost, începuseră să fie mai sobri, mai meditativi, ceea ce putea fi o dovadă că în creierul lor se producea un fenomen rapid de limpezire. Informatorii subtili pe care îi lansaserăm în craniile câtorva subiecţi traduceau în termenii noştri ceea ce se petrecea sub laţele nespălate şi pline de păduchi ale hominidelor. Era de-a dreptul fascinant să urmăreşti transformarea acestor biete fiinţe, abia desprinse din stadiul sălbăticiei şi, datorită nouă, obligate să facă un salt înainte pe lungul

drum al speciei către fiinţa umană; sau, poate că le obligam să se oprească la o răscruce, altfel ignorată, apoi să se abată pe o cale necunoscută lor şi, încă, necunoscută nouă.

După un număr de injecţii stimulatoare, procesul era pe deplin angajat. Memoria acelora crescuse, la fel şi capacitatea de a face conexiuni între imagini, de a sintetiza într-un tablou mai complex datele, destul de numeroase, intrate din lumea exterioară prin nişte simţuri foarte sensibilizate, aparţinând încă animalului în plină luptă cu natura. Şi până atunci *simţiseră* intens semnalele lumii înconjurătoare, dar acum pricepeau mai mult, iar reacţiile lor deveneau mai precise, mai diferenţiate. Până şi expresiile feţelor li se schimbaseră. Andreea observase prima lucrul acesta şi ne făcuse o demonstraţie, cu un exemplar studiat de ea, un mascul bătrân, decrepit, unul din puţinii bătrâni ai hoardei, pentru că mortalitatea părea să fie extrem de ridicată în condiţiile vieţii lor. Poate că individul nici nu era chiar atât de înaintat în vârstă, însă arăta jalnic, încovoiat de reumatism, abia mişcându-se printre femei. Nu ieşea la vânătoare niciodată, era prea slab pentru o ocupaţie atât de dificilă, aşa că trăia retras, aproape ignorat de ceilalţi, mâncând rădăcinile pe care şi le dezgropa încet, cu degetele tremurătoare. Dată fiind slăbiciunea lui trupească, la împărţeala cărnii rareori ajungea, pentru că hoarda îl considera în plus, un balast inutil, şi aştepta probabil să moară. Unii, trecând pe lângă el, mârâiau şi îşi dezveleau dinţii colţoşi într-o expresie ameninţătoare. Dar bătrânul era prea slab ca să mai primească vreo provocare şi se îndepărta şchiopătând, dispărea tăcut în tufişuri. Femeile îl mai tolerau, dar nici ele întotdeauna, pentru că se obişnuise să fure (de fapt, toţi

furau, atunci când aveau ce). Bătrânul fura rădăcinile de la copii, în mod deosebit de la cei mici, care nu ştiau să se păzească sau nu puteau să fugă. În filmul făcut de Andreea l-am văzut şi noi pândind un copil şi smulgându-i din mână bulbul abia început. Copilul, o mogâldeaţă încă patrupedă, ţipa şi plângea, în vreme ce bătrânul se îndepărta, morfolind în gingii prada, şi arunca în urmă priviri când speriate, Când fioroase.

— Uite, comenta Andreea, aşa arată „bătrânul înţelept” al hoardei! E absolut de prisos şi, sunt convinsă, la prima mare migrare spre sud sau spre munţi, existenţa lui s-ar fi încheiat. Nu-l văd în stare să se mai ţină de ceilalţi, iar lor nu le mai este de niciun folos. Despărţit de hoardă şi neputincios, cum arată, ar fi o victimă sigură pentru fiare, sau îl vor doborî bolile şi frigul. Aţi observat, probabil, că hoarda nu prea are bătrâni. Viaţa mizeră pe care o trăiesc le aduce o senilitate precoce şi-i transformă prea curând în epave. Iar hoarda, fără nici o umbră de sentimentalism, îi abandonează, dacă nu cumva natura aspră îi va fi eliminat ea însăşi între timp.

Apoi Andreea prezentase o înregistrare luată după ce hominidul bătrân îşi primise dozele de stimulatori prevăzute în programul experimentului. Fusese surprins într-o după-amiază frumoasă, cam rece, cum se apropia toamna acelui an scufundat într-un timp mai puţin blând în comparaţie cu cel pe care îl părăsisem. Bătrânul şedea pe o creangă, cu picioarele aproape scheletice spânzurând – se aşezase în aşa fel încât să primească în faţă, prin frunzişul rărit, razele domoale ale soarelui. Dormita şi se simţea bine, probabil; întreaga lui fiinţă dădea semne de înzdrăvenire, din moment ce reuşise să se suie în copac, după ce în ultima

vreme reumatismele îl ţinuseră, cocârjat şi suferind, în răcoarea deseori umedă a pământului. „Priviţi-i ochii!” ne-a cerut Andreea şi cu toţii am urmărit expresia mai vioaie, mai inteligentă a celui examinat, cum tresărise din somnolenţă şi, scărpinându-se alene pe piept, conducea eu privirea un grup de vânători tineri, care treceau prin apropierea lui. Apoi căscase, încreţindu-şi şi mai mult botul ridat, şi recăzuse în atitudinea aceea parcă meditativă, de (aş îndrăzni să zic) calmă contemplare interioară.

Am recunoscut imediat că bătrânul arăta mai bine, iar o altă înregistrare ne-a convins pe deplin, ne-a convins de faptul că era aproape recuperat pentru viaţa Obişnuită a hoardei şi se angajase, alături de toţi ceilalţi, în procesul declanşat de noi. Într-un desiş, o umbră mişca crenguţele la intervale neregulate, aplecându-se şi revenind – era bătrânul, l-am putut vedea mai bine când informatorul apropiase imaginea şi tot atunci am observat obiectul din mâna lui uscată: o sapă uşoară, una din cele multe lăsate la îndemâna hoardei, pentru care căzuseră parcă din cer. Bătrânul îi descoperise întrebuinţarea şi lovea pământul cu mişcări nesigure, oprindu-se din când în când ca să scurme în groapă şi să smulgă din ea rădăcinile. Îşi făcuse o bună provizie alături. Uneori întorcea sapa cu fierul spre el, o cerceta concentrat şi scutura din cap, cu nedumerire, ori poate că în felul acesta îşi exprima începutul de înţelegere care scăpărase dincolo de inteligenţa lui puţină.

Hoarda prospera. Uneltele metalice, cu care se obişnuiseră, erau un dar nepreţuit (ei începuseră să simtă asta şi-l apreciau în felul lor), o garanţie aproape sigură a supravieţuirii. În plus, executând alte puncte din programul de influenţare, le transmiteam periodic informaţii simple,

cele pe care le consideram utile hominidelor, dar nu numai utile, ci în primul rând accesibile. În tabără, discutam fiecare iniţiativă şi, în repetate rânduri, grupul se scindase, neînţelegerile pornind de la faptul că nu toată lumea era convinsă că trebuia să comunicăm hoardei cutare sau cutare lucru. Sau, atunci când unii apreciau că nu venise încă momentul pentru o anume informaţie, trebuia deci să aşteptăm, ziceau ei, până când creierul subiecţilor avea să fie pe deplin pregătit. Marc intenţiona la un moment dat să-i înveţe să folosească focul, însă Vlad şi încă vreo câţiva se opuneau, pretextând că altele erau mai importante atunci. „Nu e destul că se mănâncă între ei? spunea Vlad, încă obsedat de scena aceea mai veche. Mai daţi-le şi focul, ca să se mănânce prăjiţi!” În privinţa focului aveau dreptate conservatorii, cei care îndemnau la prudenţă. Marc nu rezistase totuşi ispitei de a-l învăţa pe un tânăr din hoardă să lovească pietrele într-un anumit fel, ca să scoată scântei. Acela, botosul, se trezise dintr-odată *ştiind.* Şi lovise pietrele, lângă un maldăr de frunze, de crengi uscate. Focul izbucnise, aprinsese crengile, spre spaima întregii hoarde, care se risipise în savană, urlând. Putea să ardă pădurea, şi ar fi ars, desigur, dacă n-am fi deplasat acolo o echipă de zece oameni, cu proiectile speciale, ca să stingă incendiul. După întâmplarea aceea, întâlnindu-l pe Marc, Vlad pufnea nemulţumit, cu o mustrare mută în priviri; iar celălalt, deşi se simţea într-un fel vinovat de cele petrecute, se prefăcea că nu observă reproşul.

Informaţiile prelucrate de noi şi comunicate hominidelor treptat, în seturi din ce în ce mai concentrate, îşi propuneau acum să le servească la orientarea în teren, să le lărgească orizontul, împingându-l dincolo de limitele

câmpului lor de observaţie. Hoarda ştia acum că, departe, spre sud, se întindeau alte păduri şi tot acolo curgeau apele domoale, dar înşelătoare ale fluviului. Niciun vânător nu văzuse el însuşi un fluviu, trăiseră pe lângă munţi, ca să se poată ascunde iarna în peşteri, unde zgribuleau înghesuiţi unul în altul până când soarele târziu al primăverii următoare le încălzea iarăşi sângele în vine, încurajându-i să iasă în păduri. Singurele ape întâlnite erau izvoarele şi câte un râu de munte, mic, repede, învolburat, unde coborau să-şi astâmpere setea. Dar, la un moment dat, vânătorii se treziseră că ştiu mai multe, iar atunci când închideau ochii vedeau cu mintea apa nesfârşită a fluviului, o întindere galben-verzuie, nămoloasă, nu limpede ca apele peste care trecuseră ei sau din care băuseră.

În mintea lor stăruiau imagini tulburi, ca nişte amintiri, numai că „amintirile” acelea erau, în realitate, rezultatul unei etape a experimentului şi fuseseră, toate, implantate, introduse în creierele hominidelor. Tot astfel le-am oferit câteva scheme valabile în organizarea şi conducerea vânătorilor colective, scheme generale, fireşte, prin care intenţionam să-i facem să priceapă rostul unei tactici potrivite şi să caute această tactică, s-o aplice în funcţie de situaţie, dar şi de elementele-tip sugerate de noi. Avea să se întâmple cu ei ce se întâmplă de obicei cu jucătorul de şah care studiază şi memorează partidele celebre, aplicând apoi avantajos o schemă de joc prin care poate depăşi, în rapiditate şi precizie, mişcările unui adversar constrâns să înveţe exclusiv din propria lui experienţă. I-am văzut la lucru, în savană, încercuind vânatul, gonindu-l, atrăgându-l în capcane pe care înainte le-ar fi ignorat, dar acum le foloseau cu pricepere şi, în plus,

aveau şi arme mai bune. Pe de altă parte, femeile hoardei se văzuseră înconjurate de un număr apreciabil de obiecte folosibile într-o rudimentară gospodărie. A fost destul de greu să le facem să priceapă de ce trebuiau să răzuiască pieile de bivol; însă, până la urmă, impulsurile noastre fuseseră hotărâtoare şi, la fel, cuţitele nemaipomenite, lucitoare, inoxidabile, pe care le puseserăm la îndemâna lor.

— Ceea ce facem noi acum, spuneam odată, pe când controlam împreună cu Andreea testele şi eram entuziasmaţi amândoi de ultimele date comunicate de observatorii noştri electronici – ceea ce facem noi aici e de-a dreptul fantastic! îi preluăm pe ăştia, hoarda asta de hominide primitive, şi-i aruncăm, îi proiectăm pur şi simplu în umanitate! Generaţia cu care lucrăm, cel puţin, face saltul sub ochii noştri; învaţă, involuntar şi inconştient, lucruri la care ar fi ajuns, pe calea naturală, urmaşii lor peste aproape două milioane de ani. Dacă aceste cunoştinţe vor putea fi îndelung păstrate, transmise de la o generaţie la alta şi, mai ales, dacă modificările făcute de noi în calitatea inteligenţei acestora se vor consolida ereditar, profitul hoardei, datorat în exclusivitate nouă, va fi enorm, incomensurabil. Pe bună dreptate se poate afirma că creăm o colectivitate privilegiată. Şi, dacă n-am lucra în acest trecut îndepărtat, care ne permite orice, pe bună dreptate ar trebui să ne fie teamă de consecinţele intervenţiei noastre.

Nu i-am mai mărturisit că mie, de fapt, îmi şi era teamă. Îmi era teamă de urmări şi, uneori, după ce terminam lucrul, rămâneam cu privirile aţintite în gol. Încercam atunci să prelungesc în timp valorile introduse

prin experimentul nostru în acel moment al evoluţiei preumane, ca să-mi dau seama, ca să aproximez măcar în linii mari soarta intervenţiei şi în mod deosebit consecinţele. Dar tot ce puteam face era să bâjbâi între presupuneri, fără să mă pot agăţa de nimic sigur. Şi mi-am. Zis atunci că va fi necesar un nou salt în timp, pentru că era prea riscant, totuşi, după ce modelam în aşa hal trecutul, era prea riscant să dispărem spre timpul nostru fără să controlăm. Fără să verificăm pe traseu evoluţia fenomenului pe care îl creaserăm.

Dar până atunci mai era vreme. Deocamdată, experimentul trebuia desăvârşit şi, pe când studiam ultimele puncte din program, unul dintre informatorii lansaţi în adâncurile pădurii a dat alarma. Urmărea un grup de trei vânători înarmaţi cu beţe uşoare şi lungi, pentru păsări. Scena nu ne interesa în mod special, văzuserăm de mai multe ori vânătorile de păsări. Dar informatorul, programat să urmărească toate obiectele în mişcare, surprinsese în apropiere, târându-se prin desişuri, felina. A fost o pândă scurtă, cu un deznodământ anticipabil, fiindcă hominidele mergeau cu vântul în spate şi, atente la coroanele copacilor, nu simţiseră primejdia. Am urmărit pe ecran, reluat, saltul lung şi corpul destins al fiarei – era un tigru uriaş, superb aş zice, dacă în rememorarea unei asemenea sângeroase întâmplări încape şi o impresie despre cel care dăduse, prin surprindere, atacul. Un strămoş, poate mai puţin viclean, dar plin de o forţă primitivă, al felinelor de mai târziu. În mai puţin de o secundă, victima era doborâtă, apoi spânzura în botul imens al fiarei, cum tigrul îşi ridicase capul şi privea în jur, cu un fel de semeţie războinică. O pisică ţinând şoarecele în gură! Vânătorul murise

instantaneu, străpuns de doi colţi enormi, ca nişte săbii.

„O să avem de furcă!" spusese atunci cineva şi vorbele lui se adeveriră. Supravieţuitorii alergaseră ca nişte ieşiţi din minţi spre capătul de pădure stăpânit de hoardă şi duseseră vestea. Foloseau deja un limbaj complex, cuvântul *tigru* spunea destul pentru aceşti nenorociţi care trebuiau să trăiască o viaţă întreagă numai între primejdii. Informatorii ne ţineau la curent cu mişcările hoardei, ştiam că erau paralizaţi de teamă, se căţăraseră în copacii cei mai înalţi şi priveau mereu desişurile cu nelinişte. De data asta nu-şi mai părăsiră securile, arme mai de temut decât măciucile subţiri, dar înţelegeau (şi noi de asemenea) că nu le vor fi de folos într-un atac prin surprindere al tigrului uriaş.

Aşa a trecut ziua, cu îngrijorare şi panică între hominide. Noaptea, avertizoarele ne-au trezit: tigrul dădea din nou lovitura. Venise pe urmele celor doi fugari, descoperise hoarda şi, întărâtat de mirosul atâtor trupuri, ataca în mijlocul ei. Se căţărase într-un capac, încolţindu-şi victima fără nici o dificultate, iar nouă nu ne rămânea decât să-i urmărim, în spectrul infraroşu, retragerea. Hoarda înnebunise, vânătorii şi femeile şi copiii se treziseră şi urlau, unii, alţii înlemniseră în adăposturile improvizate între frunze, pe crengi. Strânşi roată în jurul ecranelor, ne-am sfătuit şi am hotărât pe loc că era cazul să intervenim, lucrurile nu mai puteau continua aşa. „Dacă n-am fi început experimentul, le-am spus, am putea admite că am fost şi suntem martorii unei drame obişnuite a acestui timp definitiv apus. Dar tigrul uriaş a ucis, în numai câteva ore, doi dintre subiecţii noştri şi e mai mult ca sigur că acum, după ce a descoperit ascunzişurile hoardei, nu se va mai

mişca din loc până când un singur vânător va mai fi în viaţă. Asta înseamnă că ei au de ales între a-şi aştepta sfârşitul, înfricoşaţi, ghemuiţi în vârfurile copacilor, sau, cu riscul de a fi atacaţi din urmă, să plece. Să emigreze peste savană, în cea mai mare viteză, spre pădurile din sud. Ambele soluţii ne-ar zădărnici munca...” Ar putea să lupte, observase cineva, dar cei mai mulţi au fost de părere că, posedând arme prea slabe pentru o înfruntare cu tigrul uriaş şi neavând o experienţă în acest sens, hominidele era lipsite de orice şansă. Şi nici măcar n-ar fi îndrăznit. Trebuia să le apărăm, nu le puteam lăsa pradă fiarei, chiar şi pentru simplul motiv că investiserăm în hoardă un capital ştiinţific substanţial. Iar acum venise tigrul, cu intenţia foarte clară de a-i devora pe cei din care făcuserăm minţile cele mai luminate, la acea dată, ale planetei.

Dimineaţa eram în zbor spre pădure, cu misiunea de a lichida tigrul uriaş. „Ai să poţi singur?” întrebase Andreea. Nu mă îndoiam de faptul că aveam să reuşesc, eu nu eram o biată creatură abandonată la discreţia sorţii. Din tabără mi se dădeau indicaţii, ia-o spre vest cinci grade, mi se spunea, acum un grad şi jumătate spre sud. Ei urmăreau de acolo, cu toţi informatorii, poziţia tigrului în pădure şi poziţia mea, în aer, deasupra. „Acum coboară!” am auzit glasul lui Vlad şi ştiam că fiara se afla undeva, sub mine, trebuia doar s-o caut. Pluteam fără zgomot deasupra coroanelor verzi, cu arma pregătită. Mi s-a comunicat că unul dintre informatori, căzut pe aproape, reperase tigrul în dreptul unui desiş cu frunze deja îngălbenite, un soi de arbust peste care toamna venea mai din vreme. Am căutat desişul şi, o clipă mai târziu, vedeam tigrul uriaş, îşi mlădia corpul roşcat, păşind alene, fără nici o presimţire. Apoi m-a

simţit, totuşi, sau poate că m-a zărit eu un ochi, cum coboram în picaj lent spre el. A tresărit, încordându-se, s-a întors cu tot corpul spre mine şi cred că mă privea nedumerit, chinuindu-şi creierul să înţeleagă. N-am să-l ucid imediat, mi-am zis, voiam să-l mai privesc câteva momente şi eram curios, mă interesa cum avea să reacţioneze. Tigrul uriaş m-a privit o secundă, poate mai mult, însoţindu-mi planarea cu un urlet furios, apoi se răsucise fără grabă şi, pricepând că nu mă putea ataca, începuse să alerge, nu prea repede, pe marginea luminişului. Fiecare mişcare, fiecare ondulare a corpului trăda o forţă musculară ieşită din comun. Ce-o fi în mintea lui? mă întrebam. Ce îşi imaginează acest uriaş, stăpânul evului, probabil, văzându-se urmărit de o fiinţă zburătoare, cum n-a mai întâlnit niciodată? În orice caz, era conştient de puterea lui excepţională, pentru că, deşi urmărit de mine, şi încă din zbor, nu părea speriat, cel mult nedumerit. Mârâia şi răgea scurt, cu capul într-o parte, fără să mă scape din priviri. La un moment dat, când aproape că ajunsesem deasupra lui, s-a destins ca un arc, ţâşnind furios în sus, iar laba lui, cu ghearele pregătite pentru apucat, a măturat, vâjâind, aerul de sub picioarele mele. Abia căzut la pământ, făcu un alt salt într-o parte şi l-am văzut dispărând în desiş.

„Ce faci acolo?” vorbise lângă urechea mea Vlad, nemulţumit. Urmăriseră scena pe ecrane şi se întrebau ce mai aştept, de ce nu acţionez. Le-am comunicat că pierdusem urma fiarei, vedeau şi ei asta, şi i-am rugat să mă ghideze din nou. Am zburat o vreme deasupra pădurii, apoi mi-am dat drumul printr-o spărtură în frunziş şi imediat am zărit, în umbră, tigrul roşcat. Cred că ne-am văzut în

aceeaşi clipă, iar tigrul se ghemuise, mârâind surprins, dar nu i-am mai dat răgaz să-şi revină. Am apăsat declanşatorul armei şi flacăra, subţire şi intensă, a izbit puternic în capul dungat al fiarei, care tocmai deschisese o gură cât o hrubă şi îmi arăta colţii îngălbeniţi. Când spasmele corpului său uriaş încetară, tigrul era mort de mult, murise încă din prima clipă, cu ţeasta perforată de jetul incandescent. L-am lăsat acolo, lângă rădăcinile buboase ale copacului, cu o oarecare părere de rău, ştiind că, încă înainte de căderea nopţii, animalele mici ale pădurii aveau să înceapă să-l devoreze.

Panica izbucnită în mijlocul hoardei a încetat abia după ce le-am sugerat noi înşine, printr-o înregistrare suplimentară, că duşmanul lor, tigrul uriaş, era mort. Şi le-am indicat locul unde îl puteau găsi. La început nu voise niciun vânător să se deplaseze acolo, ţineau sfat zgomotos, cu hotărâri pripite şi contradictorii. Apoi, şovăind încă, doi tineri porniseră în recunoaştere şi, nu peste multă vreme, la vestea adusă de ei, întreaga hoardă năvălise, înconjurase tigrul răpus şi mult timp ne-am amuzat, în tabără, de figurile prosteşti pe care le făceau, cercetând cu o completă uluire rana inexplicabilă din capul rânjit, fioros şi în moarte.

Experimentul a fost dus apoi până la capăt, conform instrucţiunilor. Venise toamna, frigul devenise pătrunzător şi presimţeam că hoarda avea să-şi schimbe curând locurile de vânătoare. Încă înainte de căderea zăpezii trebuiau să-şi găsească adăpost într-o peşteră; dacă, eventual, înainte nu făcuseră aşa, aveau s-o facă începând de acum, pentru că aşa li se sugerase, aşa *ştiau* ei că era bine, fără să bănuiască însă că gândurile acelea noi, uimitoare, nu se iviseră de fapt în ţestele lor. Ştiau acum să producă focul şi

să-l folosească fără pericol pentru hoardă, pentru pădurea din jur. De mai multă vreme începuseră să-şi strângă provizii, mormane de rădăcini. Cercetând munţii, le-am găsit o peşteră potrivită şi, după o ultimă comunicare, cuprinzând alte instrucţiuni, hoarda îşi adunase lucrurile şi porniseră cu toţii spre munţi, urmând o direcţie care trebuia să-i scoată la peştera aceea necunoscută. Pădurea rămânea în urma lor, dezgolită, pregătită de iarnă.

„E vremea să verificăm”, i-am reamintit lui Vlad. Trebuia să ştim pentru ce ne-am ostenit şi ce rezultat, în timp, va avea intervenţia noastră. Am discutat problema, adunaţi cu toţii la căldura din corturi, în vreme ce afară vântul şuiera în lungul văii învălătucind pe cer nori plumburii. Eu am propus cinci suite de ani, dar Marc şi Andreea susţineau că trei secole erau un răgaz suficient pentru a permite concluzii. Până la urmă, am acceptat. „Fie şi trei sute de ani!” am zis. Şi, fiindcă Marc umblase mai mult şi cunoştea bine locurile, era omul cel mai indicat să mă însoţească, putea să-şi dea seama imediat de eventualele schimbări, dacă acestea se vor extinde cumva pe o arie foarte largă.

În ziua plecării, Marc îşi pregătise un transportor dintre cele de rezervă, verificat de mai mulţi inşi din grup, ca să nu mai intre, fără voia lui, în vreo încurcătură de tipul celei prin care trecuse la descinderea în timpul hominidelor. Înarmaţi cu tot ce ne trebuia, am făcut saltul şi corturile galbene dispărură, împreună cu locatarii lor. Valea era pustie și doar în susul ei, departe, două căprioare alergau în salturi largi, abia atingând stâncile – apariţia noastră bruscă le speriase, probabil. „Cred că am ajuns la destinaţie”, mi-a zis Marc şi, într-adevăr, verificarea poziţiei noastre în timp,

luând ca reper data primei escale, ne-a confirmat presupunerile.

Am remarcat imediat că se făcuse mai cald; poate că întreg climatul planetei era în curs de încălzire, cel puţin aşa arătau semnele. Şi vegetaţia acelei cunoscute văi sporise, părea mai bogată în specii şi nu ştiu de ce mi s-a părut totul, deodată, mai frumos. Adică ştiu, dar nu înţelesesem de la început: ziua era mai plină de lumină, iar florile tocmai înfloriseră, albe şi galbene şi violete, îşi ridicau timid dintre pietre petalele mici, cu insecte mărunte în mijlocul lor. „Ar trebui să nu mai pierdem vremea. Să-i căutăm”, propuse Marc şi am zburat spre pădurea hoardei, o recunoşteam după detaliile care mi se întipăriseră în memorie pe când pluteam deasupra ei şi căutam tigrul. Într-o parte însă, pădurea avansase adânc în savană, câştigase teren. Am redus înălţimea, aproape atingeam cu călcâiele frunzişul verde, dar nici o urmă de-a hominidelor noastre nu se vedea. Pesemne emigraseră în pădurile de la sud, pe malul fluviului, aşa am crezut. Dar acolo trăiau alte hoarde, mi-am amintit la vreme amănuntul acesta nu lipsit de importanţă. Şi ne-am hotărât să traversăm savana, tot în zbor, fireşte. Să ajungem în pădurile de la sud.

Treceam, apariţii insolite, peste savană, stârnind nelinişte în cirezile cornutelor sălbatice; am pus pe fugă până şi o familie de lei, care, între nişte muşuroaie, îşi expuseseră în tihnă blănurile la soare, încă de departe am văzut fumurile, aburind subţire pe fondul mai întunecat al celeilalte păduri. Focurile, aprinse acolo, la limita sudică a savanei, stăteau mărturie că munca noastră nu se risipise în zadar. Am făcut un popas la o distanţă suficient de sigură pentru păstrarea unui anonimat la care încă ţineam; o

movilă scundă, cu smocuri de iarbă şi scaieţi, avea să ne servească excelent drept loc de observaţie şi am despachetat în grabă, emoţionaţi, luneta biocularǎ şi alte câteva aparate pentru observarea optică. Apoi căutaserăm focurile reperate din zbor şi, apropiind la maximum imaginea, Marc tresărise lângă umărul meu: „Ei sunt!” exclamase el şi aveam să mă conving îndată că nu greşise; acolo, în jurul focurilor, nu puteau fi decât urmaşii hoardei, urmaşii *vechilor* (ce ciudat sună asta!) noştri pacienţi. Erau tot botoşi, departe încă de linia şi expresia faciesului uman, dar ni s-a părut atunci că-şi depăşeau înaintaşii prin statură, prin toate dimensiunile corpului. Vedeam acolo nişte hominide puternice, cu un mers mai greoi, dar mai apropiat de verticală; iar capul, cutia craniană în special (şi nu mă înşelam) părea sensibil mărită, dacă o raportam la imaginea strămoşilor lor din hoarda pe care abia o părăsiserăm şi, totuşi, de mult i se aşternuse praful pe oase.

Şi mai era ceva, legat de aceştia, de generaţia pe care o confruntam cu subiecţii experimentului nostru, cu cei prin care *începuserăm,* experimentul, pentru că el se desăvârşea în timp, confirmându-ne o serie de ipoteze. Aceştia, pe care îi observam la trei sute de ani după impulsul imprimat hoardei, nu numai că nu pierduseră învăţăturile comunicate de noi, dar se descurcaseră excepţional în marea cursă a supravieţuirii, aveam să înţelegem asta, mai exact, abia mai târziu. Atunci observaserăm doar că îşi înveleau corpurile cu blănuri, ceea ce nu le-ar fi trecut prin minte înaintaşilor lor. Iar uneltele şi armele, din piatră cioplită, arătau că hominidele ne urmaseră sfatul şi deprinseseră un meşteşug avantajos,

cu mult înainte de apariţia lui pe o cale normală. Cele metalice, cadourile noastre, se pierduseră, ori nu erau în posesia grupului atunci observat, dar asta nu mai avea nici o importanţă din moment ce vânătorii învăţaseră să-şi facă linguri, chiar grosolan lucrate, obiectele de care aveau neapărată nevoie.

Marc era vesel. „Ăştia prosperă, prosperă! mi-a spus, făcându-mi cu ochiul. Nu mai rabdă de frig, vânează cu mai mult succes şi, prin urmare, mănâncă zdravăn şi cresc. Sunt mai robuşti decât pârliţii cu care am început. Uite, au inventat până şi moda epocii!” Se referea la îmbrăcămintea rudimentară, din piei şi blănuri, a celor de lângă focuri. Apoi i-am numărat şi, sfătuindu-ne, am ajuns la concluzia că aceia nu puteau fi decât o parte, o mică parte probabil, din urmaşii hoardei. Un calcul aproximativ ne făcea să credem că, în ciuda tuturor vitregiilor pe care le-ar fi avut de înfruntat, urmaşii hoardei trebuiau să se fi înmulţit considerabil.

I-am căutat pe ceilalţi. Din loc în loc, în păduri, în savane, le vedeam aşezările provizorii şi pretutindeni ardeau focuri, pretutindeni am întâlnit uneltele acelea noi, din piatră cioplită, dovadă limpede a saltului imens pe oare hominidele îl făceau. Avusesem dreptate când, discutând cu Andreea, afirmasem că hoarda urma să fie, pur şi simplu, proiectată în umanitate. Acum urmaşii hoardei împânziseră ţinutul, se împărţiseră ei înşişi în hoarde mai mici, reprezentând însă, cu toţii, aceeaşi cultură. O cultură superioară celei *etalon,* a hominidelor evoluate normal, pentru că noi făcuserăm, dintr-o hoardă aleasă la întâmplare, un grup privilegiat.

— Bine, i-am spus lui Marc, dar unde sunt ceilalţi?

„Care *ceilalţi*?” întrebase el. Mă gândisem atunci ia celelalte hoarde, care existau, el însuşi le văzuse, la descinderea noastră în acel timp mai vechi. Populau pădurile de lângă fluviu, iar unele îşi aveau săpate adăposturile, ca nişte cuiburi, în malul argilos. „Ştiu, îmi aduc aminte!” zicea Marc. Dar pădurea de lângă fluviu era stăpânită acum de cetele hoardei privilegiate şi niciunde nu se vedeau semnele unei alte culturi. Nici reprezentanţii unei alte culturi nu erau de găsit, deşi, credeam noi, ei ar fi trebuit să existe. Ne imaginaserăm chiar că vom putea face o confruntare *pe viu,* ca să constatăm astfel, la distanţă, rezultatele experimentului. Numai că hoardele ce ne-ar fi servit drept etalon, şi în funcţie de care ar fi trebuit să apreciem saltul hominidelor influenţate, dispăruseră. „Poate că i-au alungat, presupunea Marc. În comparaţie cu privilegiaţii, ceilalţi erau înapoiaţi şi rămâneau din ce în ce mai mult în urmă. Poate că nu i-au putut suferi alături şi i-au obligat să se retragă din ţinut”. Eu mă temeam de ceva şi mai rău. „Nu uita, i-am spus, că şi unii şi alţii erau canibali. Numai că noi, *atunci,* am pus în mâinile unei hoarde arme mai bune. Şi le-am ascuţit inteligenţa, dar cu asta nu ştiu dacă le-am înlăturat toate obiceiurile…” Marc s-a schimbat la faţă, însă nu atât teama, cât uimirea i se citea în ochi. Apoi, uimirii i se adăugase îngrijorarea, o îngrijorare reală.

Văgăunile din malul fluviului, acolo unde altă dată fusese sălaşul altor hoarde de hominide primitive, erau pustii. Cercetându-le, nici n-ai fi crezut, la o primă privire, că fuseseră locuite cândva. Trecuse foarte multă vreme de la părăsirea lor, nu rămăsese nici o urmă. Eram tot mai îngrijoraţi şi, acolo, la câţiva paşi de apa verzuie, ne-am

aşezat în iarbă, ca să judecăm situaţia şi să vedem ce aveam de făcut.

Aşadar, lucrurile erau mai complicate decât crezuserăm. Experimentul prevedea o intervenţie fermă în viaţa unui mic grup de indivizi aparţinători ramurilor preumane. Nimeni nu-şi imaginase, totuşi, că intervenţia noastră va fi decisivă nu numai la nivelul unui mic grup, ci avea să schimbe cursul evoluţiei unei specii, unei întregi colectivităţi. Ce se petrecuse, oare, în intervalul de trei sute de ani oare ne despărţea de debutul experimentului? ne întrebam. Hoarda privilegiată prosperase, desigur, se înmulţise nemăsurat, răspândindu-se pretutindeni. În această manifestare explozivă luase în stăpânire o arie tot mai largă, clătinând astfel puterea fiarelor şi pregătind-o pe cea de mai târziu, a raţiunii angajate. De altfel, asta era de prevăzut. Dar ce se întâmplase cu celelalte ramuri de hominide, care şi ele urcau spre raţiune, numai că mult mai încet, cu pauze şi ezitări? Unde dispăruseră? Şi de ce?

— Dacă ăştia, privilegiaţii, îi spuneam lui Marc, nu i-au putut răbda alături şi i-au împins în cine ştie ce pustietăţi, e greu de crezut că acolo vor supravieţui, ca să producă într-o zi rasa umană. Greu de crezut, pentru că şi în păduri o duceau mizerabil, abila se ţinea viaţa în ei, trăiau nesigur şi sub o veşnică ameninţare. Împinse în pustiuri, hominidele depăşite de inteligenţa şi forţa hoardei privilegiate n-au nici o şansă, în caz că încă mai supravieţuiesc; sunt condamnate să piară, aşa cum o istorie mai apropiată de noi a demonstrat în câteva cazuri. Ar mai fi de presupus că ăştia, privilegiaţii, în vremea marii lor expansiuni, nu numai că i-au învins pe cei din hoardele mai prost înzestrate, ci i-au exterminat, i-au vânat

sistematic. Trebuiau să distrugă, să scape de vecinătăţi nedorite, ca să asigure liniştea şi (de ce nu, în cazul unor canibali?) hrana hoardei. Dar asta contează mai puţin acum. Contează însă faptul că, indiferent de felul cum au sfârşit sau vor sfârşi hominidele evoluate pe calea naturală, ele nu mai pot ajunge în timpul optim pentru umanizare şi, practic, sunt eliminate, mai curând sau mai târziu, din cursa spre fiinţa umană.

„Atunci, poate că privilegiaţii... Încercase Marc să-şi explice. Era exclus, totuşi, pentru că *omul exista* şi, civilizaţia, cultura lui de asemenea, în timpul de unde veniserăm. Iar privilegiaţii care, departe, în urmă, ne tăiaseră rădăcinile, erau în fond creaţia noastră şi evoluau, vizibil, în alt ritm, chiar dacă nu într-o altă direcţie. „Cred că s-a întâmplat ceva uimitor, i-am spus lui Marc, şi avem cea mai teribilă dovadă pentru teoria călătoriilor temporale. La problema strămoşului eliminat să te gândeşti!” am adăugat, simţind că-mi venea ameţeală pe măsură ce avansam pe firul acela care părea să explice situaţia.

— E limpede că ăştia, cărora le-am imprimat impulsuri extraordinare, ne-au tăiat rădăcinile; ni le-au tăiat dintr-o deplină ignorare a celor ce trebuie să se întâmple într-un viitor, el însuşi ignorat, nebănuit de minţile lor încă plăpânde. Dacă existăm acum, aista se datorează numai faptului că aceste creaturi au acţionat sub o limită de la care acţiunea lor s-ar răsfrânge primejdios asupra propriei noastre existenţe. De asta ţi-am amintit de strămoşul eliminat. Eu cred că, dacă existăm, după tot ce-au făcut privilegiaţii ăştia, ne susţin rădăcinile de mai sus, la care ei n-au ajuns.

„N-au ajuns încă”, adăugase Marc, aruncând

pietricele în apa tulbure a fluviului, ca şi cum s-ar fi jucat, dar faţa îi oglindea concentrarea. Şi acest *încă* a început să mă obsedeze, ca şi cum ar fi circulat prin mine, fierbinte; un fluid fierbinte, o febră. Întrevăzusem abia atunci posibilitatea, alarmantă pentru noi, ca jocul să nu fi luat sfârşit, iar consecinţele experimentului să nu se stingă în vreme. „Ce te faci cu ăştia?” întrebase Marc, referindu-se la privilegiaţi, fireşte. Şi, ca să înţeleg mai bine, ca să mi se limpezească intuiţia aceea de moment, am încercat să le urmăresc cu gândul, în continuare, evoluţia. Pentru că trebuia să fim convinşi că aveau să supravieţuiască, *îi pregătisem* pentru asta. Le imprimaserăm impulsuri care îi aruncau peste zeci şi sute de milenii, iar ei intraseră într-un ritm neatins de noi înşine, de strămoşii noştri, de niciun individ şi niciun grup din orice punct al filumului uman. Şi, deodată, cu mintea tulbure încă de gândurile acelea fierbinţi, mi-am dat seama că exista un risc imens, la care nu ne aşteptaserăm, exista riscul ca privilegiaţii, în timp, *să ne depăşească!*

Acum încă nu era târziu. Ei ne eliminaseră nişte ascendenţi foarte îndepărtaţi, iar noi existam datorită unor rădăcini oare ne susţineau mai sus, pe parcursul a două milioane de ani. Dar timpul avea să treacă şi pentru aceste creaţii ale noastre, pentru privilegiaţii care, fără să ne cunoască, fără să ne poată bănui intervenţia, ne datorau totul, poate că însăşi existenţa lor ca indivizi, nu ca indivizi privilegiaţi. Era suficient să lăsăm tigrul uriaş în viaţă, sub copacii unde strămoşii lor îşi făcuseră culcuşurile, şi cred că nici măcar unul singur din hoardă nu ar fi scăpat. Poate că într-o altă desfăşurare a evenimentelor, în cea normala, naturală (când, neexistând încă, noi nu puteam interveni)

aşa s-a şi întâmplat. Iar acum urmaşii hoardei privilegiate trăiau şi luau în stăpânire planeta, după ce ne eliminaseră strămoşii foarte îndepărtaţi. Şi poate că am fi acceptat cu o superioară înţelegere situaţia, bine sprijiniţi în rădăcinile de mai sus, dacă istoria cu privilegiaţii s-ar fi oprit totuşi acolo, la distanţă de timpul din care veneam. Însă privilegiaţii îşi vedeau înainte de drum, de ritm, profitând de avantajele pe care le obţinuseră în urma experimentului nostru. Şi, pentru prima dată, am văzut cu claritate pericolul.

Evoluând în ritm neschimbat, îmi spuneam, privilegiaţii aveau să ne ajungă din urmă şi să se detaşeze. Câştigul fiecărei generaţii, în cazul lor, era enorm, era incomparabil cu cel realizat în exersarea normală a speciei, în perfecţionarea lentă, naturală, care într-un anume timp ne produsese pe noi. Chiar dacă n-ar fi parcurs un drum lateral, chiar dacă ne-ar fi călcat pe urme, privilegiaţii avansau mai rapid, extrem de rapid, încât apreciam că n-ar fi avut nevoie nici de o treime din numărul generaţiilor care îmi stăteau în spate, pentru ca ei să ştie tot ce cunoşteam eu atunci şi poate chiar mai mult. Şi, oricum, ar fi venit o vreme când, în ascensiunea lor prin timp, în cursa aceea *subterană,* ne-ar fi găsit rădăcinile de mai sus, cele în care ne sprijineam şi în lipsa cărora existenţa noastră ar fi fost ea însăşi anulată. Şi chiar presupunând că nu s-ar fi atins de ele, că ne-ar fi lăsat în viaţă (e posibil ca între timp să renunţe la antropofagie, dar Cine ştie dacă eliminarea noastră n-ar fi dictată de alte raţiuni?), chiar dacă ne-ar lăsa în pace strămoşii indispensabili, mă gândeam că va veni totuşi o altă vreme, când urmaşii hoardei privilegiate vor erupe în timpul de unde veniserăm. Ne vor fi, acolo, contemporani. Dar nu trebuia uitat faptul că în două

milioane de ani ritmul lor de evoluţie avea să-i distanţeze cu măsuri astronomice de etapa în care ajunseseră adevăraţii mei contemporani. Ne-am fi trezit faţă în faţă, convieţuind (convieţuind oare?) două specii umanoide: noi, reprezentanţii evoluţiei naturale, cu istoria şi cu problemele noastre, alături de privilegiaţii faţă de care, date fiind ritmul diferit de evoluţie şi câştigul însumat al generaţiilor, atunci aveam să fim tot atât de departe ca, să zicem, de inteligenţa incomprehensibilă dintr-o galaxie vecină.

— Ăştia, i-am spus lui Marc concluzia la care ajunsesem, vin din urmă ca un tăvălug şi chiar dacă ne vor suporta, după ce raporturile au să se inverseze sau, poate, au să se spulbere de-a dreptul în neant, chiar şi aşa cred că ne-ar fi foarte greu, alături. Ne-ar fi foarte greu, pentru că o comunicare şi o înţelegere reciprocă s-ar exclude, aşa cum acestea sunt imposibile acum, între noi şi fiinţele încă primitive – accentuez: *încă* primitive – pe care le-am impulsionat cu experimentul nostru, ca să le transformăm într-o complicată şi, poate, irezolvabilă problemă. De-ar fi numai atât!

„Ce-ar fi, totuşi, de făcut?” întrebase Marc, privindu-mă calm de astă dată şi cred că mi-a ajutat în felul acesta să mă liniştesc şi eu. Aveam nevoie de calm, mă enervase neputinţa la care mă vedeam condamnat, alături de toţi ceilalţi, constatând urmările în timp ale unui proces declanşat de noi înşine. Apoi, cred că m-am luminat la chip, dacă ar fi să judec după uşurarea simţită în întreaga mea fiinţă, când mi s-a părut că întrevăd o salvare. „Repede! am strigat. Să ne întoarcem în tabără înainte ca *ăştia* să umple toate duratele timpului!” Reveniţi în tabără, în nodul acela temporal unde roadele intervenţiei noastre erau abila la

început, i-am întâlnit pe cei care ne aşteptau şi ne-au făcut, detaliat, raportul. Le-am arătat ce urma să se întâmple şi le-am explicat de ce mă temeam. În concluzie, am cerut ca întreg experimentul să fie anulat, cât nu era prea târziu; altă soluţie nu vedeam pentru înlăturarea tuturor urmărilor care mă alarmaseră.

Ceilalţi ascultaseră cu atenţie raportul, păreau să ia în serios avertismentele mele şi ale lui Marc, dar erau încă nehotărâţi, ezitau. „Ar însemna să-i distrugi”, observase Vlad, vorbind despre subiecţii noştri abia retraşi în peşteră pentru a înfrunta acolo, mai uşor, anotimpul friguros. „De ce? am întrebat.

Să facem saltul în urmă, până în momentul în care ne-am început intervenţia şi, fireşte, să renunţăm. Ne mulţumim cu observarea hoardei…” „Ne-am amăgi singuri, era de părere altcineva. Oricum, ăştia, gata influenţaţi, ar rămâne aici şi nu s-ar schimba nimic. Ca să scăpăm de ei, ar trebui să-i ucidem!” Chiar şi aşa, eram gata să spun, dar n-am spus-o. Înţelegeam că tuturor le părea rău de munca lor, ameninţată să se irosească. „Tigrul uriaş i-ar fi ucis şi totul ar fi fost normal”, am observat eu, pregătind o scuză, dar Andreea adăugase imediat: „Noi nu suntem tigri!” Şi începusem să mă îndoiesc de faptul că ei sesizaseră cu adevărat latura primejdioasă a experimentului şi dimensiunile reale ale pericolului ce ne ameninţa.

Îi judecam, totuşi, greşit. Ei înţelegeau totul, însă erau prea legaţi sufleteşte de experiment (cheltuiseră timp şi energie eu pregătirea lui. Investiseră speranţe în rezultatul anticipat) şi le venea nespus de greu să anuleze sensul acestor eforturi şi speranţe. În plus, mai erau şi hominidele, hoarda privilegiată. În momentele când scăpăm de gândul

înfricoşat care mă teroriza şi când reuşeam să nu-mi mai închipui cum va arăta viitorul care ne-ar face contemporani cu urmaşii lor, apreciam eu însumi că o asemenea linie de evoluţie şi un ritm ca al acelora meritau să fie lăsate să se realizeze într-o specie în curs de umanizare; prea era fascinantă perspectiva locului unde se putea astfel ajunge.

Apoi Andreea spusese: „Să-i mutăm!” şi în prima clipă n-a înţeles nimeni ce gândea. Mai mulţi întrebară, nedumeriţi, unde voia să-i mute, când abia le găsiserăm peştera pentru iernat. „În altă parte. Oriunde. În Orion sau în Casiopeea!” completase femeia. Şi, deodată, ne-am dat seama că ea avea dreptate; în felul acesta se împiedica răspândirea urmaşilor hoardei privilegiate în timpul Pământului, iar ei erau menţinuţi totuşi în viaţă şi li se oferea un teren liber pentru evoluţie. Trebuiau duşi pe o altă planetă şi colonizaţi acolo, *împământeniţi,* dacă se poate spune aşa. Mai târziu, poate nici nu chiar atât de târziu, ajungând la raţiunea deplină, vor avea, cu siguranţă, o civilizaţie a lor. Departe de Pământ, accidentele, posibile în cazul unor civilizaţii suprapuse, se excludeau, ca şi complexele pe care omenirea şi le-ar fi putut face, la un moment dat, constatând inversarea poziţiilor într-un raport menit să exprime valorile acumulate şi chiar (de ce nu?) calitatea inteligenţei. Hoarda încă mai trăia somnul raţiunii, dar pragurile fuseseră aproape trecute şi eu ştiam că urmaşii privilegiaţilor aveau să ajungă la gândirea complexă cu mult mai repede decât ajunseserăm noi, prin puterile înaintaşilor noştri.

— Va fi greu! Va fi greu să-i mutăm, apreciase Vlad. Şi am fost de acord cu toţii că operaţia de recuperare a privilegiaţilor nu putea începe decât în timpul de unde

veneam. Pentru o asemenea treabă nu ne ajungeau nici forţele şi nici aparatele avute la îndemână. Întâi şi-ntâi, trebuia să-i scoatem de acolo, din nodul temporal unde primiseră impulsul care îi împingea rapid spre raţiune; trebuia să-i scoatem, ca să fim siguri că, răspândindu-se, nu aveau să ne umple timpul şi istoria. Şi doar acolo, în contemporaneitatea noastră, dispuneam de mijloacele de transport cu care i-am fi putut expedia într-o constelaţie oarecare, după ce le-am fi aranjat dinainte condiţii de viaţă suportabile.

Îmi amintesc ziua când, reveniţi cu o navă temporală încăpătoare, descinseserăm, în plină iarnă acum, lângă intrarea în peştera hoardei privilegiate. Condiţiile experimentului se schimbaseră, nu mai avea rost să rămânem ascunşi, aşa că păşeam, la vedere, pe zăpada scârţâitoare, spre peşteră, ca să ne îndeplinim noua misiune. Fuseserăm observaţi de la bun început, de când nava sferică se materializase în faţa intrării, iar hoarda se retrăsese lângă peretele din fund, unde flăcările focului abia puteau să ameţească întunericul. Vânătorii puseseră mâna pe securi (securile noastre, desigur) şi se pregăteau de ripostă, iar femeile hoardei, înspăimântate, ţipau în cor, pe tonuri foarte înalte, şi îşi strângeau progeniturile la piept. „Nu vreau zgomot!” ne spusese din vreme Vlad, care conducea acţiunea. Dar ţipetele încetară abia după ce am aruncat în fundul peşterii un proiectil, conţinând un narcotic sub formă gazoasă. „Unu… doi… trei… Cinci… zece…” număra Vlad, ţinând contabilitatea hominidelor, pe care le scoteam, adormite, din fundul peşterii. Vlad stătea la intrarea în navă, iar noi, ceilalţi, scotoceam prin toate ungherele grotei, ca să nu uităm vreun pacient. După ce

toţi membrii hoardei fuseseră înghesuiţi în boxa pregătită pentru ei şi tocmai ne pregăteam de îmbarcare, apăru Marc, din gura întunecată a peşterii. Ţinea în braţe un pui adormit, pe care îl găsise ghemuit într-o nişă, pe lângă care trecuserăm de mai multe ori, fără să ne dăm seama că exista ceva acolo.

— Uite-l pe duşmanul omenirii! exclamase Marc, râzând, şi ţinea deasupra capului puiul de hominid, care părea leşinat. S-a ascuns, ca să ne facă zile fripte mai târziu. Avea de gând, să răsară în timpul nostru, peste două milioane de ani! adăugase Marc, apoi botosul cel mic fusese aşezat peste movila de corpuri păroase în care se transformase, în interiorul navei, hoarda privilegiată. Încă nu-şi reveniseră când, ajunşi în tiranul nostru, i-am transbordat într-o navă spaţială care zbura spre constelaţia Eridan, iar în drum putea să-i debarce pe extravaganţii *colorii* pe planeta Magnezia.

Idolul sidefiu adus de acolo, după numai câteva decenii, demonstra o lucrătură care nu mai era a cioplitorului în piatră, dovadă că foloseau cu pricepere noi unelte şi saltul evolua neîntrerupt, mai accelerat chiar decât mi-aş fi închipuit. Andreea, doar ea riscase să fixeze termene infime între o etapă şi alta a evoluţiei privilegiaţilor (în curând nu vom mai putea vorbi de o hoardă) şi uite că realitatea confirmă aceste ipoteze de-a dreptul cutremurătoare. Colonii de pe Magnezia păreau să fi descoperit sentimentul religios – idolul era una din probe şi, urmărind pista asta, observatorii ne vor trimite curând informaţii despre natura ceremonialului. Era şi asta o treaptă în drumul lor, se vede că nu scăpaseră de ea. Unul din praguri. Cum îl răsuceam în mâini, idolul îşi holba spre

mine ochii enormi, vopsiţi cu humă roşie, îşi rânjea gura, fioros. I l-am înapoiat lui Vlad şi, cu o uimire mai veche; revenită acum, l-am întrebat, deşi ştiam că nu-mi putea răspunde, nici el şi nici altul:

— Dacă ăştia continuă în ritmul nebunesc în care merg, spune-mi, unde vor să ajungă?

PREGĂTIND INVAZIA

Ne-am întâlnit într-un pasaj subteran, unde mă oprisem în faţa unor panouri electronice pentru o reclamă care îmi atrăgea de departe atenţia. El venea din urmă, pierdut printre pietoni şi, înainte de a păşi pe una dintre numeroasele scări rulante, mă văzuse. „Ce-i cu tine? Te-ai întors?” mă întrebase, cu fireasca surprindere a momentului. Şi i-am spus că da, m-am întors, ca să-mi văd părinţii, intenţionând să stau o vreme acasă, apoi iar aveam să plec în ţinutul acela din sud, unde îmi găsisem o treabă convenabilă. „Ai putea să, rămâi”, observase şi el, ca atâţia alţii, dar eu ştiam prea bine că n-aveam să rămân, trebuia să mă întorc acolo, între animalele mele. Din una în alta, amintindu-şi că lucrez într-o rezervaţie (cred că îşi imagina destul de vag ce însemna o rezervaţie şi cam ce puteam face, zi de zi, acolo), se luminase la faţă şi se oferise să-mi spună o anecdotă despre un robot, îngrijitorul parcului zoologic, care într-o bună dimineaţă îşi întâmpinase vizitatorii dezolat, anunţându-i cu o voce pierdută că murise elefantul. „A murit elefantul!” spunea el tuturor celor care treceau pe lângă el şi unora li se făcea milă de robot, auzind vibraţia jalnică a glasului său. La un moment dat, însă, pentru că nu mai înceta, fusese întrebat de un vizitator pe care reuşise să-l enerveze: „Acum de ce te tot vaiţi? Era cumva elefantul tău?” – „Nu, dar eu trebuie să-l

îngrop!...” i-a răspuns robotul şi, în vreme ce-mi spunea sfârşitul anecdotei, cunoscutul acela, de care mă lega doar amintirea unei copilării comune, chicotea zgomotos, urmărindu-mi expresia şi aşteptând un semn ca să-şi dezlănţuie râsul, să-l elibereze din chingile în care abia îl mai strunea.

Mie, însă, nu-mi venea să râd, fiindcă anecdota lui deschisese în mine amintirea unor întâmplări petrecute mai demult, în rezervaţie. Pentru noi, cei care lucram acolo, totul începuse în *ziua când a căpiat Malvina,* aşa pomeneam noi ziua aceea, după cum o numise un african din serviciul de asistenţă veterinară, cândva”. Ţi-a plăcut poanta?” mă întrebase cunoscutul, iar eu i-am mărturisit sincer că nu-mi plăcuse şi ne-am despărţit aproape imediat, după alte câteva mărunte banalităţi.

Cred că nimănui nu-i trecuse prin minte ce avea să se întâmple cu Malvina, care se dovedise până atunci docilă şi, cum însoţeam îndeaproape turma, părea să se fi obişnuit destul de bine cu noi. Ron, cu experienţa lui, afirmase chiar că rareori o femelă-elefant se lasă atât de uşor dresată ca Malvina. E drept că nu lucram cu metodele vechilor îmblânzitori indieni, ci foloseam din tehnica zilei tot ce se putea adapta scopului nostru. Aflasem că odinioară, în timpul unor vânători special organizate, elefanţii sălbaticii erau goniţi spre ţarcuri şi închişi acolo, unde li se aplica un tratament barbar, care includea o perioadă de înfometare şi condiţiona recompensa, drămuită, de îndeplinirea unor mişcări simple, operaţii dintr-un sistem de muncă greoi, chinuitor. Era de neconceput aşa ceva, în cazul nostru, şi cred că metodele – aş spune, civilizate – pe care le foloseam ne-au asigurat o bună vecinătate la început, apoi

chiar o anumită familiaritate cu elefanţii. Iar Malvina, femela aceea tânără şi înţeleaptă, nici măcar nu trebuia „împuşcată” de la distanţă cu proiectilul-seringă, cum procedam eu exemplarele nervoase şi agresive, pe oare de obicei le adormeam înainte de a ne apropia de ele pentru măsurători şi pentru a fixa microelementele în epiderma lor de o grosime apreciabilă.

Înainte de a *căpia,* Malvina căzuse dintr-odată grav bolnavă şi fusese găsită astfel de Magumba cel buzat, care se întorcea de pe litoral, din oraşul unde soţia îi năştea al cincilea copil; se întorcea peste savană cu micul său vehicul *trece-tot* şi cred că umbla foarte neatent la comenzi, contrar obiceiului său, fiindcă era atunci neliniştit din cauza femeii care avea nişte complicaţii şi nu născuse încă. El se gândea la necazurile lui, la copiii pe care îi lăsase în grija unei surori, o negresă zdravănă şi aprigă şi cam cicălitoare, îi lăsase acolo pentru că zmeoaica nici nu voia să audă de internat, unde Magumba intenţiona să-i ducă pe timpul cât lipsea şi el şi nevastă-sa de acasă. Cum străbătea rezervaţia spre locul unde ne instalaserăm apartamentele mobile, veterinarul observase turma elefanţilor, păscând liniştită în apropierea lacului. Dar nu văzuse decât în ultimul moment corpul prăbuşit ai femelei – căzuse în drum spre lac şi rămăsese mult în urma celorlalţi pachiderm. Magumba îl oprise pe *trece-tot* la o mică distanţă, coborâse şi, nedumerit, uitând de lucrurile pentru care se frământase pe drum, se apropiase de elefantul căzut, descoperind-o acolo pe Malvina. Nu murise, dar răsufla slab şi abia mai mişca din urechile clăpăuge. Veterinarul încercase s-o scoale prin strigăte şi prin gesturi, aşa ne-a povestit, dar Malvina rămânea mai departe nemişcată.

(În vremea aceea, elful îşi lărgea cuibul, făcându-şi-l confortabil, şi începea să se orienteze. Substanţa lui plasmatică îşi găsise, în sfârşit, sprijinul căutat. Spaţiul în care se încorporase nu era prea mare, dar elful putea fi satisfăcut, totuşi, în finalul unei călătorii dirijate îndelung. Legănându-şi plasma într-o parte şi-n alta, lua contact cu limitele spaţiului-suport, îl umplea cu propria lui substanţă, îl sonda şi, peste toate acestea, încerca să-l înţeleagă. Ştia că nimerise într-un mediu vital; de altfel, aşa se hotărâse încă de la început, pentru că era unica modalitate de supravieţuire, iar energia care-l dirijase prin spaţiul inert şovăise câteva clipe înainte de a-l implanta, cu o ultimă zvâcnire, în volumul fizic ales drept ambianţă convenabilă pe această planetă necunoscută, despre care nu ştia încă nimic. Un regăsit echilibru al propriei sale alcătuiri dădea elfului impresia unei stări echivalente cu buna dispoziţie şi optimismul).

Veterinarul se convinsese că Malvina nu murise încă, dar în momentele acelea credea că nici multe nu mai are. Dacă ar fi avut la el trusa de intervenţie, ar fi încercat ceva, măcar o injecţie stimulatoare. Dar Magumba avusese cu totul alte griji şi preocupări acolo unde fusese şi nici prin gând nu-i trecuse să-şi încarce, pentru orice eventualitate, trusa grea în vehiculul *trece-tot.* Aşa că, aruncându-i o privire plină de milă femelei-elefant, omul se întoarse la maşina lui şi se grăbise să ajungă în tabără cu neplăcuta veste. Până la sosirea lui, se întunecase, nu mai puteam face nimic atunci, trebuia să amânăm, pe a doua zi dimineaţa, încercarea de a-i veni Malvinei în ajutor. Veterinarul, însă, care nu se lămurise cu boala elefantului şi n-ar fi putut spune precis ce avea, părea sceptic şi aproape

convins că Malvina nu va rezista până la ziuă.

(Elful îşi limpezise ceea ce ar trebui considerat drept propriile lui senzaţii. Împrăştiindu-şi plasma, pătrunsese în toate direcţiile unde avea acces; umpluse forma voluminoasă şi de-a dreptul stranie în care fusese încorporat. O vreme rămase aşa, uşor diluat, mişcându-şi marginile spre extremităţile formei, ca să-i simtă mai bine conturul. Apoi meditase la ciudăţeniile universului şi la faptul că în lumea lui, în lumea de unde venise, i-ar fi fost greu să-şi imagineze un mediu Vital delimitat de restul spaţiului printr-un asemenea contur imposibil. Îl simţea la palpare, el însuşi luase forma şi dimensiunile mediului vital, ca să-l poată cuprinde pe dinăuntru şi să-l poată aprecia. De *văzut,* nu vedea decât o înşiruire de vertebre mari, subţiate spre un capăt şi terminate printr-un nucleu enorm, în celălalt capăt, un nucleu masiv, neregulat, continuat în exterior prin două prelungiri ascuţite, bune probabil pentru împuns. Elful vedea în domeniul razelor X exclusiv, aşa că forma reală a spaţiului-suport nu i se putea face cunoscută altfel decât prin umplerea lui cu propria sa substanţă plasmatică. Şi abia în felul acesta elful înţelese că fusese încorporat nu numai în vertebrele cu diverse prelungiri rezistente, ci şi într-un ţesut mai moale, pe care parcă îl deosebea în unele zone ale mediului vital, dar foarte slab, ca nişte ciudate pete negre, şi numai dacă era extrem de atent. Încorporarea nu-i tulburase liniştea, reuşise perfect, încât elful putea să observe şi să mediteze la tot ce-i rămânea de făcut, îşi retrăsese marginile din extremităţile mediului vital, se ghemuise sub lanţul de vertebre, pentru că avea nevoie de puţină odihnă după călătoria epuizantă pe care o făcuse prin spaţiul inert, până să ajungă,

aproape, la limita rezistenţei sale, în elementul hrănitor şi reconfortant al acelui corp voluminos, cu un contur incredibil).

În noaptea care urmase, am adormit cu toţii târziu, exceptându-l pe Ron, care fusese de părere că veterinarul exagera. Lui nu-i putea trece prin cap că Malvina trăgea să moară, îi părea o absurditate. „O să vedeţi mâine, pe lumină, că v-aţi speriat degeaba”, zicea el, vârându-se cu un geamăt de plăcere în aşternut. Şi ne promitea să râdă straşnic de noi, dar în primul rând de buzatul Magumba, dacă vom găsi femela între ceilalţi elefanţi, în turmă. „Eu cred că dormea, adăugase. Dormea, iar tu, veterinarule, te-ai speriat degeaba...” Dar Magumba clătinase din cap, mut, cu gândurile duse, convins că prăbuşirea Malvinei era un fapt real, iar starea în care o găsise – mai mult decât foarte gravă. Pentru el, femela-elefant era deja pierdută şi aproape că reuşise să ne facă şi pe noi, ceilalţi, să credem în prezicerile lui. Cu excepţia lui Ron, fireşte.

Şi mare ne-a fost uimirea când, dimineaţa devreme, înarmaţi totuşi cu trusele de intervenţie, ne-am deplasat la locul indicat de veterinar, fără s-o găsim pe Malvina acolo. „Au mâncat-o şacalii!” presupunea Ron, ironic, în vreme ce Magumba privea nedumerit în jur şi ne explica prin gesturi largi unde şi cum stătuse femela-elefant cu o seară în urmă. Turma se mutase între timp, vedeam elefanţii păşind fără grabă la vreo câţiva kilometri de locul unde stăteam noi atunci şi ni se părea că auzim din când în când mugetele lor stridente. Cineva a propus să-i urmărim, să ne convingem dacă Malvina era sau nu era printre ei. Ne-am îmbarcat în *trece-tot* şi curând am ajuns turma. Pe Malvina am recunoscut-o imediat, mergea printre ultimii pachidermi

şi avea un aer trist, abătut. Dar în niciun caz nu arăta că ar fi tras de moarte. Veterinarul părea stupefiat, ne explica din nou cum o găsise cu o seară în urmă şi cum arăta, dar glasul lui şovăia şi primise o stridență neaşteptată.

„Nu-i moartă, dar bolnavă *este”,* stabilise apoi Ron, pe un ton serios şi Magumba răsuflase uşurat că nu-i auzise din nou râsul ironic şi că, într-un fel, Ron îi dădea dreptate. Am hotărât să facem femelei o injecţie întăritoare şi mâinile lui Magumba umblară febril prin trusă, pregătind doza necesară. Ron pusese mâna pe armă, fiindcă nu puteam risca să ne apropiem prea mult de turmă; recunoşteam câţiva masculi încă destul de înrăiţi, care ar fi fost în stare să ne pună pe fugă. Apoi vehiculul *trece-tot* făcu un viraj pe lângă turmă şi Ron, prinzând momentul cel mai potrivit, ochise şi trăsese din mers. Malvina nici nu tresări când seringa i se înfipse în şold, golindu-se dintr-odată. Păşea după turmă, cu capul în jos, cu trompa atârnată. Părea fără vlagă şi n-o interesa aproape nimic din ceea ce se întâmpla în jur.

(După ce îşi refăcuse energia, elful reveni la luciditatea lui maximă şi constată o schimbare neaşteptată. Mediul vital pe care îl colonizase îşi modifica poziţia; nu conturul şi nici volumele, ci numai poziţia. Şi, spre surprinderea elfului, se deplasa, înainta, atingând lent solul cu prelungirile în care înotau nişte tije ferme, frânte, îmbucate în vertebrele acelui neverosimil schelet. Câteva timp, elful nici nu mişcase, se lăsa legănat de mersul greoi, de clătinările suportului său. Îşi rumega în felul lui uimirea şi, atent la tot ce se petrecea cu el, analiza rapid şi interpreta. Întreg bulgărele acela de consistenţă plasmatică medita, recepţionând neîntrerupt, pe fondul luminos,

contururile vertebrelor şi ale tijelor în mişcare. Şi mai palpa, sub protuberanţele umblătoare, pământul, solul dur al planetei, altul decât cel fluid din lumea de unde venea. Elful se bucura, era mulţumit de constatările făcute, dar o bucurie şi mai mare, exprimată într-o uşoară diluare a substanţei sale, într-o împrăştiere difuză prin mediul vital colonizat, avu atunci când deosebi în jur, *dincolo,* în afara corpului purtător, numeroase alte vertebre întunecate, susţinute de tije care săltau ritmic de la nivelul solului, pentru a recădea în faţă, sprijinind astfel corpurile în înaintarea lor. Erau multe, elful simţea cu lăcomie numeroase corpuri străine, probabil identice cu cel în care fusese el însuşi încorporat. Îşi întinse iarăşi marginile până la limita mediului purtător, dincolo de oare era exteriorul, un spaţiu necunoscut. Percepea acum totul mai bine, iar apropierea atâtor schelete mari, cu forme vag conturate în jurul lor, îl mulţumea într-atâta încât îşi simţea plasma tremurând, retrăgându-se spre sine şi, aproape imediat, dilatându-se).

Da, Malvina nu arăta deloc bine atunci. Ne-am întors la sediu, însă veterinarul a insistat să fie lăsat să plece înapoi, cu micul său *trece-tot;* voia să rămână o vreme în preajma turmei şi să observe evoluţia bolii care se cuibărise în femela-elefant. Încă nu-şi dădea seama ce putea fi, bâjbâia printre diagnostice, fără să se decidă pentru vreunul. Iar bâjbâiala asta, pentru care Ron îl zeflemisise totuşi, îl făcea pe Magumba să se emoţioneze şi să năduşească mai mult decât din cauza soarelui tropical. „De n-ar fi cumva vreo epidemie!” spunea el, alarmându-ne şi pe noi, încât era limpede că nimeni n-avea să-l reţină, ba chiar ne bucuram că intenţiona să supravegheze turma şi

să urmărească evoluţia bolii ciudate a Malvinei. Şi-a încărcat provizii pentru câteva zile, doze apreciabile din diferite seruri şi a dispărut în savană.

(Elful înregistrase numărul mare al mediilor vitale care se mişcau în spaţiu alături de el. Nici nu-şi putuse imagina că va întâlni atâtea de la început. Bănuia că nu erau singurele, pe această planetă bogată tocmai în ceea ce începuse să lipsească elfilor pe planeta lor. Energiile secaseră acolo, fuseseră consumate în decursul vremii şi, odată cu înmulţirea nemăsurată a fiinţelor plasmatice, devenise limpede că salvarea nu putea să vină decât printr-o măsură radicală. Iar ideea colonizării altor spaţii din univers *era* o asemenea posibilă salvare. Elful îşi simţea plasma tremurând ritmic, retrăgându-se şi dilatându-se aproape imediat, într-un puls oare îi exprima mulţumirea şi încrederea. Mediile vitale care Circulau alături de el îl făceau uneori să-şi piardă raţiunea, să cadă într-o contemplare abisală, greu de apreciat chiar de el însuşi. Alteori medita lucid la existenţa acelor medii vitale descoperite alături de cel pe care-l stăpânea; şi vedea în fiecare un corp purtător, ocupabil în orice moment, erau acolo nenumărate suporturi pentru alcătuirea plasmatică a elfilor. Iar planeta, în mod precis, ascundea rezerve nelimitate de corpuri-suport, oferind condiţii ideale pentru o colonizare masivă. Elful observase apoi apropierea unei structuri dense, percepută foarte întunecat în câmpul său aşa-zis vizual. Dar structura nu părea să aibă caracteristicile mediului vital, cu toate că aluneca sinuos pe solul planetei. Nu acelaşi lucru se putea crede despre alcătuirile mărunte de deasupra. Elful le observă îndelung şi ajunse la concluzia că, având nişte schelete fragile, erau

agăţaţi sau, poate, creşteau din cochilia întunecată cu oare veniseră. Elful încercă întâi să-i ignore pe mărunţii paraziţi, apoi îl străfulgeră gândul că, dacă planeta nu avea totuşi rezerve nelimitate de medii vitale mari, trebuiau să fie luate în seamă şi mediile vitale mici, în egală măsură colonizabile, chiar dacă nu cu acelaşi profit. Şi în vreme ce elful încorporat se îngrijea de soarta altor elfi, viitori coloni, structura sau cochilia aceea întunecată descrise un arc de cerc, apropiindu-se, iar dinspre ea ţâşnise un obiect mic, necunoscut, care se înfipsese lateral în mediul purtător. Elful se întinse până acolo, înţelegea deci că obiectul perforase pelicula dinspre exterior a formei colonizate, dar nu simţea nimic, nici măcar scurgerea de lichid pe lângă acul care dăduse înţepătura. Urmări calm îndepărtarea paraziţilor. Şi, totuşi, nu peste multă vreme, cochilia reapăru, de astă dată purtându-l pe unul singur. Un singur parazit cu schelet subţire şi îngroşat abia perceptibil de umbrele vagi care îl înconjurau).

Magumba stătuse trei zile în preajma turmei şi în timpul ăsta făcuse tot ce ştia. Când masculii iritabili se aflau prin apropiere, la orele hotărâte pentru injecţii veterinarul încărca seringa şi o proiecta, cu ajutorul armei pneumatice, în corpul femelei bolnave. Alteori, când Malvina rămânea singură, întârziind în urma turmei din cauza slăbiciunii, a sfârşelii de care era cuprinsă, omul se apropia de animal şi-i vorbea ca unui copil pe care îl cerţi sau îl mângâi părinteşte. Malvina îi răspundea uneori, mişcând vârful trompei, dar cel mai adesea rămânea absentă, cu ochii mici întorşi parcă înăuntrul ei, pentru o îndelungă contemplare mută. Magumba era necăjit, îl supăra starea generală a femelei-elefant, epuizarea fizică

inexplicabilă şi tot atât de derutanta prăbuşire interioară, ambele instaurate într-un interval extrem de scurt, încât făcuseră de nerecunoscut un animal altă dată inteligent şi prietenos.

Pe veterinar îl neliniştea faptul că, în suferinţa ei, Malvina renunţase să se mai alimenteze, se târa în urma turmei ca o fantomă obosită.

(Elful nu sesiza trecerile de la zi la noapte şi invers, nici alte manifestări importante în mediul terestru. Ploaia, căldura excesivă, frigul l-ar fi lăsat indiferent, pur şi simplu le-ar fi ignorat, din lipsa unor organe specializate pentru perceperea lor. Capacitatea de a radiografia spaţiul înconjurător avea şi ea o limită, din care cauză orizontul se înfăţişa fiinţei plasmatice foarte aproape şi uneori trunchiurile copacilor treceau prin lumina eruptă – aşa simţea elful atmosfera, ca o lumină neîntreruptă şi pură, uşor albăstruie – treceau ca nişte umbre străvezii, abia conturate. Dar parazitul acela stăpânit parcă de o inexplicabilă curiozitate rămânea mereu în apropiere şi, astfel, fiinţa încorporată putu să-l observe de la adăpostul mediului vital care o primise. Şi înţelese la un moment dat că parazitul era poate mai interesant decât însuşi suportul masiv, greoi, în care nimerise elful. Studiindu-l, nu scăpă faptul că parazitul se mişca mai vioi, că părea mai sprinten decât formele bizare, cu vertebre multe şi mari. Era mic, într-adevăr, un mediu vital limitat, obligând elfii să se adune ghem sub o peliculă cu suprafaţa redusă, dar părea să aibă, ca suport al colonului, calităţi considerabile. Părea în primul rând bine adaptat la teren, sigur pe deplasările lui de unul singur sau cu scoica opacă. Da, elful trebuia să-şi informeze planeta despre existenţa acestor paraziţi. Poate

că acolo, în lumea de unde venise, elfii vor cerceta dacă nu cumva colonizarea unor medii vitale mici, bunăoară paraziţii cu oase subţiri, va fi mai profitabilă, în cele din urmă, decât încorporarea fiinţelor plasmatice în mediile vitale mari. Şi hotărî imediat să nu scape de sub observaţie parazitul, iar în caz că acela ar fi intenţionat să se retragă, să oblige mediul-suport să-l urmeze oriunde. Elful spera să descopere astfel, înainte de a face comunicarea către cei rămaşi, coloniile de paraziţi ai planetei).

Ron era afară, trebăluia pe lângă un container abia despachetat. Se oprise din lucru şi, încă aplecat peste obiectul care îl interesa atunci, privea în lungul savanei. „Veniţi să vedeţi miracolul!” strigase el şi ne-am adunat cu toţii acolo, ca să aflăm ce-l uimise într-o asemenea măsură. Departe, într-un vârtej de, praf şi ierburi spulberate, vedeam vehiculul veterinarului, iar în urma lui elefantul.

Micul *trece-tot* gonea cu toată viteza de-a dreptul spre noi şi nu ne-a trebuit mult ca să înţelegem că elefantul alerga şi el, aşa cum numai elefanţii ştiu să alerge când sunt furioşi sau le este teamă. Şi nu ne venea să credem că cel urmărit era, de data asta; Magumba, buzatul. Vehiculul prinsese toată viteza de care era în stare şi nu era o marcă prea modernă, ce-i drept; dar elefantul i se ţinea pe urme şi, când au ajuns destul de aproape, ne-am dat seama, consternaţi, că veterinarul arăta îngrozitor; îşi pierduse pălărioara albă şi ne făcea semne disperate cu braţul liber – cu celălalt încerca să stăpânească aparatul intens solicitat. Nu i-am auzit ţipetele, pentru că mugetele elefantului erau asurzitoare, cum ataca din urmă, cu trompa ridicată ameninţător. Micul *trece-tot* sălta caraghios pe perna lui de aer, ne-am temut să nu se răstoarne, din cauza vitezei

excesive şi a terenului uşor denivelat. Apoi Ron *a* tresărit, înţelesese că tot ce vedeam acolo nu era o glumă, că viaţa veterinarului era într-un real pericol. Şi se repezise după o armă, în vreme ce noi, ceilalţi, încă mai stăteam paralizaţi, urmărind scena aceea rarisimă.

Până să se întoarcă Ron, până să-şi încarce arma, africanul virase scurt, ca să nu intre cu vehiculul lui în mijlocul taberei. Ocolise tabăra, şuierând şi zbârnâind din toate tinichelele şi o clipă i-am văzut albul parcă enorm al ochilor, contrastând cu pielea neagră a feţei. Mai încolo n-am avut cum să-l urmăresc, pentru că elefantul îl părăsise şi frânase brusc, cu picioarele întinse înainte, alunecând pe posteriorul de mare tonaj ca pe o sanie neverosimilă. Se rănise, era imposibil să nu se fi rănit în alunecarea aceea, dar aproape imediat era din nou în picioare şi din nou mugea trâmbiţat, cu trompa întinsă, avansând de astă dată direct spre noi. Ron ridicase arma şi ochea. Cu o clipă înainte de a declanşa, l-am lovit peste mână, strigând: „Nu trage! E Malvina!” Iar el m-a privit mânios şi mi-a ţipat în ureche: „De ce să nu trag?” Apoi Malvina năvălise în tabără, încât abia am avut vreme să ne împrăştiem, ca să nu ne strivească. Femela se aruncase însă asupra vagonului de dormit şi-l răsturnase şi-l zdrobea sub greutatea ei. Făcuse lucrul acesta mugind fioros şi izbind cu trompa.

În fracţiunile acelea de timp, Ron ocolise celelalte clădiri şi-i ieşise Malvinei în faţă, cu arma pregătită. Am auzit împuşcăturile şi aproape în acelaşi moment femela-elefant se prăbuşi, răsturnată pe o parte. Târziu, se înapoiase din savană Magumba, cu dinţii clănţănind. Se apropiase de noi, cum stăteam roată în jurul cadavrului şi,

întinzând spre el un deget tremurător, spusese, după ce reuşise cu greu să-şi descleşteze fălcile: „A căpiat Malvina! … A căpiat Malvina!”

(Elful era liniştit. În ceea ce privea, tactica îi reuşise: ajunsese la structurile opace unde îşi aveau sălaşul paraziţii, viitoarele suporturi de colonii. Fiinţele plasmatice puteau începe să sosească. Elful observase cursa, din interiorul mediului vital care îl primise şi îl purta pretutindeni. Era satisfăcut de felul cum mediul purtător urmărise scoica rapidă a parazitului. Din când în când, ca să-l stimuleze, elful se dilata brusc, umplându-i interiorul, răspândindu-se în toate dimensiunile formei posedate. Nu auzea răgetele îngrozite ale elefantului, nu-i vedea zvâcnirile de fiinţă înnebunită, cum pornise în cursa aceea infernală, la capătul căreia o aştepta moartea.

În durerile inimaginabile pe care i le provoca, umflându-se repetat, alcătuirea plasmatică, Malvina îşi consuma ultimele puteri, ca şi cum ar fi apucat într-un tăvălug strivitor, fără oprire. Energia, câtă mai rămăsese în ea, explodase într-o dezlănţuire necontrolată, de vitalitate nefirească, la stingerea căreia viaţa ar fi încetat şi ea, i s-ar fi risipit până şi din ultima celulă, stoarsă în prăbuşirea aceea accelerată. Dar elful era liniştit, chiar şi după ce femela-elefant căzuse răpusă. El nu simţise nimic, asupra lui nu se răsfrânsese nici o urmă din durerea, din suferinţa exemplarului colonizat. Era cel mult nedumerit de faptul că, îndată după cursa care îl adusese între cei căutaţi, mediul vital folosit drept suport se liniştise pe neaşteptate, se liniştise cu totul, înţepenindu-şi formele şi protuberanţele ca atunci, la început, în momentele imediat următoare încorporării. Elful era calm, se pregătea să-şi facă raportul

şi să comunice informaţii celor care l-au trimis. Şi, din când în când, atenţia lui se îndrepta spre umbrele fantomatice care se agitau în jur, târând nişte obiecte grele, opace, de neînţeles. Dar pentru a înţelege, îşi închipuia el, mai rămânea încă destulă vreme).

„Adio!” i-am spus în gând Malvinei şi am apăsat pedala care acţiona micul tun dezintegrator. În clipa următoare, elefantul era un rug imens, suflat de o răbufnire violentă în nefiinţă.

MLAŞTINA

Femeia zicea: „Salvează-l! Salvează-l!...” şi mă uitam la ea şi la omul de alături cu o curiozitate care, ştiu, nu mi se trădează niciodată în expresia feţei. Îmi cerea să-l salvez, mă implora aproape, iar glasul ei primise o intonaţie dramatică, pentru că, bănuiam eu atunci, trebuia să fie o dramă însăşi viaţa pe care o ducea de la o vreme, alături de infirm. Avea un cap frumos, i-am remarcat în primul rând ochii, umbroşi, puţin adânciţi, cărora cearcănele vagi le sporeau nemăsurat farmecul. Şi nu numai ochii, ci toate trăsăturile chipului ei slăbit şi palid, în ciuda pigmentului mai pronunţat al pielii, se armonizau seducător. N-aş putea spune că era o femeie exagerat de frumoasă, însă apariţia ei, undeva, n-ar fi rămas neremarcată; dimpotrivă, cred că pretutindeni captiva, înconjurată de acel fluid inefabil la care un bărbat cu greu ar putea rămâne indiferent. Îmbrăcase o rochie uşoară, la modă, şi înfăţişarea ei te convingea, de la prima privire chiar, de faptul că durerea, reală, nu-i anulase deprinderea de a se purta întotdeauna foarte îngrijit.

Bărbatul părea să fie încă destul de tânăr, dar trăsăturile lui deveniseră inexpresive şi obrajii i se cutaseră pretimpuriu, căzându-i, atârnând ca şi pleoapele de sub ochi, transformate în pungi; semnele oboselii. De când intraseră, el nu făcuse nici o mişcare şi abia într-un târziu o

privise mirat, nedumerit de emoţia şi agitaţia ei. În restul timpului, privise spre mine, însă m-am convins curând că atenţia îi slăbise şi poate că nici nu mă vedea, privea în gol, chiar dacă ochii îi erau aţintiţi în direcţia mea. Rămânea apatic, indiferent la întrebările mele, evitând răspunsurile, scufundat într-o muţenie nepăsătoare. O singură dată se întorsese spre femeie şi se interesa în şoaptă, cu o anume grabă, de ce mai stăteau, acolo şi de ce nu plecau. Ea îi strânsese brusc mâna, obligându-l să se liniştească. Şi îmi aruncase apoi o privire în care puteam citi o scuză nemărturisită, ca şi cum s-ar fi jenat de mine şi s-ar fi simţit ruşinată pentru purtarea bizară şi confuză a bărbatului.

— Cu ce s-a ocupat... înainte?... m-am interesat eu, încercând să prind un ton profesional, dar n-am reuşit să elimin din glas ezitarea.

— Astronaut... A fost astronaut, îmi explicase ea, iar bărbatul avu o abia vizibilă tresărire, încremenind apoi într-o poziţie de concentrată aşteptare, ca şi cum cuvintele acelea i-ar fi trezit ecouri vagi şi se chinuia să le limpezească, se chinuia în zadar să le limpezească. M-am interesat de locul accidentului şi femeia a numit o stea oarecare din constelaţia Vizitiul. Dar n-a putut să-mi spună, nimic despre condiţiile în care se petrecuse nenorocirea, pentru că, ea aşa susţinea, nu se mai întorsese nimeni de acolo, ca să povestească. El, singurul supravieţuitor, nu-şi mai amintea nimic, suferise o amnezie totală şi era foarte probabil că, dacă n-ar fi fost găsit din întâmplare de echipajul unei alte expediţii, ar fi rătăcit fără ţel prin Cosmos, cu nava pe care n-o mai controla. Fusese readus pe Pământ, dar memoria nu-i revenise, în ciuda tratamentelor urmate; iar ea, frumoasa palidă, era profund

zguduită, însă fusese şi mai rău la început, când se văzuse în faţa unui ins aproape necunoscut, care nu-şi amintea nimic, nici măcar cuvintele, cele mai simple, încât trebuise să fie învăţat din nou să vorbească. De aceea vorbea atât de rău, articulând nesigur, cu rostiri ezitante, cu pauze.

L-am internat. Şi, în vreme ce femeia se îndepărta, traversând platoul cu plante tropicale (plecase cu o nouă speranţă şi ochii îi luciseră la despărţire ciudat, parcă umezi), o urmăream de sus, cu gândul la nenorocit, la omul acela pe care aveam să încerc să-l recuperez, dacă mai era posibil. Am obţinut informaţii despre el şi, alături de istoria accidentului, care îmi fusese relatată aproape exact, am găsit descrise tratamentele încercate, cu rezultate minime însă. Ceea ce se făcuse până în momentul acela urmărea, de fapt, o consolidare a resurselor vitale cu care omul scăpase din suprasolicitările ultimului său zbor interstelar. Mi-am dat seama că, atunci, la cel dintâi contact cu salvatorii săi, când nava li fusese reperată din întâmplare şi ceilalţi crezuseră că aveau de-a face cu o astronavă părăsită, convingându-se abia în ultimul moment de existenţa unui supravieţuitor – atunci, spun, fusese mult mai aproape de ceea ce înţelegem în mod obişnuit prin cuvântul *epavă* decât era acum, în starea în care îl vedeam. Dar tratamentele clasice nu puteau face mai mult şi, oricum, mai devreme sau mai târziu, tot la mine ar fi ajuns. Şi mi-am reamintit tonul pe care femeia cu ochii încercănaţi de griji mă rugase, agăţată cu un fel de disperare de braţul nenorocitului: „Salvează-l! Salvează-l!…

Un timp l-am observat, folosind în acest scop reţeaua electronică a spitalului. Era retras, nu se amesteca printre ceilalţi pacienţi, nu participa la discuţii, încât ajunsesem să

cred că în creierul lui unele compartimente puteau fi totuşi lezate mai mult decât arătau primele diagnostice. Nu era însă aşa, m-am lămurit la una din şedinţele de sondaj complex şi, din nou, mai târziu, cercetându-i cu atenţie radiografiile craniene, în paralel cu informaţiile prelucrate de calculator. Dacă nu-i era distrus creierul îi fusese însă *blocat* şi abia o mică parte din capacitatea sa normală fusese stimulată prin tratamentele clasice. Restul era o masă de neuroni, care, fără a fi scoşi complet din activitate, produceau un fel de gândire amorfă, săracă, sterilă, cu neputinţă de exprimat, de comunicat în afară, dar detectabilă prin eforturile aparatelor noastre. Omul părea să plutească într-un nor opac, rareori întâlnind acolo, în străfundurile minţii lui chinuite, zone mai limpezi, prin care lumea reală să-şi poată răsfrânge, vag, dimensiunile în interior.

Destul de des îl vizita femeia. Venea întâi la mine, ca să se intereseze de starea lui. Îmi zâmbea, dar zâmbetul ei abia reuşea să ascundă urmele îngrijorării. „Facem teste!” îi spuneam. „Facem iarăşi teste” – altă dată. „Avem greutăţi cu interpretarea ultimelor informaţii”, îi aduceam la cunoştinţă, adăugând apoi că bolnavul se simţea mai bine şi, în măsura în care mă servea inspiraţia, găseam cuvinte încurajatoare. Ea se oferea să mă ajute, dacă aveam greutăţi (dar ce ajutor putea să-mi dea, acolo unde şi cibernetica avansa încet, cu prudenţă, în ciuda experienţei prelucrate a celorlalte cazuri?) şi, după ce întrevederea cu mine lua sfârşit, îl căuta pe nefericit, în parc, unde acela se plimba cu privirile rătăcite sau zăcea pe o bancă, ore în şir, fără să-şi întoarcă ochii de la un punct pentru alţii inexistent. Când apărea ea, omul tresărea, făcea eforturi să

se trezească dintr-o stare deprimată şi deprimantă, *dorind* parcă să vină în întâmpinarea atenţiilor ei. Însă recădea destul de repede în nebulozitatea gândurilor care-l stăpâneau, iar uneori nici nu reuşea să iasă de acolo. Nu vorbea cu nimeni, decât cu ea; de fapt, ea era aceea care se străduia să angajeze un dialog, să-l scoată astfel din amorţire. El răspundea, când şi când, unora dintre numeroasele ei întrebări şi atunci o făcea în acelaşi fel chinuit, poticnit, căutându-şi nehotărât cuvintele, iar faţa i se strâmba într-un rictus dureros.

Le-am urmărit nu o singură dată întâlnirile, discret, stând în fotoliul comod al biroului meu, cu ochii îndreptaţi spre ecran. Le-am urmărit, pentru că nimic din ceea ce ţinea de comportamentul bolnavului nu era lipsit de interes într-o fază pregătitoare, când căutam cea mai bună soluţie pentru recuperarea lui. Şi trebuie să recunosc că, de mai multe ori, femeia seducătoare care îmi ceruse s-o ajut m-a uimit cu resursele ei de răbdătoare tandreţe, neepuizate încă în şocul unei asemenea nenorociri. Monologa, calmă, fără să ia în seamă neatenţia lui; introducea în conversaţia aceea obositoare pentru amândoi subiecte prin care credea că i-ar fi putut stârni interesul, uneori râdea, arătându-i sau amintindu-i ceva. Şi abia la plecare, după ce bărbatul rămânea pe alee, privind parcă mai nedumerit în urma ei, zâmbetul i se ştergea şi umbrele îngrijorării îi invadau iarăşi privirea, întunecându-i-o.

— Vom face totul pentru el! am asigurat-o, simţindu-mă dator să particip cu ceva la regăsirea unei linişti pierdute.

Fusese un astronaut de cursă lungă, unul obişnuit, corect, priceput la pilotaj, dar nu foarte strălucit în

realizarea manevrelor subtile. Nu se remarcase niciodată în aşa măsură încât să ajungă cunoscut şi dincolo de corpul expediţionar; ba chiar şi acolo purta un număr care îi servea foarte bine drept nume, atunci când se vorbea despre misiunile sau despre nava lui. Nici n-avusese norocul să deschidă în lumi extraordinare şi, prin urmare, faptele lui, consemnate mecanic în jurnalul de bord, erau dintre cele mai obişnuite. Trebuia să văd în el pe unul oarecare din cei mulţi, pentru că şi astronauţii, cu toată aparenţa spectaculară a meseriei lor, se pierd de la o vreme în anonimat şi, mai rar, câte unul urmează ascensiunea capricioasă a vedetei. Pacientul meu nu avusese în el stofă de vedetă şi se mulţumea să-şi facă datoria corect, în cursele lui de navetă spaţială. Asta am dedus-o din caracterizările conţinute în înregistrarea care însoţea descrierea detaliată a cazului şi a tratamentelor. Ea, femeia, îl vedea, probabil, altfel.

Ultima dată, i se încredinţase o misiune specială, în care se conta pe experienţa, pe rutina lui. Scăpase, în sfârşit, de banalele curse de la o colonie la alta. Trebuia să piloteze o astronavă de explorare, conducând un mic colectiv de specialişti spre sistemul acelei stele mici din constelaţia Vizitiul. Poate că, obişnuit cum era cu sarcini profesionale aşa-zis curente, nici nu se bucurase în mod deosebit, aflând vestea. Sau, cine ştie, poate că se bucurase nespus, sedus de ideea unei aventuri autentice. Cu un an în urmă, astronava îi fusese lansată spre ţintă, profitându-se de o optimă distorsiune; a spaţiului, aşa cum se face destul de des în ultima perioadă, pentru a economisi şi apăra bugetul de timp al călătorilor. Nu se ştiuse nimic despre expediţie, apoi; nici măcar dacă

ajunsese sau nu la destinaţia ei, până când întâmplarea a scos în calea altora nava, plecată în derivă cu singurul ei supravieţuitor. Din felul cum arăta el atunci, s-a tras concluzia că expediţia descinsese în sistemul stelei explorate şi se întâmplase acolo ceva, o tragedie necunoscută. Ce se întâmplase, însă, omul care îmi devenise pacient nu putea spune, îi lipseau cuvintele, îi lipseau gândurile potrivite, îi lipsea memoria.

Iar eu trebuia să i-o redau şi făceam totul pentru ea operaţia să reuşească satisfăcător, înţelegând că recuperarea lui însemna şi clarificarea unui moment dramatic din istoria navigaţiei spaţiale. Poate aveam să aflăm ce se întâmplase cu ceilalţi exploratori şi, în caz că trăiau, unde erau atunci şi mai multe asemenea lucruri nelipsite de importanţă. Dar întâi şi-ntâi readuceam un om între semenii lui, dacă, fireşte, reuşeam să-i smulg din umbrele amorfe printre care îi capotase inteligenţă. Aşa îmi spuneam atunci, când încă nu eram sigur de rezultatul încercărilor mele, dar îmi plăcea să-mi imaginez ziua când frumoasa palidă cu ochii umezi va redescoperi în omul deocamdată inert o primă sclipire din cel care fusese odinioară.

M-am consultat cu alţi specialişti şi cu toţii au fost de părere că tratamentul trebuia aplicat în etape, nu puteam forţa un creier şi aşa epuizat, nu-l puteam supune încă unei *presiuni* puternice, unui şoc terapeutic. Aşa am făcut, i-am deblocat creierul în etape, cu pauze lungi între una şi altă, când fiecare porţiune recucerită era, ca să spun aşa, scăldată într-un fluid fixator, pentru a-şi menţine şi întări capacităţile funcţionale. Operaţia dura, fireşte, mergea destul de încet şi la fel de lent avansam în citirea, în

descifrarea psihicului amorţit al accidentatului. El rămăsese parcă acelaşi somnambul, acelaşi ins căzut într-o netulburată iresponsabilitate. Însă, dacă lui îi era imposibil să urce spre lumină, dacă el încă nu ajunsese în stare să aprecieze lucid o regăsită realitate, nouă ne-a reuşit totuşi să pătrundem, treptat-treptat, în tulburarea minţii lui şi să înţelegem, câte ceva, să înţelegem. Şi toate fragmentele de memorie în care, sub ceaţa încă nerisipită a demenţei, *mlaştina* apărea stăruitor, obsesiv, ca o ameninţare sumbră şi neîntreruptă, toate fragmentele acelea reconstituite în calculator le-am pus pe seama intervenţiei, a conexiunilor pe care le făceam într-un creier bolnav, pregătindu-i astfel trezirea.

Din străfundurile răvăşite ale minţii fostului astronaut izbucnea, când şi când, amintirea mlaştinii. Întâi am simţit-o confuz, ca o pâclă, ca un pericol fără nume. Apoi am priceput că era vorba de o mlaştină, iar nefericitul rătăcea prin ea fără nici o perspectivă, fără niciun orizont, sperând totuşi să iasă de acolo, să se salveze. Era şi un foc alături, fumega gros, cu lumină puţină, alimentat de frunze lungi, subţiri, răsucite; său” poate că numai mie îmi păreau frunze spiralele acelea tremurătoare, smulse din zerul vâscos. Flăcările tresăreau leneş, proiectau pe apa murdară reflexe şterse, şovăitoare. Noaptea îşi boltea aproape şi apăsător beznele, din care ieşeau scâncete moi, oftatul îndepărtat al unui pământ invadat de năluci abia conturate. Apoi, încordarea cu care omul asculta zgomotele mlaştinii scăzuse şi, în acelaşi moment, el îndoise un genunchi, se întinsese pe spate, în noroi; părea unit cu mediul acela umed, împânzit de rădăcini. Îşi simţea capul tulbure, un puls fierbinte îi bubuia în tâmple, aruncându-l mereu în

leşin. Apoi auzise paşi rari, târâţi prin apropiere. De sub tălpile celuilalt ţâşnea lichidul murdar, îi auzea ca în vis plescăiturile, cum celălalt îşi smulgea cu greu picioarele din noroi, iar apa năvălea în urme cu un zgomot supărător.

Altă dată, mlaştina apăru brusc, erupse limpede din mintea nefericitului, dar stărui puţin timp; suficient însă pentru a percepe jocurile de lumină care invadaseră noaptea. Întâi, din întuneric se smulseră câteva flăcări subţiri, de o strălucire ireală. Alunecau prin mlaştină, tremurând, parcă rostogolindu-se. Apoi toată mlaştina păru incendiată, pentru ca în momentul imediat următor o pală de vânt să spulbere flăcările într-un nor de scântei, iar noaptea să le înghită fără urmă.

După o altă incursiune în creierul pacientului, a ieşit la iveală un fragment de memorie din care înţelegeam că acolo, în mlaştină, astronautul stătuse de gardă lângă camarazii săi. Le păzea somnul de primejdia aceea nelămurită, care se insinua pretutindeni. Ceilalţi căzuseră, frânţi, epuizaţi de drumul greu printre trestii, cum avansaseră chinuitor, ore în şir, la lumina reflectoarelor, scufundaţi până la mijloc în apă. El veghea, cu nervii încordaţi, întrebându-se de ce încetaseră toate ademenirile nopţii, înlocuite pe nesimţite cu liniştea groasă, aproape materială, sufocantă, paralizantă şi înnebunitoare.

Undeva, în mlaştină, apoi… Undeva, în mlaştină, el se lovise la un genunchi într-o rădăcină cioturoasă şi înainta cu ochii injectaţi, cu maxilarele strânse, într-un efort disperat de a-şi stăpâni durerea. De la un timp simţise că nămolul începea să-l sugă încet în adâncurile lui dense, mişcătoare. Cu sforţări supraomeneşti, încălecase un trunchi alunecos, răsturnat şi aproape putred. Nu îndrăznea să coboare acolo

unde nămolul avea să-l prindă iar, înlănţuindu-i picioarele, imobilizându-l, încât să nu se mai poată împotrivi alunecării spre adâncuri. Ştia că n-ar fi murit imediat, în apa aceea înveninată. Dar nimeni nu l-ar mai fi găsit acolo şi s-ar fi uscat în carapacea costumului de protecţie, ca un fluture nenăscut la timp în propria sa crisalidă. După un moment de linişte, sirenele îşi reîncepuseră cântecul străin, dar parcă nu era cântec, ci mai mult un susur şi un oftat pe care astronautul îl ascultase o vreme nemişcat, cu ochii închişi. Uitase de toate şi o stare de exaltare interioară îl cuprindea treptat, răvăşindu-l. Strângea trunchiul în braţe, disperat, cu spaima morţii cuibărită în subconştientul său, dar în acelaşi timp dorea să plece, să ajungă acolo unde izvora o chemare irezistibilă, o vrajă tulbure, copleşitoare şi de neînţeles în starea lui de atunci. Apoi coborâse, totuşi, de pe trunchiul prăbuşit, îşi dăduse drumul în apa murdară şi rătăcise iarăşi prin noapte, căzând, ridicându-se şi căzând. Nămolul îi cuprindea tălpile grele şi genunchii. Cu ultimele puteri, îşi smulgea picioarele şi se târa spre capcană, lipsit de orice altă voinţă, neauzind decât oftatul parcă îndurerat al sirenelor, susurul ademenitor care îl târa ca pe un halucinat prin mlaştină şi prin noapte.

Şi, în sfârşit, scena aceea zguduitoare, pe care memoria alterată a nenorocitului o reproducea neclar, abia în final se limpezea, permiţându-mi să-i văd precis amănuntele. Nu mi-am dat seama dacă el însuşi deschisese schimbul de focuri. Ştiu însă că n-avea atunci decât un singur gând: să ucidă.

Scufundat în apă până la brâu, trăgea, aruncând departe fulgerele armei sale şi, din diferite puncte ale mlaştinii, i se răspundea în acelaşi fel. Noaptea era

săgetată de fulgere scurte şi, din când în când, câte o umbră se prăbuşea cu zgomot moale în apă. Poate că şi ceilalţi fuseseră cuprinşi de aceeaşi demenţă, pentru că n-au contenit decât atunci când, rând pe rând, îşi găsiseră mormântul în mlaştină. Se ucideau unii pe alţii, goliţi de sentimente umane, stăpâniţi exclusiv de poruncile susurate ale sirenelor. El avusese noroc, sau, în demenţa lui, nu uitase ce trebuia făcut într-o luptă şi astfel rămăsese ultimul, singurul, după ce toţi ceilalţi căzuseră pe rând, fulgeraţi. Şi mai stătuse o vreme aşa, nemişcat, la pândă, cu susurul sirenelor în urechi, în creier. Dar ceilalţi zăceau în mlaştină, căzuţi unii pe spate, alţii cu faţa în jos, alţii aproape că dispăruseră, înghiţiţi de nămol şi de ape. El aşteptase un timp cu ochii la pândă. Şi din când în când îşi descărca arma în năluci, fără să mai ochească. Apoi se simţise greu, ca de plumb, cu mâini şi picioare de plumb. Agăţat de rădăcini, se târa cu încăpăţânare, departe de sirene, cât mai departe. Capul îi vâjâia din cauza efortului şi de câteva ori se lăsase, moale, sub apă. Când îşi revenise din leşin, nu mai vedea nimic, era cu casca vârâtă în nămolul lipicios, care îl legăna încet, odihnitor. Încordându-şi corpul într-un efort supraomenesc, reuşise să se smulgă, apoi bâjbâise în jur, după armă, dar n-o mai găsea, fusese înghiţită de mâl. Şi atunci pornise mai departe fără ea, se târa prin mlaştină, iar lui i se părea că aleargă, urmărit de o cohortă de năluci.

— S-a întâmplat ceva? m-a întrebat femeia, alarmată, văzându-mi chipul întunecat, la următoarea ei vizită. Am clătinat din cap, am poftit-o să ia loc şi i-am povestit tot ce făcusem şi tot ce ştiam acum despre el. „Nu-ţi putem ascunde asta, i-am spus. Mintea lui e încă amorţită,

dominată de umbre. O să vină vremea redeşteptării memoriei şi am datoria să te previn, ca să ştii ce urmează. În demenţa lui, acolo, pe planeta aceea mlăştinoasă, şi-a lichidat camarazii, iar memoria, blocată acum, a înregistrat totul, a înregistrat… Smulgându-l din beznă, îi redeschidem accesul la memorie şi, lucid fiind, va începe inevitabil coşmarul. Ştii la ce mă refer…” Femeia pălise groaznic şi repeta abia auzit: „Nu se poate, nu se poate, nu se poate! …” Şi i-am dat un răgaz, să se gândească la toate lucrurile acelea şi să-mi spună.

— M-am gândit, mi-a spus ea a doua zi, aşezându-se calmă în faţa mea, deşi vedeam după cearcănele adânci că nu dormise, că se frământase o noapte întreagă.

— Ei, ce-ai hotărât? am întrebat-o. Renunţi?

— Nu pot! mi-a răspuns. Îl vreau pe el, pe cel de altă dată.

— Cel de altă dată a murit, i-am spus.

— Îl vreau pe el, a zis ea cu o intonaţie moale.

M-am ridicat şi, întors cu spatele, priveam prin peretele transparent plantele ornamentale de pe platou şi mă gândeam atunci, concentrat, la hotărârea pe care trebuie s-o iau.

— Eşti pregătită? Ştii ce are să urmeze? am mai întrebat, fără să o mai privesc, iar ea mi-a zis că da, era pregătită. Atunci o să ţi-l dăm! am hotărât. Iar femeia, când m-am întors, stătea în picioare şi pentru prima dată nu şi-a mai putut stăpâni nervii. Nu i-am mai spus nimic, deşi aş fi putut s-o încurajez, am lăsat-o să plângă până când, ruşinată, dar şi fericită, s-a decis ea însăşi să plece.

ÎNCOTRO, LEONIDA?

În drum spre planetoid, m-a cuprins deodată o sfârşeală pe oare nu mi-am putut-o explica de la început. Zborul nu era cu nimic mai neobişnuit decât altele şi, spunând asta, mă gândesc la cele multe pe care mi-am clădit viaţa. Când privesc înapoi (şi în ultimul timp m-am descoperit dispus oricând să-mi rememorez trecutul, operaţie pentru care înainte nu prea aveam răgaz, îmi dădeau destulă bătaie de cap treburile zilnice), când privesc înapoi, aşadar, îmi revăd zborurile, o listă enormă, şi uneori îmi vine să cred că nu se poate, că e prea mult pentru un singur om şi mă întreb dacă într-adevăr am trecut prin toate întâmplările acelea. Dar asta nu e decât o viclenie de bătrân caraghios, pentru că n-am uitat încă nimic esenţial şi ştiu prea bine că zborurile din fişa mea, atâtea câte sunt, au existat şi mi-au umplut zilele, mi-au adus bucurii şi tristeţi, nu puţine şi unele, şi celelalte. Îmi place să întârzii uneori cu gândul la ele şi să mă prefac mirat eu însumi de numărul lor exagerat, ca să pot exclama cu o plăcută încântare: „Ia te uită! Şi acolo am fost! Şi dincolo… Aproape că uitasem!…” Iar amintirile vin imediat, chemate în felul acesta, pentru că de la o vreme încoace nu mă mai pot lipsi de ele, mi-ar fi zilele pustii. Şi mai ales nopţile, când somnul mă ocoleşte, iar cel hipnotic, de care m-am săturat în atâtea călătorii interstelare, nu mă mai

interesează.

Atunci, în drum spre planetoid, apatia m-a lovit mai devreme decât era cazul s-o facă. Şi *altfel,* m-a atins altfel. Simţeam că nu era o situaţie normală de zbor, adică una din stările acelea de persistentă indispoziţie care apar, din când în când, în viaţa astronautului de cursă lungă şi pe care el le depăşeşte ajutat de o întreagă tehnică, pregătită în acest scop. Nu, nu era o situaţie normală, sfârşeala venise prea devreme, sau – şi momentul acestei revelaţii a fost de-a dreptul zguduitor – organismul meu începuse să dea semne de prăbuşire. Era prima dată când îmi puneam cu seriozitate problema asta, fusesem prea furat de vârtej ca să mă pot gândi şi la altceva în afara evenimentelor noastre curente.

Leonida observase şi el starea mea. „Eşti obosit”, îmi spusese, privindu-mă compătimitor, apoi tot el adăugase: „Nu-mi place cum arăţi. Ar trebui să intri în fluxul de regenerare. Dar soluţia lui, la care şi eu mă gândeam, nu şi-a mai făcut efectul extraordinar de altă dată. Mă simţeam mai bine, ce-i drept, însă de atunci încoace senzaţia de întinerire (că eşti tu însuţi şi, în aceiaşi timp, altul, viguros şi proaspăt) n-am mai încercat-o. I-am spus lui Leonida, într-un moment al zborului pe care noi îl apreciam drept seară, că ar fi fost timpul să-mi închei socotelile şi să mă retrag. Făcusem destule treburi în carieră, puteam fi mulţumit şi, la fel, puteau fi mulţumiţi şi cei de la bază. Sfârşeala aceea, oare nu avea nici o legătură cu zborul spre planetoid, dar avea una cu toate zborurile mele, luate împreună, îmi arătase că obosisem şi mă făcea să cred că ar fi fost bine să mă retrag.

Aşteptam să aud protestele lui Leonida, cred că mi-ar

fi părut bine să mă contrazică, dar el privea în jos, un loc între tălpile picioarelor lui mari, cum şedea în fotoliu, cu coatele sprijinite de genunchi. „Oricum, suntem printre cei mai vechi în navigaţie”, adăugasem. Ceilalţi, generaţia noastră, aproape toţi ieşiseră dintre cadrele active şi îşi trăiau viaţa liniştit, acolo unde se retrăseseră. „Să ieşim singuri, înainte de a fi scoşi de cine ştie ce comisii”, i-am mai spus. Dar el observase atunci că nu va fi deloc uşor, nu s-ar putea obişnui cu o altă viaţă, cu o altă activitate. „Nu mă pricep la nimic altceva!” exclamase, exagerând, fireşte. Dar era limpede că propunerea mea nu-i convenea şi asta însemna că, dacă aveam să mă decid pentru retragere, urma să ne despărţim. El părea că se simte mai bine, sănătatea încă nu-l trădase complet, dar îi vedeam faţa cutată, însemnată de vârstă cu trăsături de la o vreme greu de ascuns. Îi vedeam părul, încărunţit aproape tot, mâinile cu vine groase şi cu pielea bine încreţită. Şi înţelegeam că nici în cazul său despărţirea de navă şi de profesia practicată o Viaţă întreagă nu putea fi departe.

— Te retragi acum? întrebase, aţintindu-şi spre mine privirea ochilor lui de un albastru aproape neverosimil.

— Voi hotărî după zbor! i-am promis.

Şi n-am mai pomenit nimic despre asta până la sosirea pe planetoid. Intraserăm din nou în *ritm* ca să putem găsi minusculul corp ceresc în careul din care primisem chemarea. De fapt, nu fusese o chemare de ajutor, dar cei de acolo ne rugaseră să venim imediat, aveau ceva foarte important de adus la cunoştinţa Pământului. Şi, într-adevăr, din informaţiile cuprinse în scurta noastră convorbire, m-am convins că un drum până acolo nu era de prisos. Dar n-a fost uşor să-i găsim, cum

păreau cu totul pierduţi, afundaţi. Într-un cotlon al Galaxiei, pe planetoidul rătăcitor unde abia de curând îşi instalaseră baza.

„Abia am dat peste voi! Alt loc, mai la vedere, nu v-aţi putut găsi?” i-am întrebat pe cei care ne ieşiseră în cale, când nava noastră şi-a găsit un loc potrivit, oprindu-se pe un minuscul platou amenajat ca rampă de lansare. Planetoidul era el însuşi mic, o fărâmă de piatră lansată pe o traiectorie în univers, iar la baza instalată acolo de câţiva tineri cercetători totul îţi dădea încă impresia de spaţiu drămuit, de înghesuială. Ni s-a explicat că nu sosiseră toate materialele şi însuşi corpul central al clădirii urma să fie ridicat abia de atunci înainte. „Am putea face lucruri frumoase aici, spunea cineva, cu toate că e mereu întuneric, dar avem generatorii de energie şi, pentru cât ne trebuie nouă, ne-ar ajunge... „De ce nu faceţi?” s-a interesat Leonida, surprins probabil de nehotărâre din glasul celui care vorbise. Ni s-a spus că totul depindea de o decizie pe care, în calitate de împuterniciţi ai Pământului, aveam s-o luăm la faţa locului. Ei acţionaseră după program; însă, de la descoperirea făcută pe neaşteptate, sistaseră lucrările şi, singuri, nu mai ştiau ce hotărâre să ia. Instrucţiunile prevedeau ca în asemenea cazuri să te retragi şi tocmai discutau dacă era necesar ca ei să le urmeze întocmai, părăsind totul acolo, său dacă nu cumva le puteau aplica mai elastic, ca să nu compromită misiunea, ceea ce ar fi însemnat să rămână şi să-şi execute programul până la capăt. Discutau, fără să fi ajuns la vreun rezultat, când unuia îi trecuse prin minte să ceară un arbitraj şi lansase în spaţii apelul. Îl recepţionasem eu şi, sfătuindu-mă cu Leonida, am considerat că puteam să ne

repezim până la planetoid, să vedem acolo despre ce era vorba.

Am fost conduşi apoi la „locul pe unde se putea pătrunde în *interior”* cum se exprimau gazdele, cu un fel de nelinişte şi Chiar cu un fel de teamă pe care încercau totuşi s-o ascundă, dar glasul le-o trăda. Găsiseră întâmplător deschiderea aceea. În afară, peretele stâncii n-avea nimic suspect; pretutindeni, acelaşi material granitic, cenuşiu, cu asperităţi specifice rocilor străvechi asupra cărora acţionează doar agenţii distructivi ai spaţiului cosmic. Însă, în timpul unei explorări, cineva voise să desprindă şi din stânca aceea o mostră şi îşi scăpase unealta înăuntru. „Cum, înăuntru?” se mirase Leonida, auzind una ca asta. „Foarte bine, i s-a explicat. Uite-aşa!” Şi, în faţa ochilor noştri nedumeriţi, unul dintre însoţitori ridicase de jos o piatră nu prea mare şi o aruncase într-un anume loc din peretele stâncii. Nu numai că nu s-a produs o ciocnire, cum ne-am fi aşteptat, dar piatra pătrunsese prin stâncă aşa cum ar fi străbătut un aluat moale, fără să lase însă nici o urmă.

Eram consternaţi. Leonida mă privise şi, la lumina proiectoarelor aduse probabil în mod special în apropierea acelui loc straniu, i-am văzut într-o frântură de secundă, sub cască, faţa uluită. „Unde a dispărut?” întrebase apoi, întorcându-se spre însoţitori şi se referea, fireşte, la piatră. „Dincolo! ni s-a spus. În anticameră. Noi aşa numim încăperea aceea...” Ni s-a mai explicat că nu întotdeauna peretele permitea trecerea unor corpuri străine. Când aruncai piatra de la o anumită distanţă, ea izbea în stâncă aşa cum ar fi izbit în oricare alt corp dur. Şi cădea, rămânea afară. Ei încercaseră de mai multe ori şi ştiau în mod foarte

precis că numai apropierea oamenilor declanşa permeabilitatea stâncii, ori a materialului din care era ea făcută.

Apoi, doi dintre însoţitorii noştri trecură ei înşişi dincolo. I-am văzut intrând, pierind în stâncă şi, înainte de a le urma exemplul, cum mi se cerea, am avut o lungă reţinere. Dar Leonida a stat pe gânduri mai puţin decât mine. Cu un fel de nepăsare, aş zice, a avansat spre stâncă şi a pătruns. Fie ce-o fi, mi-am zis şi aşa m-am trezit şi eu în *anticameră,* unde cei intraţi ne aşteptau. Cred că eram acolo vreo zece. Leonida privea cu interes pereţii fosforescenţi, de la oare primeam cu toţii reflexe spectrale. Nu era prea luminos interiorul acela tăiat în formă de cub, însă ne vedeam destul de bine în sclipirile verzui ale pereţilor. Leonida cerceta un aparat aşezat lângă o altă intrare şi, apropiindu-mă de grup, mi s-a părut că recunosc aparatul; era o combină simplă, destinată analizelor de mediu. „Noi am transportat-o aici”, ni s-a spus. La început, se gândiseră că ar putea folosi în interesul lor spaţiul acela şi refăcuseră în interior atmosfera terestră. Dar accidentele oare urmaseră le-au tăiat orice curaj şi i-au făcut să creadă că, poate, ar fi fost mai bine totuşi să se îndepărteze de locul străin în care intraseră.

— Dincolo ce-i? întrebase Leonida.

— Dincolo e sanctuarul.

O încăpere uriaşă, boltită, cu pereţi din acelaşi material fosforescent. Trecusem pragul cu o emoţie ceva mai controlată decât tulburarea pe care o vedeam pe chipurile gazdelor, probabil un reflex al stării lor sufleteşti asupra mea şi a lui Leonida. Era rece, ne scoseserăm căştile şi simţeam pe obraji atingerea răcoroasă a aerului.

Şi n-am înţeles prea bine, întâi, ce erau formele acelea din mijlocul sălii, până când, făcând într-acolo câţiva paşi, am recunoscut dimensiunile unor corpuri omeneşti. Am tresărit, iar gazdele s-au grăbit să ne liniştească: „Nu vă speriaţi, sunt ai noştri!” Dar corpurile, trei la număr, culcate exact în centrul uriaşei încăperi, nu mişcau, păreau nişte statui îmbrăcate, peste care fosforescenţa pereţilor se răspândea discret, abia smulgându-le conturul din culoarea nedefinită a mediului. De aproape, i-am văzut mai bine, le-am deosebit trăsăturile. Dar n-am avansat decât până acolo unde ni s-a permis, înţelegând din atitudinea şi din spusele gazdelor noastre că mai aproape era periculos, trebuia să ne mulţumim cu atât, ca să nu ni se întâmple ce păţiseră aceia. „Sunt morţi?” am întrebat şi mi s-a răspuns că nu erau morţi, dar nici vii, în înţelesul obişnuit al cuvântului. „Sunt pierduţi!” afirmase cineva, şi cred că aprecierea lui oglindea cel mai bine realitatea.

Cei trei atingeau, într-un fel sau altul, discul. Unul îngenunchease, probabil, şi căzuse peste disc cu faţa în jos, altul era ghemuit alături şi numai faţa i se sprijinea de disc, cu obrazul drept. Cel de-al treilea atingea discul numai cu o mână, dar era tot atât de ţeapăn ca şi ceilalţi. Şi ni s-a explicat cum se petrecuseră lucrurile acolo, care fusese ordinea accidentărilor; în sfârşit, tot ce credeau ei despre fenomenul acela care le dăduse emoţii şi introdusese frica în mica lor colonie. Era destul să atingi discul, spuneau ei, era destul să-l atingi pentru ca imediat să te fulgere paralizia necunoscută de care fuseseră atinşi cei trei. „Când s-a întâmplat asta?” se interesase Leonida şi ni s-a cerut să ne uităm la capetele lor bărboase, la pletele răvăşite şi lăţoase, ca să înţelegem că trecuseră multe luni de când

zăceau acolo, într-o stare de inconştienţă, fără să fie însă morţi, ci mai degrabă scufundaţi într-un interminabil leşin. Nu era somn, era un leşin, sau: poate o stare cataleptică.

— Priveşte-le faţa, m-a îndemnat Leonida, priveşte-le-o cu atenţie! Şi avea dreptate să-mi atragă atenţia asupra expresiei lor, pentru că fiecare avea faţa destinsă într-un zâmbet straniu, un zâmbet continuu, neschimbat din clipa în oare se prăbuşiseră pe disc sau alături. Ni s-a mai spus că fiecare dintre cei trei cunoştea pericolul căruia i se expunea şi, totuşi, riscaseră să atingă discul. În ei, învinsese curiozitatea, dacă nu cumva o forţă necunoscută îi ademenise acolo şi îi prinsese definitiv în mrejele ei. Singurul care nu ştia ce avea să urmeze fusese altul, de fapt *primul,* care la cea dintâi explorare a construcţiei subterane călcase din nebăgare de seamă pe disc şi suferise imediat acţiunea şocului paralizant. „Aici nu sunt decât trei, am observat. Unde-i acela?” „Acela a murit, mi s-a spus. A murit cu adevărat…” Dar moartea lui nu fusese provocată, de atingerea discului, ci survenise exact în clipa când camarazii lui, încercând să-l salveze, îl agăţaseră de departe, cu o ancoră improvizată şi îl smulseseră de pe disc. Şi au înţeles cu toţii că discul nu aducea neapărat moartea, dar, odată ajuns cineva în stăpânirea lui, desprinderea de pe disc însemna moarte sigură şi instantanee. Cel pe oare camarazii voiseră să-l salveze, ucigându-l prin intervenţia lor imprudentă, privea acum cu ochi îngheţaţi cerul, dintre stâncile unde fusese transportat. Pe ceilalţi nu mai îndrăznea nimeni să-i desprindă de disc, rămăseseră acolo şi îmbătrâneau cu zâmbetul acoperit treptat de barbă şi mustaţă.

Ne-am întors la bază, fără să avem greutăţi la

străpungerea în sens invers a peretelui stâncos. Încăperile subterane nu reţineau pe nimeni, niciun vizitator. Doar discul. „Ce spui de asta?” mă întrebase Leonida, când ne-am retras în navă pentru prânz, asigurându-ne gazdele că le înţelegeam dificultăţile provocate de spaţiul încă insuficient şi promiţându-le să revenim după o scurtă odihnă. De fapt, noi voiam să ne consultăm în linişte, şi i-am comunicat lui Leonida părerea mea despre planetoid, despre sanctuar şi mai ales despre disc.

Era limpede că pământenii nu fuseseră primii acolo, că şi *alţii* folosiseră planetoidul într-un scop care ne rămânea ascuns. Acei *alţii* (era hazardat să emitem ipoteze în privinţa structurii şi înfăţişării lor) păreau să ne depăşească în realizările lor tehnice, dacă judecam după ingeniosul sistem de trecere şi de protejare în acelaşi timp a construcţiei subterane. Dispuneau, în plus, de materiale necunoscute pe Pământ şi în zona sa de influenţă. Pereţii fosforescenţi şi discul, mai ales discul, rămâneau enigme greu de descifrat. „Dar nu asta e important acum”, observase Leonida. „Sigur că nu asta!” am acceptat eu. Era mai important să înţelegem ce se petrecuse cu oamenii care atinseseră discul, să înţelegem ce urmărea maşinăria aceea şi în ce raporturi trebuia să rămânem cu constructorii ei, cu civilizaţia lor. Pentru că nu cunoşteam nimic din rostul sanctuarului, oare putea fi foarte bine şi un avanpost, un ochi lansat în univers, o antenă. Şi mai putea fi sediul părăsit cu milenii în urmă de reprezentanţii *acelora,* după ce şi-au îndeplinit misiunea cosmică, dacă n-a fost în intenţia lor să instaleze acolo o bază permanentă.

— Aşa nu ajungem niciunde, putem emite ipoteze la infinit! zicea Leonida, încreţindu-şi fruntea sub coama de

fire albe, tunsă scurt.

Am susţinut atunci că nu avea dreptate. Oricum, prin ipoteze aveam să ne apropiem de un adevăr şi, de fapt, asta urmăream”. Să vorbim despre oamenii”, insistase totuşi Leonida. Şi i-am spus că, după părerea mea, construcţia subterană nu părea să fie o capcană, din moment ce se deschidea la trecerea omului şi într-un sens şi în celălalt. Sanctuarul nu reţinea cu forţa grupurile intrate acolo. „Ai uitat de disc?” îmi reamintise Leonida. Da, discul era într-o altă situaţie, el capturase patru pământeni şi-i ţinea încă în puterea lui pe trei dintre ei.

— Aş face orice să ştiu ce se întâmplă *acum* cu cei care zac acolo, mărturisise Leonida. Înţelegi? Înţelegi că aici e cheia? Ei zac paralizaţi, pierduţi pentru noi, cum bine spunea cineva, pentru că orice încercare de recuperare le-ar aduce brusc moartea. E bine că nu i-au mai deranjat. Ei trăiesc, totuşi, dar unde şi cum? Dacă ne-ar putea răspunde, decizia noastră ar fi cea mai bună.

Fără îndoială, întreaga construcţie şi toate mecanismele subtile pe care le includea erau un mijloc de influenţare. Atâta vreme cât n-aveam să ştim cum se manifesta influenţa, ce scop avea, atitudinea noastră trebuia să fie de o maximă prudenţă. Eram în joc noi şi civilizaţia, specia noastră, cam aşa i-am spus lui Leonida atunci, îndoindu-mă din ce în ce mai mult de inexistenţa capcanei. Un contact cu *ceilalţi,* făcut într-un asemenea mod – şi mă referam la capturarea oamenilor prin intermediul discului din aşa-zisul sanctuar – un asemenea contact ne putea aduce mari necazuri şi, de la bun început, presupunea raporturi inegale, neechitabile. Cel care te observă din umbră şi te cântăreşte şi-ţi descoperă toate

punctele slabe poate oricând să pună condiţii. Or, probabil, asta se întâmpla cu noi acum, eram observaţi, cântăriţi, evaluaţi de undeva, de departe.

„Mai lasă filosofiile astea de duzină!” îmi ceruse Leonida. Parcă supărat şi n-am ştiut atunci ce-l apucase de mă repezea. Eu nu făcusem altceva decât să propun nişte piste, să apucăm împreună firele din ghemul acela încâlcit şi să-l descâlcim. Iar el mă repezise, tocmai când îi atrăgeam atenţia asupra unor primejdii posibile, asupra pericolului pe care îl putea include contactul cu *ceilalţi,* necunoscuţii de nu-ştiu-unde. Ei îşi instalaseră maşinăria pe planetoid şi, desigur, în numeroase alte puncte ale Galaxiei, iar oamenii noştri căzuseră în puterea discului, în puterea lor. Ce se întâmpla cu victimele? Nimeni n-ar fi putut răspunde. Şi am adăugat, cu o uşoară enervare în ton, că tot atât de bine puteam lua în considerare o altă variantă. Puteam crede, de pildă, că discul îi „supsese”, îi absorbise într-un jet de energie, proiectându-i într-un alt spaţiu, într-o altă realitate, în vreme ce învelişurile lor amorţite continuau să zacă alături de disc.

Leonida zâmbise. „Te-ai enervat, mi-a spus. Haide, nu te supăra dintr-un fleac!” Şi, ridicându-şi ochii spre tavanul transparent, privise o vreme stelele străine ale Cosmosului. Stătea pe gânduri, eu îmi imaginasem că avea şi el o variantă, sau mai multe ipoteze privitoare la caz şi mă aşteptam să le introducă în discuţie. Dar el s-a ridicat greoi, ţinându-se cu o mână de şale, iar cuvintele lui au fost altele decât cele pe care le aşteptam.

— M-am hotărât, a spus.

— Ce-ai hotărât?

— M-am hotărât să mă retrag.

Şi s-a retras, într-adevăr, mai repede decât aveam s-o fac eu însumi. I-am văzut faţa, mască zâmbitoare, cum încremenise acolo, în sanctuar, cu ceafa lipită de disc. Eu îl ştiam afară, promisese să facă un calcul suplimentar în vederea decolării. Apoi fusesem chemat în grabă la bază şi, însoţit de doi necunoscuţi, nici nu mai ştiu cum am ajuns până la stânca aceea. „Nu se poate! îmi repetam. Nu se poate, e absurd, ridicol şi absurd. Aveam să mă conving însă curând, că zvonul se adeverea şi am rămas minute în şir cu privirile ţintă spre Leonida, fără să fiu în stare să articulez un cuvânt. Îşi ţinea ochii deschişi, dar nu putea să mă vadă şi, cum zăcea la picioarele mele, cu ceafa lipită de disc, părea o statuie blândă, scăldată în reflexe fosforescente şi în liniştea răcoroasă a încăperii.

N-am putut să plâng, mi se pusese un nod în gât şi-l simţeam mereu acolo, chinuindu-mă. Dar faţa lui Leonida eră atât de calmă încât începusem să mă întreb dacă, în starea lui de atunci, aveam dreptul să-l compătimesc; dacă nu cumva hotărârea lui neaşteptată, surprinzătoare, de neconceput pentru umil ca mine, era tristă doar prin faptul că îmi lovea sentimentele, despărţindu-mă de acela care, ani în șir, mă întovărăşise pe căile cunoscute şi necunoscute ale Cosmosului. Oricum, despărţirea se produsese mai devreme abia cu o clipă, din moment ce amândoi aveam de gând să abandonam navigaţia cosmică şi să ne retragem.

Leonida avusese curajul să se retragă aşa cum am văzut. Nu cred că îşi propusese un gest spectaculos şi cu atât mai puţin o sinucidere. Mai degrabă cred că îl tentase o ultimă aventură, o aventură extraordinară, în oare şi alţii, câţiva, trecând peste orice risc, se lăsaseră antrenaţi.

Leonida dibuise şi el cam despre ce era vorba şi nu lăsase să-i scape prilejul oferit de *ceilalţi,* prin intermediul discului montat pe planetoid. Uneori mă gândesc că el are într-adevăr o călătorie în plus faţă de mine. Un univers nebănuit îl va fi primit, oferindu-i găzduire, îndată după salt. Sunt din ce în ce mai sigur, acum, că la atingerea discului (ce curaj nebunesc şi ce încredere oarbă trebuia să fi avut în acel moment!), la atingerea discului Leonida într-acolo pornise.

TURNUL

Dora ţipa şi alerga peste câmp, împiedicându-se. Şedeam pe un colţ al terasei, cu picioarele atârnate în gol, mă lăsasem furat de zgomotele potolite ale acelei zile fierbinţi. O moleşeală vecină cu lenea îmi stăpânea muşchii, fără să-mi amorţească însă şi mintea în mulţumirea pe care o aveam atunci, după mai multe zile de linişte şi odihnă, scos din ritm, ca întotdeauna când îmi puteam permite să ies dintre fluviile de informaţie pe care le mişc zilnic într-o parte şi-n alta, împărţindu-le, drămuindu-le, distribuindu-le pe nenumărate canale de absorbţie. Dar acolo, şezând pe terasă, cu privirile pironite în azurul splendid al cerului, parcă nimic nu mai rămăsese în mine din senzaţia apăsătoare care, amplificată în ultima lună, mă alungase dintre calculatoare la cabana folosită mai ales de copiii mei, în timpul lor liber.

Am tresărit violent şi toată buna dispoziţie, toată plăcerea aceea a momentelor de relaxare fizică şi psihică dispăruse. Dora alerga peste câmp, venind din direcţia pâlcului de alunii şi mesteceni cu care mi se învecinează vila. Ţipa, împiedicându-se în graba ei, cum nu mai avea răgaz să ocolească muşuroaiele; poate că nici nu le vedea. Mă văzuse, însă, şi mă chema pe mine. În clipa următoare îmi dădeam drumul jos, cu un zvâcnet al coatelor, ca să pot alerga în întâmpinarea ei, speriat, cuprins de o

neliniştitoare prevestire. Ea plângea, mi se aruncase la piept, hohotind şi n-am înţeles prea bine ce voia să spună, îşi înghiţea cuvintele printre lacrimi. Am priceput apoi că ardea ceva, dincolo de aluni. „Ce arde, fată?!” am întrebat-o, scuturând-o zdravăn, ca să-şi revină. „Dan! ţipase ea. Dan arde…” şi izbucnise într-un hohot şi mai zguduitor, în vreme ce mie mi se întuneca înaintea ochilor şi o fracţiune de secundă am rămas ca paralizat. Apoi m-am smuls din loc şi am alergat cu spaima în suflet spre desişuri, fixând cu privirea dâra de fum care se ridica deasupra alunilor, de dincolo de ei. Am străbătut desişul din câteva salturi, culcând la pământ tufele şi tulpinile subţiri. Şi am văzut imediat vâlvătaia, pe terenul descoperit de deasupra izvorului care se scurgea în partea cealaltă, în vâlcea. Radu, fiul meu cel mic, se agita în jurul ei, scotocind cu un băţ în mormanul de fierărie strâmbă şi de materiale arse.

— Ce-aţi făcut aici? am urlat. Unde-i Dan?

— Acolo! mi-a răspuns Radu, tremurând, de emoţie sau de frică. Şi i-am văzut picioarele, ieşite puţin de sub barele înnegrite de fum, apoi fumul s-a mai împrăştiat, iar corpul lui Dan apăru, întreg, între flăcările care lingeau schelăria metalică.

Am smuls băţul din mâna lui Radu şi, cu o opintire, am răsturnat resturile fumegânde. Cred că mă aşteptam să-l găsesc ars, făcut scrum, şi abia atunci, împingând la o parte scheletul metalic al aparatului incendiat, mi-am dat seama că Dan era protejat de un înveliş transparent, care nu luase foc, dar se murdărise de fum şi cenuşă. Apucându-l de o mână, l-am tras alături, pe iarbă şi l-am târât spre izvor, unde mi-am aruncat eu întâi, în apă, mâinile arse; apoi am început să-l stropesc cu apă, din căuşul palmelor,

iar Radu, redeşteptat din tulburarea lui, venise lângă mine şi făcea la fel. Apa sfârâia pe corpul lui Dan, transformată de căldură în aburi fierbinţi.

„Ce faceţi cu mine?” se mirase Dan, deschizând ochii sub materialul foşnitor care îi apăra corpul şi capul. Nu-mi venea să cred că era nevătămat, dar el îşi mişca picioarele îşi căuta cu cotul un sprijin, ca să se ridice de jos. Aşezându-se, începu deodată să tragă de învelitoarea în care era vârât ca într-o pungă. Respira greu, i se termina rezerva de aer, aşa că m-am căutat rapid prin buzunare, după un briceag. N-am găsit, dar Radu avea unul şi, cu el, am sfâşiat învelitoarea ermetic închisă în jurul lui Dan. L-am ajutat apoi să iasă afară. Era palid şi mă privea buimăcit.

Între timp, revenise Dora, era uimită, fericită că-şi vedea fratele viu. Lacrimile încă nu apucaseră să i se usuce pe obraz. Dan se ridicase în picioare şi, ajungând la urmele focului, privea metalul afumat şi zdrenţele de plastic ars care atârnau de el. L-am obligat să-mi spună ce făcuseră iarăşi, ca să înţeleg în ce fel se produsese explozia. În vreme ce Dan se codea, nehotărât şi puţin ruşinat, mă gândeam că era totuşi prea mare ca să-i aplic o pedeapsă, deşi ar fi meritat-o, pentru spaima pe care am tras-o, din cauza lui, Dora şi cu mine. „Spune, ce-i aici? Ce-a fost asta?” l-am întrebat, arătând resturile arse. „O maşină, mi-a mărturisit Dan. Un vehicul temporal...” „De fabricaţie proprie!” adăugase Radu, cu mândrie, spaima fiindu-i trecută. Le-am spus că asta se vedea, era limpede că aparatul purtase amprentele lor, din moment ce funcţionase în felul acela. Eram supărat şi nervos.

Dan m-a contrazis, susţinea că transportorul temporal fusese bun şi-l lua drept martor pe mezin: „Spune tu, spune

tu! zicea. Te-am lansat cu el în timpul acela străvechi, în plină istorie a Romei… Ce dată era?” Radu mă privise cu îndoială, gândindu-se dacă să spună sau nu. „Centurionul zicea că erau zece ani după Nero”, vorbise Radu încet, parcă nesigur. „Care centurion?” m-am mirat eu, întorcându-mă spre el. Şi mi-a explicat că era vorba de acela cu care se întovărăşise la drum spre Roma, unde oşteanul ducea o epistolă de la generalul unei armate care păzea graniţele imperiului.

— Haideţi acasă! am hotărât. Lucrurile astea le puteţi lăsa deocamdată aici. Şi aşa nu mai sunt bune de nimic!

— Nu mai sunt bune, constatase şi Dan, cu un nemărginit regret zugrăvit pe faţă. Data trecută am salvat transportorul. Acum va trebui să construim unul nou. Păcat de toate materialele pe care le-am introdus în el…

— Bine că ai scăpat tu, i-am zis. Puteai să arzi împreună cu ele. Noroc că ţi-a venit în minte să îmbraci o salopetă ignifugă!

Dan susţinea însă că nu îmbrăcase nici o salopetă, pentru că nu se aşteptase la un asemenea deznodământ. „De unde să ştiu eu că transportorul avea să-mi ardă?” se mira, susţinând că se trezise, pur şi simplu, împachetat în costumul transparent; vedea flăcările deasupra şi vălătucii de fum, dar nu simţea căldura şi nici nu înţelesese din primul moment ce se întâmpla acolo. „Pur şi simplu m-am trezit împachetat într-o pungă cu mâneci!” repetase Dan.

— Cine a făcut asta şi de ce? m-a întrebat mai târziu, când îmi reluasem locul pe terasă, iar el se trăsese mai aproape de mine.

— Nu ştiu cine, i-am răspuns. Nu ştiu cine şi nici nu ştiu cum, dar a făcut-o ca să te salveze. Altfel ardeai acolo,

prins sub barele metalice.

— Atunci înseamnă că n-a fost un simplu accident, presupuse Dan. Înseamnă că defectul a fost provocat! Vroiau să-mi distrugă aparatul, dar nu şi pe mine...

Dan mă prinsese de mână, privindu-mă nedumerit.

— Bine, dar de ce? repetase el întrebarea.

— Asta tu trebuie s-o ghiceşti! i-am zis, iar el a rămas o bună bucată de timp pe gânduri. Era iarăşi linişte, emoţia îmi trecuse, iar Dora ne întreba, din casă, dacă nu voiam o cafea. „Mai târziu! i-am strigat. Acum e prea cald, vino şi tu afară, să faci plajă!” Dar ea era destul de bronzată, stătea acolo, la vilă, de la începutul verii.

Alături, Dan se frământa, încercând să dea răspunsuri întrebărilor care îl chinuiau atunci. „Ştii, tată, nu înţeleg de ce aparatul acela, verificat de mine, de Radu, de Dora, a funcţionat perfect până acum, şi abia de vreo două zile încoace...” mi-a zis. Şi. Mă întreba ce credeam eu că se defectase. Iar mie îmi era încă necaz pe el, pe ei toţi, care se ocupau cu experienţe atât de periculoase (până şi pe Dora o atrăseseră în aventura lor!) fără să-mi spună o vorbă, o singură vorbă măcar. Umblau clandestin prin timp, prin străfundurile istoriei, iar eu nu ştiam nimic, aş fi putut să-i tot caut, dacă într-o bună zi mi-ar fi dispărut fără urmă. Şi mi-am făcut reproşuri că, furat de treburile mele profesionale, îi cam scăpasem de sub control; trebuia să-mi fi găsit mai mult timp pentru ei, să nu-i las să experimenteze singuri tot ce le trecea prin cap. Sau, mi-am zis, poate că nu era rău nici aşa, aveau să înveţe. Dar uite că n-a lipsit mult ca din fiul meu Dan să rămână doar scrumul şi amintirea... Iar lui parcă nici nu-i păsa de asta, se frământa în fel şi chip ca să afle nişte explicaţii pentru

accident.

„Poate că n-au vrut să te primească…” am presupus eu, am spus asta în glumă şi abia apoi m-am gândit cu seriozitate la faptul că putea fi, totuşi, un adevăr. „Cum adică?” întrebase Dan, încercând să-şi lămurească înţelesul vorbelor mele. Şi l-am întrebat, la rândul meu, încotro voise să se aventureze cu transportorul temporal în zilele când acesta refuza să funcţioneze. „În viitor”, mi-a răspuns Dan pe un ton foarte firesc, ca şi cum ar fi zis: până la alunii de colo, sau până în oraşul învecinat. Făcuseră câteva incursiuni în trecut şi, de la o vreme, îi tenta viitorul, mi-a mărturisit că erau curioşi cu toţii, dar mai ales el, să cunoască perspectiva temporală deschisă deasupra clipei prezente. Cred că am zâmbit, amuzat de seriozitatea cu care Dan îmi mărturisea, fie şi cu întârziere, intenţiile şi planurile lui. Apoi căzuse pe gânduri, începând să creadă şi el că maşina, care explorase trecutul, *nu fusese lăsată* să pătrundă în viitor, deşi ar fi avut posibilitatea s-o facă. Îi fusese defectată de câteva ori, iar în cele din urmă îi fusese incendiată şi distrusă, pentru a-i împiedica orice altă tentativă; nu însă înainte de a-l fi pus la adăpost pe el, pe adolescentul încăpăţânat. Asta putea să fie o dovadă că *aceia* (oricum, salvându-mi băiatul, se trădaseră) nu aveau nimic împotriva lui, dar nu voiau să-i permită intrarea în timpul lor. Avea libertatea să coboare unde dorea, în trecut. Ramura ascendentă a timpului i se interzisese. Nouă, tuturor, ni se interzicea deocamdată direcţia aceea.

— Bine, dar de ce să mă oprească aici? întrebase Dan, nemulţumit. Sigur că da, ei ştiu tot, ei pot orice. Lor ce le păsă?! Şi mi-au închis, mi-au trântit poarta în nas!

— Poate că se îndoiesc de tine, i-am zis. Şi te

consideră un intrus, un indezirabil. Ce să cauţi la ei? Ce crezi că ai să reuşeşti acolo?

Dan părea iarăşi nedumerit. „Am să văd!” exclamase. „Dar ai să şi înţelegi?” l-am mai întrebat, făcându-i să ezite, să nu-mi repeadă imediat răspunsul. Şi mi-am amintit imediat nişte versuri străvechi, reţinute întâmplător din noianul de informaţie care mi-a trecut pe dinainte. Afirma poetul că *numai cei care-au învins de trei ori în fiecare dintre cele două lumi, rămânând nealterate sufletele lor, aceia urcă drumul către turnul lui Cronos*… Dan s-a interesat cine era Cronos. „O reprezentare personificată a timpului, i-am explicat. Iar autorul poemului este un grec numit Pindar…” „Dar eu n-am sufletul alterat!” protestase Dan. „Fireşte, i-am zis. Lecţia înaintaşului mai pretinde totuşi să învingi. De trei ori, în fiecare dintre cele două lumi, a ta şi a celorlalţi!…” Şi din nou a rămas pe gânduri, încruntat, nemulţumit de jocul în care îl atrăsesem.

— E o metaforă! a protestat într-un târziu. Metaforele nu exprimă întotdeauna o realitate.

— E un simbol, am precizat eu. Şi, de data asta, pare să exprime exact realitatea. Mai gândeşte-te…

CUPRINS :

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU
Apărut; 1973.
Comanda nr. 9967.
Tiraj: 11700 broşate.
Coli de tipar: 16.
Tiparul executat sub comanda nr. 528 la întreprinderea poligrafică „Crişana”, Oradea str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Fantastic Club

Lei 6,75

ÎN ACEEAŞI COLECŢIE
au apărut:

Mary W. Shelley:
FRANKENSTEIN

Gérard Klein
PLANETA CU ŞAPTE MĂŞTI

Romulus Bărbulescu, George Anania:
PARALELA-ENIGMĂ

Edgar R. Burroughs:
TĂRÎMUL UITAT DE TIMP

André Maurois:
MAŞINA DE CITIT GÎNDURILE

Leonida Neamţu:
BLONDUL ÎMPOTRIVA UMBREI SALE

Voicu Bugariu:
SFERA